

BOLD OG
ALACQUE MARGIT
ÉLETE

BOLDOG
ALACOQUE M. MARGIT ÉLETE
ÉS A
JÉZUS SZ. SZÍVE TISZTELETÉNEK EREDETE.

IRTA:
BOUGAUD EMIL
LAVALI PÜSPÖK

A NYOLCADIK FRANCIA KIADÁS UTÁN
FORDITOTTA:
SZENTANNAI (SPETT) GYULA
GYOMAI PLEBÁNUS

BUDAPEST
A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT TULAJDONA
1902.

KEDVES FIUNKNAK

BOUGAUD EMIL

ORLÉANS-I ÁTALÁNOS HELYNÖK- ÉS FÖESPERESNEK

IX. PIUS PÁPA.

KEDVES FIUNK, ÜDV ÉS APOSTOLI ÁLDÁS!

Igen szívesen fogadtuk a Boldog Alacoque Mária-Margit életéről és kinyilatkoztatásairól általad megírt történetet s azt tartjuk, hogy korunknak éppen a legmegfelelőbb. Mert ha a kevélység, fényűzés és jansenismus vése által a világban ellanyhult szeretet fölélesztésére édes Üdvözítőnk két századdal ezelőtt szeretetének mérhetetlenségét föl akarta tárni egy ifjú szűznek s általa az egész világnak, hogy ezt a végtelen szeretet ellen elkövetett bántalmak helyrehozására és viszonszeretetre keltse: bizonyára szükséges ezt a nagy jótéteményt emlegetni, magyarázni ma, midőn a gonoszok meszterkedése és konok erőfeszítése folytán csaknem mindenfelé annyira meghűlt a szeretet, hogy aláasta a hitet is. Maga pedig az eme dicső munkára kiválasztott Szűz jellemének és tetteinek előadása, míg egyrészt, mint a többi szentek élete, csodálatra készít s kiváló erényének követésére buzdít: másrészt a nyert kinyilatkoztatás igazságát is hathatósan megerősíti. Ugyanis, nemcsak tanúságának

őszinteségét bizonyítja, hanem kiváló szelídsége, önmaga felől táplált csekély véleménye, a felebarát lángoló szeretete, önsanyargatása, akár az embe-
rektől szenvedett, akár fölülről rábocsátott testi-
lelki gyötrelmeinek elviselésében tanusított vidám-
sága, a szenvedések kielégíthetetlen szomja s a
megvettetés vágya révén világosan feltünteti, hogy
Isten, mint szokta, a nagy dolgok véghezvitelére
a világ szemeiben gyöngét választotta ugyan ki,
de egyúttal kegyelmének szakadatlan folytonos mű-
ködésével és hatalmával tökéletesen Szent Fia ké-
pére alkotta, hogy a rábízandó fönséges munka
végrehajtására egészen alkalmas legyen. Az ilyes-
miket pedig nem lehet csodálkozás nélkül látni,
sem olvasni a legmélyebb hála érzelme nélkül édes
Üdvözítőnk iránt, ki úgy látszik, hálátlan szolgálí-
nak szeretetét olyan hő vágygyal törekszik meg-
nyerni, mintha az nem ezeknek, hanem neki ma-
gának volna hasznára.

Üdvözlünk tehát téged, ki oly kitűnő szorga-
lommal, hittel és kegyelettel írtad meg ezt az el-
ragadó történetet s reméljük, hogy az bőven meg-
fogja teremni azt a gyümölcsöt, melyet Üdvözi-
tőnkől kérsz és vársz. E reményben, mint az isteni
kedvezésnek és atyai jóakaratumknak zálogát, sze-
retettel adjuk rád, kedves fiunk, apostoli áldá-
sunkat.

Kelt Rómában, Szent Péternél, 1875. október
18-án, pápaságunk harmincadik évében.

IX. PIUS P. P.

BEVEZETÉS.

Azt hittem, hogy *Szent Chantalnak s a Visitatio eredetének történetét* két kötetben előadván, bevezetem föladatomat. De ím egy édes, tiszta hang még hívogat. Szent Chantal leányai közül az elsőé, ki az oltárra jutott. Azé, kit Isten Salesi Sz. Ferenc és dicső társnője művének befejezésére választott. Ők ketten együtt dolgoztak az épület föl-emelésén. Megvetették alapját, kirajzolták tervét. De koronája hiányzott. Ennek a szent és igénytelen szűznek volt hivatása, hogy föltegye. Boldogunk *Élete* tehát *Sz. Chantal történetének* mintegy szükséges függeléke. Egyiknek életrajza megvilágítja és teljessé teszi a másikat.

De ha Boldogunk érdekel bennünket, mint a Visitatio két szent alapítójának első megdicsőített leánya: nem habozunk kimondani, hogy egy más tekintetben még jobban érdekel. Bármennyire elrejtezett kolostora mélyén, a Páristól messze eső kis város ölében: első rangú küldetést kapott. Őt bízta meg Isten, hogy segélyére legyen az egyháznak a legdicsőbb, de egyszersmind legfélelmesebb munkában, melyben e világon fárad.

E munka, mint jól tudjuk, nem az, hogy megálljon rendületlenül az emberi dolgok állhatatlansága közt, mely előbb-utóbb porba dönt min-

dent : uralkodó-házakat, birodalmakat, sőt népeket; nem is az, hogy a kevély emberi észszel elfogadtassa a dogmák egész sorát, melyeknek jogcímait tanulmányozni kétségkívül van joga, de melyek csak úgy szülhetik őt újjá, ha megalázzák; az az eme kettőnél fönsőbb, az az oly ragyogó és egyszersmind oly titokteljes munka: meggyőzni az embert arról, hogy Isten szereti őt.

Igen, egykor, örökkévalóságának mélyén, Isten látta az embert; és mint a király vagy a hatalmas lángész is, kit elnyom a gögicsélő kis gyermek bája, ha az a kis gyermek az övé: Isten is elragadtatásba esett; megszerette az embert. Megszerette a szenvedélyig, a rajongásig.

Megszerette annyira, hogy emberré lett, megsemmisítendő a távolságot, mely bárminő természetű, a szeretetnek elviselhetetlen. Megszerette annyira, hogy szenvedett, annyira, hogy meghalt érte.

Igen, aki ott van azon a bitófán, átvert lábakkal, kezekkel, megnyitott szívvel — Isten az!

És mit csinál ott? Szenved, meghal szeretetből vagy jobban mondva: szeretettől.

Ezt kell az egyháznak az emberrel elhítenie. Az ember csak ezen az áron születhetik újjá. Enélkül csak gyöngé, bágyadt a szív, az erkölcs válságba jut. Az áldozat, a szüzesség, az odaadás, a vértanuság rajongása csak akkor kezdődik, ha a kereszt rajongásában hiszünk.

Istennek e szeretete az ember iránt oly nagy, oly csodás, hogy szinte botránnyal a világ előtt. Ez

a régi és általános botránykő, ez minden szakadásnak, minden hitetlenségnek fő oka. Hogy például: Arius elszakadt az egyháztól, csak azért történt, mert nem hihette, hogy Az, ki egykor Judaeában megjelent, valóban, frázis nélkül, nagyítás nélkül Istennek egyszülött Fia volt. Épúgy Nestorius. Nem fogadta el, hogy Isten örök Fia egy szerény aszszony ölében nyugodott, annak tejével táplálkozott és anyjának nevezte őt! És Luther, meg Calvin miért törték meg újra az egyház egységét? Mert nem hihették sem a kiengesztelődés törvényszékét, vagyis az olyan irgalmat, melyet semmi hálátlan-ság ki nem fáraszt; sem a bűcsúkat, vagyis egyikét az Üdvözítő leggyöngédebb találmányainak, melyekkel a mi örökös elégtelenségünket pótolgatja; sem az oltáriszentséget vagyis az állandó együtt-lakást azokkal, akiket szeretünk: korlátolt szívek, kik nem tudták, mi a szeretet! És ha napjainkban annyian vannak, kik fejszóvalva haladnak el a szent kereszt előtt, kik a szentségházra megvető mosolylyal tekintenek: ezeket is ugyanazon szeretet lázítja föl. Az önző, szeretetre képtelen emberiség megtörök az ilyen titkok sulya alatt; s az egyház nem bírja tőle kicsikarni ezt a kiáltást, mely pedig megdicsőítené: *»Et nos credidimus charitati quam habet Deus in nobis: Igen, mi hiszszük, hogy Isten minket szeret.«* (I. János, IV. 16.)

Ám, épen azért, mert ez a munka oly rettenetes, mert az egyház olykor-olykor roskadozni látszik e teher alatt: Isten csodálatos módokon siet

segélyére. Valamint, mikor az álokoskodások nagyon felburjánzanak, ő egyet int és megjelennek azok, kiket az igazság királybiztosainak szeretnék nevezni: egy Sz. Ágoston, egy Sz. Tamás, egy Bossuet: épúgy, mikor a világ elhidegül s nem hisz többé Isten szeretetében, mikor megcsappan a tisztaság, az önfeláldozás, apostolkodás, odaadás, vértanúság, mind e fönséges dolgok, melyek a szívből, de az isteni szeretettől megdicsőült szívből származnak, Isten egyet int és megjelennek azok, kiket a szeretet királybiztosainak szeretnék nevezni.

Igy, például, mikor a véres üldözések multán Constantin lépett a trónra s kiterjesztvén bíborköpenyét az egyház fölé, ebbe tudtán és akaratán kívül, a méltóságokkal együtt bevitte az elhidegülés csiráit; mikor feltűnedeztek az idézett rideg tanítók, Arius, Nestorius, Eutyches, akiknek tana alapjában véve a végtelen szeretet tagadása volt; mikor a régi pogány érzékiség lassan-lassan átszivárgott az egyházba: egyszerre csak megnyílt a föld méhe és visszaadta Jézus Krisztus szenvedésének eszközeit: a keresztet, melyen meghalt, a szöveget, melyek kezeit és lábait átfúrták, a koronát, mely homlokát gyötré, a lándzsát, mely szívét nyitotta meg. A világ gondviselészerű meghívót kapott, hogy fölmelegedjék a szenvedés eszközeinek ájtatos illetésinél.

És ki volt az a kiváltságos teremtetés, kinek Isten e dicső küldetést adta, hogy a IV. században a világot fölmelengesse? Egy nő, egy hitves, egy anya, a jámbor Ilona, Constantin császárnak, az

egyház fölszabadítójának anyja. Nő volt s az okát sejtitek. A nő alatta áll a férfinak szellemi tehetségekre, de fölötte a szív képességeire nézve. Tovább szeret, jobban szeret; gondolatában a szeretetet nem választja el az áldozattól, a szeretet néki mindig önfeláldozás! Tehát nő volt; mi több: anya; és értem ezt is. A kereszt előtt, a szeretet rajongásai előtt a férfi olykor megütközik; az anya soha! Karjaiba veszi gyermekét, rátekint a keresztre és így szól: »Mi meglepő van abban, hogy Jézus Krisztus meghalt gyermekeiért, hisz az enyimért én is meghalnék szívesen!«

Tehát ez a nő, ez a hitves, ez az anya volt, ki a IV. században küldetést kapott, hogy fölmelengesse a világot, eléje tartva Jézus Krisztus keresztjét; és fölmelengette. A középkor nyers népeinek fő ájtatossága a kereszt tisztelete volt. Birtokáért harcokat vívtak. Sőt az egész Nyugat fölkerekedett, hogy visszahódítsa az Üdvözítő üres sírját; s mikor Jeruzsálembe értek, azok a kemény vitézek, Bouillon Gottfrid, Tankréd, Balduin, mezitláb, sűrű könyhullatással járták körül Jeruzsálemet; sőt némelyek a Calvaria sziklái csókolgatva, ott haltak meg fájdalemben, szeretetökben; és végre egykor az egész Franciaország a legtisztább meghatottságtól reszketett, mely valaha dobogtatta szívét: Sz. Lajos tért vissza fővárosába, királyi kezeiben hozva a tövis-koronát, mely Jézus Krisztus homlokát vérrel áztatá. A Jézus Krisztus haló-keresztjének áhítatos érintésétől fölmelegedett világ nyolc századon át, Sz. Ilonától Sz. Lajosig, har-

sogta a diadalkiáltást: *Igen, mi hiszszük az Istennek hozzánk való végtelen szeretetét.*

Ám, ez utóbbi időben a figyelő könnyen észrevehette, hogy az emberi gyarlóság következtében ez az ájtatosság már nem sokáig bírja fentartani a lángot, mely szemlátomást fogyott. A keresztes hadak mindinkább lehetetlenné váltak; a pápák hiába hítták már a népeket Jézus Krisztus megszenteltségtelenített sirjának segélyére. Megindítóbb zászló kellett, olyasmi, ami a lelkekbe mélyebben behat. És tudjuk mi történt. Egy belga kolostor magányában Isten megjelent egy kiváltságos léleknek s megbízta, hogy a figyelmet és sziveket az oltáriszentség felé fordítsa s a legméltóságosabb titok részére az egyháztól új hódolatokat követeljen.

És ki volt a szerencsés teremtmény, kinek az a rendeltetés jutott, hogy a XIII. században fölhevítse a világot s legyen abban a szeretetnek királybiztosa? Ismét egy nő, de itt már szűz! ¹⁾ Mert bármily tiszta, ragyogó is az anyai szív, van nála valami még szebb, ragyogóbb: a szüzi szív. Különben is az oltáriszentség titka az angyalok titka, megfelelő volt tehát ennek a kinyilatkoztatásnak, ennek az apostolságnak méltóságát a szüzességnek tartani fönn.

És mert az egyházban minden csak Isten Lelkének sugallatából történik, mialatt az Urnap-

---

1) Boldog Julianna, liège-i (lüttich-i) apáca. Az oltáriszentség ünnepét, Urnapját, melynek az egyháztól való kieszközlésére parancsot kapott, Liège püspöke saját megyéjében 1246-ban rendelte el, s 1264-ben IV. Orbán pápa az egész egyházra kötelezővé tette.

nak új diadalpompája kifejtett, egy ismeretlen szerzetes elsóhajtotta *Krisztus követésé*-nek könyvét, a legszebb könyvet, melyet ember irt, s különösen annak negyedik részét, hogy föltüzeljen s az oltáriszentségbe szerelmessé tegyen minden keresztény szívet. És ugyanakkor Sz. Tamás megírta páratlan hymnusait: *Lauda Sion, Adoro te devote*; a góth templomok fölemelkedtek, hogy diadalivek legyenek az oltáriszentség tiszteletére; megindultak az oltáriszentséggel a mi gyönyörű körmeneteink; és a világ ez ájtatosság hevétől újjáéledve, átalakúlva ismét talpra állt s újra hangoztatta a győzelmi kiáltást: *Mi, mi hiszszük Istennek hozzánk való szeretetét.*

Eltelik három század; egyszerre csak olyan fagyasztó fuvalom sivít végig az egyházon. Luther előáll s leggyöngédebb nyilvánulásaiban tagadja meg a végtelen szeretetet. Calvin előáll s az oltáriszentséget elveti. Jansenius előáll s nem tagadja ugyan az oltáriszentséget, de azt tanítja a híveknek, hogy a legnagyobb tisztelettel tartózkodjanak tőle; könyveket irnak a gyakori áldozásról vagyis ellen s a tudományosság kincseit pazarolva oktatgatják a híveket, hogy Jézus Krisztus ez isteni szentséget azért alapította, hogy lehető legkevesebbszer járjunk hozzá. A végtelen szeretet hite megfogyatkozik a világon s mintegy általános elhűlés érezhető.

Oh Istenem! Istenem! most mit teszesz? minő találékonyással üdited föl a lelkeket? E szomorú időkre mi titkot tartogatsz? S minő kiváltságos lélekre bízod azt?

Isten most is egy nőt, egy szüzet választott; szeretetének királybiztosául nyilván nem kell más neki. Isteni művészettel készítette őt elő e dicső küldetésre; s mikor szive már olyan volt, mint az angyalé, egy éjjel, amint elragadtatásba merült, mozdulatlan, elmélyedve, mellén keresztbe font karokkal, mintegy benső tüztől derengő arccal, az oltár fölött mennyei világosság támadt, melyet egyedül ő láthatott, s a rácsozaton át megpillantotta Üdvözítőnk imádandó személyiségét; s mikor könybe lábadt szemeit föl merte vetni, az Üdvözítő mellét ragyogni látta s abban a fényözönben Jézus Szive tündöklött, mint valami nap; és hangot hallott, mely így szólt: *Ime a Szív, mely annyira szerette az embereket, hogy hozzájok való szeretetből fölládozta magát.* Többször voltak hasonló látományai, melyekben Istennek minden imádandó terve föltárult előtte. Látta, mint gyógyulnak be lassan-lassan ez isteni Szív érintése alatt a lelkek és társadalmak sebei s a szeretet eme tűzhelyének sugarainál újra-éledő egyház mint halad ismét a világon át győzelmesen, jótékonyan.

És mintha ez ájtatosságban mindennek egyesülnie kellett volna, hogy minket elbűvöljön, Isten azt Franciaország által adta egyházának. Francia városban, francia intézet keblében, francia szűzhöz fordul, hogy az egész egyházhoz szóljon. És e kinyilatkoztatás nem csupán Franciaországban, hanem Franciaországért történt. Oly remekül megfelel egyrészt legnemesebb, legdicsőbb törekvéseinek; másrészt oly szeliden, oly hathatósan érinti

legfájóbb sebeit, hogy Isten nyilván Franciaországra gondolt, mikor a világnak a Szent Szív magasztos kinyilatkoztatását adta. De meg is mondta; oly határozottsággal hirdette, mely csodával határos, midőn valósulni látjuk. És csakugyan, amily mérvben merült Franciaország a Sz. Szív lángjaiba, oly mérvben éledt újra.

Ezeket szeretném elmondani. Angyalok vagy legalább is szentek nyelve kellene hozzá. Mégis megkísérlem, mert meg nem kísérleni rút hálátlanság volna tőlem.

Hanem, mielőtt hozzáfognék, legyen szabad egy megjegyzést tennem. Valamint az olyan ifjúnak, ki most kezdi a mennyiségtant tanulni, azt mondanók: »Nézd, ez a könyv a legbonyolultabb számításokat tárgyalja; ki ne nyisd, nem értenél belőle semmit; épúgy, ha ki nem hiszi Istennek végtelen szeretetét az ember iránt, ha nem hisz bölcsességében, keresztjében, az oltáriszentségben, ezt a könyvet ne nyissa föl! Megütődnek, megbotránkoznék rajta. A legkülönbözőbb, legrendkívülibb, leghihetetlenebb és mégis legbizonyosabb, legmeghatóbb dologról akarok beszélni: Istenről, ki szereti az embert a szenvedélyig, a rajongásig. El akarom mondani, hogy az az ember által elfelejtett, megvetett, elárult, félreismert Isten nem esett kétségbe az ember fölött, s ahelyett, hogy -- mint teheti vala -- megbüntette, összetörte volna, elhátározta, hogy gyöngédséggel győzi le.

Oh Jézus! édes anyám térdein és ifjuságom pezsgő éveiben is mindig hittem e végtelen szere-

tetben, mely a kereszténységnek veleje s mintegy isteni életnedve; és ma, eljutva ama korra, mely meghozza az embernek a föld teljes világosságát, és ha Istenhez hű maradt, az ég teljes ragyogását, — érzem azt a végtelen szeretetet, mely árnytalan fénnyel tündöklék fejem fölött. Igazat szólva, nem hiszek többé az ember szeretetében; annál jobban hiszek Isten szeretetében! Segíts tehát, oh Jézus, én Üdvözítőm, én Barátom, hogy szavam lehasson a lelkek mélyire, hadd ismertesse meg velök azt a szeretetet, melynek élveztem gyönyörét, de soha el nem tudnám beszélni élvezit!

Orléans, 1874. május 24.

ELSŐ FEJEZET.

AZ EGYHÁZ ÁLLAPOTA FRANCIAORSZÁGBAN BOLDOGUNK SZÜLETÉSEKOR.

(1647.)

*Mane nobiscum, Domine, quoniam
advesperascit, et inclinata est jam dies.*

Maradj velünk, Uram, mert estele-
dik és már hanyatlik a nap.

(Lukács, XXIV. 29.)

1647-ben, mikor a Paray-tól hét mértföldnyire fekvő burgund falucskában, Verosvres-ben boldog Mária-Margit született, a katolikus Franciaország dicső győzelmet élvezett. A XVI. század végét arra fordította, hogy kiűzze kebléből a szakadást és eretnekséget, s e gonosz kovásztól megszabadulva, a XVII. században felvirágzott.

Nagy volt az igaz keresztények öröme; mert Franciaország talán sohasem forgott oly félelmes veszedelemben. A protestantismus, az ész teljes függetlenségének dogmájával, a tekintély megve-
tésével s minden rangfokozat gyűlöletével könnyen tetszhetett az egyenlőségbe szerelmes és természet-
től gánacoskodó nemzetnek, mely a neki annyira szükséges tekintélyt hamar megúnja. Másrészt I.

Ferenc, II. Henrik, IX. Károly és III. Henrik könnyelmű uralkodása alatt elpuhulván és megromolván, a gonosz erkölcsök nagyon is előkészítették a megnyirbált tanok elfogadására. Pillanatig habozott is; és az eretnekség, mely a főnemesség egy részét elhódította, már a trón lépcsőin állt. Egyike volt ez amaz ünnepélyes óráknak, melyekben egy világ sorsa dől el. Valóban, tegyük föl, hogy Angliának, Németország egy részének, Porosz-, Svéd-, Norvégországnak és Svájcnak elszakadása után elpártol Franciaország is: — emberileg szólva, a katolikus egyháznak Európában vége.

Szerencsére, ha a protestantizmus egyrésztől csábította is Franciaországot, másrésztől legyőzhetetlen ellenszenvet ébresztett benne. Franciaország mélyen vallásos nemzet; de inkább szívével, mint eszével az. Mint mindenbe, a vallásba is beviszi élénk és gyöngéd természetét, annak szükségérzetét, hogy inkább elbájolják, mint meggyőzzék; s a szeretetben, amelyet ad, csak úgy nem ismer határt, mint abban, amelyet követel. E tekintetben a protestantizmus merőben képtelen volt kielégíteni.

A protestantizmus nem eredeti vallás. Az evangélium vén törzsébe nem mint fejlődés, haladás oltotta be magát; egész ellenkező módon szervekedett; nyirbálva, nyesegetve. Már pedig, épen azt vetette el, ami Franciaországot elragadta, mi őt az első csapásra is teljesen és örökre a katolikus hithez csatolta.

A protestantizmus első dogmája vagy inkább

első törlése, hogy Jézus Krisztus nem minden emberért testesült meg. Csak némelyekért szenvedett és halt meg, nem lévén elég tág szive, hogy az egész emberiséget átölelje.

A protestantismus második dogmája, hogy még az előre kiszemeltek szűk körében is Jézus Krisztus irgalmának korlátjai vannak. Nem bocsátja meg a bűnöket, nem engedi el az adósságokat. Lábainál nem sírhatjuk el bánatunkat afölött, hogy őt megbántottuk s könytől csillogjanak bár szemeink, nem kelhetünk föl onnét azzal a biztos tudattal, hogy Jézus szeretete mindent eltörlött, megtisztított, feledett.

A protestantismus harmadik dogmája, hogy Üdvözítőnk az oltáriszentségben nem lakik köztünk. A lutheránusoknál átvillan ott, mint a villám; a calvinisták szerint egyáltalában nincs ott jelen. Sem ezek, sem azok nem hittek Istenben elég szeretetet arra, hogy *»gyönyörűsége legyen az emberek fiai közt lakni!«* (Péld. VIII. 31.)

Szóval, dogmájában és Isten részéről tekintve, a protestantismus csak fél-adomány, fél-szeretet. Hogy bájlohatta volna tehát el azt a nemzetet, melynél a szív túlnyomó, melyet inkább érzelmek vezérelnek, mint elvek s érzelmeinek élénkségére nézve páratlan; hívő vagy istentelen, erényes vagy elfajúlt, de soha semmi félig, s jóban vagy rosszban mindig a végleteken csapong, amint erre vagy arra szerelme ragadja?

Egyébiránt a protestantismus következményei méltók voltak elveihez. Ha Istenben csak fél sze-

retetet fogadunk el: követelhetünk-e az embertől egész szeretetet? Luther és Calvin alig is körvonalozták tanukat, a magasztos önfeláldozások azonnal alábbhagynak, mint a szél, mikor elül; a szent lelkesedés kialszik; nincsenek többé szüzek, apostolok, lelkek, kik Istenért megvetnek mindent. A csodákat termő elragadtatást felváltja a rideg becsületesség, mely csak épen a bűnöket kerüli. E meddőséget csakhamar álcázni kell. Amit el nem érhet, gyűlöli az ember. Elfojtják a fogadalmakat, eltörlik a szüzességet, bűnbánatot. Félve, hogy az ember fölül találja múltani Istent a szeretet műveiben, ezeket megtiltják néki.

A protestantismusra nézve Franciaországban ez volt a kegyelemdőfés. Mit! ne legyenek többé szüzeink! ne adhassunk többé Istennek apostolokat! eltiltanák, nekünk tiltanak el az önkéntes áldozatot, a szenvedést és rajongást a szeretetben! Mit! a mi templomainkban ne lennének többé szent-ségházak! az élő Krisztus eltávoznék tőlünk s nekünk csak az idők távolába vesző halvány emléke maradna! Franciaország legmélyebb vallási érzeiteiben érezte magát megtámadva s elűzte a protestantismust, mint valami rossz álmot.

Ezekhez más, politikai és nemzeti okok is járultak. Olyan körülmények hatása alatt, melyeken meglátszott az Isten ujja, a katolikus nemzetek között Franciaország volt az elsősülött; s még csodásabb körülmények hatása alatt már bölcsejében az egyházéhoz — bizonyos tekintetektől — oly hasonló szellemmel látta megáldva magát, hogy

egyesülésök az első naptól teljes volt. Az idő, mely elsőpri ami mesterkél, csak megerősítette és fejlesztette összhangjokat. Franciaországnak minden dicső vállalatában csakannyi volt a vallási, mint a nemzeti jelleg. Legnagyobb embereinek, Clodvignak, Nagy Károlynak, Sz. Lajosnak homlokát mintegy kettős sugár ragyogta körül. Époly nevezetesek az egyház történetében, mint Franciaországában. Az egyedüli órák, melyekben szerencsénk hanyatlásnak indult, azok, midőn úgy látszik, el akarunk pártolni Istentől. Ellenben dicső korszakaink összeesnek az egyháznak tett nagy szolgálatainkkal. Annyira, hogy lassan-lassan minden elemében megérlelődött az az eszme, hogy mi kiváltságos nép, mintegy királyi papság valánk, melynek földadata védni, óvni, tiszteltté tenni e világon az igazságot, jogot és erényt. Márpedig a protestantismus e páratlan rangról minket lefelé taszított. A küldetésről, melyet hitünk szerint Tolbiac-nál nyerünk; az egyház legidősb fiának címéről, melyet a hálás pápaság ruházott reánk; eredeti jellegéről a legkatholikusabb és legszabadabb, legodaadóbb és legfüggetlenebb nemzetnek, melyben a katona, az apostol és az irgalmas nővér együtt terem; végre arról az őrségről, melyet tizenkét század óta Róma kapujába állítánk, minderről le kell vala mondani! Nagy Károly kardját hüvelybe dugni! E gondolattól Franciaország megborzadt s az őt jellemző hévvel ismét apái ős vallásának karjaiba vetette magát.

Nem hiszem, hogy történetünkben fordult volna

elő fájóbb, általánosabb izgatottság, mint az, mely Franciaországot 1589-ben, III. Henrik halálakor fogta el. Nem maradtak gyermekei s egyetlen örököse hugenotta volt. Egész sereg XVI. századbeli kézirat forgott a kezemen: parlamenti határozatok, városi tanács-végzések, nyilvánosságra épen nem szánt titkos emlékiratok: s el nem tudnám mondani, minő ijedelem, rémület nyilatkozik ama lapokon egy eretnek király gondolatára, kitörő heves izgatottság s egyúttal hideg, elszánt akarat, mindent elszenvedni inkább, mint őt elfogadni. S mi III. Henrik halálhírére Párisban történt, megújult az egész Franciaországban. »Örömhangok, ilyenkor szokásos *Éljen a király* kiáltások helyett némelyek szemökbe húzták vagy földhöz csapkodtak kalapjokat; mások ökölbe szorították vagy egymásnak szorongatták kezöket: nekik nem kell hugenotta király; fogadalmak, ígéreték járták s mindnek az volt a vége: inkább ezerszer halni meg.«¹⁾

Azután megkezdődtek azok a — ha úgy tetszik — zajos, de oly jelentőségteljes és a nép részéről oly őszinte nyilvános imák, ünnepélyes zárandoklatok, körmenetek; mind a tüntetések, melyek jobban megértették IV. Henrikkel, mint a Liga, mily igaz volt a haldokló III. Henrik szava: »Öcsém, soha sem léssz Franciaország királya, ha katholicussá nem leszesz.« Tagadták IV. Henrik megterésének őszinteségét, de ha igaz volna is, mit nem hiszek, hogy e magasztos lépésre emberi te-

1) *Histoire universelle* de d'Aubigné, t. III. liv. II. ch. XXII.

kintetek birták. Kell-e jobb érv a Franciaországot magával ragadó vallásos áramlat mélysége és győzhetetlen ereje mellett?

S azért, mikor a huszonkét évi legjótékonyabb uralkodás után, Franciaország, melynek az a nem remélt jó szerenéséje volt, hogy oly nagy viharban ily nagy férfira talált, a pártok kérlelhetetlen gyilka alatt elhullni látta őt, ismét aggódva sírt föl és ismét érezte, hogy örvény felé halad, s csupán Istenben van remény. A szenvedélyek alig ültek el és nincs gát, amely visszatartsa; a pártok oly engesztelhetetlenek, hogy Richelieu keze alig bírta megfékezni őket és oly hazafiatlanok, hogy minden percben készek idegen segílyt hívni; a hatalmas osztrák ház vas-gyűrűvel övezte körül Franciaországot s egyszerre valamennyi határát fenyegette; és mikor XIII. Lajos viharos ifjusága után végre férfikorba jutva, Richelieu-re valló mesterfogással nőül vette ausztriai Annát, megkötötte e pompás, de meddő házasságot, azaz: nincs gyermek, nincs jövő; és Franciaország ismét rémülettel tépelődött, hogy a király holtával kinek kezére száll a legkeresztényebb ország. Az imák újrakezdődtek, a zarándoklatok ismét megindultak. A király, királyné fölkiérték a legszentebb egyéneket: Sz. Chantal Franciskát, a megtestesüléstről nevezett boldog Máriát, az oltáriszentségről nevezett alázatos nővért: Margitot, a S. Sulpice plebánusát: Olier-t és számtalan másokat: könyörögjenek Istenhez, hogy neveljen új sarjat Sz. Lajos törzsén. És végtére, mert a magán imák nem voltak elegendők ily

nagy veszélyeket elhárítani, XIII. Lajos király le szállott trónjáról, elment a Miasszonyunk templomába s ott magát és birodalmát ünnepélyesen följajánlotta a legszentebb Szűznek. E följajánláshoz az egész Franciaország lelkesedéssel csatlakozott.

A kortársak hosszú, érdekes részleteket hagytak reánk ez ünnepélyes tényről, melyet a festők és szobrászok ezerféleképen állítottak elő. Ám sokkal följegyzésreméltóbb annak csodás eredménye. Még azon évben (1637), midőn Franciaország Máriának följajánlotta magát, megszületett a gyermek, ki aztán XIV. Lajos nevet viselt s hetvenkét éven át irányította a francia történelemnek legcsodásabb korszakát. Hat évre rá, 1643-ban, egy fiatal, huszonkét éves kapitány lelkében felvillant egyike amaz eszméknek, melyek megváltoztatják a világ színét. Rocroy, megvalósítván végre IV. Henriknek, XIII. Lajosnak és Richelieu-nek oly türelemmel szőtt ábrándját, elragadta Ausztriától s Franciaországnak szerezte meg az európai döntő befolyást. Ugyanakkor támadt vagy fejlődésének tetőpontjára jutott a lángelmék egész kara: nagy államférfiak, nagy hadvezérek, szónokok, költők, elsőrendű prózairók, kik közül egy is elég volna egy korszak dicsőségének, olyan számban, olyan gazdag változatban, hogy ehhez hasonlót egyetlen nemzet sem mutathat föl, még legszebb napjaiban Görögország sem. Arra a hatalmas, de oly izgató, zavargó, oly gyűlöletes szenvedélyek által emésztett XVI. századra, melyben a nemzeti egység és nagyság minden órán válságba kerültek, felvirad

az a nyugodt, fönséges korszak, mely Franciaországot a világ irigységének, és csodálatának tárgyává tette; midőn Bossuet beszélt, Pascal gondolkozott, Fénelon irt, Corneille és Racine daloltak, La Fontaine mosolygott. Minden év egy-egy remekművet hozott s a föllelkesült Franciaország ámulatból ámulatra kelve, önmagának és a világnak a legdicsőbb értelmi, erkölcsi és vallási fejlődés látványát nyujtá, minőt valaha látott a föld. XIII. Lajos fogadalmának ez volt az eredménye: az Isten Anyja rámosolygott a magát neki szentelő népre.

Ám mégoly ritka adományok sem mentenek föl valamely népet attól, hogy erélyesen kidobja magából a méreg utólsó maradványait is és éberen őrködjék, hogy a tévely vissza ne térjen. Míg Európa bámúlva szemlélte azt az oly mélyen bukkott, oly szörnyű rázkódtatások közt hánykódó, aztán oly gyorsan fölemelkedett, oly nagygyá lett nemzetet, 1675 körül látták szemlátomást hanyatlani s a következő években lassankint sorvadni, süllyedni. Mint az a patriarcha, ki az angyallal egész éjjel viaskodván, reggel győzelmesen, de elgyötörve viradt fel, Franciaország is a protestantismussal vívott iszonyú küzdelemből sebesülten kelt ki.

Bizonyára a protestantismusnak a pápaság ellen intézett dühös támadásai, azok a nyilvánvaló rágalmak, azok az utálatos gúnyiratok undort ébresztettek benne. De maradt utánok egy kellemetlen benyomás: azokban a rútvádakban talán nem minden volt hamis. A bizalmatlanság megszületett s az emberek ahelyett, hogy a bántalmazott, gya-

lázott pápaság körül tömörültek volna, ellene sorakoztak. Fénelon, ki érezte a veszélyt, hiába írta meg értekezését *A pápa hatalmáról*, hiába *Nagy Károly történetét*,¹⁾ hogy Franciaországot földi magasztos küldetésére és igazi szerepére emlékeztesse; s az 1682. évi oly izgalmas gyűlésen, mely azért ült össze, hogy a pápaság elé törvényeket szabjon, hiába kelt föl Bossuet az ő teljes méltóságában, hiába hallatta ott Sz. Péter széke iránt a hűség és odaadás leggyönyörűbb hangjait. Már, sőt még e beszédben is, nem a pápáról volt szó többé; csak a sz. székről, Sz. Péter székéről, a római egyházzal beszéltek. Az elhülésnek első és egészen világos jele annak szemeiben, aki Franciaország természetét és jellemét ismeri. Mások engedelmeskedhetnek kötelességből, engedhetik magukat kormányoztatni elvont eszmék által; ő soha. Neki arra van szüksége, hogy bizonyos egyén kormányozza és szeresse azt, aki őt kormányozza, különben nem engedelmeskedik.

E bizalmatlanságot legalább is el kellett volna rejtteni a szentély homályába, s az időtől vagy valamely őszinte magyarázattól várni a félreértések megoldását. De nem; a parlamentek beleavatkoztak; a nemzeti hiúság közbejátszott s előtűnt a furcsa, fonák látvány: a világ legkatholikusabb népe, királyok, kik az egyház legidősb fiainak nevezték magukat s valóban azok is voltak, komolyan és mélyen keresztény hatóságok, püspökök, papok, kik a katolikus egységhez szívvel-lélekkel

1) E történet, fájdalom, elveszett.

ragaszkodtak — mind csak azon voltak, hogy az egyház fejétől magukat eltorlaszolja, árkot ássanak, gátat emeljenek, hogy szava el ne hasson valahogy a szivekhez, mielőtt meg nem vizsgálták, tapogatták, még pedig világiak, és meg nem győződtek, hogy nincs benne semmi hamis, ellenséges vagy veszélyes.

Isten őrizzen, hogy a régi francia egyházzól valami rosszat mondjak. Nem feledtem el, hogy egy századdal előbb VIII. Henrik parancsára Angliának valamennyi püspöke megtagadta hitét, míg 1793-ban, mindjárt a tizennyolcadik századbéli elzsibbadás után a francia püspökök és papok inkább vérpadra léptek vagy a számkivetés útjain bolyongtak, semhogy a katolikus egységtől elszakadjanak. Ám mégis igaz, hogy akkortájt a francia egyház nem elég gyöngéden volt egyesülve a pápával. Az egyház ragyogó napja, mint Salesi Sz. Ferenc a pápát nevezi, sokkal több akadályra talált, semhogy sugaraiban füröszthette volna. Mi-nek következtében fogyott a hév, bágyadt a vérkeringés, csökkent a termékenység, lankadt az élet. Ez volt az első seb, melyet a protestantismus ütött rajtunk. Sajgott két századig.

A francia egyház ugyanakkor másik, talán még veszélyesebb sebet is kapott, Nem kisebb borzalommal hallgatta a protestánsok káromlásait az oltáriszentség ellen. De vajjon nincs-e mégis valami igaz a reformátusok állításaiban? Nem a katolikusoknak az oltáriszentség iránt tanúsított könynyelmű, tiszteletlen viselete adott-e bátorságot azokra

a szörnyű káromlásokra? Nem volna-e jobb visszahúzódni, távolodni tőle, több tartózkodással élni vele? Fénelon, ki a dolog mélyére látott, hiába írta meg híres levelét *A gyakori áldozásról*. Hiába öntötte ki nagy lelkét Bossuet, az ő csodálatos elmélkedéseiben *Az utolsó vacsorán tartott beszéd* fölött. Nem ért semmit. És Arnaud könyve *A gyakori áldozásról*, vagy inkább *ellen*, közkeletű lön s kezdte irányítani a lelkiismereteket.

Kétségkívül a protestansok vak praedestinatioját¹⁾ végre is borzalommal dobták el. De amaz örv alatt, hogy a katolikus erkölcsök elpuhulásával szemben ellenhatást keltenek: kétségbeejtették a lelkeket. Tudtán kívül Massillon vezette ezt a keresztes-hadat Isten irgalmassága ellen, a *választottak csekély számáról* tartott híres beszédje révén; Pascal maró gúnynyal üldözte a Jézus-társaságot, melynek egyetlen bűne volt, hogy fentartotta, védte Istennek jóságát, gyöngédségét, irgalmát a bűnösök iránt.

Minde törekvések, iránytalanul, határozatlanul úgyszólván a levegőben úsztak, midőn megjelent a jansenismus, mely kapott rajtok s élére állította azokat. A jansenismus a legsajátságosabb eretnekiség, mely valaha az egyház ellen támadt. Tulajdonképen: szégyenlős protestantismus. Alapelve ugyanaz. Ama dogma, hogy Isten csak félig sze-

1) A praedestinatio, a protestantismusnak, nevezetesen Calvin Jánosnak Isten összes tökéletességeivel merőben ellenkező ama rettenetes tanítása, mely szerént Isten minden egyes embert előre üdvösségre vagy kárhozatra rendelt; amaz lehet életében akármilyen gonosz, azért üdvözülni fog; emez lehet akármilyen jó, szent, csak elkárhozik.

ret; leszállott a földre, de nem volt annyi szive, hogy minden emberért haljon meg; igaz, itt maradt az oltáriszentségben, de nem igen tudjuk miért, mert azt óhajtja, hogy a lehető legkevesebbszer járúljunk hozzá; megalapította az irgalom és bocsánat törvényszékét, de olyan föltételekkel sáncolta el, hogy hozzáférhetetlen.

A jansenismus, hogy hatalmába kerítse a nép elméjét s ez eszméket benne meghonosítsa: irtotta a keresztény koroknak ama szép fészületeit, melyeken az Üdvözítő egész széltőkben kiterjesztett karokkal van ábrázolva, hogy az egész emberiséget átölelje, szemeit pedig gyöngéden a földre szegzi, hogy valamennyi lelket magához hivogasson. Helyettesítette ezeket amaz ijesztő apró fészületekkel, melyek itt-ott még most is láthatók, soványak, rútak, az Üdvözítő kezei függélyesen vannak kiszögezve feje fölött, hogy a lehető legkevesebb lelket zárhassák be, szemei pedig az égre emelvék, hogy ne is lássák a földet. Amaz oly édes szavak helyett, melyek a szentségházakra vannak vésve, hol a szeretet Istene trónol: »*Quam dilecta tabernacula tua, Domine!* Istenem! mily kedvesek a te hajlékaid!« ilyen szavakat tűzött: »*Pavete ad sanctuarium meum!* Reszkessetek szentélyem előtt!« Értekezéseket irt a gyakori áldozásról, vagyis ellen, s a tudományosság teljes erőfeszítésével tanítgatta a hiveket, hogy amennyire csak lehet, tartózkodjanak tőle. Ez alattomos eretnekség ugyanúgy járt el a pápával szemben is. Nem tagadta hatalmát, mint a protestansok; de hihetetlen ravaszsággal

élt, hogy őt mellőzze, sőt mély tisztelettel ne engedelmeskedjék neki. Szóval, ahol a protestantizmus tagadott: a jansenizmus kétszínűsködött; s különböző utakon mindketten egy célra működtek: hogy a lelkekben az isteni szeretetet csökkentsék.

Ilyen veszélyekből csak a hitnek és áhítatnak erélyes visszahatása által lehetett volna szabadúlni. Fennen hangoztatni kellett volna Istennek végtelen szeretetét; odaterelni a lelkeket a szent asztalhoz, a gyakori áldozáshoz; visszavezetni őket a pápa karjaiba, több engedelmességgel, gyöngédebb odaadással mint valaha! Nem így történt. Némelyeket elriasztott a szigor látszata; másokat tévútra vezettek eme nagy szavak: »Vissza kell térni az ősz egyház fegyelméhez.« Az örök nem teljesítették kötelességüket, néhányan árulókká lettek; s a jansenizmus lassan-lassan befurakodott mindenüvé, nem mint dogma, melyet az emberek hisznek, hanem mint befolyás, melynek hatása alatt állanak. A legbuzgóbb hitközségek, a legszigorúbb kolostorok sem tudtak menekülni tőle; az emberek szinte tudtok nélkül szívták magukba, mint a légben szállongó finom mérget, mely magával hordja olykor a halált, a rosszulétet mindig.

Mindezen befolyások összehatásából származott Franciaországban a XVII. század végén s a XVIII-nak egész folyama alatt az evangelium igazi szellemének bizonyos meghamisítása, valami olyan fél, középszerű, hideg kereszténység, mely a lelkeket elragadni képtelen. A kereszténységnek győzelmes varázsa, örök termékenységének alapja, az a dogma,

hogy Isten végtelen szeretettel szereti az embert, ez az oly homályos, de egyúttal oly tündöklő, magasztos tan Istenről, ki szereti az embert a szenvedélyig. Amily mérvben ezt valaki megbolygatja, akár azért, hogy e végtelen szeretetet merőben megtagadja, akár azért, hogy kisebbítse, ugyanazon mérvben eltűnik vagy oszlik az a fönséges mámor, mely a szüzeket, apostolokat, vértanúkat teremti: az ember rajongása, mely megfelel Isten rajongásának. Első példa volt erre a protestantismus gyökeres meddősége. Franciaország készült adni a másodikat, mely — mert nem tagadta a végtelen szeretetet, csak többé nem értette meg — bár nem oly teljes, nem kevésbé csattanós volna.

Csakugyan, amily mérvben terjed Franciaországban az a fél-kereszténység, látjuk gyöngülni a hitnek és áhíthatnak dicső áramlatát. A XVIII. század egész tartama alatt egyetlen alkotás van, a tiszteletreméltó La Salle intézete, kései sarja annak a nagy fának, melynek néhány évvel előbb lehetetlen volt valamennyi új hajtását megszámlálni. A régi intézmények bágyadnak: némelyiket majd megöli az unalom. Franciaországban mind kevesebb szűz, apostol, Istennek szentelt lélek akad. Az ős apátságok nagyon tágak lesznek lakóiknak, kik napról-napra fogynak. Kárpótlásul, ha már be nem népesíthetik, újraépítik. A jövedelmeket, melyekkel nem tudnak többé mit csinálni, mert a monostorok mindjobban elnéptelenednek, arra fordítják, hogy a XII. és XIII. század vén kolostorait, melyeket a szentek építettek, melyeken lépteiknek

még élő nyoma illatozott, melyek művészeti szempontból oly érdekesek voltak, lerombolják s nagy apátságokkal helyettesítik versailles-i izlésben, azaz semmi styl, mint semmi emlék bennök.

Ugyanezt látjuk a papság soraiban. Találkoznak még buzgó papok, kötelelességű férfiak, de nincsenek többé szentek. Minden olyan középszerű, lelkesedés, lobogó láng nélkül. A missiók kihalnak. Mindenütt érezhetőleg megcsappant a melegség, az élet. Mint mikor látjuk, hogy a senyvedésnek induló nagy fa csak koronátlan ágakat mereszt az égre, csak ritka lombot hajt: a francia egyházon is szemmel látható volt, hogy szívében seb sajog.

S ez még csak kezdete volt a bajnak. Míg benn az egyházban a jámbor lelkek hültek-hültek, kívül a vallástalanság és istentelenség szele kezdett sivítani. Az a fél-kereszténység, melyben nem volt többé elég szépség, hogy a lelkeket elragadja, még tehetetlenebb volt a protestantismus siralmas következményeinek útját állni. Ha szabad mondanom: a megrendült, meglazult gátakon átszivárogtak azok. Amily jogon Luther és Calvin eltépték a Hiszekegyet és becsmérelték az egyházat, Voltaire és Rousseau széttépték az Evangeliumot és becsmérelték Jézus Krisztust. Szintazon jogon s ugyanazon alapelvre támaszkodva Diderot, Holbach, Helvetius, Lametrie tagadták a lélek halhatatlanságát, élcelték a jövő élet fölött. Az értelmi, erkölcsi, vallási világban nem tiszteltek többé semmit. Átálános forradalmi szellem zaklatta azt a Franciaországot, mely addig oly szerelmes volt királyaiba.

Sohasem beszéltek annyit érzékenységről, jótékony-ságról és a szívek sohasem voltak oly kemények: iszonyú önzés aszalta ki őket. Az emberek sohasem voltak oly udvariasak, szeretetreméltók, lovasiasak, piperkőcök, kecsesek és sohasem vetették meg jobban egymást. És mert a megvetéstől a gyűlölet csak egy lépés, a XVIII. század végén megtették azt is. Addig ismeretlen, általános, vad gyűlölet töltötte el a lelkeket. S megjött a nap, midőn e gyűlölet, nem bírva többé magát visszafojtani, kitört.

És akkor szörnyűségek következtek: fölállították a vérpadot; felhurcolták rá a királyt, királynét, királyi családot, nemességet, parlamentet, papságot, népet. Megrészegedtek a vértől. A pártok mind egymás után öldösték le egymást anélkül, hogy kielégíteniök sikerült volna azt a dühöt, veszettséget, mely meggyalázta valamennyit.

Ha az embernek ez a gyűlölete az ember iránt már megmagyarázhatatlan volt s Franciaország természetében valami rendkívüli bomlást jelzett — mit mondjunk az ember gyűlöletéről Isten iránt? Ami csak rá emlékeztetett, útált volt minden. Megfojtották a papokat; felgyújtották a monostorokat; összetördelték a fészületeket; a templomok homlokzatán összelövöldözték a szentek szobrai; a legocsmányabb szemérmelenséggel gyalázták meg az oltárokat; sárba tiporták a szentelt ostyát és megégették azt, körülötte fajtalan táncot járva. Soha még ilyesmi nem undorította az eget. A XIX. század elején városainkban és falvainkban akár-

hányan bolyongtak, kiket e borzalmaknak esupán látása őrijített meg.

Ime, mire jutott az a nemes, az a nagylelkű francia nemzet; a frankok ős faja, mely Jézus Krisztussal olyan szép frigyét kötött; melynek királyai tisztességeknek tarták, hogy ők az egyház legidősb fiai; mely páratlan adományokat nyervén az égtől, magasztos hálával a legnagyobb emberi dicsőséget hozta Krisztus vallására minőt valaha néptől kapott; e magaslatokról most lehullott a fél-szeretetbe; aztán nemsokára, mint gyakran történik, a félszeretettől lesülyedt a szeretet teljes kihalásáig, s gyűlölet fogván el önmaga és Isten ellen, őrijongve marcangolta magát s űzte el Istent. Örök példaképe az útjáról letért, küldetéséhez hűtelen nemzetnek!

S még a gyűlöletnek ez a felbőszülése sem volt a legszomorúbb jel. Mert nemsokára elhűlve gyűlöletében, mint elhült szeretetében, az egykor annyira szeretett Krisztus iránt már csak közönyös tekintete maradván, a XIX. század első éveiben hidegen törülte ki nevét alkotmányából és törvényeiből; hivatalos életében nem tűrte többé semmi emlékét; s miután száműzte földjéről, akarata ellenére is kénytelen lévén őt oda visszaeresztteni, bezárta templomaiba s mint fitymálva mondá: sekrestyéibe, és megtiltotta neki, hogy a nyilvános tereken mutassa magát. A hűtelen és eskütörő, míg előbb dühben tört ki Az ellen, aki oly ritka adományokkal halmozta el, most így akarta őt feledni s elméjéből még emlékét is kitörölni!

Nagy baj volna; ha ilyen dolgok büntetlenül történhetnének! De Isten azt nem engedi. Mikor egy nő, miután szabadon odaadta szívét, elhagyja választottját, hogy magát bűnös szerelmekbe dobja, pillanatra elbódulhat, de boldogságának vége! Sohasem leli fel többé az ártatlan érzelmeknek csendes báját, a hitves méltóságát, az anya tisztességét és annyi oly tiszta — mert Istentől megáldott — örömet. Így járt Franciaország is e gyászos XIX. században, mely végére jár. Hűtelen lévén küldetéséhez, legszebb adományait önmaga ellen fordítani látta. Hiába hitta segélyül a tudományt, a lángészt. Nem a régi Franciaország már. A világot nem tartja többé a régi varázs alatt. Nem pihen többé a régi békében. Minden nap egy-egy új lépés a mélyebb örvénybe. Tegnap állítólagos politikai jogok nevében elűzte királyait, összeűzta alkotmányait. Ma már arról van szó, vajjon fenn tudja-e tartani a családot, a tulajdont, vajjon a társadalom fenmarad-e? Válság válság után támad. Minden inog alapjain. S jöhet idő, midőn a becsületes ember nem talál többé Franciaországban, ezen a nemes földön, egy követ, melyen megnyugtassa fejét.

És mégis folytatja örültségeit. Istentelenség-gel veti be a világot. Szép nyelvét, ezt az eszményi nyelvet, az anyagelviség és istentagadás terjesztésére használja. Gonoszul és kéjelegve táncol a tűzben álló Vesuv fölött. A világ hüledezve nézi és tanakodik, mi lenne Európában a hitnek, vallásnak és erkölcsiségnek romjaiból, ha a nemzetek királynéja tovább is ő maradna.

Azt lehetett volna hinni, hogy szent hivatásának ilyen elhagyása után, Franciaországot megvevéssel dobja el Isten; hogy visszavonja küldetését s vele az annak betöltésére kapott adományokat, melyek rá nézve haszontalanok lettek. De, azokban a szomorú szakításokban, mikor az ember elválasztja amit Isten összekötött, előfordul néha egy csodálatos dolog: hogy az, akit elhagytak, akit elárútlak, akit többé nem szeretnek, csak szeret tovább. Mindig reménykedő szeretettel követi a hűtelent. Megsokasítja jótéteményeit, hogy visszaédesgesse a szívet, melytől elszakadni nem bír. Azt mondja a költővel:

Jókkal halmoztalak, jókkal győzlek le én!

Igy tett Isten is. Ismerve Franciaországot s tudva, hogy nincs nemzet olyan szomorú végletekre képes, de, hogy megtérésének hevében is páratlan és nincs nemzet, mely úgy szeret — elhatározta, hogy gyöngédségének erejével győzi le. Miértis egykor megjelent neki s kitárván keblét, megmutatta neki Szívét és viszonzásul kérte az övét.

Tizennyolc százada már, hogy Jézus meghalt a kereszten és nem akadt még lángész, akinek sikerült volna őt eszményi szépségében állítani élénk. Raphael és Leonardo da Vinci, sőt a boldog Angelico után a feszület csak magasztosabb, mint valamennyi festmény. Így lesz a végtelen szeretetnek e második kinyilatkoztatásával is. Soha senki nem lesz képes lefesteni Jézus Krisztus e megjelentését Franciaországnak és a világnak; soha azt a

tekintet, melyben a szemrehányás a gyöngédségbe fült; a félreismert szeretetnek azt a kifejezését, azt a keblet, mely tűzkemencéhez hasonlított, azt a szívet, mely tündöklött, mint a nap. Mindezek teljes szépsége csak a szenteknek túlvilági szemléletében fog nyilvánulni s a lepergő századok az elámúlt emberiséget csak lassacskán tanítják meg e nagyszerű esemény magasztosságára. Kétszáz esztendeje már, hogy a jelenés történt; még sokkal közelebb vagyunk hozzá, semhogy fönséges méreteit láthassuk. A Jézus-Szive-ájtatosság, mely a XVII. században keletkezett, akkor, midőn Franciaország a dicsőség tetőpontján hitte magát, de midőn a szíveket és veséket vizsgáló Isten látta már a férget, mely a virágot megtámadni s szárán lehorgasztani indult; melyet az ily tiszta gerjedelmekre nagyon is kétkedő és érzéki XVIII. század nem ismert vagy félreismert; mely csak a XIX. században kezdett az oltárookra fölszállani; s melynek roppant szerencsétlenségeinkre volt szüksége, hogy a kétségbeesésben vergődő társadalom elfogadja: magasztos és teljes kifejlődését valószínűleg majd csak a XX. században éri el, midőn a bennünket romboló gyászos elvek végső következményei is kifeszlenek s még rettenetesebb csapások zúdúlnak reánk, mint aminőket eddig értünk. Akkor a teljes bajra megjön a teljes gyógyulás. Az elkábúlt Franciaország fölveti majd szeméit »ama Szívre, mely annyira szerette az embereket«; a végtelen szeretetnek fogja szentelni magát s az örvényből kikél.

Addig is, míg bekövetkezik e dicső esemény, mely új korszakot fog nyitni az egyház történetében, tanulmányoznunk kell e főséges ájtatosság eredetét. Evégből látogassunk el Paray-le-Monial-ba, hol kinyilatkoztatása történt; de előbb Verosvres-be, hol az az igénytelen szűz született, ki első meghittje és apostola volt.

MÁSODIK FEJEZET.

BOLDOG MÁRIA-MARGIT SZÜLETÉSE
GYERMEKKORÁNAK ÉS IFJUSÁGÁNAK ELSŐ ÉVEL.

(1647--1662.)

Sicut lilium!

Mint a lilium!

(Ének. II. 2.)

*Tota pulchra es, amica mea, et
macula non est in te.*

Egészen szép vagy, én barátném,
és szeplő nincs tebenned.

(Ének. IV. 7.)

Ha az ember Paray-ból Verosvres-be megy, miután Charolles városkát jobbra elhagyta s útközben megbámúlta a láthatár pompás vonalainak szépségét, melyek a távolban észrevétlenül vesznek, hálnak el, hirtelen, egy erdőborított magas hegy fordulatánál, oly vidékre bukkan, melynek ujdonsága meglepi. Egy gránit-sziklából alakult ropant színek ez, melynek hossza két mértföld, széle három mértföld lehet. Azt hinnők, hogy e sziklákat az alakuló földtekének ősi, forrásban levő anyagából szakították ki s úgy hültek ki rögtön. A láthatáron csipkés, csúcsos, éles gerincű hegy-

láncot képeznek, mely a színekörnek mintegy koronája s legfelsőbb lépcsője. A mindig termékeny természet hiába tűzött e tar sziklák közé s e távol ormok fölé hatalmas tölgy, sőt sötét fenyves erdő bokrétákat: a granit lépten-nyomon kiválik a zöldből s a fák között roppant sziklatömbök meredeznek, mint óriás romok.

Ha a láthatár széléről a központra fordul tekintetünk, a látvány ugyanaz. Szűk, mély völgyek, meredek szakadékok; két tó, melyek úgy látszik két kiégett kráter helyén futottak össze; patakok azzal a szép, üde, tiszta vízzel, mely a granit talaj boldog kiváltsága; és itt is, ott is, az úton, a földeken, a réteken, rekettyével, vad hangával szegélyezett roppant szirtdarabok terpeszkednek a napon.

Ez az összkép. Komor volna, ha nem volna oly változatos. Van benne valami nagyszerű és komoly, mi megdöbben és csendre int. A messze terjedő láthatár, az égre meredező hegyek, a hatalmas sziklák, melyeket az ember eltávolítani nem bír, a sovány föld, mely bő verejtéket követel, de szegény aratást ad, egyszerre éreztetik Isten nagyságát és az ember törpeségét. Mintha a földnek e zuga egyenesen arra volna szánva, hogy megkívántassa az eget.

A színekör közepén, a fő kiugrón egy templom áll; fájdalom! újra építették s ma a Sz. Szív tiszteletére van fölavatva. Ez Verosvres temploma. A falu, ahelyett, hogy körüle tömörülne, szerte szét van szórva. Jobbra-balra házesoportok látszanak, melyek munkásoktól és földművelőktől lakott apró

tanyákat képeznek. Mindenik tanyának megvan a maga neve. A templom mögött egyenes vonalban negyedóránnyira eső Lhautecour-ban született Boldogunk.

Atyjának neve: Alacoque Kolos volt. A francia nemzetnek ama részéhez tartozott, mely 1647-ben még semmi sem volt, de készült, hogy minden legyen; s mely addig is csendben gyarapította vagyonát és befolyását, s hála Istennek még nem vesztette el sem hitét, sem jó erkölceit. Lakásának, mely maig fennáll, van bizonyos jellege. Udvar által elválasztott két tágas épületből áll. Az egyik urasági laknak szolgált. Közönségesen *hivatal-háznak* nevezték, mert abban volt Alacoque-nak irodája, ki Lhautecour-ban királyi jegyző volt. Ott látható a szoba, melyben a Boldog született; ma a Sz. Szív tiszteletére szentelt kápolnává van átalakítva. A boltozat gerendázatának közei jelképes festményekkel vannak borítva renaissance modorban. Közepütt két Ámor által tartott lapon az Alacoque-család címere díszlik, mert a már régi családnak volt címere is. Fölül »aranymezőben vörös kakas, alul pedig ugyanolyan oroszlán« volt rajta. Semmi kétség, hogy ezt a lakrészt tűz emésztette föl, melynek nyomai még láthatók, de később helyreállították. A lakóházból nem maradt egyéb, mint a négyszögű torony, mely az épület végén állott s amelyben Margit született.

A másik épület szemben, egészen és épen fenmaradt. Ivezett kapu alatt van a bejárás. Ez volt a gazdasági épület. De valószínű, hogy az Ala-

coque családnak lakásául is szolgált, akár a tűz után, mely a másik háznak egy részét fölperzselte, akár, midőn a gyermekek szaporodása az első lakást nagyon szűkké tette. A földszinten három nagy alacsony lakosztály van benne, időbarnított deszkázattal és gerendákkal s hatalmas kandallókkal. Az emeletre külső karzat vezet, melynek lépcsői megrepedezett nagy granit darabokból készítvék. Az emelet két tágas lakosztályból áll, melyek a karzatra nyílnak. Az elsőben, a keleti oldal szögletén van egy kis hálószoba, melyet ma is a »boldog szobájának« neveznek. Mennyezetét oroszlan-, tigris-, struc-, elefánt- stb. vadászatot ábrázoló festmények fődik. Ugyanazon modorban s úgy látszik ugyanazon kéz festette, mely a másik házat ékíté. A másik lakosztályban nincsenek festmények; de gonddal beeresztett szép tölgyfával van padlózva, mi eléggé mutatja, hogy nem béresek lakása volt.

A két lakházat udvar választja el. Ott van még a régi, furcsa kút, melynek teteje egy darab jókora granitszerűlávaköböl van faragva. Köröskörül kertek terültek el s azok aljában egy kis erdő ereszkedett le hirtelen egy szűk völgybe, mely a birtok határa volt. E kis völgy közepén ágaskodik egyike amaz imént említett roppant granit sziklának, melyekkel az egész vidék be van szórva. Ez volt húsz éven át Margitnak kedvence magánya, a megpróbáltatás óráiban menedéke, imáinak és első elragadtatásainak színhelye.

E tág lakás tulajdonába az Alacoque család Boldogunk nagyatyjának Delaroche Johannával kö-

tött házassága révén jutott, kinek ez ősi családi birtoka volt. Kolos, mint legidősb fiú, vagy talán, a szokás szerint, mint társ-örökös kapta. Volt egy Katalin nevű nővére, ki nem ment férjhez és nála lakott; egy másik, Benedicta nevű húga, Toussaint Delaroche neje, négy gyermek anyja, ki e patriarchalis családok szokása szerint, szintén nála lakott; végre egy Antal nevű fivére, ki pap lett s épen ezidőtájt Verovres-ben plebánus volt. E birtok művelése mellett, mely főleg sógorának: Toussaint Delaroche-nak gondja volt, Alacoque Kolos Lhautecour-ban a királyi jegyző tisztjét viselte. Később a Terreau, Corcheval és Pressy uradalmak bírója is lett. Mindez, a becsület és jellem szeplőtelen hírnevével, Kolost tekintélyes emberré emeli, ki alig áll a szomszéd uraságok alatt és jóval a nép fölött.

Miértis, ha a verosvres-i plebánia anyakönyveit nézegetjük, neve minden lapon szerepel. Lhautecour-ban nincs házasság, melynél nem ő a tanú, s ami még feltűnőbb, alig van keresztelő, hol nem ő a koma. És ilyenkor, akár azért, mert ő királyi jegyző, akár, mert írása gyönyörű, öcsese Antal, a verosvres-i plebánus, neki engedi át a tollat s az okmányt ő állítja ki.

Alacoque Kolos 1639-ben, alig huszonöt éves korában nőül vette Lamyn Philiberte kisasszonyt, a Mâcon melletti Saint-Pierre-le-Vieux királyi jegyzőjének leányát. Mindketten igen jámborok s méltók voltak, hogy egy szentnek adjanak életet. Ez Istentől megáldott házasságból hét gyermek szüle-

tett, négy fiú és három leány; Margit volt az ötödik. 1647. július 22-én, Magdolna napján, jött a világra, de, miért, miért nem? csak három nap múlva, 25-én keresztelték meg a verosvres-i templomban. Keresztatyja tulajdon nagybátyja, atyjának fivére, Alacoque Antal, verosvres-i plebánus volt; keresztanyja pedig De Saint-Amour Margit, De Fautrières-nek, Corcheval urának neje. E nemes család, e nyilvános tény által bizonyosságát akarta adni nagyrabecsülésének Alacoque Kolos iránt.

Isten, ki e szent gyermeket arra szemelte ki, hogy fölszítsa a világban az isteni szeretet tüzét, azt akarta, hogy legelőször őt eméssze föl. Már egész kis korában szive csak Jézus Krisztusért dobogott; csak attól félt, hogy neki nem talál tetzen. «Két, három éves kora óta — mondja első életírója, — úgy undorodott a bűnnek még árnyékától is, hogy szülei, kik ezt észrevették, ha apró hajlamait gátolni akarták, csak annyit mondtak neki, hogy ezzel megbántaná Istent. Több nem kellett, hogy abba hagyjon bármit.»¹⁾ »Oh egyetlen szerelmem, — mondja ő maga is — mennyire le vagyok neked kötelezve, hogy kora ifjúságomtól kezdve megőriztél engem, szivem urává magadat tevén! Mihelyt öntudatra jutottam, megismertted lelkeimmel a bűn rútságát; mi oly borzalmat kellett bennem, hogy a legkisebb szenny elviselhetet-

1) *Abrégé de la Vie de la soeur Marguerite-Marie Alacoque, religieuse de la Visitation Sainte-Marie, de laquelle Dieu s'est servi pour l'établissement de la dévotion au Sacré Coeur de Jésus-Christ, décédée en odeur de sainteté le 17 octobre de l'année 1690.* Megjelent Lyonban, 1691-ben Molin Antal és Horácánál. Újra kiadta Dániel atya Párisban, Douniol-nál 1865.

len gyötrelem volt rám nézve; s hogy gyermekkori élenkségemet fékezzék, elég volt csak azt mondani, hogy talán megbántom Istent, ez rögtön visszatartott.«¹⁾ Fivére, Chrysostom egy példát hoz föl erre. »Már gyermekkorában — úgymond — a szentségnek, jámborságnak és a bűn utálatának kiváló jeleit adta; mert tanú, egy farsangon, mikor ő hét, említett nővére pedig öt éves volt, azt ajánlotta neki, hogy cseréljenek ruhát s az ő katonaruhájában, karddal a kezében ijesztsze meg a béréseket, kik a ház közelében voltak. De azt válaszolta, hogy ez talán sértené Istent, hogy ő azt nem teszi; nem akarván sem alakoskodni, sem olyasmiben részt venni, már öt éves korában.«²⁾

A lelkiismeretnek e gyöngédségéhez csakhamar az imádságnak olyan szeretete, a vezeklés iránt

1) *Mémoire écrit par la Bienheureuse, sur l'ordre du P. Rollin, son directeur.* A Boldog kézírata a paray-i Visitatio tulajdonában. A Boldognak, lelkiatyja rendeletéből szerkesztett különböző *Emlékiratai*-ból ez az egy nem jutott a tűzbe, megőrtalmazta az engedelmesség. Befejezve nem volt soha; de mert a Boldognak születésével kezdődik s a Szent Szívnek összes kinyilatkoztatásait magában foglalja, megbeesülhetetlen értékű azért is, amit elbeszél, a hangért is, melyen beszél. Lépten-nyomon érzik rajta Sz. Teréz fenköltése Sz. Ágoston szívével és fohászaival. Mint látni fogjuk, ez maga elég volna bebizonyítani a kinyilatkoztatások igazvoltát, midőn élénk tárja az azokat elfogadó léleknek szépségét, őszinteségét, tisztaságát és alázatoságát. Idézni is fogjuk a lehető leggyakrabban s csaknem egészen megismeretjük olvasóinkkal. Először kiadta Gallifet atya az ő *Excellence de la dévotion au Coeur adorable de Jésus-Christ* című szép értekezése végén. Újra kiadta Daniel atya 1865-ben. Időközben sok más kiadás jelent meg, de mindannyi számos hibával. 1867-ben a paray-i kolostor az eredetivel gondosan egybevetett kiadást rendezett, mely a *Vie et Oeuvres de la bienheureuse Marguerite-Marie*, 2 vol. in 80. Paris, Poussielgue, 1867. c. munkában van közölve. Mi ezt a kiadást idézzük mindig.

2) *Procès de béatification et de canonisation de la vénérable servante de Dieu Marguerite-Marie Alacoque, religieuse de la Visitation Sainte-Marie, au monastère de Paray en Bourgogne*, az egyházmegyei hatóság jóváhagyá-

olyan kora és meglepő hajlam járult, hogy — mondják első életrírói — kérdés: volt-e néhány század óta hozzáfogható?!)

Négy és fél éves korában elhagyta az apai házat s keresztanyjához Fautrières de Corcheval asszonyhoz ment lakni, ki magához kívánta. Talán az Alacoque gyermekeinek egyre növekvő száma adta a gondolatot e nemes hölgynek, hogy a derék család terhén némileg könnyítsen. Bármí volt az ok, Margit szülei szívesen beleegyeztek, s a szent gyermek érdekében annál nagyobb örömmel, mert a corcheval-i kastély csak egy mértföldre van Lhautecour-tól s Alacoque Kolos, ki ennek az uradalomnak, mint Terreau-nak is bírója volt, gyakran kirándult oda. Alacoque-né, kedves leánykája holmiját elrendezvén, maga vitte őt Corcheval-ba.

sával 1715-ben; egy ívrétű kötet kéziratban, a paray-i kolostor birtokában, az egyházi biztosok aláírásával és peccsétjével. Gonddal tanulmányoztuk s minden idézetünket az eredetiből vesszük.

1) *Vie de la Bienheureuse par les Contemporaines*. Így nevezik azt az *Emlékirat*-ot, melyet két szerzetesnő: Verchère Franciska-Rozália és De Farges Peronne-Rozália nővérek állítottak össze, kik a Boldoggal Paray-ban együtt éltek. Ez *Emlékirat* Languet sens-i érsek, előbb autun-i püspök helyettes számára készült, ki a Boldog Életrajzának megírását tervezte. Mikor az Életrajz megjelent (1 kötet 49, 1719.), visszaküldte a paray-i Visitatio-nak ez *Emlékirat*-ot, mely munkájának alapját képezé, s mely aztán fölösleges gyanánt a kolostor levéltárában kéziratban maradt. A paray-i szerzetesnők nemrég adták ki először az eredetivel tüzetesen egybevetve, sőt levéltárakban őrzött okmányokkal bővítve. Ez képezi a már említett *Vie et Oeuvres de la Bienheureuse* c. munkának első kötetét.

Fordító jegyzete. A könyvben sűrűn elszórt idézetek a most ismertett: *Abrégé, Mémoire, Procès* és *Vie* c. munkákból, továbbá az egyes kolostorok *Évkönyvei*-ből, az egyes nővérek *Életrajzai*-ból, a rend *Körlevelei*-ből, a Boldognak és főnöknőinek *Levelei*-ből vannak véve. Ezeket itt megemlítve, a szövegben nem idézem minden helyen. Aki ezek iránt érdeklődik, úgysis fölkeresi az eredeti forrásokat.

A corcheval-i várkastély régi időkben épült, szép tornyaitól Coligny fosztotta meg, ki a vallás-háborúk alatt elfoglalta s lerombolta azokat, XIII. Lajos uralkodása alatt újraépült s fennáll ma is; a középkor hűbéri építményeinek kissé tömör szilárdsága mellett megvan benne a XVII. század úri lakásainak úri kényelme is. Erdővel borított magas hegy vet árnyékot reá s a világ legszebb fái, háromszázados gyertyánok emelik üde lombjaikat fel az ablakokig. Az édes magányt nem zavarja semmi. A szent gyermek kifejlődni érezte itt szép lelkének minden hajlamát. Azok a sűrű, árnyas lombok úgy édesgették. »Minden vágyam az volt, — úgymond — hogy valamelyik ligetbe bevegjem magam s csak az a félelem tartott viszsza, hogy emberekkel találkozom.«

A kastély kapujánál, magán az előtéren állott a kápolna; gyertyánfák övezték azt is. A gyermek minduntalan oda menekült. Órákat elvont ott, »mindig térden, összetett kezekkel; s nemhogy únta volna magát, hanem életének legnagyobb gyönyörűsége volt, minél tovább ott időzni, s csak kellenül távozott onnét.«

»Folytonosan ösztönzött valami, hogy mondjam e szavakat, melyeknek nem fogtam föl értelmét: Istenem, neked szentelem tisztaságomat; Istenem, örök szüzességet fogadok neked. Sőt egyszer ki is mondtam azokat a két úrfelmutatás között a szent mise alatt, melyet rendesen meztelen térden hallgattam, bármily hideg volt. De nem fogtam föl amit tettem, sem azt, hogy a ‚fogadni‘ és ‚szüzes-

ség, szavak mit jelentenek.« Csak annyit tudott, hogy e titokteljes szavak, melyek a legfölségesebb pillanatokban toltak ajkaira, magukban foglalják önmaga teljes átadását Istennek, ki neki méltónak látszott minden adományra.

Ugyanakkor keletkezett benne az a vonzalom az imádsághoz, mely aztán egyikévé tette a legnagyobb szemlélődőknek, kik az egyházban valaha éltek. »A Szentlélek, — mondja Croiset atya, — már e zsenge kortól kezdve önmaga által akarta őt megtanítani a lelki élet legfőbb pontjára, midőn megadta neki az imádság szellemét . . . Minden gyönyörúsége az volt, ha egész órákat tölthetett imádságban; s mihelyt nem lelték a ház valamelyik helyiségében térdelve, csak a templomban keresték s ott találták az oltáriszentség előtt mozdulatlanul.«

De Corcheval asszony gyöngye egészsége nem engedte, hogy a Margit nevelésével kedvére foglalkozzék; ennek gondját két társalkodónőjének adta át, kiket megbízott, hogy felváltva tanítgassák imádkozni, olvasni, írni s bevezessék a kátéba. Az egyik kedves, nyájas volt; a gyermek ezt kerülte. A másik szigorú, zsémbes; Margit szivesebben tűrte ennek nyers modorát, mint amannak dédelgetését. Ez akkor meglepő viseletben a következők ama titkos ösztönök egyikét tüntette föl, melyekkel Isten a tiszta sziveket tiszteli meg; mert később kisült, hogy az a nyájas nem igen jól viselte magát.

Tehát, irtózat a rossztól, vágy a magány után,

az emberek kerülése, a tisztaság szeretete, ezek a vonások, melyeket Isten e szent gyermek szívébe vésett, már öt-hat éves korában. De hogy a kised Margit jelleme teljesen álljon előttünk, siessünk megjegyezni, hogy minde kegyelmekhez csatlakozott benne a leggyöngédebb áhítat a Boldogságos Szűz iránt. »Hozzá folyamodtam, — úgymond, — minden szükségemben és ő nagy veszélyektől mentett meg engem. Nem mertem isteni Fiához fordulni, csak mindig őhozzá. Föjlajánlottam neki a kis olvasót, meztelen térden állva a földön, vagy minden Üdvözlét-re térdet hajtva, vagy ugyananyiszor megcsókolva a földet.« A szent Szűz nem engedte magát a szeretetben legyőzteni s a kedves kised, már kora gyermekségétől kiváló kegyelmeket kapott tőle.

De Fautrières asszony, régi gyötrelmes betegségével nem birt. 1655-ben meghalt; a még nyolc éves kis Margitnak vissza kellett térnie családjához. Alig érkezett Lhautecour-ba, mikor az első csapást másik, még súlyosabb követte. Atyja, Alacoque Kolos, ugyanazon év vége felé szintén meghalt; alig negyvenegy éves korában, a becsületes embernek és kereszténynek szennytelen hírében, de egész fiatal özvegyet hagyva hátra és öt kis gyermeket, kik közt a legifjabb csak négy éves vala. Hozzá még közepes vagyon és bonyolult ügyek. Úgy látszik, ez a derék ember nem tudott sem fizetni, sem pénzt behajtani. Ő is tartozott valammal; neki is tartoztak sokkal. A szegény özvegy bátran vállalta magára a gyámságot öt kis gyer-

meke fölött és elhatározta, hogy bármily fáradsággal helyreállítja veszélyeztetett vagyonukat. Hanem, mert sok utazgatása miatt nevelésökkel nem foglalkozhatott, két idősebb fiát egy időre Cluny-ba küldte; a másik kettőt nagybátyjokhoz, Alacoque Antal verosvres-i plebánushoz; szentünket pedig Charolles-ba, a clarissákhoz adta.

E buzgó kolostor csendje, az apácák szigorú élete és folytonos imádságai, éjjeli fölkelések, magábaszálltságuk és szerénységök rendkívüli hatást tettek rá. Megsejtette, hogy erre az életre szánta Isten. »Azt gondoltam, hogy ha szerzetesnő volnék, én is szent lennék, mint ők. Oly nagy vágyat kaptam hozzá, hogy csak az után lelkendeztem. Valóban, a zárdát, melybe vittek, nem találtam magamra nézve elég zártnak.« Jegyezzük meg ez új vonást. A clarissáknak ez a komor rostélylyal elzárt, csendbe, szigorú buzgóságba merült kolostora nem volt elég rejtett, hogy kielégítse az elvonúlt életnek azt a szomját, melyet már a kis gyermek érzett s mely benne, a bölcsőtől a sírig egyre nőtt.

Alig ment be a clarissákhoz, az első sz. áldozásra bocsátották. Csak kilenc éves volt, de a kor hiányát angyali előkészület pótolta. Az eredmény rendkívüli lett. Margit víg, élénk, pajzán volt, természetből hajlandó az élvezetre. E naptól kezdve nem érzett többé vonzódást hozzá. »Ez első áldozás, — úgymond, — annyi keserűséget öntött komornak minden apró élvezetére és szórakozására, hogy nem ízlettek többé, még ha szándékkal ke-

restem is. Ha valamelyikben részt akartam venni társaimmal, mindig éreztem olyasmit, ami visszartartott s ami félre, valami kis zugba hítt s nem hagyott nyugtot, míg ösztönzésének nem engedtem. És azután imára készített, de mindig leborúlva, meztelen térden, vagy térdet hajtogatva, haugyan senki sem látott; mert ha rajtaértek, szörnyű gyötrellem volt.«

Egy nagy betegség, melybe ekkortájt esett s mely életét veszélybe sodorta, kényszerítette családját, hogy a clarissák kolostorából kivegye. Viszszatért Lhautecour-ba, hol anyja és fivérei, kik kedvelték, a leggyöngédebb gondoskodással vették körül. Gyógyulásáért megtettek mindent, de hasztalan. »Nem tudtak — úgymond — más orvóságot találni bajomra s följajánlottak a Boldogságos Szűznek. Megígérték neki, hogy ha meggyógyulok egykor az ő leánya leszek. Alig tettem erre fogadást, meggyógyultam s a Sz. Szűznek kiváló pártfogását éreztem, mint ki egészen az övé.« Ez volt első nyilvános jele Isten különös szeretetének e szent gyermek iránt. Mélyen meg is hatotta s jobban mint valaha eltökélte, hogy kizárólag az övé lesz.

E hosszú betegség magános óráiban Margit gondolatai végleg és egészen Istenre fordultak. »Erős vonzódást éreztem az imádsághoz; de ez a vonzódás sok szenvedésembe került, mert úgy látszik, ki nem elégíthetem, nem tudván imádkozni s nem lévén senki, aki megtanítsa. Nem tudtam az imádságról egyebet, csak a nevét, de maga ez a szó: imádság, elragadta szívemet.«

Ekkor Üdvözítőnkhez folyamodott s esdve kérte, tanítsa meg e titokra. Megtette, csodálatos jósággal: »Az isteni Mester megtanított mikép akarja, hogy végezzem s úgy is végeztem egész életemben. Meghagyta, hogy alázatosan borúljak le előtte s kérjek tőle bocsánatot mindenért, amivel megbántottam; majd, miután imádtam őt, följánlottam neki imádságomat, nem is tudva, mikép kell ezt tennem. Azután ő maga jelent meg nekem abban a titokban, melyben akarta, hogy szemléljem, s oly erősen vonta arra elmémet, magába merülni kényszerítván lelkemet és minden tehetségemet, hogy nem éreztem semmi szórakozást: szivemet elfogta a vágy őt szeretni s ez állandó szükségérzetet oltott belém a sz. áldozás és a szenvedések után.«

E két vágyat nemsokára együtt teljesítette Isten.

Mikor Margit Lhautecour-ba betegesen visszatért, észre sem vette az ott végbement nagy változást. Anyjának törekvése, hogy az ősi vagyont kissé helyrehozza, nem sikerült. A kiskorú gyermekek nevében a földeket új szerződés mellett haszonbérbe adták, nem anyjoknak többé, hanem nagybátyjoknak Toussaint Delaroche-nak, ki elég gyöngédtelenül fogott a veszni indúlt ügyek vezetéséhez. Neje, mint korlátlan úrnő fészkelte be magát Lhautecour-ba, hol ott voltak már a Margit nagyanyja: Alacoque-né szül. Delaroche asszony és leánya Katalin, ki hajadon maradt. A szegény özvegyet lassacskán háttérbe szorították s minden befolyásából kiforgatták. Akár mert gyöngé jellem volt, akár mert a beállott pillanatnyi zavarért az

egész család őt okolta: mindenütt csak éles szavakkal és fanyar arcokkal találkozott. A szent mindezt csak leplezve mondta el, nem nevezett meg senkit s a legnagyobb óvatossággal élt, hogy a bűnösökön ki ne adjon, de a visszatartott felindulásból, mely tartózkodó beszédén húsz év múlva is átérzik, sejthetjük, hogy ez oly gyöngéd és természettől büszke lélek mit szenvedhetett.

»Isten megengedte, hogy anyám a saját házában elveszítse tekintélyét s másoknak engedje át. Akiknek pedig átengedte, annyira fölülkerekedtek, hogy anyám és én csakhamar kemény rabságba jutottunk. Azzal, amit mondani fogok, nem szándékom ama személyeket ócsárolni; nem akarom hinni, hogy rosszul cselekedtek volna, mikor nekem szenvedést okoztak. (Én Istenem, távoztasd e gondolatot tőlem!) Inkább úgy tekintem őket, mint eszközöket, melyeket Isten az ő sz. akaratának teljesítésére használt. Tehát: nem volt többé semmi hatalmunk a házban s nem mertünk tenni semmit engedély nélkül. Örökös perpatvar volt; kulcsesal zártak el mindent, úgy, hogy ha a szent misére akartam menni, nem tudtam mit vegyek magamra; ruhát, kendőt, mindent kölcsön kellett kérnem. Megvallom, hogy e rabszolgaságra élelken emlékezem.«

E helyzet keserűségét még utálatos gyanú is fokozta. »Ekkoriban — úgymond — szívvel-lélekkel az oltáriszentségben igyekeztem vígaszt keresni. De a templomtól távol fekvő tanyái házban lakván, nem mehettem oda ama személyek beleegye-

zése nélkül s megtörtént, hogy mikor az egyik megengedte, a másiknak nem tetszett. S mikor emiatt érzett fájdalmam könyvekben tört ki, azzal vádoltak, hogy találkozó akarok adni s ezt takarogatom azzal az ürügygyel, hogy misére vagy áldásra megyek. Bizony igazságtalanul ítéltek; mert inkább eltértem volna, hogy ezer darabra vágjanak, mint hogy eszemben ilyen gondolat forogjon.»

»Nem tudván hova menekülni — folytatja tovább — elbújtam a kertnek vagy épületnek valamely zugában, vagy más félreeső helyeken, ahol térdre borúlhattam s szívemet könyvek között tártam ki Istenem előtt. Ezt mindig jó Anyámnak, a Boldogságos Szűznek közbenjárásával tettem, kibe minden reményemet helyeztem. Egész napokat töltöttem ott, étel-ital nélkül s néha estenden szegény falusi emberek részvétebből adtak egy kis tejet vagy gyümölcsöt. Végre is olyan félelemmel, rettegéssel tértem vissza a házba, mint valami szegény bűnös, ki kárhoztató ítéletét várja.»

Hozzáteszi még: »Boldogabbnak tartottam volna magamat, ha koldulnom kell kenyeremet, mint így élnem; mert az asztalnál akárhányszor nem mertem venni. Mihelyt a házba léptem, csak erősebben zsémbeltek, hogy nem törődöm a háztartással s lelkem e kedves jótevőinek gyermekeivel¹⁾ s egy

1) Nem a házas szolgák gyermekei, mint néhány történetíró véli, kik nem ismerték a boldoggáavatás pörét, melyből kitunik, hogy *lelkének e kedves jótevői*, családjának tagjai voltak. (*Procès* p. 54.) Főntebb megneveztük őket; — t. i.: 1) Alacoque Katalin, férjtelen, a Boldognak nagynénje; 2) Alacoque Benedicta, szintén nagynénje, Toussaint Delaroché neje; 3) Delaroché Johanna, nagyanyja. A szóban forgó gyermekek pedig: János, Margit,

szót nem lehetett szólanom. Utóvégre azzal töl-
töttem az éjt is, amivel a napot: feszületeim alatt
hullattam könnyeim.«

De nem ez volt még a legnagyobb megpró-
báltatás. Margit gyöngéden szerette anyját; ször-
nyen fájt neki, hogy őt a saját házában úgy le-
alacsonyítva, magalázva kell látnia. »Legsúlyosabb
kereszttem vala, hogy nem könnyíthettem anyám
keresztjein, melyek százszor jobban rám nehezed-
tek, mint a magaméi. Sőt vígasztalni sem mertem
csak egy szóval is, félve, hogy megbántom Istent,
midőn gyönyörűséget keresek abban, hogy fájdal-
mainkról beszélgetünk. Kivált betegségekben volt
gyötrelmem iszonyú. Mert az én ápolásomra és
apró szolgálataimra lévén hagyva, sokat szenved-
dett, annál inkább, mert minden zár alatt volt s
még tojást és más betegnek való dolgokat is má-
sutt kellett kérnem; ami nem csekély kín volt rám
nézve, természetes féltékenységem miatt, főleg a pa-
rasztoknál, kik sokszor nagyon nyersen fogadtak.«

Fölösleges megjegyezni, hogy Isten nem hagyta
el hű szolgálóját eme fájdalnok között. Egykor
kivált, midőn anyja heves orbáncot kapott s a fa-
lusi orvos csupán eret vágott rajta, távozóban oda-
vetvén, hogy csoda nélkül ki nem lábol belőle, —
a szegény gyermek, nem tudva mit tenni, a tem-
plomba futott; éppen kis karácsony napja volt; s
könyvek közt esdekelt Istenhez, legyen ő szegény

-----
kinek boldogunk keresztanyja volt, Antonia és Johanna-Gabriella, Alacoque
Benedicta gyermekei, Delaroché Johanna unokái. A legidősebb nyolc, a leg-
fiatalabb három éves volt.

anyjának orvosa. Mi történt, bajos igazán tudni. A szentnek alázatos előadásában ezer hézag van. De mikor hazatért, az arc-daganat eloszlott, »és a seb, minden emberi számítás ellen, néhány nap alatt begyógyult.«

Ily kemény megpróbáltatások közt fejezi be gyermekkorát Margit, ki akkor alig volt tizenöt éves. Szerencsére a szenvedések, megaláztatások, az emberektől tört megvetés, a szentségnek nem akadályai; ellenkezőleg, ha a lélek átengedi magát, legserényebb, leghatalmasabb munkásai. Üldözve, megalázva, a házból csaknem kikergetve, a jámbor gyermek mindinkább Istenhez menekült. Szüntelen imádkozott, s kezdte már a legszigorúbb önsanyargatást. »Állítom, — úgymond bátyja Chrysostom, — hogy ez első időkbén nemcsak sok időt töltött a templomban imádkozva, hanem a nevezett tanú gyakran látta a házban, egy-egy szegletben térdén állva imádkozni; hogy már gyermekkorától többféle vezeklést és önsanyargatást gyakorolt, bőjtöt, vas-láncot, ostort, övet, mely, — mint hallotta — testébe is behatolt; hogy pusztá deszkán hált és imádságban töltötte az éjt; mit az említett Alacoque úr cselédei tudtak és láttak, midőn elfelejtett lefeküdni s őt térdelve találták.«

Hogy e megpróbáltatások közt föntartsa, Üdvözítőnk kezdett neki megjelenni és őt ez nem is igen lepte meg, mert azt hitte, hogy másokkal is így bánik. Rendesen »a megfeszültnek, vagy az Ecce Homo-nak, vagy a kereszthordozónak alakjában« jelent meg. E látvány olyan szeretetet ger-

jesztett benne, hogy a szenvedett bajok, az a rab-szolgaság, megvetés, az a szegénység, sőt a kapott verések is csekélységeknek tűntek föl előtte. »Olykor — úgymond — midőn ütni akartak, félttem, hogy a rám emelt kéz visszahanyatlik s nem sujt egész szigorral le rám. Folytonos ösztönt éreztem, hogy mindenféle szolgálatot tegyek az illetőknek, mint lelkem igazi barátainak, nem lévén nagyobb örömem, mint jót tenni nekik s mondani rólok, ami jót csak tudtam.«

De ne képzeld senki, hogy Margit olyan hideg, elfásult teremtés volt, aki nem érez semmit. Ellenkezőleg, igen gyöngéd, igen érzékeny volt, a figyelemnek legkisebb hiányát élénken érezte s mint gyöngéd virág, a vonzalom legcsekélyebb bizonyítékára megnyílt. Volt benne valami természetes büszkeség, melynek ezt az életet rá nézve elviselhetlenné kelle tennie. Amellett víg, élénk, pajzán, szellemes, élvezetre hajló, annyira, hogy amiatt a világ részéről nemsokára komoly veszély fenyegette. *Emlékiratainak* minden lapján ismételteti is, hogy nem ő cselekedett így vagy úgy, hanem isteni Mestere kerítette hatalmába lelkét, ő igazgatta mindenben.

Főleg az oltáriszentségnél kereste vígaszát, erejét. Ha egy perce volt, futott, repült a templomba. Odaérve, nem tudott a hajóban maradni, a szeretet fölerőszakolta az oltár zsámolyáig. A szentségházhoz sohasem volt elég közel. »Nem tudtam többé — úgymond — szóbeli imádságot végezni az oltáriszentség előtt, hol annyira elmerültem, hogy sohasem úntam magam; napokat és

éjeket töltöttem volna ott étel-ital nélkül. Igazában nem is tudom, mit csináltam ott; csak emésztettem magamat színe előtt, mint az égő gyertya, hogy szeretetét szeretettel viszonzozzam. Nem bírtam a templom háttérében maradni s mégoly belső pironkodással is a lehető legközelebb húzódtam az ol-tárhoz, melyben a legszentebb rejtve volt. Csak azokat tartottam boldogoknak, csak azokat irigyeltem, akik gyakran áldozhattak s szabadon maradhattak az isteni Szentség előtt. Igyekeztem megnyerni az említett egyének jóindulatát, hogy engedélyt nyerjek tőlök néhány percet tölthetni a szent titokban rejtező Jézus előtt.«

Nem sikerült mindig, mert mint láttuk, »három egyén engedélye kellett s mikor az egyik megadta, a másik megtagadta.« Ilyenkor a jámbor gyermek elbújt »a kertnek valamely zugában« s Isten előtt imádkozva és könyezve vígasztalta magát. A kertben különösen egy hely volt neki kedves. Amint az ember kimegy a házból, néhány lépésre nyugatnak, a talaj hirtelen lesüllyed lábai alatt s meredek lejtőn száll le, egy kiesiny, de mély völgybe, egy erdőcskén keresztül, mely a hajlás oldalába van ültetve, hogy feltartsa a földet. Mikor a földteke még alakulóban volt, itt valami izzó láva-ár, vagy víz-zuhatag útja lehetett. Emléke is maradt. Egy óriás, roppant méretű gránit-tömb, melyet az áradat nem bírt tovább vonszolni s itt hagyott. A szent gyermek kedvelte e magányos helyet, mely a kert határát képezé. Gyakran menekült ide; a ház felől védte s mint fátyol takarta el a kis erdő,

előtte pedig ott állt oldalt Verosvres temploma, mely egy kilométernyire van innét, de mert a talaj fokról-fokra gyorsan emelkedik a templomig, jóval közelebb látszik. Mintha a völgy másik szélén két lépésnyire állna. Estenkint az ablakokon át csaknem látható volt a kis lámpa, mely a szentségház előtt égett. Ott lakott az ő Ura és Mestere, minden dicsőségből kivetkezve, megalázódva, az emberektől elhagyatva, ezerszer jobban elhagyatva, megalázva, mint ő lehet valaha! E gondolatokra olvadott a szeretettől; könnyek tolúttak szemeibe; s a sziklán térdelve, szívét és szemeit a szentségházra szegezve, órák hosszában elmélkedésbe merült.

HARMADIK FEJEZET.

MARGIT HIVATÁSA. A PARAY-I VISITATIÓBA¹⁾ LÉP.

(1662—1671.)

In charitate perpetua dilexi te.
Örök szeretettel szerettelek téged.
(Jerem. XXI. 3.)

*Posuit signum in faciem meam,
ut nullum praeter eum amatorem,
admittam.*

Homlokomra nyomta pecsétjét,
hogy el ne fogadjak más szerelmet,
mint Jézusét.

(*Brev. Rom.* Karvers sz. Ágnesről.)

Lhautecour magányában, szépen, tisztán, de minden, még rokonai tekintetétől is rejtve, így növekedett a szent gyermek, kit Isten oly dicső dolgokra szánt. Egyébiránt ezt ő maga még kevésbé tudta, mint bárki más. Szive csak Istenért dobogott s összes vágya volt »emészteni magát színe előtt, mint az égő gyertya, hogy szeretetét szeretettel viszonzozza.«

---

1) A Salesi Sz. Ferenc tanácsai nyomán Chantal Sz. Franciska által alapított nőszervezet. Tagjainak neve: Az Erzsébetet látogató Szűz Mária leányai. Rövidebben: látogatás (visitatio) szűzei. A franciák az egész rendet csak így nevezik: *visitatio*. Magyarban: Sarlós Boldogasszony rendje. Tagjai ismeretesek még Salesiánák név alatt. Ford.

Az ilyen élettől csak egy lépés a kolostor és szinte várni lehetett, hogy Margit belép oda, boldogan, mitsem sajnálva e világból, melynek csak töviseit ismeré és csak egy sóhajra sem méltatva azt. De ha ily könnyedén ment volna a dolog, szentünk minden áldozatot nélkülöző hivatásának sem Isten, sem az emberek előtt nem lett volna meg teljes kelleme, igazi becsé.

Mikor tehát tizenhetedik évébe lépett, körülminden megváltozott. Férfikorra jutott két bátyja átvette az ügyek vezetését s visszaadták anyjoknak azt a helyzetet és befolyást, melyből a rokonok kiforgatták. Másrészt Toussaint Delaroche tíz évi, kissé szigorú, de okos kezeléssel helyreállította a veszélyeztetett vagyont. A jólét visszatért s vele a kedv, mely rendes vendége azoknak a patriarchalis házaknak, a hol hat-hét gyermek hagyja el a serdülő kort s lép át az ifjuságba. Falun korán kelnek házasságra, főleg a népes családok tagjai. Margit még csak tizenhét éves volt és már több jó kérő jelentkezett. Idősb bátyjának, ki huszonkét éves volt s a család feje lőn, feleségre volt szüksége. »Mindez — mondja szentünk — sok embert hozott a házba, kikkel találkoznom kellett.« A társadalmi összeköttetések megkezdődtek s talán fényesebbek voltak, mint az első életírók vélték. Ha a Margit testvéreinek keresztleveleit olvassuk, látjuk, hogy csaknem mindannyinak keresztszülei a szomszéd kastélyok legelőkelőbb urai és asszonyai voltak. Magát Margitot, mint emlékszünk, De Fautrières asszony tartotta keresztvívzre, ki bár

meghalt, a szent gyermeknek még sem kellett Corcheval kastélyával minden viszonyt megszakítania. Bátyjának, Claude-Philibertnek keresztanyja Couronne d'Apchon, Terreau urának : Jean le Roux-nak özvegye volt. Egyik nővérét, Gilberte-t, Gilberte Arleloup asszony, Després báróné vitte a szent keresztségre. Így a többit is, kiknek keresztszülei Charolais legjobb családjaihoz tartoztak. Alacoque-né tehát, ki gyermekeit megházasítani óhajtotta, kezdte őket a világba bevezetgetni, sőt maga is fogadott vendégeket. Margit csakhamar azon vette magát észre, hogy feltűnt és körülrajongják. Különös, de érthető valami! Ez a fiatal leány, ki a balsorsban oly erős volt, hogy megaláztatás és lenézés meg nem törhető, alig mosolygott rá a világ, már kezdte piperézni magát, hogy tessék neki. Megkedvelte a mulatságokat, megrövidítette imádságait, halogatta gyónásait; s lelke lassankint leszállt arról a magaslatról, melyre gyermekora emelkedett. »Kezdtém meglátni a világot, ékesíteni magam, hogy neki tesse, s ahogy tudtam kerestem a szórakozást.«

Szerencsére, Isten örködött e lélek fölött, mivel oly nagy céljai voltak. »De neked Istenem, egészen más szándékaid voltak, mint aminőket szivemben én forgattam. Megismerttetted velem, mily durvaság tőlem szerelmed hatalmas ösztönzésének ellenszegülni. Gonoszságom és hűtlenségem arra bírtak, hogy minden erőmmel és törekvésemmel ellenálljak hívásának s elfojtsam magamban minden indulatját. De hiába volt; mert a társaságok és szórakozások között ez az isteni szeretet oly tüzes

nyilakat lövellt reám, hogy minden oldalról átjárták szívemet és fölemésztették. Az emiatt érzett fájdalom megrendített, de mert ez még nem volt elég, hogy a világtól elszakassza az olyan hálátlan szívet, mint az enyém, úgy éreztem, mintha kötéllel megkötve húznának oly erősen, hogy végre kénytelen voltam követni Azt, ki hítt. Valamely magános helyre vezetett, hol szigorú szemrehányást tett. Hajh! még féltékeny volt erre a nyomorúlt szívre!«

Margit, e nagy szeretettől meghatva, földre borúlt, bocsanatot kért s magára hosszú, kemény vezeklést szabott. »És mégis, -- teszi hozzá -- újra visszatértem hiúságaimhoz csakúgy, mint azelőtt s ugyanoly konokságba estem.«

Sőt egykor, farsang idején, álarcot öltött, hogy néhány barátnőjével részt vegyen egy estélyen, melyre hivatalos vala. Mennyi könnyet öntött, hogy megbűnhődje »nagy vétkét,« mint ő nevezé; e célból, mennyit bőjtölt, mennyit sanyargatta magát: el sem lehetne mondani. De azért még most sem győzött; és az ezen első hibáért magára rótt vezekléstől vérezve is, a világra megint csak mosolyogni kezdett.

Ez estélyről hazatértekor Üdvözítőnk várta. »Este, — úgymond — mikor letettem a Sátánnak átkozott bérruháit, vagyis azokat a hiú cafrangokat, az én isteni Mesterem megjelent előttem ostorozott alakjában, egészen eltorzítva, és keményen megdorgált: hogy az én hiúságom juttatta erre az állapotra; hogy elpazaroltam a végtelenül becses időt, melyért a halál óráján szigorú számot vesz

tőlem; hogy elárúltam, üldöztem őt, ki nekem szeretetének annyi tanújelét adta. Mindez oly erősen vésődött lelkembe, oly fájdalmas sebeket ütött szívemen, hogy keservesen sírtam.◊

Margit ekkor, önmaga ellenében Isten pártjára állván, bánkodva látván, hogy azt a szeretetet egy ilyen nyomorúlt teremtmény megveti, érezvén, hogy nincs gyötrelmem, amelyet meg ne értelmelt volna, amelyet ki ne kellene állnia, kitakarta vállait és vérig ostorozta. »Hogy némileg megbosszúljam magamon a neki okozott bántalmakat, görcsökkel megrakott kötelekkel öveztem át ezt a hitvány, bűnös testet, s úgy összeszorítottam, hogy alig bírt enni, lélekzeni, s oly sokáig hagytam rajta a köteleket, hogy bevágódtak a húsba s csak nagy nehezen, kegyetlen fájdalmak közt tudtam kitépni onnan. Ugyanezt tettem apró láncocskákkal is, melyekkel karjaimat kötöttem át; ezeket is csak húsdarabokkal tudtam kiszakítani. Éjente deszkán vagy bütykös dorongokon háltam, ezekből vettem magamnak ágyat.◊ De mindezekről nem szólt semmit. A legnagyobb gonddal rejtegette az önsanyargatásokat s azokról nem is álmodott senki. Hanem élte virágában, az ifjuság teljes üdeségében, nem is sejtve miért, egyszerre csak azt látták, hogy: »sáppad és fonnyad.◊

Siessünk megjegyezni, mert az emberek, mikor a szenteket legcsekélyebb hibáikról is ily alázattal beszélni hallják, azokat ily kegyetlenül megbűnhödni látják, mindig hajlandók őket vétkesebbeknek hinni, mint aminők; mondom, siessünk meg-

jegyezni, hogy ez ingadozások, a világra vetett emez első pillantások között, szeplőtelen tisztaságának soha ez a szív kárát nem vallotta. Margit húsz éves korában is oly tudatlan volt, mint a gyermek. A házasságtól irtózott; s a legkisebb tisztátalanság gondolata könyekre fakasztotta. A boldogáavatás pörében több tanú erősítette, hogy a kezestségben nyert ártatlanságát megőrizte. Ha tanúk nem volnának is, elég fölnyitni *Emlékirat*-át. Aki ezt olvassa, múlhatlanul fölwillannak lelke előtt ama fönséges képek, melyeket Bossuet a tiszta szivekről festett. Kölesönözzünk tőle egyet s mondjuk, hogy Margitnak szive a bölesőtől a sírig olyan volt, mint azok a szép források, melyeket Burgundnak ama hegyes részében találunk, ahol ő született: terebélyes diófa árnyában, mély öblöcskébe rejtve kínálják a vándort üde, tiszta vízzel, melynek sima kristályát szellő sem fodrozta még.

Ilyen ártatlanság védelme alatt Margit hamarabb diadalmaskodik, ha meg nem ingatja anyjának gondolata, kit rendkívül gyöngéden szeretett s kit házassága által olyan környezetből menthett volna ki, melyben számára még elég tövis termett. »Rokonaim — úgymond — szüntelen a férjhezmenésre nógattak, kivált édes anyám. Sírva mondogatta, hogy csak bennem van reménye a szabadulásra abból a nyomorúságból, melyben él; hogy milyen vigasztalása volna velem elvonulni, mihelyt a világban elhelyez. Másrészt Isten is oly élénken sürgette szívemet, hogy nem volt semmi nyugtom. Fogadalmam mindig szemem előtt lebegett, azzal

a gondolattal, hogy, ha hozzá hűtelen leszek, szörnyű gyötrelmekkel bűnhődöm.«

Megkezdődött az igazi harc; és mert tárgya a két legfönségesebb és leghatalmasabb szeretet volt, ami csak van a földön: Isten szeretete és az anya szeretete: a harc rettenetesnek ígérkezett. »Oh Istenem, -- kiált föl a Boldog, -- egyedül te tudod, meddig tartott ez a rettentő küzdelem, melyet bensőmben vívtam. Irgalmad rendkívüli segítéye nélkül elveszttem volna benne.«

És így folytatja: »A gonosz lélek fölhasználta édes anyám iránt érzett gyöngédségemet, ragaszkodásomat, úntalan az ő könnyeit tárta elé, s hogy, ha szerzetesnő leszek, én leszek oka, ha bánatában meghal, hogy ezért én felelek Isten előtt, mert egészen az én gondjaimra és szolgálatomra volt utalva. Ez elviselhetetlen kínt okozott, mert oly gyöngéden szerettem őt, ő meg engem, hogy egymás nélkül nem élheténk. Másrészt szüntelen ösztökélt a szerzetbelépés vágya s vele az irtózás minden tisztátalanságtól. Valóságos vértanúságot szenvedtem. Nem volt semmi nyugtom; örökösen sírtam. És, mert nem volt kinek kitárnom lelkemet, nem tudtam mit csináljak. Végre az édes anyám iránt érzett gyöngéd szeretet kezdett felülkerekedni.«

Ah! ez utolsó szavak elérzékenyítenek. Tehát itt is ugyanaz a látvány, melyet Sz. Chantal életében annyiszor csodáltunk. A legemelkedettebb, legtisztább, legszűziesebb lelkekben mindig legmélyebbek a gyöngédség forrásai; s a léleknek legnemesebb, legjogosabb érzelmei legjobban dísz-

lenek, legszebb virágokat, legzamatosabb gyümölcsöket hoznak, ha az Isten szeretetétől hevített szívből sarjadzanak.

Sőt itt, ez a gyöngédség oly nagy volt, hogy csaknem tévútra vitte Margitot. Vizsgálgatni kezdte fogadalmát. Egészen piciny korában tette, mikor azt sem tudta mit csinál; kötelezi-e hát? Fölmentést kér, megkapja könnyen. Majd a szerzetes-életet fontolgatta, hogy ő sohasem lesz képes a szentségnek oly magas fokára emelkedni; hogy elveszteni bűjtjeinek, vezekléseinek, jótekonyságának szabadságát; s kis híja volt, hogy teljesen lemondjon róla.

Három vagy négy év telt el e gyötrelmes vergődés között, 1663-tól 1667-ig, midőn Margit huszadik évébe lépve, a szerzetes-élet vágyát magában újraéledni érzi. »E vágy, úgymond, oly égető lett, hogy elhatároztam teljesíteni minden áron.« Szüntelen az erények, kivált az alázatosság, önkéntes szegénység, szüzesség szépsége forgott eszében. Lelkesedéssel olvasta a *Szentek életét*; de mellőzte a nagy szentekét, kiknek hősiességét utánozni képtelennek vélte magát. Mikor felnyitotta a könyvet, így gondolkodott: »Keressük ki valamely szentnek életét, akit könnyű utánozni, hogy én is úgy tehessek, mint ő.« De alig fogott hozzá, könyvei már patakozottak, látva, hogy az a szent nem bántotta meg Istent, mint ő, vagy ha megbántotta, bűnbánatban élt.

Meg lévén győződve, hogy Istent méltóképen sohasem szeretheti: szolgálni, szeretni igyekezett legalább a szegényeket. Oly részvételt volt nyomoruk iránt, hogy, ha rajta áll, magának miye sem

marad. »Ha pénzem volt, — úgymond, — odaadtam a szegény gyermekeknek, hogy magamhoz édesgessem őket, s megtanítsam a kátéra és imádságra. Jött is annyi, hogy télen nem tudtam őket hova tenni.«

E célra »egy nagy szobát« használt, mely az épület második fő részében ma is megvan. Kivülről vezet hozzá lépcső, s ebből a szobából nyílik a Boldognak kis cellája.

Fivére, ha olykor az udvaron áthaladt s e gyermek-csapatokat látta, tréfált vele: »Kedves húgom, hát te iskolát akarsz nyitni?« — »Ugyan bátyám, — válaszolt ő, — ha én nem teszem, ki oktatja e szegény kicsiket?« Máskor az öreg Katalin néni zsörtölt. Irgalmatlanul elkergette a gyermekeket. »Azt hitték: mindent a gyerekeknek adok amit megkapharíthatok; de nem mertem, félve, hogy az lopás. Azért édes anyámat vettem körül: engedje szétosztanom amim volt. S mert ő nagyon szeretett, rá is állott könnyen.«

A szent leányka nemesak szerette és támogatta a szegény kicsinyeket, hanem meglátogatta családjaikat is, kivált, ha beteg volt valahol. Amely gyöngye idegzetű és érzékeny volt, amennyire irtózott minden szennytől, remegve undorodott a legkisebb sebtől: elképzelni sem lehet, mibe került legyőznie magát s e szolgálat minő hőstettekkel járt. Csak egy rövidke szóval említi, melyből csodás bátorságot, és, az engedelmesség által ráparancsolt előadás szándékos hézagai alatt, csodás gyógyulásokat sejtethetünk. »Szörnyen utáltam a sebeket; s hogy legyőzzem magam, azokat előbb kötözgetnem, sőt csó-

kolgatnom kellett; a bekötözésben nagyon járatlan voltam; de az én isteni Mesterem oly pompásan tudta pótolni tudatlanságomat, hogy mégoly veszélyes sebek is csakhamar begyógyultak; többet is bíztam az ő jóságában, mint a használt orvosságokban.«

Eme foglalkozások közt, élénk, heves, élvezetre hajló természete, akarata ellenére is újra felvillant. »Természetemnél fogva szerettem az élvezetet és szórakozást, de nem lehetett benne részem, noha gyakran jártam utána. Megakadályozott Üdvözítőnknek az a fájdalmas alakja, melyben előttem ostorozva, vértől borítva megjelent; mert szemrehányást tett, mely szivembe nyilallott: »Szeretnéd azt az élvezetet? Én meg, ki élvezet soha nem ízleltem, én minden keservnek átengedtem magam a te szerelmedért, hogy megnyerjem a te szivedet! És te el akarod vitatni tőlem!« Margit az ilyen szavakra hirtelen visszahökkent; néhány napra megrendült, zavarba jött és azután, nemsokára, megint más hiúságokon kapott. »Egykor, úgymond, midőn elámúlva csodáltam, hogy anyai hiba és hűtlenség sem riasztja vissza, ezt a választ adta: »Ez onnét van, mert szerelmem és irgalmam vegyületévé akarlak tenni.«

Máskor így szólt hozzám: »Jegyesemül választottalak, s akkor ígértünk hűséget egymásnak, mikor a szüzesség fogadalmát tetted. Én ösztönöztelek rá, mielőtt a világnak valami köze lett volna szivedhez; mert azt akartam, hogy egészen tiszta legyen és ne szennyezze semmi földi vonzalom.«

Ki ne hitte volna, hogy az olyan szív, mint a Margité, az a valóban oly tiszta, oly angyali,

önzetlen szív, e gyöngéd és magasztos előzékenységre lelkesedéssel fog felelni? Pedig még ekkor is habozott s ebben a négy év óta vívott szörnyű küzdelemben az elbukáshoz talán sohasem volt közelebb.

A család helyzetét ugyanis a bekövetkezett nagy események megváltoztatták. Két bátyja egymás után, élte virágában elhalt. János, a legidősebb testvér, ki férfikorra jutva a család ügyeinek kezelését átvette s hőn szerett anyjának a tiszteletet és befolyást visszaszerezte, húnyt el előbb huszonhárom éves korában, 1663-ban, az egész terhet öcsésére, Kolos-Philibertre hagyva. Két évre rá, 1665. szeptemberében ez is követte bátyját a sírba, ugyancsak huszonhárom éves korában. Margittal most már csak két gyermek maradt: Chrysostom, kit ismerünk és a legifjabb: Jakab, ki papnak készült. Chrysostom így a lhautecouri birtoknak egyedüli tulajdonosa maradván s a család fejévé levén, házasságra kellett gondolnia s 1666-ban, bár mindössze huszonegy éves volt, nőül vette Aumonier Angelikát, Aumonier Mózesnek, Chalenforge urának és Chapon de la Bouthière Huguette-nek leányát, kinek anyja nővére vagy rokona volt Chapon de la Bauthière Erzsébetnek, második de Fautrières Kolos nejének, ki Corcheval ura volt és fia de Saint-Amour Margitnak, Boldogunk keresztanyjának. Mint látnivaló, ez előkelő frigy volt. Alacoque Kolosné e házasság érdekében fiára ruházta minden ingó és ingatlan vagyonát, azokat is, melyeket tényleg bírt, és azokat is, melyek örökség útján szállhattak reá. Chrysostom János pedig kötelezte magát:

»élelmezni és ellátni anyját rangjához illően, életfogytig a saját házában egy szolgálóval;« s hogy ad neki »ezenkívül ötszáz livre járadékot félévi részletekben; s a nevezett adományozó úrnő kiköt még magának ezer livre-t, hogy arról végrendeletében szabadon intézkedjék.« Alacoque Kolosné, mikor fiának minden vagyonát átadta, mint egyetlen örököst és a család fejét, kötelezte arra is, hogy nővérének Margitnak és öcsésének Jakabnak neveléséről és jövőjéről gondoskodjék. Hozományt fog adni »Margit kisasszonynak, ha tisztes házasságra szerencséje akad, vagy nagykorúvá lesz.« És »azonkívül köteles az említett Jakabot taníttatni s a papságra juttatni, a saját költségén; haugyan a nevezett Jakab igénybe akarja venni.«

Mikor így mindent elintézték, a házasság 1666. január 30-án ünnepélyesen megtörtént. Azt tartják, hogy a házat ékítő festmények ez alkalomból készültek. Legalább különös, hogy ezidőben, mely a két idősb fiú temetését s a harmadiknak nászünnepét látta, található ama jelképes festmények között egyik oldalon *két* sír, melyek fölött lefordított fáklyákat tartó Amorok sírnak, a másik oldalon pedig *egy* keret, melyben lakodalmi szövétneket felgyújtó Amorok láthatók.

Chrysostom házasságra lépván, a család megkísérlé a végső erőfeszítést, hogy Margitot követésére bírja. Anyja, ki előbb annyit szenvedett, egyáltalában nem akart megmaradni a házban, hol ezentúl menyé rendelkezik. Sírva könyörgött tehát Margitnak, hogy szánja el magát s vigye el őt is. Másrészt a legifjabb fiú, Jakab, ki papnak készült,

felevagyonát följánlotta nővérének, hogy jobb helyzetbe segítse. Végül Chrysostom, ki a család feje és Margit gyámja lón, kijelentette, hogy itt az idő a dolognak véget vetni s magát elhatározni. A támadás oly heves volt, hogy a szent leányka már-már megadta magát. »Nem bírtam tovább ellenállni rokonaim ostromának, sem anyám könnyeinek, ki gyöngéden szeretett s azt hangoztatta, hogy a húsz éves leánynak már határozni kell. Az ördög is úntalan azt suttogta: Szegény nyomorúlt, te akarsz szerzetesnő lenni? Az egész világ kinevet, mert sohasem maradsz állhatatos; és minő szegyen lesz rád nézve, letenni a szerzetes-öltönyt, s a zárdából megugrani! És hova rejtőzöl aztán? Kezdtem tehát anyám érzelmeit osztani, hogy a világba lépjek; de valahányszor erre gondoltam, mindig sírva fakadtam, mert a házasságtól szörnyen irtóztam.«

Ilyen állapotban volt, habozott, nem tudta mit tegyen, mikor Üdvözítőnk jött segélyére. »Egy nap — úgymond — a szent áldozás után meggyőződött róla, hogy ő a legszebb, leggazdagabb, leghatalmasabb, legtökéletesebb és legigazibb szerető; s ha neki vagyok szánva, miért akarok vele teljesen szakítani? Tudd meg — mondá — ha így megvetsz, távozom tőled örökre; de ha hű maradsz, el nem hagylak s minden ellenségeddel szemben én leszek győzelmed. Elnézem tudatlanságodat, mert még nem ismeresz; de ha hű léssz hozzám, megtanítlak ismerni engem s kinyilatkoztatnom neked magamat.« E szavak, melyekben együtt nyil-

vánul tekintély, fönség, gyöngédség s a megvetett szeretet neheztelése, azonnal átjárták a Margit szívéét. Könnyben úszott bár, érezte, hogy lelkébe mennyei fény árad. Megújította szüzességi fogadalmát s elhatározta, hogy »inkább meghal, mint megváltoztassa.« A verosvres-i templomból visszatérve, határozatát közölte övéivel, »kérve, hogy utasítsanak el minden kérését, bármily előnyökkel kínálkoznék.«

A hangból, melyen beszélt, megérthette még anyja is, hogy nincs mit erőtetni többé. »Anyám, ezt látva, előttem nem sírt többet, de igen mindazok előtt, kik vele erről beszéltek, s kik nem is mulasztották el tudtomra adni, hogy, ha elhagyom, én leszek oka halálának, én leszek érte felelős Isten előtt s hogy épúgy lehetek szerzetesnő az ő halála után, mint életében. Egyik fivérem, ki nagyon szeretett, minden erőfeszítést megkísérlett, hogy szándékomtól eltérítsen, még hozományt is a saját vagyonából ajánlott; de szívem most már mind ezekre érzéketlen volt, mint a szikla.

Margitnak mégis el kellett szánnia magát, hogy közel három évig a világban marad. Fölszerelése nem volt kész, családja tétovázott. Akadémikuskodtak s a halasztásra ürügyöket kerestek. Margit várt türelmesen. Isten és önmaga részéről biztos lévén, mennyei békében élt.

Ama hiszemben, hogy egy kedves város szórakozásai gondolkozását talán megváltoztatják, Mácon-ba küldték, hol anyjának fivére királyi jegyző volt. E nagybátyjának jámbor életű leánya nemrég lépett be az ottani Orsolya-szüzek közé s min-

den igyekezetét megfeszítette, hogy unokatestvérét is odaédesgesse. Pártjára állt nagybátyja is és szinte jogtalanul nógatta. De minden sürgetésükre csak egy szóval felelt, melyből hivatásának fenköltsege s egészen isteni önzetlensége ragyogott elő: »Ha a ti zárdátokba mennék, ezt hozzád való szeretetből tenném. Olyan helyre akarok menni, ahol sem rokonom, sem ismerősöm, hogy minden más ok nélkül, csak Isten szeretetéből legyek szerzetesnő.« Így bajlódott, küzdött bátyjával, unokanővérével s már csaknem engedett, mert önmagának sem, másoknak még kevésbbé tudta megmagyarázni ezt az indokolatlan vonakodást, mely visszatartotta egy jámbor, buzgó zárdától, hol olyan örömmel fogadták volna, midőn fivére Chrysostom hirtelen megjelent, hogy hazavigye, mert anyja halálán volt. Ez a derék jó anya csakugyan bánatában haldoklott. Fölhasználták ezt arra, hogy megérttessék Margittal a felelősséget, melyet magára von, ha szándékában megmarad. »Elém állították — úgymond — hogy anyám nem élhet nélkülem s haláláért én leszek felelős Isten előtt. Ez, mert papok mondták, kegyetlen fájdalmakat szerzett nekem, hisz édes anyámat oly gyöngéden szerettem; az ördög is kapott rajta s azzal ámított, hogy ez örök kárhozatba taszítana.«

Szívében és lelkiismeretében így gyötörve, a feszület lábaihoz borúlt; könnyekkel áztatta azt; és megnyugvást talált. A jó Isten majd megsegíti; anyját is megvigasztalja; fivérét fölvilágosítja; a rokonokkal megértteti, hogy ahová Isten hí, oda menni kell.

Minél többet gondolt a szerzetes életre, annál jobban lelkesítette. Ott majd megtanúl imádkozni, mit, úgy gondolá, nem tudott soha; ott majd engedelmeskedik és vezekel kedvére. S ami fő, ott majd áldozhat gyakran; ez a gondolat elragadta. «Legnagyobb örömem volt arra gondolni, hogy majd gyakran áldozom; mert addig ritkán engedték meg. A világon legboldogabbnak tartottam volna magam, ha azt gyakran tehetem s az oltáriszentség előtt éjeket tölthetek egyedül. Az áldozás előtt oly mélyen magamba merültem, hogy csak erőtetve tudtam beszélni, a rám váró tény fönsége úgy elfogott; utána pedig nem akartam sem enni, sem inni, sem látni, sem szólni, olyan magasztos vígasz, béke szállt le rám.»

Eközben érkezett Verosvres-be, hogy ott a X. Kelemen által megválasztatása alkalmából engedélyezett búcsút hirdesse, egy Sz. Ferenc-rendi szerzetes, kinek nevét a régi *Emlékirat*-ok sem említik, de akit kiválóan jámbor férfiúnak mondanak. A gyermekhez, ki a világnak Jézus átvert Szívét ki nyilatkoztatni volt hivatva, Isten annak egyik tanítványát küldötte, ki az Alvernus-hegyen lábaira, kezeire és szívére Jézus sebeinek szent jegyeit kapta. «Olyan jó volt, — úgymond — lakásunkra jött, hogy kényelmesebben végezhesük általános gyónásunkat.» Ő a magáét bő könyhullatással végezte. Legcsekélyebb hibáit nagy bűnöknek tartotta. A szent szerzetes, látva e léleknek tisztaságát, buzdította, hogy egészen Istennek adja át magát; tanította imádkozni, amire ugyan nem volt

semmi szükség, s a vezekléshez eszközöket ígért, mert Margit nem mert szólni azokról, amelyeket használt, félve, hogy ez talán hiúság volna. A szerzetes többet is tett; azonnal fölkereste Chrysostomot s nagy szeget ütött a fejébe: hogy akadályozhat ilyen hivatást. Chrysostom gyöngéden szerette hűgát, de még jobban félt megbántani Istent. Még aznap hosszasan értekezett Margittal, hogy kipuhatólja: megmarad-e szándokában s mikor az egész erélylyel válaszolt: »Igen, mindenestre; inkább meghalok, mint megmásítam«, közeli távozására azonnal megtett minden intézkedést.

Margit csakugyan nemsokára, 1671. május 25-én, Pazzi Sz. Magdolna ünnepén, fivére kíséretében útra kelt Paray le Monial-ba, hol a Visitationak kolostora volt, melyben elvonulni s életét bevégezni szándékozott.

Miért választotta épen a Visitatiót? Erről nem tudott semmit. E rendnek bármely házába még csak lábát sem tette be soha. Hanem a charolles-i clarissákat nagyon közellette Verosvres-hez; a mâcon-i Orsolya-szüzekre nézve pedig mindjobban ragaszkodott unokanővéreinek adott válaszához: »Ha a ti házatokba mennék, hozzád való szeretetből tenném; olyan helyre akarok menni, ahol sem rokonom, sem ismerősöm, hogy minden más ok nélkül, csak Isten szeretetéből legyek szerzetesnő.« Máskor fivérének, ki sürgette, hogy az Orsolya-szüzek közé lépjen, így szólt: »Nem, soha. Szűz Mária leányaihoz akarok menni, valamely távol zárdába, hol nem lesz senki ismerősöm. Egyedül

Istenért akarok szerzetesnő lenni. Mindenestül el akarom hagyni a világot, elrejtőzni valami zugba, ahol elfeledhessem és elfeledhessen örökre.»

Mindössze ennyit tudott hivatásáról, mely a Visitatióba szólította. A többi Isten dolga volt.

Akkor aztán a Visitatióknak több zárdáját ajánlották neki. Volt Charolles-ban, Mâcon-ban, Autun-ban, Dijon-ban, Paray-ban, »De — úgymond — mihelyt Paray-t említették, szivem örömtől dobogott fel s azonnal beleegyeztem.« Útra kelt tehát fivérével, hogy »hamarosan boldogsága helyére, a kedves Paray-ba menjen.« Mikor átlépte a küszöböt, nem tudom mily édes, mennyei érzés fogta el, mely azt súgta: »Itt élj, azt akarom.« Már valamivel előbb, Mâcon-ban Salesi Sz. Ferenc arképet látva, úgy tetszék neki, mintha a szent gyöngéden tekintne rá. Ilyesmit tapasztalt most is. Élénken odafordult fivéréhez s így szólt: »Biztosra veheted, hogy innét ki nem megyek többé.« Paray lakói, kik érkezni látták, nem így gondolkoztak; mert aznap szépen kiöltözött, arcán öröm sugárzott, mozdulatai élénkek, boldogok voltak. Mosolyogva nézték s így szóltak: »No, nem valami nagyon látszik rajta a szerzetesnő!« — »És valóban, — teszi hozzá, — a hiúságnak több piperéje volt rajtam mint valaha, sőt tréfálkoztam a nagy örömben, melyet éreztem, midőn láttam, hogy végre egészen legfőbb Jómé vagyok.«

Margit visszatért bátyjával Verosvres-be s ott töltött még egy hónapot, hogy ügyeit rendezze. Elutazása előtti nap, június 19-én jegyzőt hivatott,

s övéinek javára vagyonkájáról végrendeletben intézkedett. E végrendelet nemrég előkerült s mi élvezettel közöljük főbb pontjait. Tartózkodó gyöngédség és báj nyilatkozik benne, melyet a jó érzékű emberek kiérzenek. És ez lesz búcsúnk a verosvres-i kis hajléktól, melyet a szent elhagyni készül s melylyel e történetben többé nem találkozunk.

»A Saint-Martin-d'Orolles-i alulirott királyi jegyző előtt, az alább nevezett és ide külön meghívott tanúk jelenlétében:

»Személyesen megjelent ALACOQUE MARGIT KISSASSZONY, néhai Alacoque Kolos úrnak, míg élt: Verosvres királyi jegyzőjének és Lamyn Philiberte úrnőnek leánya.

»Ki teljes testi és lelki erőben, ép emlékező és ítélőtehetséggel, amint ez nekem, nevezett jegyzőnek és a nevezett tanúknak láthatólag mutatkozott, el lévén határozva, hogy Szűz Mária leányainak rendjébe, a Paray-le-Monial-i zárdába lép, amint ezt a mondott zárda főnöknője és többi hölgyei remélni engedték, ki akarván kerülni minden kellemetlenséget, melyek, ha megéri, a fogadalom letétele után, javai igényléséből rokonai közt támadhatnának, fölkért és fölszólított, foglaljam írásba jelen végrendeletét, melyben javairól intézkedik, amint következik:

»Először: A keresztnek szent jelét vetette magára annak szavait mondván, s kérvén az isteni Fölséget, bocsássa meg hibáit s szándékának sikeréhez adja kegyelmét; leesdvén evégre a dicsőséges Szűz Máriának segélyét s a mennyei szentek-

nek pártfogását is; áttérve, mint mondva volt, az említett javairól való rendelkezésre, a nevezett Verosvres templomának ad és hagyományoz huszonöt livre összeget; kívánja, hogy ez összegben egy zászlót vagy miseruhát vegyenek s mihelyt az említett zárdában fogadalmát leteszi, alább nevezett örököse azonnal fizesse ki.*

E bevezetésből látható, mik voltak még akkoriban a jegyzők s mily vallásos komolysággal és méltósággal szerkesztették a polgári élet okmányait.

Boldogunk ez Istennek tett első hagyomány után kezdi szétosztani minden vagyonát családjának. Először is anyjának, kit »kedves anyjának« nevez.

ITEM. Ad és hagyományoz s alapítvány, örökség és különös hagyomány jogán rendel kedves anyjának a nevezett Lamyn Philiberte úrnőnek ötszáz livre-t, mely összeg a fogadalom letétele után neki azonnal kifizetendő, hogy rendelkezék róla amint jónak látja. Továbbá akarja, hogy ugyanakkor tizennyolc livre-t kapjon egy ruhára.*

Azután fivére következik, a cluny-i fiatal tanuló, az, ki Margitnak, hogy a világban jobb elhelyezést nyerjen, javai egy részét oly nagylelkűen följajánlotta.

ITEM. Ad és hagyományoz fivérének, a tisztas Alacoque Jakabnak, jelenleg a cluny-i főiskola tanulójának háromszáz livre-t. Továbbá, egy ágyat, azt, melyet atyjától, az említett néhai Alacoque Kolos úrtól végrendeletileg kapott. Továbbá, ládját, azt, melyet itthon hagy, vagy ha átengedni nem akarnák, annak fejében tizennyolc livre-t. To-

vábbá egy abroszt, egy tucat asztalkendőt, egy tálat és egy ón-csészét egy ezüst kanállal; mindez esedékes, ha nagykorúságát eléri, tekintet nélkül mindazon igényekre, melyeket javai iránt támaszthatna; s kéri őt fogadja el a jelen hagyományt.«

Mint látható, szobájának egész kis berendezése itt van. Azután áttér bátyjára és gyámjára, Chrysostomra, kit végrendeleti végrehajtónak jelöl ki. Három leánykája volt, Claudia, Huguette és Magdolna, jóformán még bölcsőbeli. A legidősebbet általános örökésévé tette, a másik kettőnek külön hagyományokat rendelt.

ITEM. Ad és hagyományoz Alacoque Huguette és Magdolna tisztos leányoknak, a nevezett Alacoque és Aulmosnier házások gyermekeinek, az ő unokahúgainak, mindenkinek külön háromszáz livre-t, mely összeg fizetendő, ha nagykorúságukat elérik, alább nevezett örököse által.«

ITEM. Akarja és óhajtja, hogy a juhnyáját, melyet tőle *(olvashatatlan nevű)* Péter bír, oszszák fel egyenlően, t. i. felét nevezett Jakab fivérének, a másik felét pedig Alacoque Claudia tisztos leánynak, a fönt említett hagyományosok nővérének és a mondott Alacoque Huguette-nek, osztozzanak egyformán rajta, úgy a törzs-nyájon, mint a szaporúlaton, vagy mi abból még származni fog, felében, mint itt mondva volt.

Amely Alacoque Claudiát, a nevezett Alacoque-Aulmosnier házások legidősb leányát tette, teszi, nevezi, vallja és rendeli egyedül és mindenben általános örökösének, mindazon többi javaiban,

melyek fönt elősorolva nincsenek, azzal a teherrel, hogy köteles lesz a föntemlített hagyományokat kifizetni s azonkívül a mondott paray-i zárda nevezett szerzetes hölgyeinek ígért hozományt, továbbá neki is, fogadalma napjától élte hosszáig fizet évenként öt livre-t. Jelen végrendeletének végrehajtójául megnevezi az említett Alacoque Chrysostom János urat, s kéri, legyen erre gondja; meg is van győződve, hogy nem mulasztja el, miután, úgymond — atyjok elhúnyta óta mindenben segítségére volt. Arra az esetre pedig, ha valami nagy baj miatt a mondott zárda megszűnnék, föntartja magának a jogot, hogy ismét birtokába vegye javait, azokon kívül, melyeket a mondott zárda már megkapott, hogy másikba léphessen, és ez esetre nevezett ura-bátyjának segélyét kéri.

»Készítettem, felolvastam és kiadtam a nevezett végrendelező Kisasszony házában, egy keletre fekvő szobában, hova engem e tárgyban félrehítt, reggeli tíz órakor az ezer hatszáz hetvenegyedik év junius havának tizenkilencedik napján, Aulmosnier Vilmos, Chalenforge ura és Delaroche Antal az említett Verosvres plebánusa mint meghívott, fölkért és alulírott tanúk s a mondott végrendelező kisasszony előtt, kiknek jelenlétében a jelen okmányt olvastam és újraolvastam, mire ő kijelentette, hogy így akarja.«

Az eredetit aláírták: Alacoque Margit, Aulmosnier Vilmos, Delaroche és Declessy G. királyi jegyző.

Ez volt a Boldognak utolsó ténye, mielőtt a világot elhagyta. Mely után mindent átadván övéi-

nek, már másnap reggel, 1671. június 20-án¹⁾ útra kelt Paray felé. A búcsúzás kegyetlen volt. Anyja ölelgette, könyeivel áztatta. Margit előbb bátran állotta ezt az utolsó rohamot. »Sohasem éreztem olyan örömet és szilárdságot szívemben, mely szinte érzéketlen volt úgy a szeretettel, mint a fájdalommal szemben, melyet tanúsítottak, kivált anyám, s elhagyva őt, egy könyvet nem ejtettem.« De mert Isten azt akarta, hogy e nagy áldozatból az isteni kegyelemnek és az emberi természetnek egy szépsége se hiányozzék, alig vált el anyjától, lelkét szörnyű fájdalom rohanta meg. »Azt hittem, --

1) Az itt közölt végrendelet, nemcsak hájával gyönyörködtet, hanem tiszta világot derített arra a kérdésre is: mely napon lépett Boldogunk a kolostorba. A *Contemporaines* azt írta, hogy 1671. május 25-én, Pazzi Sz. Magdolna napján, egy szombaton. Ezt másolta valamennyi történetíró, annyira, hogy egész elfogadott dolog vala. Azonban két nehézség merült föl ellene: 1) 1671-ben május 25-e nem esett szombatra; 2) a beöltözések hivatalos lajstromában, az okmányban, melyet a Boldog egészen sajátkezűleg írt, az áll, hogy beöltözött »1671. aug. 25-én, miután az itteni házban két hónapot töltött. Márpedig május 25-től aug. 25-ig nem két hónap van, hanem három. A *Contemporaines* tehát esalódott. De mert az ellenmondást nem tudták megfejteni, azután is csak azt mondták, hogy a Boldog május 25-én jött. A most megtalált végrendelet kizárja e tévedést. Elutazása előtt csinalta. Márpedig 1671. június 19-én kelt. Másnap 20-ika, csakugyan szombat. Június 20-tól aug. 25-ig két hónap. Egyezik minden adat; s e példából látjuk, minő fontos felkutatni minden okmányt, a jegyzők iródáiban vagy akár a szatócok boltjaiban. Egy jegyzet, egy nyugtató, egy okmány, adatot nyujt és fényt derít.

De mert lehetetlen föltenni, hogy a *Contemporaines* minden ok nélkül állította volna a kolostorbalépés napjául 1671. május 25-ét, Pazzi Sz. Magdolna napját: mi ezt véljük: A *Contemporaines* szerént: a Boldog első ízben Chrysostommal ment a kolostorba; azt mondta neki, hogy a hozományra nézve minden áron egyezsége lépjen s azután ügyeit rendezni visszatért, mit hamarosan be is végzett. Nem valószínű-e, hogy Pazzi Szent Magdolna napján, mely nem volt szombat, történt az első tárgyalás a zárdával; és hogy a Boldog a fölvetel édes biztosságával térvén vissza, ügyeinek rendezését június 19-re bevégezte s azután aug. 25-e előtt jelöltségének két hónapját is eltöltötte? Akkor mehetett be szombaton, mert a végrendelet aláírásának napja, június 19-e péntek volt.

úgymond, — hogy a lelkem szakad ki.« Sz. Teréz is, mikor átlépte az apai ház küszöbét, saját kifejezése szerint, úgy érezte, mintha csontjai összetöredeznének s az élet elhalna benne. És Sz. Chantal is, mikor agg atyjának ölelő karjaiból, kis gyermekeinek cirógatásai közül kiszakította magát, olyan sírásra fakadt, hogy a jelenet tanúi elámúltak és megbotránkoztak rajta. Boldog Mária-Margitnak is megvolt ez a dicsősége, s a Vefosvres-től Paray-ig vezető úton megismerte a haláltusa minden gyötrelmeit.

Az imént azt kérdeztük: miért választotta épen a Visitatiót, mikor anyai szerzetház nyílt előtte? Ma már tudjuk. Mária-Margit nem azért ment a Visitatióba, mint annyian, mert ez a két csodálatos szent által akkor nemrégiben alapított rend lehette még mind azt az illatot, mely a szerzetesházak bölcseje fölött oly édesen árad. Fölsőbbrendű okból ment oda. Isten, ki nem emelt hegyet, nem vájt völgyet, nem vont patakmedret anélkül, hogy ne tudta volna, mely nép vagy mely lélek számára teszi — midőn a Visitatiót teremtette: Mária-Margitra gondolt. Egymásért alkotta őket. A Visitatio szelíd, egyszerű, alázatos, rejtett életét azért létesítette, hogy mikor Margit oda belép, ott mintegy a saját elemében fejlődhessék; és annak a szent gyermeknek húsz év óta alakítgatta lelkét, szelíddé, alázatossá, egyszerűvé, tisztává tette, hogy egykor a Visitatiónak legfönségesebb virága, legédesebb gyümölcse lehessen; vagy inkább, egyiket is, másikat is, a dicső rendet és az alázatos szüzet arra

alkotta, hogy amaz színhelye, emez evangelistája és apostola legyen a magasztos csodának, melyről még egyikök sem álmodott. Hanem, távolról fogván hozzá, alapítóinak: Salesi Sz. Ferenének és Sz. Chantalnak arról a csodáról fönséges sejtelmeket juttatott. Élő csiráit, tudtok nélkül, már az alapításkor elültette a Visitatio keblébe; címerül, jelképül adott neki tövissel koszorúzott szívet, fölötte kereszttel; s azokat a jámbor leányokat, kiket Isten hatvan év óta összehozott, s kiket a magányban arra képezett, hogy egykor imádandó Szívének tiszteletőrsége legyenek, a nép, nem is tudva miért, úgy kezdte nevezni: *a Szív leányai*.

De az igénytelen Szűz, kinek e csirákat kivirágoztatnia, e sejtelmeket földérintnie, e címerek értelmét megadnia kellett, nem tudott semmiről semmit. Életének ez egész első része alatt, midőn Isten már beszél hozzá, nem hangzik egyetlen szó rendkívüli hivatásáról, nem hull egyetlen sugár rendeltetésére, nem vet egyetlen pillantást az egyháznak szükségleteire, melyhez pedig mint szabadító angyal küldeték. Csak egy vágya van, mely végre egész lényén uralkodik: elrejtőzni, kerülni az embereket, feledni a teremtményeket, találni valami kis zugot, magányt, zárt hajlékot, ahol feledve mindent, ahol feledve mindenkitől, egyedül Istennek éljen.

Igy lép a Visitatióba, 1671. jun. 20-án. Két hónap múlva beöltözött. Tizenhét hónappal később ott feködt a templom padlózatán; kiterítették fölötte a halotti szemfedőt és ő lelkesülten, ragyogó arccal kelt föl, mert a világgal leszámolt örökre; sírja bezárult.

NEGYEDIK FEJEZET.

A PARAY-I KOLOSTOR.

(1671.)

*Surge, illuminare, Jerusalem,
quia venit lumen tuum, et gloria
Domini super te orta est.*

Kelj föl, lépj ki a homályból, oh Paray, mert íme jó, ki fényességed leszen; s az Úr dicsősége fölötted már föltámadott. (Is. LX. 1.)

Mikor eljött az óra, megnyíltak a szentély ajtai s a szeretet Királya, belépván Paray kedves kolostorába, bevezette oda szerelmesét.

(Année sainte, I. p. 746.)

Minő volt hát a kolostor, melybe Isten Boldogunkat vezérelte s mely olyan fönséges csodának lőn színhelye? Minő lelkeket fog ott találni? minő hagyományokat és erényeket? a hitnek, buzgóságnak, szerzetes életnek minő áradozását?¹⁾

1) Szokás a Visitatio rendjében, hogy három évenként minden kolostor *Körlevel*-et intéz a többihez. E körlevélben először is elmöndják ami különös vagy fontos történt a házban; azután közlik a három év alatt elhalt nővérek *életrajzát*. Látnivaló, mily fontossága van az ilyen okmányoknak. Egész története az a kolostornak, általános története a rendháznak s külön története minden egy nővérnek. A legnagyobb gonddal kutattuk tehát föl Paraynak valamennyi körlevelét abból a korból, melylyel foglalkozunk; ez okmányok alapján írjuk a jelen fejezetet s világosítunk föl a következőkben sok homályos kérdést.

Az az idő tartott még, midőn a Visitatio rendje, melyet a tiszteletreméltó anyának, Sz. Chantálnak dicső lelke alig harminc éve hagyott el (1641), s Salesi Sz. Ferenc szenttéavatásának új ünnepeiből friss erőt merített, jámbor magányaival még mindig hódított a világban. A földet megúnt s isteni szeretet után epedő lelkek számára minden egy év újabb kolostorokat látott nyílni. 1642-ben Villefranche, Verceil Olaszországban, Montbrison, Agen, Avignon s Rouen-ban a második; 1643-ban Salins, Montélimart, Limoges; 1644-ben Issoudun, Castellane, Vienne és Tulle; 1645-ben Saint-Marcellin és Soleure; 1646-ban La Flèche, Avallon és Dole; 1647-ben Toulouse, Chartres és Saumur; 1648-ban Loudun, Bourbon-Lancy, Grenoble-ban a második; 1649-ben Compiègne és Clermont; 1650-ben Abbeville és Mons-en-Hainaut; 1651-ben Chaillot, Seissel, Aurillac és La Rochefoucauld; 1652-ben Marseilleben is, Aix-ben is a második; 1653-ban Saint-Amour és Langres; 1654-ben Varsó Lengyelországban; 1657-ben Arone Olaszországban; 1659-ben Auxerre, Alençon és Brioude; 1660-ban Thiers és Párisban a harmadik; 1663-ban Bourg, Saint-Andéol és Monaco; 1664-ben Nimes; 1666-ban San-Remo; 1667-ben Bruxelles és München; 1669-ben Modena és Nizzában a második; végre 1671-ben Róma. Sz. Chantálnak alig bezárúlt sírjából kiapadhatatlan élet csörgedezett; és ha első leányai, azok, kik az ő tekintélyes szavát hallották, csatlakoztak is már hozzá az örök fény lakában, mely után annyit sóhajtoztak a földön: hagytak hátra lelkeket, ér-

nyeiknek örököseit, akiket maguk alakítottak; hagytak néhányat olyat is, kik még megpillanthatták szent alapítójok tiszteletreméltó vonásait, már megdicsőült arculatát.

Mindeme jámbor magányok közt, régisége és buzgósága révén kivált Paray Burgundiában.

Paray, ez a bájos völgyben épült, hegyektől övezett, patakokkal átszelt, a világ legszebb platóinjaitól árnyazott kis város egy vén bazilika tövében terül el, melyet a XI. században Sz. Hugo emeltetett, hogy kipróbálja a Cluny óriás egyházának építésére készített tervet. Szerzetesek lehelleteiből származván, miértis neve: Paray-le-Monial, az apátoknak amaz atyái kormánya alatt fejlődén, melyről Burgundban is azt mondták, mit a Rajna partjain: »A püspök-pálca alatt jó élet van»: napjainkig megőrzött bizonyos szelíd erkölcsöket, nemes és előkelő modort, bizonyos kellemet és jámborságot, melyet az idők mostohasága sem csökkentett. Igaz, egy pillanatra megjelent ott a protestantizmus; de ez, mint egész Burgundban, csak futó meglepetés volt, melyből felocsúdott hamar, s visszanyervén előbbi termékenységét, ki akarván tatarozni a rajta ütött réseket, sietett egyszerre építeni föl egy zárdát az Orsolya-szüzeknek, hogy neveljék gyermekeit, egy kórházat, hogy ápolja betegeit, egy házat a jezsuita-atyáknak, hogy újra hirdessék neki Jézus Krisztust, végre egy kolostort a Visitationnak, hogy őt az áhítat illatával balzsamozza. Ez a kis város, melynek népessége akkor a négyötezer lelket nem haladta meg, néhány év alatt a

hitnek és szeretetnek olyan fellángolását tüntette elő, mely becsületére válnék a világvárosoknak is.

A Visitatio nővérei 1627. szeptember 4-én érkeztek Paray-ba ; s 1642. óta kolostoruk egész újraépült egy keletre fekvő szép síkon, a vén bazilika végéhez mintegy odatámaszkodva. Még ma is egész eredeti egyszerűségében látható, mert nem változott. Négy összekötött nagy épület-test, közepén egy udvarral. Az épületek alatt folyosó nyúlik el s nyitja tágas boltjait az udvarra, melynek közepén ott a hagyományos és jelképes kút. A kifogástalan fehérségű falak hosszában és az ívek által képezett közökben még olvashatók a jeles mondatok, melyeket Salesi Sz. Ferenc ajánlott, hogy irjanak föl mindenüvé ; ne emelhesse föl szeméit senki anélkül, hogy lelkének egy gondolatot, szívének valami táplálékot ne találjon. A közös terem, a kápolna, sekrestye, az ujoncok szobája, az ebédlő e folyosóra nyílnak, s a szögletekbe helyezett két lépcső vezet az első emeleten levő cellákba. A Boldogé még megvan. Átalakították kápolnának ; de én láttam eredeti állapotában is : szűk, fehérre meszelt, összes bútorzata egy ágy, egy asztal, egy szék ; minden ékessége egy fafeszület s a Sz. Szívnek egy papír-képe. Valamennyi cella ehhez hasonlít : egyszerűek, szegényesek, tiszták. Az egész kolostort szobrokkal, apró kápolnákkal behintett hatalmas kertek borítják zöld lombbal, békével, csenddel. A szentnek ott tartózkodása az egészre kétségtelenül bizonyos illatot árasztott, melylyel azelőtt nem birt s mintegy ereklyetárrá tette, mely

Üdvözítőnk szent nyomaival van tele. De azóta nem tehet ott senki egyetlen lépést anélkül, hogy békét, áhítatot ne szína magába, a világot ne feledné, Isten jelenlétét ne érezné.

1671-ben, mikor a Boldog belépett, a kolostort a tiszteletreméltó Hersant Hieronyma anya kormányozta, ki főnökségének hatodik évét töltötte. Hersant anya a Páris-Sz.-Antal-utcai házhoz tartozott, hol elüljárója a nagy és szent Lhuillier anya volt. Egész fiatalon a tiszteletreméltó Chantal anyának nyithatta meg szivét, vele ismertethette meg lelkét, s gyóntatója húsz éven át Páli Sz. Vince volt. Ebben az iskolában szentté lett, sőt megtanulta a kormányzásnak azt a tudományát s a lelkék vezetésének azt a művészetét, melyek a legszilárdabb erénnyel kapcsolatban Paray kolostorának már öt évi haladást, buzgalmat biztosítottak. Igaz, hogy főnökségének hat esztendejét (1666--1672) már csaknem betöltvén, a paray-i nővéreket elhagyni s Párisba visszatérni készült; de az ő kezeiből a Dijon-ból jött Saumaise anyának nem kevésbé erős, nem kevésbé gyöngéd kezeibe ment át a kormányzás, ki miután a kolostort hat évig (1672—1678) vezette, átengedte helyét Greyfié anyának (1678—1684), ki meg Annecy-ből jött. Mintha Paray kolostorában, hol annyi szép erényt, oly rendkívüli hivatásokat, a szabályokhoz oly hű ragaszkodást, annyi hősiebátorságot fogunk látni, a valamennyi közt legfőbb erény, az alázatosság nem engedte volna a szerzetesnőknek azt hinni, hogy önmaguk kormányzására alkalmasak volnának.

nak, vagy pedig a buzgalom készítette őket a rend első kolostoraiban, Annecy-ben, Páris-ban, Dijonban keresni a legképesebb főnöknőket, hogy őket vezessék, a Visitatio valódi szellemében előresegítsék. Sőt magasabb szempontból, mondjuk ki, hogy Isten, ki e zárdában a kegyelemnek e ritka csodáját akarta végrehajtani s azáltal a Visitatiót bevégezté tenni, Salesi Sz. Ferenc és Sz. Chantal munkáját befejezni — a Boldognak igazgatására a legkiválóbb főnöknőket akarta oda szólítani abból a három kolostorból, hol a szent alapítóknak legszilárdabb hagyományai, legmélyebben bevésődött emlékei éltek.

Az ujoncok elüljárója, kinek kezeire megérkezésekor Boldogunkat bízták, egy tisztos öreg volt, ki a szerzeteséletben már negyvennégy évet töltött s kinek meghivatása magához a paray-i kolostor eredetéhez fűződött. Atyja, Thouvant úr, egyike volt a kolostor két alapítójának, ő maga pedig Paray fiatal leányai közül legelőször vette föl a fátyolt. Kortársa lévén annak a nyolc szerzetesnőnek, kiket az alapításra Lyonból Blonay anyja küldött, s kiket »Isten oly rendkívüli adományokkal áldott meg, minden próbát álló engedelmességgel, az imádságnak oly fönséges ajándékával, végre az erénynek oly édes illatával, hogy a nép levagdosta ruháikat, hogy ereklye gyanánt őrizze meg darabjait« — még ki sem töltötte ujoncidejét, mikor Chantal, a szent anyja a kolostort meglátogatta. A szent rátekintett a fiatal jelöltre, ki alig volt tizenhat éves, látnoki fényben megismerve mi

lesz belőle egykor, fejére tette kezét, hogy megáldja őt, s erélyesen ajánlotta, hogy nagy gondjok legyen rá, mérsékeljék buzgóságát, s különösen, hogy tizenyole éves koráig ne engedjenek neki egy félórai imádságnál többet, nehogy a túlságos buzgalom egészségének ártson, s mint hozzátette, előrelátta, hogy erényei és józan ítélete által a háznak kitűnő szolgálatokat fog tenni. A szentnek jóslata valóra vált; mert miután a paray-i kolostort mint főnöknő tizenkét évig (1645—1651 és 1657—1663) kormányozta, miután mint ujoncmester a szerzetesnők legnagyobb részét kiképezte, magasan szárnyaló imádsággal, Üdvözítőnk iránt gyöngéd áhítattal s a lelkeknek mély ismeretével megáldva, eredményekben gazdag pályáját azzal tetőzte be, hogy boldog Mária-Margitot a szerzeteséletre ő képezte.

A tiszteletreméltó Hersant Hieronyma anyának kormánya s a jámbor Thouvant nővérnek okos igazgatása alatt a paray-i kolostor hamar benépe-sült. A legnagyobb áldozatok árán, a legfájdalmasabb ellenállások legyőzése után futott, menekült a zárdába egész sereg fiatal leány Burgund legelőkelőbb családjaiból; például: Levis-Chateaumorand Katalin-Antónia, kit anyjának szeretete a világban visszatartván, s haláláig mellette maradván, lakhelyén és vidékén oly tele kézzel szórta dús vagyonának kincseit, hogy mikor szándokát, szerzetbe kívánczóságát megtudták, általános riadalom támadt s az előkelők elhatározták, hogy távozásának ellenszegülnek s az úton elfogják; — Courtin Mária-Hyacinthe, aki úgy szépségéről, mint eré-

nyéről nevezetes és kit egész kolostorunk elfogadó szobájáig üldöztek a kérők;« — Basset Mária-Teréz, Roanne egyik leggazdagabb családjának leánya, ki a keze után áhítozókat párbajt vívni látta s holtan terülni el a kedvesebbet, kit, mert előnyben részesült, féltékenységből megölt a másik; e kardcsapástól szíven sebezve, eljött feledni mindent, s vígasztalódní annak szerelmében, kit el nem rabolhat tőlünk senki; — De Vichy-Chamron Magdolna, a kiváló De Chamron és D'Amanzé családok sarja, ki, mielőtt a Visitatióba jött, a Villars vienne-i érsek által neki följánlott apátnői méltóságot visszautasította; — De la Martinière Seraphique, ki, mivel szüleinek szeretete erővel a világban marasztotta, olyan beteg lett bele, hogy nemsokára vázhoz hasonlított; végre is megengedték, hogy belépjen s »a láz heve engedett az isteni szeretet hevének, mely őt a mennyei Jegyeshez vezette;« — végre annyi más, a Damas, Coligny, D'Amanzé, Varenne de Gléтин, D'Athose, Des Escures családok gyermekei, kik a Boldog körül csoportosultak, kik mindent remélhettek volna a világtól, ha neki adják szívöket; kik, ha már megtagadták tőle, mert szerzetesnők akartak lenni, legalább apátnői jelvényeket vagy kanonoknői mellkeresztet hordhattak volna; de elhagytak mindent, vonzotta őket annak az igénytelen magánynak alázatossága, szegénysége és buzgósága, melyet Salesi Sz. Ferenc és Sz. Chantal nyitottak »a nagy szíveknek és gyöngé egészségeknek.« Sőt akadtak az előkelő világ eme leányai közt, kik azt tartották, hogy nem szálla-

nak le elég mélyre, ha szerzetesnőkké levén, egész a szolgáló nővérek közé nem alacsonyítják le magukat; például: De la Mettrie Franciska-Angelica, vagy Chappui Claudia-Franciska, Marselison unokája, Charolais-nak egyik dús családjából. »Rokonainak minden esdeklése sem tudta megakadályozni, hogy Paray-ban fölvegye a szolgáló nővérek fátyolát, sem élte vége felé rábírní, hogy rendes kar-nővér legyen. Kijelentette, hogy fehér fátyolában akar meghalni.«

Épen azért, mert e fiatal lányok nagy családkból jöttek és mert nagy szívők volt: az ujonc-idő megpróbáltatásai rendkívül erősek voltak; emlékek még ötven év után is borzongást idézett elő. »Mint hogy — mondja a nővér, ki Verchère Róza szerzetbeléptét beszéli el, — a megpróbáltatásokban akkor nem fukarkodtak, lelke egész nagyságában tűnt elő.« D'Athose Franciska-Margitról ez van megírva: »Kiváló jámborsága tekintetéből örömmel vették föl az ujoncok közé, s a jelöltségnek azidőben erős megpróbáltatásait olyan buzgósággal állotta ki, hogy megérdemelte szent ruhánkat.« Du Chailloux Mária-Katalinról: »Törhetetlen bátorsága úgyszólván nyelte amaz első időknek minden szigorát, s az akkori kemény megpróbáltatások között, az isteni szeretet hevének egészen átengedte magát.« Heuillard Katalinról el lehet mondani, hogy: ujonckorának buzgalmát megtartotta a sírig és sohasem illethette más megrovás, mint hogy nagyon is, ereje fölött is vezekelt.« Hasonló kifejezések fordulnak elő minden lapján ama kéziratnak, mely a paray-i kolostor eredetét mondja el.

De hogyné lett volna meg az ujoncokban az önsanyargatásnak, a szent szeretet szigora iránt való szent és hősie odaadásnak ez a jellemvonása, mikor valamennyi fogadalmas nővérben megvolt? Egyet-mást láttunk már ebből. Minden egyes nővérnek történetét el kellene mondanunk, ha e buzgó és hős lelkű kolostornak igazi rajzát akarnók adni. Piédenuz Mária-Zsuzsanna a vezeklésnek csodája volt. »Isten szentségétől és fönségétől egészen áthatva, a föld közepéig szeretett volna sülyedni előtte. Jelenlétében úgy érezte magát, mint valami bűnös, kire igazságosságának sulya ránehezedett. Kemény, véres vezekléseket tartott, melyek nem csökkenthették szeretetének hevét, lelkének teljes erejéből szeretvén az isteni Üdvözítőt, és mert nem tudta úgy szeretni, amint óhajtotta volna, mintegy kárhozottnak tekintette magát; és e gyötrelmes állapotot haláláig tartott.« — Marest Katalin-Augustina még hatalmasabb vonzalmat érzett a bűnbánat iránt. »Ez az önsanyargatásban inkább csodálatos, mint utánozható leány, bort ritkán ivott, tűznél talán sohasem melegedett, mindig elég tűz volt neki az isteni szeretet heve; télen-nyáron egyformán öltözött és azt hitte, nem is méltó viselni azt a ruhát sem, mit a többi már elhasznált.« — »Courtin Mária-Hyacinthe-ot Isten az ő szent félelmével áldotta meg s oly élénk borzalommal a bűn iránt, hogy annak még látszatát is kerülte, mi a szentségekhez járulásban remegéssel töltötte el. A gyónáshoz időtlen-időig készült, mégis egész röviden és szabatosan végezte, noha zsolozsmája fölött szörnyű ag-

gályok emésztették, ezek s velök szigorú böjtölése és önsanyargatása sorvadásba ejtették, melyben sokáig sínylett.« Benoit Mária-Sarolta még nagyobb bűnbánó volt. »Erős és bátor szelleme a tökéletesség legnehezebb fájára vállalkozott, mitsem tett félig, az áldozatban nem kímélte magát, önmaga iránt szigora oly rendkívüli volt, hogy e tekintetben inkább csodálandó, mint utánzandó vala, oly keményen bánt önmagával, hogy élte végén kényszerült, mint Sz. Bernard, testétől bocsánatot kérni, attól féltében, hogy megrövidítette napjait. E folytonos halálban úgy tűnt föl előttünk, mint valami második Sz. Jeromos.« — De Farges Rozáliát második Illéshez hasonlították. Annak buzgósága, bűnbánata élt benne. Látni fogjuk őt, egész életét a Calvárián megrendítő vezeklésben tölteni.

E szigorhoz, ez önsanyargatáshoz, mely a paray-i nővérek első jellemvonása, csatlakozott a szabálynak olyan szeretete, hogy azt talán egyetlen más kolostor sem vitte oly magas fokra. Johanna-Amata nővér haldoklott; a főnöknő egészen Istenbe merülve találta, kezeiben a szabályzatot tartván; a hozzá intézett kérdésekre így válaszolt a haldokló: »Oh anyám! Üdvözítőnk tudtomra adta, hogy a mennybe csak e három kapun mehetek: az első: sz. szabályaink megtartása, a második: felebarátaink szeretete, a harmadik: az alázatosság.« — »Boutier Mária-Josepha, ki huszonegy éves korában halt meg s kinek úgy fájt ily ifjan meghalni, mert azt mondá: »Hajh! még alig kezdtem élni s íme már halni kell!« hogy elszánja magát

ez áldozatra, megcsókolta a szabályokat s ott lelt erőt Isten szent akaratának átengedni magát.« Courtin Mária-Hyacinthe mindig kezeiben hordta a szabályokat, azok szerint mérte minden tettét, nem akarván «sem többet, sem kevesebbet tenni», sőt ez lett jelszava is. Marest Katalin-Augustina nővért a szent szabályok iránt annyira lelkesítette, ne mondjam tüzelte a buzgóság, hogy nem bírta tűrni, ha valaki csak legkisebbet is vét ellenök; de időjárával Isten megérttette vele, hogy több érdeme lesz, ha ezt a fölgerjedést mérsékeli. »Szabályához ragaszkodván, — mint mosolyogva mondá — nem sokat ad a lelki kormányzás összes titkaira. Szabálya, főnöknője, rendes gyóntatója, elég volt neki ennyi.« Ugyanezt állítják De la Martinière Seraphique nővéréről is, kinek fő hajlama a rejtett élet szeretete s a szabályok pontos megtartása volt, és »kinek gyanús volt minden magasztos, minden emelkedett dolog.« Másutt Damas de Barnay nővéréről az van megírva, hogy »minden rendkívülitől és csodálatostól idegenkedett.«

Jól jegyezzük meg ezeket a vonásokat: a szabályoknak az a pontos megtartása, a szorgos gond: azokhoz mérni minden tettet, az a jelszó: Sem többet sem kevesebbet, az a tartózkodás mindentől, ami magasztos és emelkedett, az az idegenkedés mindentől, ami rendkívüli és csodálatos, a lelki kormányzás titkairól szólva az a szelíd mosoly, stb. A paray-i kolostornak egyik legmeglepőbb vonását érintjük ezekben és igaz okát annak az ideiglenes ellenkezésnek, melylyel Boldogunk találkozni

fog s melyet eddig úgy félreértettek, oly igazságtalanul ítéltek meg.

Tegyük hozzá, hogy ez oly buzgó, oly hősies, szabályaikhoz oly szilárdul ragaszkodó lelkekben hihetetlen alázatosság és engedelmesség honolt. »De Maréchalle Anna-Alexia Istennek és helyetteseinek kezében olyan volt, mint valami viaszdarab; miértis, helyezték bár magasabb vagy alacsonyabb hivatalba, emiatt nem pirúlt és nem pöffeszkedett, mindig nyílt, szivélyes, példásan rendszerető maradt.« Midőn De Vichy-Chamron nővérnek, ki apátnői jelvényét összetörte, esakhogy a Visitatióba léphessen, hírüladták, hogy igazgatónőnek akarják tenni, egész testében reszketett, pilláira könyek ültek és majd elájúlt. Így járt De Lévis-Chateumorand anyja is, mikor arról volt szó, hogy főnöknő legyen. Engedni kényszerülván, a maga után hagyott iratban azt kérte, hogy térjenek el a szokástól s róla ne írjanak semmit, az ő emlékét adják örök feledésnek. A nővérek nem teljesítették ezt a rendeletet; bár ne töltötték volna be Des Escures Mária-Magdolna nővér hasonló kívánságait sem, ki előbb a Boldognak legbensőbb barátnéja, később leghevesebb ellenfele lőn, mert szentünknel szűkebb látkörű levén, nagy buzgalmában azt hitte róla, hogy eltért a Visitatio szabályaitól és szellemétől, melyeket ő meg mindennek fölibe helyezett; és végre, mikor belátta tévedését, a legalázatosabb, a legbuzgóbb lett a Sz. Szív imádói s a Boldog tanítványai közt. Sajnáljuk azt is, hogy oly hűségesen alkalmazkodtak De Damas De Barnay Angelika,

Chalon Johanna-Franciska, De Coligny és még egész sereg nővér hátrahagyott irataihoz ; mert kiknek előbb szenvedélyök volt mindentől megválni, hogy a kolostorba temetkezzenek, most már szenvedélyök lett, hogy még a kolostor is feledje őket.

Fölösleges mondani, hogy annyi erénynek koronája Istennek szeretete volt, az lobogott minden szívben: kissé félenk szeretet, az igaz; a XVII. század módjára, olyan erős, rideg szeretet, melyben a nagylelkűség határtalan vala, de a gyöngegségnek több része lehetett volna. Isten mérhetlensége előtt Cordier Mária-Anna mély áhítata, ki szüntelen abban az örvényben látta magát, mint valami veszni indúlt semmiséget. De la Martinière Seraphique-é Istennek végtelen fönsége iránt, mely örökösen szemei előtt lebegett; miértis mindig térdénállva dolgozott. Rosselin Mária-Emerentia csaknem állandóan Isten igazságosságának gondolatába volt merülve s annak borzalmától sorvadott. Így De Chailloux Mária-Katalin is, kinek egész élete Isten ítéletétől való rettevésben tölt el. Amit az ember végéről, előrendeltetéséről vagy a kegyelemhez való hűségről beszédekben hallott vagy olvasott, oly élénken hatott reá, hogy majd belehalt. Kimondhatatlan, mennyit vezekelt, hogy megnyerje Isten gyermekeinek békéjét, melyet végre el is ért, miután oly drágán fizette meg.

De e magasztos szempontok, melyek napjainkban úgy megfogytak, melyek akkor a lelkekbe Istennek oly élő tiszteletét öntötték, a szeretetet nem akadályozták. De la Martinière Seraphique, az a

nővér, ki mindig térdenállva dolgozott, mintha lán-
golt volna attól az isteni tűztől, melyet Jézus Krisz-
tus e világon fölguytani jött. »A szeretet gerje-
delmeitől gyakran elalélt. Emiatt szeliden panasz-
kodott Istennek. »Nem birom tovább, — mondá —
kíméld gyöngeségemet, vagy szerelmed hevétől
meghalok.« Az a másik nővér, Cordier Mária-Anna,
ki Isten mérhetetlensége előtt mindig megsemmi-
sültnek látta magát, egyúttal oly hő, oly erős sze-
retettel viseltetett iránta, hogy — saját kifejezése
szerént — meghal fájdmában, hogy nem halhat
meg szeretetében. »Oh anyám, — mondá Rosselin
Emerentia nővér — szerelmes vagyok a halálba,
hogy Istenhez mehessek.« És mikor ezt mondta, a
szemeiben élénken fellobogó lángok mutatták, hogy
igazat mondott. Piédenuz Mária-Zsuzsánna nővér
Isten iránt naponkint száz ténynyel tanusította sze-
retetét. És könyezett aki látta Bouillet Katalin-
Seraphique nővért, e tisztos aggot, midőn össze-
kulcsolt kezekkel, térdenállva kérdezgette a fiatal
ujoncokat, mit csináljon, hogy szeresse Istent.
»Mert, -- mondá — ellankadok a szeretettől s nem
tudok betelni vele.«

Miértis a kolostornak két fő ájtatossága, a ke-
reszt és az oltáriszentség, az áldozatnak és az örök
szeretetnek emléke volt. A szerzetesnők a kereszt-
hez járultak, hogy fentartsák és felszítsák az ön-
feláldozásnak, bűnbánatnak, vezeklésnek és aláza-
tosságnak mindnyájokat epesztő szomját; és az
Életrajz-ok közt egy sincs, melyben ne azt látnók,
hogy az áhítatnak másik forrása a legfölségesebb

szentségben jelenlevő Üdvözítő vala. Régi *Emlék-irat*-aink kifejezése szerint, telhetetlen mohósággal futottak hozzá.

Ha nem csalódunk, kezd kidomborodni előttünk a paray-i kolostor igazi jellege. A genfi szent püspöknek, az ő dicső művében, a *Visitatio* megalapításában, mint emlékezünk, két merész eszméje volt, amaz eszmék közül minők a századukat megelőző lángelmékben vagy szentekben fogamzanak s melyek épen azért csak ezer bajjal valósúlnak. E két eszme közül is, az egyik meghiusúlt, a másik örökös veszélyben forgott. Salesi Sz. Ferenc előbb olyan szerzetesnőkre gondolt, kik a szegények szolgálatára járjanak. A század felzúdult s kényszerítette a szent püspököt, hogy visszaállítsa a zárda rácsait. Ekkor ama számtalan lélekre fordította figyelmét, kik egészség hiányában sem a carmelitákhoz sem a clarissákhoz nem mehettek s olyan szerzetes életet akart berendezni, hol a magábatérés, a szelídség, a lelki önsanyargatás, a nyájas szeretet pótolja a lehetetlenné vált testi vezeklést. De itt is, a bűnbánatnak az a hatalmas áramlata, mely a XVII. századnak becsületére válik, ellene fordult, s a *Visitatió*nak akárhány kolostorát elsodorta. Paray is ezek közé tartozott. Komorabb rostélyok, mint aminőket Salesi Sz. Ferenc óhajtott, gyakori vezeklések, folytonos böjtök, egész sereg nővér, kiknek bocsánatot kellett kérniök testőktől, hogy oly kegyetlenül bántak vele; emellett a szent remegés Isten előtt, végtelenségének és féltelmes nagyságának érzete; nagyon is nagylelkű,

de nem elég gyöngéd szeretet: ez volt 1671-ben Paray kolostora. Szigorúbb volt mint Salesi Sz. Ferenc akarta, de nem kevésbé buzgó.

Azért ne gondolja senki, hogy e hősie kolostorban búsongás lakott. Ezerszer megújuló tapasztalat, hogy minél szigorúbbak a szabályok, a szerzetesnők annál vidámabbak. A paray-i kolostort akkortájt benépesítő nővérek életében kedves, szellemes, olykor tréfás megjegyzésekre akadunk. Nagyon szerették egymást. Jóformán egy sincs köztök, kiről ilyesmi ne volna mondva: »jó barátné volt; egyike a legjobb barátnéknak, aminőt csak találhatunk; a barátságban nyílt, őszinte lélek;« »királyi szive volt, nemes, odaadó szive, kiváló érzékű a nyájas szeretet iránt, a legesekélyebb szolgálatért is fölöttébb hálás.« Minden hangon magasztalják szeretetreméltóságukat, vidámságukat, szelídségöket, készségöket másnak örömet szerezni, szellemes, élénk feleleteiket s minden irányban szép tehetségeiket. »Basset Mária-Teréz, a roanne-i polgármester leánya oly jól értett az ügyek vezetéséhez, hogy az ügyvéd urak bámulták. Nagy hasznunkra volt az okmányok gondozásában s szép és jó tolla csodálatos segélyünkre szolgált. Ő az, ki a kolostorba lépván, minden tekintetben oly pompásan ellátott könyvtárt hozott magával, hogy az ránk nézve jelentékeny ajándékot képezett.« De Chailloux Mária-Katalin nővérnek époly pompás tolla volt. Ő írta a paray-i kolostor *Érkönyvei*-t; »mi őt halhatatlanná tette köztünk.« De Maréchalle Alexia nővér bájos verseket írt. »Bizonys vidor-

ság lakott benne, mi visszatükrözött arcán, átment társalgásába is, mely mindig vidám és szentül víg vala, igen kedves dalokat szerkesztett, hogy magát mindig új buzgóságra lelkesítse.« Piédenuz Mária-Zsuzsánna nővér még többre vitte.« Számptalan költeményt és éneket szerzett. A Boldogságos Szűznek Sz. Bonaventura által szerkesztett, százötven zsoltárból álló Zsolozsmás könyvét versbe szedte.« — De Vichy-Chamron Magdolna-Viktoria szintén művelte a költészetet, »szellemes és keletes énekek írásával oly édesdeden tölté cellájában az időt, hogy mindig rövidnek találta, nemhogy únta volna magát.« A paray-i kolostorban akkor készült költemények közül néhány fönmaradt. Nem engednek semmit azoknak, melyeket Cousin idéz, s melyeket ugyanazon időben De Bourbon, De Rambouillet, De Bouteville és De Brienne kisasszonyok a Chantilly kastélyban zengtek.¹⁾ Az édes, tiszta hangok eme karába Boldogunk is csakhamar belévegyül s e falusi gyermek ajkairól ilyen hangok röppennek el:

Hajszolt, fáradt szarvas vagyok,
Mely keresi a hüs habot;
Megsebzett a vadász keze;
Dárdája szívemig hatott.

Im egy művésznő is. Cordier Mária-Anna a kolostort festményeivel borította be. Majd ő maga fog ecsetet s fest a Sz. Szűz kápolnájában »azúr boltozatot, arany csillagokkal behintve, mi csinosat mutat.« Majd a festőket, szobrászokat sugalmazza,

1) COUSIN, *La Jeunesse de Mme de Longueville*, p. 217.

nekik eszméket szolgáltat, »mert kinek sem volt nagyobb jártassága, helyesebb eszméje mint neki, mi fölött a legügyesebb munkások is álmélkodtak. Ő csináltatta a nagy oltár keretét, egy igen ügyes szobrásznak ő adta az eszmét is hozzá; készíttetett rézmetszetű képeket is, melyek a Szenvedés titkait ábrázolták, ezek a betegszobába vezető folyosót ékítik, melynek végén a Calvaria áll. És végre a Szűz kápolnájában köröskörül ő festette életének titkait.« De nem lett meg az az öröme, hogy a Sz. Szív kápolnáját ő festhesse. Akár, mert akkor ő már szenvedő volt, akár más okból ez a dicsőség De la Faige des Claines Mária-Nicolának jutott, kinek, nagy családból származván s kitünő nevelést kapván, talán még művészibb keze volt. A Sz. Szívnek első kápolnáját is ő, Des Claines Mária festette. Egy másik nővér, De Vichy-Chamron Franciska-Eleonóra az apró krétarajzokban oly mester volt, »hogy amelyek kezeiből kerültek, De Bouillon bibornok-herceg megcsodálta s nemcsak Párisba hercegnő-rokonainak, hanem szentséges atyáknak, XI. Kelemen pápának is küldözgette. Ő Eminentiája biztosított is bennünket, hogy ő Szent-ségének imádságos könyve tele van velök s nagyon dicsérte azok finomságát.«

Míg némelyek így a kolostor helyiségeit ékítették s ájtatos költeményekkel és csinos festményekkel gyulasztgatták szivöket, mások a tűt forgatták; és, félig vallásos szellemből, hogy munkában éljenek, később, a dögvész után, szükségből, hogy magukat föntarthassák, még művészeknek is

beváltak és remekműveket alkottak. D'Athose Franciska-Margit »legügyesebb volt az arany és ezüst csipkék verésében, melyeket akkor egy lyoni kereskedő számára készítettünk.« Midőn De Vichy-Chamron Magdolna nővér fölvetta a fátyolt, «cseresznyeszínű, ezüsttel áttört s ugyancsak ezüstszöveffel bélelt pompás habosselyem ruhát viselt s ez volt oltár-ajándoka. Kedves nővéreivel azután arany és ezüst hímet varrt, s úgy remekeltek benne, hogy két papi díszruhánkat ők készítették.« De Vichy-Chamron nővérnek az efajta munkában barátnője és versenytársa Marest Katalin-Augustina volt, »ki idejét és rendkívüli ügyességét mise- és karingeket szegélyző, királyné-öltésű arany-ezüst csipkék készítésére fordította. Kiválóan ügyes volt a lyoni kereskedőknek szánt arany és ezüst csipkék készítésében is, és munkája oly jól fizetett, hogy volt miből fölépíttetni Salesi Sz. Ferenc kápolnáját, mely a templomban van.« Magasztalták Du Chailloux Mária-Katalin nővér szép szőnyegeit, melyeket mint fiatal szerzetesnő készített; mert később alázatosságból kérte és hosszas esdeklés után meg is kapta az engedélyt, hogy fogadalmat tehesen, mely szerént mindig a cipésműhelyben marad, hol azzal a kézzel, mely a kolostor *Évkönyvei*-t szerkesztette, tizenégy éven át cipőket csinált. Az alázatosságnak ugyanazon érzete hagyatta ott De Vichy-Chamron Magdolnával is arany és ezüst hímezéseit, hogy a posztógyárba temetkezzenek, melyet a paray-i nővérek saját házokban állítottak, beszerzendők a dögvész által tönkretett kolostor

szükségleteit. Több évet töltött ott, hitvány, gépies munkában kötelékeket, fonalakat csinálgatva.

És midőn De Maulvrier asszony esodálkozott, hogy saját rangjabeli leányt ily alacsony foglalkozásban lát, azt a szép választ adta neki, hogy rá nézve még ez is nagyon megtisztelő. E mesterségben vezetője és oktatója De Maréchalle Anna-Alexia nővér volt, ki először tanulta azt meg egy takács-tól és nejétől, kik mindketten nagyon durvák voltak »s kiktől sokat szenvedett, míg fonnai, szőni megtanúlt, de nem riaszthatta vissza semmi, mert szívének feküdt, hogy megalapítsa azt a szövőgyárat s tizenhét évet szentelt annak.« Azok közt, kik ez oly terhes és rejtett munkára adták magukat, említsük föl még a királyné-öltésű csipke készítésében oly ügyes Marest Katalin-Augusta nővért. Évekig volt a szövőgyárban, »épületes magábaszálltsággal s minden fáradságot bíró erővel hajtva nagy rokkáját, s magát a ház szamarának tekintvén, mint őt Greyfié anya tréfásan nevezé; nem mintha gyöngye elméjű volt volna, hiszen gyors eszű és szellemes és biztos ítéletű vala, hanem mert annyi terhet vett magára.«

Végre ne feledjük a jó Dusson Lazare nővért, ki később egyik legelső érti meg a Boldogot s lelkének nemes buzgalmát és jellemének vonzó eredetiségét szolgálatába szegődteti. — Couches-ban, Autun mellett született félig protestans vidéken s ennek a körülménynek köszönte erős vallásos neveltetését és erélyes hitét. Mint a régi *Emlékiratok* mondják: »Korán megtanult könnyen és szívesen

imádkozni, tettetés nélkül, töprengés nélkül, mint egyenes, férfias és okos szellem. Igen határozott s amit csak tett, mindenben könnyed és biztos volt. Fivéreivel minden teketória nélkül elment vadászni is, és olyan jól bánt a puskával, hogy később mintegy fődözetünk lett, mert mikor tolvajokat vettek észre, ő kilövöldözött; *azonban ez nem lévén rendes szokása, lelki gyakorlatait épen nem szakította meg.* Az isteni dolgokban jártas volt és bár a Szentírást mindössze egyszer olvasta, pompás emlékezőtehetsége alig vesztett el belőle valamit. Mikor összegyűltünk mindennap mondott az evangéliumból egy részletet, vagy egyházi himnusokat, melyeket szép versekben könyv nélkül tudott; különös kedve telt benne, mikor aludni nem tudott, az ágyban mondogatni azokat. Nemes lélek volt, kit vissza nem riasztott semmi, mikor Isten érdekei forogtak szóban. Szembeszállt volna egy zsarnokkal is.«

A paray-i kolostor hű rajzához föl kell említenünk, hogy ott mindjárt az első időkben növelde nyílt, melybe a Charolais-, Mâcon- és Autun-vidéki előkelő családok siettek küldeni leányaikat; boldogok lévén, hogy olyan nőkre bízhatják őket, mint Lévis-Chateumorand anyja, Du Chailloux Mária-Katalin, De Vichy-Chamron, D'Athose, De Damas, Coligny nővérek és annyian, kik oly jámborok, észre-szívre oly kiválók voltak és kik, midőn elhagyták a világot, nem vetették meg kellemeit, megőrizték szellemi adományait. A paray-i szerzetesnőkre bízott leánykák közül csak egyet említünk: De Chaugy Mária-Magdolnát, kit, utolsó látogatá-

sakor Sz. Chantal ott talált s magával Annecy-be vitt, s ki később — mint tudjuk — oly nagy szerzetesnő és oly remek író lett.

Ime Paray kolostora. Egyik legbuzgóbb, leg-hősiesebb az egész rendben. Csak úgy nevezték: »a kedves Paray.« A nővérek szelíd egyessége és tökéletes engedelmessége miatt pedig azt mondták róla: »a főnöknők Thabora.« Isten láthatólag megáldotta ezt a házat, de ennek titkos okait még nem tudta senki. Végre, mikor minden kész volt, 1671. május 25-én »megnyíltak a szentély kapui s a szeretet Királya belépvén a kedves Paray-ba, bevette oda szerelmesét.«

Margit akkor huszonhárom éves volt; és bár egyetlen, némileg hiteles arcképe sem maradt ránk, mégis megkísérelhetjük megközelítő ábrázolását. Középtermetű, a rendesnél kissé magasabb volt. Gyöngéd szervezet. Kifejező arc, szelíd, nyílt szemek, igen vidám tekintet, áldott kedély. Emellett sok szellem, biztos, finom és beható ítélet, nagy szív, nemes lélek. Egész valóján a legelőbb jámborság ömlött el. De akkor még nem volt benne »az a páratlan magábaszálltság, az a szelíd, aláztos külső, az a semmiségének legmélyére merült tekintet,« mik később oly kiváló vonásai lettek.

A nővérek abban az anyai, gyöngéd fogadtatásban részesítették, melyre minden fiatal lány talál, ki magát családjából kiszakítva, a zárdába megtörve érkezik. Előzékenységgel, nyájaassággal vették körül, de egyikök sem álmodta még, hogy Paray aláztos kolostorát minő kincsesel gazdagította Isten.

ÖTÖDIK FEJEZET.

AZ UJONCIDŐ ALATT MINT KÉSZITI ELŐ ISTEN
A BOLDOGOT A RÁBIZANDÓ NAGY KÜLDETÉSRE. —
FOGADALMAT TESZ.

(1671. június 20— 1672. november 6.)

*Ecce venio ad te, quem amavi,
quem quaesivi, quem semper optavi.*

Ime hozzád jövök, kit szerettem,
kit kerestem, kit mindig óhajtottam.
(Brev. Rom. Sz. Ágnes karverse.)

Az első szó, melyet Paray-ba lépte után mindjárt másnap a tiszteletreméltó Thouvant anyja Boldogunkhoz intézett, nevezetes maradt. Mikor Margit, égve a vágytól, hogy egészen Istennek adja át magát, ennek módját megkérdezni elüljárójához ment s különösen arra kérte, hogy az imádkozás titkára tanítsa meg: «Menjen — úgymond — álljon Isten elé, mint a festést váró vászon áll a festő előtt.» Rövidségében roppant tartalmas szó, mely magában foglalja az imádkozás egész titkát. Odatérdelni Üdvözítőnk lábaihoz, szemlélni őt s en-

gédni hadd rajzolódjék le szent képe szemeink előtt, vagy inkább hadd vésődjék be lelkünkbe; evégből eléje állítani az egyszerű, tiszta, figyelmes lelket, mint ama szép, ezüst-lapokat, melyekre, hála a mai tudomány fölfedezéseinek, arcképiünk magától lerajzolódik: ez az igazi módja. A Boldog tehát szóltanul odaborúlt Üdvözítőnk lábaihoz; és »mihelyt ott valék -- úgymond — isteni Mesterem tudtomra adta, hogy lelkem az a festést váró vászon, melyre ő akarta festeni az ő, befejeztéig szeretetben, hallgatásban, áldozatban lefolyt, szenvedő életének minden vonását; de hogy ezt tehesse, előbb meg kellett tisztítania minden rajta levő szennytől, úgy a földiek iránt való hajlandóságtól, mint önmagának és a teremtményeknek szeretetétől, melyekhez még nagy vonzódás volt bennem.«

E pillanattól kezdve Margit a szenvedésnek oly égő vágyát érzé magában fölgyúladni, hogy többé nem volt töle nyugta. Egyetlen gondolata volt: megtudni, miként feszíthetné meg eléggé magát azért az Istenért, ki őérette engedte magát megfeszíttetni. Hiába őrizte meg mocsoktalanul kereszttségének fehér öltönyét; hiába tett szüzességi fogadalmat három- s ujította azt meg tizenhat éves korában; hiába vonta huszonharmadik évében maga és a világ köré a zárda áthághatatlan rostélyait; a benne fellobogó nagy szeretetniek mindez nem volt elég. Élete, az az oly tiszta élet, borzalommal töltötte el. Könyeiben akarta megmosni, vérében fürösztetni, a bűn utolsó maradványát ereiből is kiirtani. Oh Margit könyei, oh véres ostorok, bosz-

szülő vesszők, olthatatlan szomja a megaláztatásnak és vezeklésnek, szent törekvések azt a lelket megmosni, megtisztítani, fölszépíteni s a Jegyes jöttére elkészíteni, mikép fesselek? Salesi Sz. Ferencnek kellett közbelépnie, hogy a fiatal jelölt buzgalmának határt szabjon. Valamikor mosolyogva mondá összehítt leányainak, hogy, ha felednék a mérséklet és szelídség szellemét, melyben akarata szerint élniök kell s szabályaikkal ellenkező vezeklésre adnák magukat, ő visszatér s olyan lármát csap celláikban, amelyből majd megértik, hogy akaratával ellentétbe jöttek. Margit tapasztalt ilyesmit. »Az én boldog atyám — úgymond — oly erősen megdorgált, amiért e pontban átléptem az engedelmesség korlátait, hogy soha többé nem volt bátorságom folytatni. — Ugyan édes leányom! — mondá — azt gondolod, tetszel Istennek, mikor az engedelmséget így megszeged. Ez, és nem a vezeklés gyakorlása tartja fenn ezt a szerzetet.«

De, ha Salesi Sz. Ferencnek kellett közbelépnie, hogy mérsékelje az önfeláldozásnak és bűnbánatnak azt a szomját, mely Margit szívében a zárdába jötte napján jobban felébredt, mint valaha — csak áldhatta és bátoríthatta benne azt a másik vágyat, mely ugyanakkor támadt: hogy, mint mondá, hanyatthomlok vesse magát az engedelmségbe, alázatba és önmegvetésbe s érje el amennyire elérheti szent intézetének egész tökélyét. Irtózott félszerzetesnő lenni. Hisz csakugyan ily csekélységért a világot elhagyni nem érdemes! Salesi Sz. Ferenc leányait akkor *Szent Máriák*-nak hitták. Elhatá-

rozta, hogy a szó szoros értelmében *Szent-Mária* lesz. Nemsokára látni fogjuk, sikerült-e neki.

E gondolatok közt két hónap telt el, akkor megkapta a szent ruhát, 1671. augusztus 25-én, Sz. Lajos napján. Ő maga szerkesztette és sajátkezűleg írta a beöltözések lajstromában az okmányt.

»Én, Alacoque Margit, néhai Alacoque Kolos úr-atyámnak és Lamyn Philiberte asszony-anyámnak huszonhárom éves leánya, magam jószántából és anyám beleegyezésével, miután ebben a házban két hónapot töltöttem, látva és megfontolva az itteni szabályokat és szokásokat, önként kértem e rend kar-nővérei közé való beöltöztetésemet; mit Isten kegyelméből meg is nyertem, a ruhával nevem is megváltozván s a Mária-Margit nevet kapván, ma, 1671. augusztus 25-én.

ALACOQUE MÁRIA MARGIT NŐVÉR.

A szertartásról semmi más részlet nem maradt ránk; legfőlebb két jelölt-társának vallomása, mely szerént arca sugárzott a szerénységtől, alázattól s minden vonásán az öröm fénye ragyogott. Csekély jele annak, mi szive mélyén végbement; mert ugyanaznap Üdvözítőnk megjelent neki, mint lelkének igazi szerelmese, kit mindenkinek eléje tett s ki kárpótolni is fogja őt mindenért mit érte elhagyott. »Isteni Mesterem — úgymond — tudatta velem, hogy ez volt eljegyzésünk napja, s a legszenvédélyesebb szerelmesként fogja élveztetni velem ami szerelme gyöngédségének kellemében a legédesebb. És csakugyan, teszi hozzá, oly túlsá-

gosak voltak azok, hogy gyakran önkivületbe ejtettek s minden cselekvésre képtelenné tettek. Ez roppant zavarba hozott, hogy nem is mertem mutatni magam.« Szemeiből könny-patak ömlött. Máskor az arca tündöklött mint valami csillag. Legtöbbnyire úgy el volt mélyedve, mintha már csak teste volt volna a földön. Annnyira, hogy a nővérek kezdtek csodálkozni s azt mondogatták: Miféle kis ujone ez! mi történik ezzel?

Mi történik vele, akkor még senki sem tudta, és csak jóval később az alázatosságúnál is erősebb engedelmesség csikarta ki tőle ama csodáknak titkát, melyekkel Isten kitüntette mindjárt az első naptól kezdve. Valóban, alig öltözött be, máris rendkívüli, a szentség történetében igen ritka kegyelmet nyert Istentől. Üdvözítőnk kezdett neki megjelenni, nem olykor-olykor, időközönként, mint Sienai Sz. Katalin vagy Sz. Teréz életében látjuk, hanem állandóan, folytonosan. »Láttam őt, — úgy mond — közel éreztem magamhoz, és hallottam őt jobban, mint testi érzékeimmel tehettem volna, melyek talán engedtek volna szórakozást, hogy elfordítsam figyelmemet; de nem tehettem róla, mert nem volt benne semmi részem.« És hozzát teszi: »Megtisztelt társalgásával néha mint jó barát, vagy mint szerelemtől lángoló jegyes, vagy mint egyetlen gyermekének szeretétől sebzett atya, és más minőségekben.«

E ritka és csodás kiváltságokban, ez inkább érzett mint látott, de folytonos és átható isteni jelenlétben két különböző tekintet, mintegy két sark

volt, melyeket Üdvözítőnk felváltva mutatott neki. Mária-Margit nem tudván azokat mikép meghatározni, az egyiket az »igazság szentségének«, a másikat a »szeretet szentségének« nevezte. Az első, az igazság szentsége megborzongatta a rémülettől ama végtelen méltóság láttán. A megsemmisülésnek nem tudom mily érzetét oltotta belé, mely azt az óhajt keltette benne, hogy semmiségének örvényébe rejtőzzék. E rettentő felség előtt már csak térdelni mert. Egész sereg, a szenttéavatás pörében kihallgatott tanú vallotta, hogy mikor egyedül volt, dolgozott, írt vagy olvasott, mindig a földön két térdén állva tette, mintegy lesujtva a tisztelettől egy láthatatlan lény előtt. »Annyira egyesülve volt Istennel, – mondja De la Faige Mária-Nicolaa nővér, – hogy akár írt vagy olvasott, mindig térdepelt olyan áhítattal, mintha templomban volt volna; hozzáteszi még nevezett tanú, hogy többször látta őt egyhúzóban három-négy óráig ugyanazon helyzetben, térdelve, mozdulatlanul, mintegy Istenbe merülten, s könyben úszva találta őt.« -- »Gyakran voltam tanúja, – mond Chevalier de Montrouan Mária orsolyaszűz, a paray-i kolostor egykori növendéke, – hogy mindig térdénállva dolgozott s áhítata olyan volt, hogy a kíváncsiság sokszor rávett hosszasan nézni őt, mivégett növendék-társaimat is híttam, nézték azok is anélkül, hogy ő észrevette volna, annyira Istenbe mélyedt.« -- Ez egyesülés Istennel, vallja egy másik tanú, olyan volt, hogy mint mondogatták, még álmában is tartott.«

De térdénállva dolgozni tiszteletből a mindig

előtte levő végtelen fölség iránt, Margitban az igazság szentségének csak legcsekélyebb hatása volt. Szerette volna, ha megsemmisülhetne előtte, ha elpusztúlna lényének minden része, mert tisztának egyet sem látott. És nem tudván azokat megsemmisíteni, legalább igyekezett átadni a szenvedésnek, áldozatnak. »Ha ki nem csavarják kezéből a vesszőt, — mondja Greyfié anyja — minden pillanatban vérben fürösztötte volna magát.«

Ezt eredményezte annak látása, amit ő az igazság szentségének nevez. Ha pedig Üdvözítőnk a szeretet szentségének látására méltatta, mintha ezerszer tündöklőbb csillagot gyujtott volna ki előtte. Az isteni igazság és fölség látását még el lehet viselni, de a végtelen szeretet látását ki nem állja soha senki. Már e földön is, ha szeretnek; ha szeret egy nemes, fenkölt, gyöngéd, kiváló lény; ha szeret híven, odaadással: mily gyönyör! De ha Isten szeret! és a rajongásig szeret! Margitot e gondolat könyekre fakasztotta. És mint egykor Néri Sz. Fülöp, mint Xaveri Sz. Ferenc, ő is azt mondta Istennek: »Oh Uram! fojtsd el a szeretetnek ezt az árját, mely eltemet, vagy tégy képessé, hogy befogadjam azt.«

Üdvözítőnk nem elégedett meg azzal, hogy a fiatal ujoncot mindenütt így kísérte, majd igazságának, majd szerelmének sugarait lövellve rá, időről-időre láthatólag is megjelent neki. Beszélt hozzá; bátorította küzdelmeiben; vígasztalta áldozataiban; feddette hibáiban. Egykor, midőn nem tudom mi hanyagságot engedett meg magának, így szólt hozzá:

»Tudd meg, hogy én szent mester vagyok és a szentséget tanítom. Tiszta vagyok s a legkisebb szennyet sem tűrhetem.« És ezt olyan hangon mondta, hogy inkább kiállott volna bármi fájdalmat, bármi büntetést. »Máskor — úgymond — mikor némi hiúság fogott el, mert magamról beszéltem, oh Istenem! ez a hiba mennyi könnyembe került! mert mikor egyedül maradtunk, szigorú arccal dorgált: Mid van neked, por és hamu, amivel kérkedhessél, hiszen magadtól pusztá semmi vagy?! S hogy el ne feledhesd mi vagy, szemed elé állítom annak képét.« És azonnal elém tárta kivonatban ami vagyok; s úgy megdöbbsentem, úgy megiszonyodtam magamtól, hogy, ha ő nem támogat, fájdalomamban elájulok. Így büntette bennem a tetszelgés legkisebb indulatát; s néha kénytelen voltam azt mondani neki: »Oh Istenem, irgalom! vagy engedj meghalnom, vagy rejtsd el e képet; nem élhetek, ha látom. Mert ez a kép magam ellen a gyűlölet és bosszú vágyát kelté föl, az engedelmisség pedig nem engedte kifejtenem a szigort, mit az sugallt, s amit így szenvedtem, ki sem mondhatom.«

Bármily szigorú volt Üdvözítőnk a szerzetesi erény ellen, az oltáriszentség előtt való tisztelet, az őszinteség, a szándék tisztasága és az alázatoság hiányából elkövetett hibák iránt — misem érte el hajthatatlan szigorát, ha az engedelmisség ellen fölmerült vétségekről volt szó. Enélkül a legszebb erények vétkekké törpültek, a legnagyobb áldozatok bosszúságára méltó romlott gyümölcsökké váltak. »Csalódl, -- mondá neki, — ha azt hiszed,

hogy ilyen viselettel, önsanyargatással tetszél nekem. Jobban szeretem, ha valaki engedelmességből élvezzi apró kényelmeit, mint ha saját akaratából vezekléssel, böjttel gyötri magát.« Mindezt Üdvözítőnk oly gyakran, oly nyíltan, határozottan mondta neki, oly megkapó képekben állította eléje, »hogy elhatároztam — úgymond — inkább meghalni, mint mégoly kevésbé is átlépni az engedelmesség határait.«

Üdvözítőnk így, gyöngéden és jóságosan a lélek iránt, aminő minden lélek iránt, csakhogy itt kissé jobban kimutatva működését, mert ez a lélek dicső és veszélyes küldetésre volt kiszemelve, maga képezte őt, gyorsan fölsegítette a tökély első lépcsőin s lassan-lassan olyan állapotba juttatta, hogy aláztatóságban és önfeledésben fogadhatta a legistenibb közléseket. »Semmi sem volt nekem nehéz, írja, mert még ezidőtájt szenvedéseimnek egész keservét szerelmének édességébe merítette. Gyakran kértem őt, vonja el tőlem ezt az édességet, hadd ízleljem meg gyötrelmeinek és haláltusáinak keserűségeit. De azt felelte, csak engedjem át magam vezetésének, s később majd meglátom, hogy ő mily böles és okos igazgató, hogy tudja vezetni a lelkeket, ha önfeledve rábízzák magukat.«

Azonban, míg a Boldog lelkében ezek történtek, a nővérek, kik csak a külsőt látták, kezdtek megütközni és felzúdulni. Az alázatos jelölt hiába erőködött elrejtetni a kegyelmeket, melyekkel elhalmozva lőn; a kegyelmek kiszivárogtak. A nővéreket nem csupán a kápolnában vagy cellájában térdenállva töltött hosszú órák, a sugárzó

arc, a könyben úszó szemek lepték meg; legjobban feltűnt nekik az az elmélyedés, melyből úntalan föl kellett rázni. Kiesett a kezéből minden. Elfelejtett mindent. Szegénykének lelke az égben járt; sehogysem érezte magát a földön.

Az elüljárók még nyugtalanabbak voltak, mint a nővérek; s Thouvant anyja, az ujoncmesternő mindjárt az első napokban kötelességének tartotta kijelenteni a Boldog előtt, hogy ez a viselkedés a Visitatio szellemével nem vág össze s ha föl nem hagy vele, fogadalomra nem bocsátják.

Margitra ez nagy bánatot hozott s meg is kísérelte ez életmódról lemondani. De mit csináljon? »Ez a szellem — úgymond — oly erőt vett az enyémen, hogy nem voltam többé ura, sőt többi tehetéseimnek sem, mind benne voltak elmerülve.«

A Boldogtól, ki oly fiatal vala s még oly tapasztalatlan lehetett, a tiszteletreméltó Thouvant anyja azt kívánta és méltán, hogy mondjon le azokról a rendkívüli szemlélődésekről s kövesse az imádságban azt az egyszerű módot, melyre a többi ujoncokat tanították. A Boldog nem is habozott az engedelmességben, de minden erőfeszítése hasztalan vala. »Megfeszítettem — úgymond — minden erőmet, hogy elsajátítsam az imádkozásnak azt a módját, melyet a többi gyakorlatokkal tanítottak; de lelkemben nem maradt belőle semmi. Olvashattam én az elmélkedés előírt pontjait; elpárolgott mind, s nem tehettem magamévá, nem is tarthattam meg semmit, csak amire isteni Mesterem tanított. Ez sok szenvedésembe került, mert amennyire

lehetett minden munkáját lerontották bennem s magam is küzdöttem ellene ahogy birtam. « Jákob harca volt ez az angyallal. Ő szegény összetörve, elgyötörve került ki belőle, de csodálatos engedelmesége által mindjobban megnyerte elüljárójának szívét.

Hogy e munkában segítsék s ha lehet, legyőzze az elmélyedésnek ezt az állapotát, mely a kolostor lakóinak fejébe leginkább szeget ütött, mint segédet Marest Katalin-Augustina betegápoló nővérré bízták, azzal a rendelettel, hogy sokat dolgoztassa s ne hagyjon neki egy pernyi pihenést. Ez a Marest nővér csodálatosan az ilyen feladatra termett. »Testi és szellemi erőre páratlan« vala; csupa tevékenység, kevésbé szemlélődő; mint kedvesen mondá: épen nem törődött a lelki vezérlés titkával; csak szabályát ismerte, sem többet, sem kevesebbet; de ha kellett, e szabály megtartását a hősiességig vitte; emellett szerette Istent nem gyöngédeden, nem szemlélődve, hanem hévvel, forrón; egy igazi Márta, s ime mellé adnak egy Máriát! Megtörtént mit az evangéliumban olvasunk. Márta panaszkodott Máriára, ki akarata ellen is szent elragadtatásokban élt s a rábizott munkából untalan a szemlélődés édes álmába esett vissza. Alig engedték a Boldognak, hogy az elmélkedés tárgyának felolvasását meghallgatni a karba menjen; aztán kiküldték, hogy menjen a folyosókat seperni, a cellákat takarítani, a kertet gyomlálni; s mikor a dologban kiállva, a nem végezhetett imádság után epedve, arra időt kérni főnökéhez jött, ez erősen pírongatta s azt mondta neki, milyen furesa, hogy

dolgozva nem tud imádkozni; s azzal még fárasztóbb munkákra küldte.

De tehettek amit akartak. Üdvözítőnk, ki azt a lelket hatalmába kerítette, mint király uralkodott benne s minden akadály ellenére is gyönyörrel árasztotta el. Seprővel kezében a folyosókon bolyongva, míg a többi nővérek édesdeden mind ott térdeltek a szent oltár tövében, neki szüntelen szeme előtt állott szerelmének láthatatlan tárgya. Szemlélte, hallgatta őt; állandó látomás varázsában élt s mennyei jegyesének jelenlétét élvezé. Dolog közben is azt énekelte:

Ha ellenzik igaz szerelmemet,
Ez egyetlen jó még inkább hevit!
Habár éjjel-nappal kinoznak is,
Lelkemből azt ki már nem téphetik.
A fájdalom gyötörjön bármiképen,
Szívembe csak még mélyebben bevésem.

Azonban a Margit beöltözésének évfordulója (1672. aug. 25.) közelgett és őt nem hítták a szent fogadalomra. A zavar napról-napra nőtt. Csodálták erényeit: alázatosságát, mely határtalan vala; engedelmisségét s a szabályokhoz való ragaszkodását, mi annál meglepőbb volt, mert meglátszott rajta, hogy rendkívülibb utakon halad; szeretetét, mely valamennyi nővér szolgálatába szegődteté. Az anyagi dolgokban bizony nem valami ügyes, de oly jó, oly készséges volt, hogy még akkor is, mikor esetlenül teljesített szolgálatait visszautasították, jó szive mindenkit meghatott. Hersant anyja

nyíltan kimondta, hogy rendkívüli szentségre van hivatva, s két vagy három tény kimutatta, hogy a leghősibb áldozatokra is képes. Egyszer, például, valamely természetes undor ellen az ájulásig küzdött; máskor, mivel egyik ujonc-társához gyöngédebben vonzódott s benső figyelmeztetést nyert, hogy ez az édes viszony isteni mesterének féltékeny szerelmét bántja, elhatározta, hogy szívét megfékezi. Ez, amily nyájas természetű volt, három hónapi küzdelmébe került; de győzött itt is, mint amott, mert sem undor, sem rokonszenv nem riaszthatta vissza. Bátorsága megküzdött bármivel. És mégis, noha a Visitatióban az volt a szokás, hogy a beöltözés után egy év és egy nap mulva tették le a fogadalmat, 1672. aug. 25-ike eltelt anélkül, hogy Margit a szent fogadalmak letételének boldogságát élvezhette volna.

»Több régi nővértől hallottam, — mondja egyik tanú, — hogy fogadalmát csak az áhítat rendkívüli jelei miatt halasztották el, mert különben szentnek tartották.« — »Hallottam, úgymond Contois Mária-Johanna nővér, a főnöknőtől és az ujoncmesternőtől, kik a Boldogról beszélgettek, hogy egykor szent lesz, de van benne valami oly rendkívüli dolog, hogy talán nem is a Visitatióba van hivatása.« — »A Boldog — mond egy harmadik tanú — ujonc-ideje alatt a teljes buzgóság példaképe volt. Mindenki a legjobb véleménynyel volt róla. De néhány nővér nem helyeselte rendkívüli utait.« — »A Boldog — mondja a negyedik tanú — ujonc korában meglepőleg buzgó volt. Hanem rendkívüli utai miatt féltünk.«

Igy beszél valamennyi nővér s élénk tárják különben jogosult előítéletét annak a kolostornak, melyben egyszerre a szentségnek legritkább tünevénye jelent meg: egy igénytelen leány, ki félig az égben él, kit mindenütt Istennek láthatatlan jelenléte követ; jár-kél nővérei között elmerülve, könyben úszó szemekkel, arca koronkint tündöklök mint a csillag, vagy pedig mintha le volna sujtva, s mintegy megsemmisülve; engedelmissége csodálatos, de tehetetlen; eped a rendkívüli vezeklés után és oly szerelmes a szenvedésbe, hogy elüljárói nem tudják mikép visszatartani vagy mikép kielégíteni. Bizonyára bármely szerzetben haboztak volna, mert az ily kényes dolgokban mindig félő a tévedés: mennyivel inkább habozhattak a Visitatióban, hol Salesi Sz. Ferenc annyira ajánlotta az alázatosságot, egyszerűséget, a rejtett élet szeretetét s hol úgy kérte a nővéreket, hogy tisztán és egyszerűen a szabályokhoz tartsák magukat és soha ne ujítsanak semmit! Sőt egy nap, a szent mise után, nem térdelt-e le Sz. Chantallal az oltár számolyán, s nem könyörögtek-e együtt Istenhez, hogy a Visitatióknak ne küldjön soha semmi rendkívüli kegyelmet? Úgy, hogy a rendben lassankint az a vélemény szilárdult meg, hogy a Visitatio nincs hivatva az ily kiváló adományokra; hogy rejtve, homályban kell élnie, mint a szerény kis ibolya s a kivételes adományokat, a dicső küldetéseket más rendeknek hagynia.

E gondolatok miatt haboztak Margitot fogadalmainak letételére híni; de másrészt, ha szemök

megpihent rajta, hogy ne lettek volna biztosítva? Hova kell több alázatosság? Volt-e valaha engedelmesség serényebb, lélek őszintébb? Volt-e valaha hivatás természetfölöttibb és egyúttal önzetlenebb? Ki vezette Margitot a Visitatióba, melyet nem is ismert, ha nem Isten, és pedig annyi akadály és valamennyi rokona ellenére? És ha Isten a Visitatióknak akarta ezt az ajándékot adni, miért utasítsa vissza? A Lélek ihlet ahol akar. A szeretet az úr. És mennyi jele már, hogy a Lélek, ki Margitot ihleté, valóban Isten lelke volt s hogy őt az isteni szeretet vezette!

Végre elszánták magukat s három havi fontolgatás után, 1672. október 27-én megkezdte a nagy lelki gyakorlatot, hogy szent fogadalmaira készüljön. Le kell mondanom arról, hogy lefesse Margitnak magábaszálltságát, lelki csendjét, Üdvözítőnkkel való mélységes egyesülését ez áldott idő alatt. Már másodnap úgy elmerült, hogy a főnöknő »az őt emésztő szeretet nagy hevét mérséklendő,« a kertbe küldte egy anyaszamarat és kis csacsiját őrzeni, melyet egy beteg nővér szolgálatára nemrég vett a ház. A szent ujonge azt a rendeletet kapta, hogy vigyázzon az állatokra, be ne csapjanak a konyhakertbe, mely egészen közel volt s nem védte semmi kerítés. Így az egész napot azal töltötte, hogy hol a szamár, hol a csacsi után szaladgált, melyeket a kerti zöldségek erősen kísértettek. A buzgó ujonge bizonyára jobban szeretett volna az oltár zsámolyán térdelni; de ott volt, ahol Isten akarta; mi kellett neki egyéb? »Ha

Saul — mondá gyermekes kedélylyel — Israel országát találta meg mikor apja szamarait kereste, miért ne nyerném én el a mennyországot, mikor ez állatok után futkosok?« Meg is találta valóban; mert itt, e szerény foglalkozás közben, egy kis mogyoró-bokorkán térdelve, mely túlélte mindent,¹⁾ melyet ma is mutatnak még, — kapta életének egyik legdicsebb kedvezményét. Nagyon röviden és kivált nagyon burkoltan beszélt róla. »Oly elégedett voltam e foglalkozásban, s Megváltóm oly hű társam vala, hogy azok a szaladgálások épen nem bántottak. Oly fönséges kegyelmeket kaptam ott, aminőket nem tapasztaltam soha. Főleg az, amit szent halálának és szenvedésének titkáról tudatott velem; de ezt az örvényt le nem írhatom, végtelensége hallgatásra kényszerít. Csak azt említem, hogy ez öntött belém annyi szeretetet a kereszt iránt, hogy pillanatig sem élhetek szenvedés nélkül; de szenvedjek némán, vigasztalan, enyhület vagy részvét nélkül s haljak meg lelkem királyával; hadd sujtson le a mindenféle gyalázat, mellőzés, megaláztatás és megvetés keresztje.«

A lelki gyakorlat folytatása megfelelt e kezdetnek. Soha lelkem nem töltöttek el magasztosabb élvezek. Része volt mindenben, mi a szeretetben legédesebb, leggyöngédebb, leghőbb, legistenibben vigasztaló; mindez azonban vegyítve bizonyos keresztnek előrehaladásával, mely később érkezik s

---

1) Ez a fészek még megvan. Fennmaradt hatalmas gyökerein zöld, erőteljes hajtások sarjadtak. A zarándokoknak leveleket osztogatnak róla.

melynek keserősége föl fog érni mindazzal, amit most az isteni dédelgetésekből kapott.

Vége, 1672. november 6-án, a paray-i kolostor jelenlegi kápolnájában, a maig fönnevő rostélynál Mária-Margit letette szent fogadalmait. Eről a szertartásról sem igen maradt több részlet reánk, mint beöltözéséről. De, mi többet ér, tökéletesen ismerjük az érzelmeket, melyek szivét betöltötték s a kegyelmeket, melyek őt elárasztották. Üdvözítők megjelent neki és így szólt: »Idáig csak jegyessed valék, mától fogva hitesed akarok lenni.« Megigérte neki, hogy nem hagyja el többé, hogy úgy bánik vele, mint hitesével és meg is kezdte »oly módon, úgymond, hogy kifejezni képtelen vagyok s csak annyit mondok, hogy úgy beszélt, úgy bánt velem, mint thabori hitesével.« A Boldog pedig, lelke mélyéig meghatva, szerelmének mámorában, saját vérével írta meg, hogy önmagát teljesen Üdvözítőknek szenteli. Ez irat eme szavakkal végződik, melyek Sz. Teréz vagy Sienai Sz. Katalin legfölségesebb hangjaira emlékeztetnek!

»Istenben mindent, magamban semmit!

»Istennek mindent, magamnak semmit!

»Istenért mindent, magamért semmit!«

És aláírta:

»Az ő méltatlan jegyese, Mária-Margit nővér, ki a világnak meghalt.«¹⁾

---

1) Mély sajnálatunkat kell kifejeznünk: Boldogunk lelkének és vérének ez a szent ereklyéje valószínűleg örökre elveszett. A forradalom végén a derék Baudron anyának, a paray-i kórház főnöknőjének birtokában volt. Ismerve becsét, egy percre sem akart megválni tőle. De oda kellett

Össze kell vetnünk e szavakat azokkal, melyeket már hallottunk, hogy fölemelkedhessünk az Isten által Mária-Margitnak adott hivatás igazi szépségének megértésére. Fölserdültekor így szólt hozzá Üdvözítőnk: »Én leszek neked a legszebb, a leggazdagabb, leghatalmasabb, legtökéletesebb szerető.« Mikor a szerzetbe lépett, hozzátette: »Ma van eljegyzésünk napja. Most egy lépéssel tovább megy. »Idáig — úgymond — csak jegyessed valék, mától fogva hitessed akarok lenni.« Ebben benne van az egész szerzetesélet; mert a kolostorban csakúgy mint a világban, »nem jó az embernek egyedül élni.« Isten, ki végtelen szeretetre alkotott bennünket, belénk helyezte annak rejtett forrásait. Tizenhat éves korunkban kezdenek azok mélyen, gyöngéden fakadozni, kiszállunk magunkból, hogy valamely rokonszenves lélekre találjunk. Nemes indulat; Isten teremtette és méltó hozzá; valamenyi örömével ebből születik a család. Ám az emberi rokonszenvek szükségérzetétől emésztett lelkek tömegében kik azok, kik a földnél magasabbra tekintenek? Sem a szivek nem elég mélyek nekik, sem a szerelmek nem elég magasztosak. Alig látták a világot, már megvetik. Nem is élvezték a szerelmet s elfordúlnak tőle. Nem mintha hiányoz-

---

kölesönöznie egy régi hitvallónak: Gaudin János vaudebarrier-i plebánusnak, charolles-i főesperesnek kérelmére. Ugyanazon érzellemmel esdeklett érte, amely a haldokló Szent Hugo-t lelkesítette, midőn Sz. Marcell pápa és vértanú ereklyéit maga mellett kirakatta. — Gaudin a szentség hírében halt meg, de hova lett a szent vér, melynek jelenléte őt jó halálra segítette? (Histoire populaire de la Bienheureuse, par M. l'abbé Cucherat, aumônier de l'hospice de Paray, p. 84.)

nék bennök az érzékenység és gyöngédség; ellenkezőleg, nincs kielégíthetlenebb szív, mint az övék; de épen azért, mert túlnéznek a teremtményeken és mert ragyogó, sugárzó arccal futnak, viszik szívöket Jézus Krisztushoz. Sokszor tárult szemeim elé ez a látvány. Láttam fiatal lányokat, kik ifjúságuk üde bájában kitepték magukat atyjok és anyjok ölelő karjaiból, húsz éves korukban ott hagyták az élet minden reményét, minden ábrándját; s nagy megindultságukról, búcsújuk szívszakasztó gyöngédségéről fölismertem szívök szépségét, az őket magával ragadó vonzalom hatalmát. Eltelik három-négy hónap s ime ismét megjelennek a kar rácsainál, a beöltözés kedves szertartásai közt. Nézzétek őket, már nincs könny a szemökben. Menyasszonyi öltözetben, fölékítve azokkal az ékszerekkel és gyémántokkal, melyeket egy pillanatra csak azért fogadnak el, hadd legyen meg az a boldogságuk, hogy azokat magukról nyilvánosan letephetik és lábbal tiporhatják, homlokukon oly malasztos, oly isteni derű, a boldogságnak olyan biztossága honol, melyhez foghatót semmi földi egyesülésben nem láttam soha. Tudják kinek áldozzák magukat! És mikor a második és döntő próbának tizenkét hónapja után utóljára jelennek meg a rácsozatnál, hogy letegyék ott a visszavonhatatlan fogadalmakat; mikor a szent gyülekezet néma csendjében fölhangzik szavok: *Oh Isten! halld meg amit mondok, és hallja meg a föld ajkainak igéit! Jézus! az én szívem ncked adja magát!* akkor már nem csupán az öröm, hanem a

lelkesedés dobogtatja szivöket, s reszkető hangjokban az árulja el az őket emésztő szenvedélyt.

De ki hát az a lény, ki tizenhete százada egy bitófán halt meg s még ma is ilyen lelkesedést ébreszt? Ki az a minden szem előtt rejtett, láthatatlan szerető, ki naponkint elrabolja oldalunkról, ölelő karjainkból a legdrágább, legtisztább, legkedvesebb lényeket, akik leginkább hivatva voltak arra, hogy életünknek bájt vagy vigaszt adjanak? Az, ki a húsz éves Margithoz így szólt: »Én leszek neked a leggyöngédebb szerető;« Az, ki beöltözésekor azt mondta neki: »Ma van eljegyzésünk napja;« Az, ki fogadalma órájában hozzátette: »Eddig csak jegyesed valék; mától fogva hitessed akarok lenni,« végre Az, ki mikor ilyen ígéreteket tesz, be is tudja azokat váltani. Míg az emberi szerelmek egymás után enyésznek el; a virágkoszorúk elhervadnak az ifjú arák homlokán; míg minden szerelem csalárd, mert hajh! többet ígér, mint adni tud s így minden egyesülés fölött elűzhetetlen mélabú borong: Jézus Krisztus szüntelen megújuló varázs alatt tartja a lelkeket, kik neki adták magukat, a bátor, állhatatos ifjú sziveket, kik mindent elhagytak érte s kik nem szakadhatnak el többé tőle; mert a fájdalom által csakúgy egyesíti magával őket, mint az öröm által; és, mert ő keresztrefeszített jegyes: akár vigaszszal árasztja el, akár szenvedéssel sujtja le, mindig boldogítja őket.

HATODIK FEJEZET.

VÉGSŐ KÉSZÜLETEK KIVÜL — VÉGSŐ ECSETVONÁSOK
BELÜL.

(1672. nov. 6. — 1673. dec. 27.)

Ego dormio, et cor meum vigilat.

Én alszom, de szívem viraszt.

(Ének, V. 2.)

Satiabor cum apparuerit.

Megelégszem, hogyha eljő.

(Zsolt. XVI. 15.)

A Boldogunk fogadalmát követő év hasonlított a tavasznak amaz első napjaihoz, midőn hosszú, csendes készülődés után, az enyhe harmat alatt a természetben egyszerre csak feslik, virúl, illatoz minden. Így, fogadalmas szentünk lelkében is, mindjárt ünnepélyes fogadalmi után, az erények oly rohamos növekedést vettek, hogy a kolostort meglepte és meghatotta. Később megértették ezt a gyors haladást; mert a Sz. Szívnek dicső kinyilatkoztatásaitól alig néhány hónap választ már el.

De, e pillanat előtt, aki megfigyelni tud, könnyen láthatta, mily gyöngédséggel készít elő Isten

mindent, hogy meghallják szavát, midőn beszélni fog. 1672-ben, áldozó-csütörtökre jövő nap, négy vagy öt hónappal Margit fogadalmi előtt, a tiszteletreméltó Hersant anya, bevégezvén főnökségének hat esztendejét, visszatért Párisba anélkül, hogy véglegesen döntött volna a Boldog hivatása fölött, de miután őt beöltöztette s kijelentette, hogy egykor rendkívüli szentségre fog emelkedni. Helyét De Saumaise Mária-Franciska anya foglalta el, kit Isten arra választott ki, hogy Boldogunknak adott titkos közléseiben ő legyen az első meghitt. Dijonban született, 1620-ban, ekkor tehát ötvenkét éves volt; régi nemesi családból származott, melynek megvolt benne előkelő modora és jellemzilárdsága is; a tiszteletreméltó Chantal anyának már kora gyermeksége óta föltűnt s előre meg is mondta róla, hogy valamikor egyike lesz a rend legjobb főnöknőinek; még nem viselte ezt a hivatalt, de annak helyes betöltésére csodálatosan előkészülve jött Paray-ba. Igen megfontolt, de egyszersmind határozott; igazságos, szilárd, egyenes lélek; egyúttal tűz és buzgóság, melyet azonban nagy jóság és ritka szerénység mérsékel. Emellett töviről-hegyire ismerte a Visitatio szabályait s nemkevésbé jártos volt azokon az utakon, melyeket Isten a lelkekben követ. Hogy megtanúlja az elsőt, remek iskolába járt a dijoni főnöknőnél, a tiszteletreméltó Brulard anyánál, a Brulardoknak amaz ős-nemes családjából, melyben a becsület, lelki emelkedettség, jogismeret és gyakorlatiasság az erénnyel együtt hagyományos vala. Isten útjainak ismeretét még pom-

pásabb, sőt páratlan iskolában szerezte, Boulier Anna-Seraphine anyja, dijoni főnöknő mellett, ki az imádságról és Isten szeretetéről oly igazán fenséges lapokat hagyott hátra, melyek nagy földijéhez: Bossuet-hoz méltók. Saumaise anyja így előkészítve ama gyöngéd, művészi kéz által, mely mindent szeliden és erélyesen végez: alig lépte át a paray-i kolostor küszöbét, szemei máris megakadtak azon az igénytelen és buzgó ujoncon, ki akkor ujone idejének nyolcadik hónapját töltötte s kinek rendkívüli útjai annyi nyugtalanságot okoztak. Csakhamar fölismerte benne Isten szellemének minden jellemvonását s ő döntött afölött, hogy a szent fogadalmak letételére bocsássák. Előbb jelentős óvatossággal élt, melyben okossága és hite nyilvánult. Minthogy Boldogunk, a nővérek habozása miatt aggódva, az isteni Mester lábainál rebegte el fájdalmait s így esengett: »Oh Uram! hát te leszesz az oka, hogy elutasítanak!« s minthogy Üdvözítőnk megnyugtatta s megbízta: mondja meg a főnöknőnek, hogy ne féljen semmit: Saumaise anyja, szent merészségtől lelkesítve azt mondá a Boldognak: »Jó! kérje Üdvözítőnket, hogy ígéretének zálogául tegye hasznossá önt a háznak, valamennyi szabályunk gyakorlata által.« Mire Üdvözítőnk azt felelte, hogy majd hasznára lesz a háznak később kiderülendő módon. És, maga hozván a nagy törvényt, mely minden csalódástól megóv, megígérte, hogy alkalmazni fogja kegyelmeit a szabályok szelleméhez és a Boldog elüljáróinak itételéhez, melynek, az ő akarata szerént, mindenben engedelmes-

kednie kell. Látni fogjuk, mint igazgatta Saumaise anyja szentünket aggodalmai és nagy megpróbáltatásai között, mint ismerte föl kinyilatkoztatásainak igazságát, és később, midőn elhagyja Paray-t, mint terjeszti mindenütt a Sz. Szív-ájtatosságot, melynek ő volt első bizalmasa s melynek isteni eredetét először ő ismerte el.

De bármily nagy és gondviselészerű volt az oly fönséges magaslatokba emelt ujonera nézve az a támasz, melyet Isten Saumaise anyában küldött neki, ez a támasz még nem lehetett elég. Nem egyegy, hamindjárt legfölvilágosultabb, legtisztább szűznek adta Isten azt az adományt, hogy az ő útjait s egyházában a természetfölötti küldetések megkülönböztessék. Ez adomány azokat illeti, kiknek Jézus Krisztus így szólt: »*Menjetek, tanítsatok minden népet.*» Papok, tanítsatok őket a püspökök vezérlete mellett. Püspökök, tanítsatok őket a pápa kormányja alatt. Pápa, tanítsd őket Isten Szentlélekének csodatkozhatatlan segélyével. Magyarázzátok az Írásokat; vizsgáljátok a nyilvános jövendöléseket és magán kinyilatkoztatásokat, s az egyházi szent kormányzat határai közt minden megkeresztelt lélek a Jézus Krisztust illető engedelmességgel hódoljon nektek. Ez az egyháznak isteni alkotmánya. Következőleg, miután Isten az igénytelen Margit mellé adott egy Istentől felvilágosított szűzet, hogy őt vigasztalja, gyámolítsa, vezesse, hogy neki anyja és első meghittje legyen, adnia kellett mellé egy papot is, hogy a kellő időben kimondja neki a szót, mely elcsitítja a kételyeket s biztos utat mutat.

Ezt a papot Jézus-társaságából vette Isten. Ezzel akarta megjutalmazni ezt a derék társaságot ama szolgálatokért, melyeket a XVI. század nagy tusái közt tett az egyháznak, midőn kitűnő alapítója, az ő első hős tanítványai, nagy hittudósai által oly hatalmasan közreműködött az eretnekség feltartóztatásában és a hitnek ótalmában. Lehet az is, hogy Isten gyöngéd figyelme amaz állásért akart neki elismerést adni, melyet a XVII. században foglalt el abban a félelmes hareban, melyet a keletkező jansenismus indított az egyház ellen. Mert, mitsem vonva le az Isten végtelen fölségét illető tiszteletből, nem szűnt meg magasztalni végtelen szeretetét, jóságát, gyöngédségét a bűnösök iránt. És ha igaz volna is, hogy ezzel a lelkeket kétségbeejtő, nagyképű szigorúskodással szemben, a jeles társaság némely tagja, olyan visszahatás következtében, melynek nem vagyunk mindig urai, túlment volna a határon, nagyon megkönnyítvén az üdvösség útját: azt legalább el kell ismerni, hogy nem a maguk érdekében, nem a saját kényelmökre tették; mert, míg enyhe erkölcs-tant hirdettek, maguk a szigorú erkölcs-tan mellett maradtak; és sem az udvarok esájja, sem a nagyok kegye, sem a gazdagság, melyet a népek hála-ja jelentékenynyé tön, nem csökkentették soha a társaságnak szeretettel teljes szigorát, buzgó önfeláldozását és erkölcsi tisztaságát. Tegyük hozzá, hogy annyi szolgálat díjában, jutalmául annak, hogy az egész európai ifjuságot nevelte, Paraguay-t polgárosította, Japánnak az evangeliumot hirdette,

vérét ezer barátságtalan vidéken ontotta, a műveltséget számtalan érdekes és értékes fölfedezéssel gazdagította, és, ami többet ér, a világot mindenemű erényekkel beillatozta, — Jézus-társaságát nemsokára elkezdtek üldözni, gyalázni, legtiszteletreméltóbb tagjait börtönbe hurcolni vagy száműzetésbe küldeni, — valóban méltó volt, hogy ez oly sulyos körülmények között, Isten ne csupán gyámolítást, vigaszt nyujtson neki, hanem főleg szeretetének nyilvános jelét is adja. Mindezen okokból azt a papot, ki arra nyert megbízatást, hogy a Sz. Szív kinyilatkoztatásainak igazságát, a világban megismertesse és bizonyítsa, Jézus-társaságából hívta Isten.

De la Colombière Kolos volt a neve, és ennek a névnek volt már némi fénye. Föllépése a szószéken figyelmet keltett. Őt látva, mindenki érezte, hogy csilloghatott volna a világban, de egyike azon gyöngéd, ártatlan, tiszta lényeknek, kiket nem tud lebilincselni semmi emberi vagy közönséges. Modorának nemességét, ékesszólását, élénk és természetesen sima szellemét, minden dologban tanúsított ügyességét és kellemét, ítéletének biztosságát csak szigorú élete és erénye múlta fölül. 1641-ben születvén, harminckét éves volt ekkor, s elüljárói nemrég, fiatal kora mellett is meghítták az ünnepélyes fogadalmak letételére; ő azokhoz, melyeket az egyház a szerzetesektől megkíván, csatolt még egy negyediket, mely elrémíteni képes a legbuzgóbbakat is. Birjuk e saját kezével írt fogadalomnak huszonnégy cikkelyét; és én nem tu-

dom írt-e valaki valaha olyasmit, ami kiválóbb tökéletességre kötelez. Ekkori nagy lelki gyakorlatai után kinevezték a paray-i rendház főnökének, s látni fogjuk, mint érkezik meg oda épen akkor, midőn a Sz. Szív három dicső kinyilatkoztatása közül az utolsó történt, az, mely bezárta ez ünnepélyes közlések sorát, kimondva azokban az utolsó szót.

Isten, míg kívülről előkészítette a támaszokat, melyekre Margitnak majd szüksége lesz, lelkének kiképzését bevégezé. Emlékszünk mint telt le ujonc-ideje: oly magasztos örömek és vigaszok között, hogy a szent alig bírta ki. »Oh Istenem, — kiálta — függeszd föl élveidet, vagy növeld képességet, hogy azokat elfogadhassam.« Mikor letette a fogadalmakat s ez élvek tovább is elárasztották lelkét, ezen csodálkozni és aggódni kezdett. Keresztrefeszített, megalázott, arculvert Istennek jegyese lőn. Más sorsot ő sem akart. Panaszkodott Üdvözítőnknek. »Oh Istenem, — mondá neki — hát nem hagysz szenvedni soha!« És ekkor közte és Üdvözítőnk közt sajtáságos küzdelem veszi kezdetét. Üdvözítőnk szerelmének hizelgéseivel és vigaszaival óhajtja elhalmozni. Ő nem akarja. Csak fájdalmakat, megvetést, megaláztatást akar. És akarja oly hön, hogy Üdvözítőnk engedni kénytelen; visszahúzódik, de csendesen, lassankint, mint legyőzött hadsereg, mely jó rendben vonul vissza. »Egykor, midőn a Thabor élveivel halmozta el, mi neki gyötrőbb volt mint a halál, mert a Calvarián elgyötrött, keresztrefeszített jegyesehez nem volt hasonlatos — bensőleg azt mondta neki: Ne aka-

dályozz engem. Mindennek megvan az ideje. Szerelmem most kedvére akar enyelegni veled. De te nem vesztesz vele semmit.«

Máskor ismét, mikor esengéseivel sürgette: »Légy egy kis türelemmel, — mondá neki — majd érezed később, mit kell szenvedned szerelmemért.«

Oh Üdvözítőnk imádatos jósága! nem birta elszánni magát, hogy jegyeseinek keresztrefeszítését megkezdje. Egy nap, midőn esdeklett Üdvözítőnknek, hogy ne ismertessen meg vele önmagáról semmit, csak olyast, mi őt a teremtmények előtt megalázhathatja és becsülésöket elvonhatja: «Mert, hajh! Istenem! mondá, érzem gyöngeségemet s félek, hogy eláruljak.« — »Ne félj semmit, — mondá Üdvözítőnk — majd én vigyázok rád.« — Ő pedig válaszolt: »Hogyan Uram: hát mindig szenvedés nélkül engedsz élni?!« Akkor egy virágokkal borított keresztet mutatott neki: »Ime — úgymond — az én szűz jegyeseim nyoszolyája, ezen éreztem majd veled szerelmem legfőbb élveit. E virágok lassan-lassan lehullanak; csak a tövisek maradnak, melyeket gyöngeséged miatt most e virágok takarnak el; de oly élénken fognak szurdalni egykor, hogy szerelmem egész erejére lesz szükséged, ha ki akarod állni vértanúságukat.«

Az ember önkénytelenül megáll az életnek e hű és megkapó képe előtt. Tövis-ágy, melyet egy pillanatra virágok borítanak; a virágok aztán elhervadnak, az álmok elröppennek, az ábrándok szétfoszlanak; és nem marad más, csak a tövis, olyan szűrő, oly átható tövis, hogy fájdalmát egye-

dül Isten segélyével viselhetjük el. Csakhogy míg mi sírunk, sóhajtozunk, Mária-Margit örömtől repesett. »E szavak felvidítetták, abban a gondolatban, hogy nem lesz soha annyi szenvedés, amennyi elolthassa azt az égő szomjat, melylyel a kín után eped s mely nem hagy neki semmi nyugtot sem nappal, sem éjjel.«

Üdvözítőnk azonban ígéretetett, biztosíthatta a Boldogot, hogy nincs messze az óra, midőn megaláztatásokkal és szenvedésekkel tölti el — gyötrő szomját ki nem elégíthette semmi. »Úgy látszik — írja, — hogy soha sem lesz nyugtom, hogy nem látom magamat a megaláztatások és szenvedések örvényében mindenki előtt ismeretlenül, örökre feledve. Vagy ha emlékeznek, csak annál nagyobb megvetéssel emlékezzenek reám. Igazán, ha tudnák mennyire óhajtom a megaláztatást, a megvetést, bizonyára rávinne mindenkit a szeretet, hogy ebben nekem eleget tegyenek.«

»Oly erős vágyat érzek a szenvedés után, — mondá ismét, — hogy nem találhatok édesebb megnyugvást, mint mikor testemet gyötrelmekről le-sujtva, lelkemet mindennemű elhagyatottságban s egész lényemet megaláztatásban, megvetésben és megrovásban érzem.« És ez a szó, mely ezentúl betölti minden levelét, s mely szüntelen változtatban mindig ugyanaz marad: »Elviselhetővé nekem az életet csak a fájdalom teszi.«

Szavainak megfeleltek tettei. A kolostornak szerény, durva táplálékát nagyon is keresettnek találta egy olyan bűnös számára, mint ő. Hamuval

hintette be, hogy elvegye azt a kis ízt is, ami még benne maradhatott. Megvont magától minden italt. Egyszer különösen ötven napig elvult ivás nélkül. Máskor elhatározta, hogy hetenkint csütörtöktől szombatig sohasem iszik. Elüljárói rájöttek s kényszerítették, hogy szomját oltsa, akkor aztán ezer fogással élt, hogy csak állott, kellemetlen, ízű vízzel elégítse ki. Éjjel deszka darabokat, tört fazék-cserepeket hordott ágyába. »Ha engedik, írja főnöknője Saumaise anyja, virasztással, ostorral s mindenféle sanyargatással gyötörte volna testét, jöllehet hat év alatt mindössze öt hónapig láttam egészségesnek.«

Mit említsek még? Amit századunk fínyásai szemére hánytak *Sz. Erzsébet Élete* kitünő írójának, amit *Sz. Chantal történetében* szememre lobbantottak magamnak is, meg kell engedniök, hogy itt is azt mondjam el. És figyelmeztetem azokat a fínyásokat, hogy felét elhallgatom. Nagy boldogsága volt a betegek sebeit csókolgatni, a legundorítóbb fekélyeket ajkaival érinteni. Egyszer kivált, midőn egy gyomorrákos haldoklót ápolt, kibem nem maradt meg semmi, a beteg hányását akarván felisztoztatni, ajkaival és nyelvével tette azt, így szólván Jézushoz: »Ha ezer testem, ezer szerelmem, ezer életem volna, szeretném fölálldozni szolgálótdban.« És hozzáteszi: »Annyi gyönyörűséget találtam e tettben; bár mindennap kínálkozott volna hasonló alkalom, hogy megtanúljam magamat legyőzni és Istenen kívül ne legyen tanúja senki.«

Naponkint fordúltak elő ilyen jelenetek, a megáláztatás vágya, a megvetés szomja, ezer mester-

kedés hogy szenvedjen, rendkívüli lelkendezés a legszörnyűbb önfeláldozás után. Szívébe, — saját kifejezése szerint — három zsarnok volt zárva, kik nem hagytak neki nyugtot, szünetet, kik nem voltak kielégítve soha és szüntelen unszolták, hogy még többet tegyen. Az első a megvetés szeretete volt; a második a szenvedés szeretete; a harmadik, a legszelidebb, a legnagyobb, legtelhetetlenebb, legkevésbé kielégíthető, az Jézus Krisztus szeretete volt. »Jézus Krisztus! Jézus Krisztus!« — mondás a hang, melyen ezt a szót kiejté, egy egész szónoklattal fölért. — »Minél tovább haladok, annál jobban látom, hogy Jézus Krisztus szeretete nélkül a legmélyebb nyomorúság az élet.« — »Ha Jézus Krisztushoz menve zsarátnokon, mezítláb kellene járnom, úgy látszik azt a fájdalmat föl sem venném. Ha Jézus Krisztust szívembe fogadtam, mintegy megsemmisülve maradok, de olyan elragadó örömmel, hogy néha, egy-egy félnegyed óráig egész bensőm egy néma csend, hogy hallgassa annak szavát, kit szeretek.«

»Nem tudom, csalódom-e, — írja ismét — (mert az ember bele nem fárad ezeket az oly erőteljes, oly hősiess, annyira a mi gyarlóságaink és az emberiség tehetetlensége fölé emelkedő érzelmeket hallgatni), azt hiszem fő gyönyörűségem volna az én édes Üdvözítőmet oly égő szeretettel szeretnem, mint a seraphok. Azt sem bánám, ha akár a pokol volna is helyem, csak őt szeressem. Az a gondolat, hogy lesz a világon hely, hol az örökkévalóságon át, Jézus Krisztus drága véréen megváltott számta-

lan lélek épen nem fogja szeretni az édes Megváltót, ez a gondolat szörnyen kínoz. Szeretném isteni Üdvözítőt, ha te is úgy akarnád, elszenvedni a pokol minden gyötrelmét, föltéve, hogy annyira szeresselek, mint a mennyben szerethettek volna azok, kik a pokolban örökre szenvedni fognak s téged nem szeretnek majd soha.«

Istennek eme szeretete mindjobban emésztette. Törékeny, gyöngéd szervezete az ilyen izgalmakat nem bírta meg. Sovány, sápadt volt, az átlátszó testen keresztül észre lehetett venni mintegy a lélek lángját, s mindinkább megvalósította ujonc-kora énekét:

Hajszolt, fáradt szarvas vagyok,
Mely keresi a hús habot:
Megsebzett a vadász keze;
Dárdája szívemig hatott.

Huszonöt éves korában ilyen volt a Boldog Mária-Margit. Ilyen valamennyi szent. Nekünk s a legtöbb embernek Isten csak ismerős, kit futólag és alig köszöntenek. Némelyeknek barát; igen keveseknek benső barát. És aztán itt-ott a tömegben akadnak, akiknek Isten több mint barát, több mint atya, több mint jegyes; kik szeretik őt a szenvedélyig, a rajongásig. A világ nem érti ezt a titkot; gúnyolja, kacagja; de az mindegy, így van.

E csodás élet tanúi bármennyire meg vannak is néha lepve, midőn ezt a sovárgást a szenvedések után, a megaláztatásnak és megvetésnek ezt a szükségérzetét, Isten szeretetének ezt a szomját így növekedni látják, van valami, ami még jobban

meglepi őket: az elmerülésnek az az állapota, melyet már föntebb említettünk s mely legfelsőbb fokára jutva, most már ámuló esodálatra ragadott minden szemlélőt. Az üdülés ideje alatt, az ebédelőben, a karban, untalan ébresztgetni kellett. Nem volt már a földön. Ha szükség volt rá, nem a céljában keresték. A kápolnába mentek utána. Ott lakott. Órákat töltött ott, térdenállva, összekulesolt kezekkel, húnyt szemekkel, egy mozdulat nélkül, nem látva semmit, nem hallva semmit, még a növényeket sem, kik vállait veregették, — csak ha az engedelmesség szavát hangoztatták; mert akkor hirtelen fölkel és ment ahová parancsolták.

Hallgassuk meg csak e rendkívüli jelenetek tanút s nézzük egy pillanattig a legnagyobb szemlélődőt, ki az egyházban, Sz. Teréz óta megjelent.

»Bizonyítom — mondja D’Athose Margit nővér, — hogy láttam az említett Boldogot, kivált vásár- és ünnepnapokon, *csaknem az egész napot* az Oltáriszentség előtt tölteni, *térden, mozdulatlanul*, olyan mély elmerülésben, hogy az egész ház bámulta, mikép maradhat oly sokáig ugyanazon helyzetben, tekintve szervezetét, mely nem volt valami erős.«

»Évek során élvén együtt a Boldoggal, — mondja De Farges Claudia-Rozália — tanusítom, hogy a reggeli imádságnál mindig első volt s az oltáriszentség előtt oly nagy és szakadatlan áhítatot mutatott, hogy egész ünnepnapokon alig moccant, oly tiszteletben és elmélyedésben, mely ajtatosságra gerjesztette mindazokat, akik látták; hogy ő, tanú, látta ott, *nagyesütörtök esti hét órától*

reggeli négy óráig, térden, *mozdulatlanul*, mellén összetett kezekkel; s hogy, mint az utána következő nővérek megfigyelték, a közimáig ugyanazon helyzetben maradt. Mi tanúnak alkalmat adott egyszer azt kérdezni tőle: Kedves nővér, hogy képes oly sokáig úgy maradni? S ő így felelt: Azalatt nem is tudom, van-e testem.«

Ime egy másik még világosabb, még érdekesebb vallomás: De la Garde Erzsébet nővére, ki a paray-i kolostor főnöknője volt. Csaknem egyidőben lépett be a Boldoggal, s ujonctársa volt. »Bizonnyítom, — úgymond — hogy a tiszteletreméltó nővér minden szabad idejét hűségesen az oltáriszentség előtt töltötte, mély imádásban, összetett kezekkel, minden moccanás nélkül, mely szórakozást jelezhete; hogy minden ünnepnep, *fölkelestől ebédig s az üdülés idejének végétől a vecsernyéig* ott imádkozott; hogy egymás után több évben nagyesütörtökön *esti hét órától másnap reggeli hét óráig* az egész időt térden, ugyanazon helyben töltötte, *egy köhintés, egy mozdulat nélkül*. Mit nevezett tanú, míg a karban volt, maga figyelt meg, aztán megbízta a többi nővéreket, hogy míg ő pihenni tér, tartsák szemmel ők, hadd tudhassák úgy marad-e továbbra is; és azok biztosították őt, hogy *egész éjjel* ugyanazon helyzetben tartotta magát.«

Ami ekkor De la Garde anya rendeletéből történt, az történt úntalan és tartott a Boldognak egész életén át. »Egy nagyesütörtökről nagypéntekre forduló éjjel — mondja más tanú — időről időre elmentünk a karnak félig nyitott ajtajából

megnézni őt. Térdelt, mozdulatlanul, kezeit mellén keresztbetéve, lelkesült arccal. *Ez tartott tizenkét óra hosszat, a legkisebb mozdulat nélkül.*«

»Néztem — mondja De Lyonne Mária-Rozália nővér — és megfigyeltem őt egyszer *esti hét órától éjfélig*; a többi nővérek pedig, kikkel összebeszéltem, *éjfélről reggeli hét óráig*; ez egész idő alatt *térden, összetett kezekkel, mintegy mozdulatlan* maradt. És másnap, nevezett tanú kérdeztől tőle, mikép maradhatott oly sokáig ugyanazon helyzetben, és mire gondolhatott, így felelt neki: Annyira elfoglal Údvözítőnk szenvedése, hogy az alatt nem is tudom van-e testem; mert egyáltalában nem érzem.«

És nem csupán a nővérek váltották így föl egymást s kémezték őt a karnak félig nyitott ajtajából, hanem az apró növendékek is, kik rimázkodtak, hogy költsék föl őket, hadd lássák éjjel «az ő szent tanítónőjüket, mikép imádja Istent»; meg a nép, a hívek is, kik »midőn az oltáriszentség ki volt téve, ott tolongtak a rácszatnál, nézgették őt, ujjal mutogattak rá s azt mondták: »Ott a Szent!« anélkül, hogy elszórakoztathatták volna.«

Jámbor kíváncsiságukban a nővérek még tovább mentek. Odamentek hozzá, beszéltek neki, vállait veregették, de egy szó választ sem kaptak. »Állítom — mondja Chalon Johanna-Franciska nővér, — hogy Istennek szolgálóját többször láttam az oltáriszentség előtt Istennek oly dicső jelenlétében, hogy hiába beszéltem hozzá, egy szót ki nem vehettem belőle, mert egészen mozdulatlan, Istenbe mélyedt s *olyan volt, mint a márvány.*« — »Hal-

lottam pap-testvéremtől, ki a kolostor gyóntatója volt, — vallja Michou Kolos törvényszéki ügyész, — hogy midőn a Boldog az oltár előtt térdelt, mintegy *elragadtatottnak* látszék.«

Ez az elragadtatás szó némelyeket talán mosolyra ingerel. De engedjék meg nekem azt a kérdést: van-e szerelem szemlélődés nélkül, van-e nagy szenvedély elragadtatás nélkül? Vajjon az anyának élete, gyermekének élete első hónapjaiban, mi egyéb, mint folytonos elragadtatás a böleső előtt? És mit tesz az ember a halálos ágy mellett, melyen néhány pillanatig még, egy kedves lény maradványai nyugszanak? Néz, szemlél, magát feledi. Ül vagy térdel e szemlélődés alatt? Mióta van ott? ki tudná megmondani? Annál kevésbbé tudja, minél jobban szeret.

Hát ezt tette a boldog Margit is amaz egész éjeken át »tizenkét óra hosszat térdenállva, mellén összetett kezekkel, húnyt szemekkel, mozdulatlanul, egy köhintés, egy moccanás nélkül,« »mint a márvány« és »elragadtatásban.« Szeretett és szerelmében önmagát elfelejtette.

Csak egy volt, mi a földre visszaszólíthatá: az engedelmesség. E szóra fölébredt, szendén meghajtotta magát az oltár felé, s fölkelt, hogy menjen, ahova hítták. »Bizonyítom, — úgymond Verchère Franciska-Rozália nővér, hogy láttam őt az imádságban órák-hosszat úgy elmélyedve, hogy hozzá menvén, nem tudtam elterelni figyelmét; s hogy az engedelmességnek egy intésére mindent ott hagyott és szót fogadott; megvallja nevezett tanú, hogy egyszer a főnöknő nevében, de csak a

maga fejétől, kísérletképen: vajjon abbanhagyja-e imádságát, azt mondta neki, hogy menjen melegedni; azonnal távozott, hogy teljesítse.« — Emlékszem, — mondja De la Garde Erzsébet anyja — hogy egyszerre Isten szolgálójának engedelmességét próbára tenni akarván, nagycsütörtök éjjel ropant hidegben, miután arra mégis engedélyt kértem, odamentem hozzá és fülébe súgtam: Nővérem, anyánk azt parancsolja, hogy menjen melegedni. Rögtön térdet hajtott, egy negyedórára visszavonult, odaállt a tűzhöz, aztán visszatért, elfoglalta helyét a karban s ott maradt másnap a prima idejéig, vagyis hét óráig.«

Azonban, bármily rendkívüli volt ez a mozdulatlanság egyhúszomban tizenkét óra hosszat, éjjel, a legnagyobb hidegben, mégis e csodás élet tanúit nem ez lepte meg legjobban. Néha, míg a karban térdelt, egyszerre elájúlt. Egész testét reszketés, láz fogta el, ki kellett vinni. Arca tűzben égett, szemei könnyben úsztak. Nem birt egy szót szólani, nem birt lábain állni. Egyszer ott találták a karban, ájúltan elterülve, s szemeiből szelíden, de szakadatlan, könnypatak ömlött. «Máskor — úgy mond — egyszerre csak nem éreztem semmit, azt sem tudtam, hol vagyok. Mikor kivittek s látták, hogy nem bírok szólani s alig tudok állni, anyánkhoz vezettek, ki azt vélte, magamon kívül vagyok, reszkettem, lázban égtem; azt hitték mindjárt meghalok.«

Hasonló jelenetek ismétlődtek úntalan, melyek a nővéreket meglepték, felizgatták, némelyekben gyöngéd és tiszteletteljes szánalmat, másokban cso-

dálatot és lelkesedést gerjesztenek ; melyekre mindnyájan azt mondták : »Mi ez ? Mi történik Isten és e lélek között oly hosszú órák alatt? Vajjon nem csalódás? vagy talán Isten működik benne? de hát miért?«

Min a nővérek akkor tanakodtak, ma már tudjuk. Az engedelmesség megnyitotta az aláztos szűz ajkait s az egyház hitelesítette szavait. E esalatkozhatatlan tekintély vezérlete mellett tehát, tévedés félelme nélkül hatolunk majd be elragadtatásainak titkaiba s szemléljük azok szépségét.

De előbb szedjük össze magunkat. Úgy kell tennünk, mint a Jeruzsálemhez közelgő zarándok, midőn egyszerre csak hallja a vezető kiáltását: *El Cods! A szent!* Meghatva áll meg, térdre borúl és imádkozik, mielőtt föl merné vetni szemeit arra a városra, hol a testté lett Ige megjelent, arra a dombra, hol végsőt lehelt a végtelen Szeretet!

HETEDIK FEJEZET.

A SZENT SZIV-ÁJTATOSSÁG HAJNALA.

Quasi aurora consurgens.

Mint a kelő hajnal.

(Ének. én. VI. 9.)

*Omnia in mensura, et numero
et pondere disposuisti.*

Uram, elrendeztél mindent mértékre, számra, súlyra.

(Böles. XI. 21.)

Ha Isten huszonhárom évig készítgette elő a boldog Mária-Margit szivét arra a főséges csodára, melynek titkát rá akarta bízni — még előbb fogott hozzá a világ előkészítéséhez, hogy azt a csodát megértse és elfogadja. Minden szép dolognak van e földön hajnala, mely megelőzi és hirdeti, mely feléje fordítja a szemeket vagy a sziveket. Megvolt az ájtatosságnak is, melynek történetét adjuk, s talán már itt is a pillanat, hogy megkíséreljük lefesteni.

Hogy lehetett azt képzelni, hogy az egyház tizenhét századig elvult, s isteni Jegyesének imálandó Szivére nem is gondolt; hogy annyi, sze-

relmétől lángoló szűz sohasem epedett az isteni Mester keblén pihenő Sz. János boldogsága után; hogy annyi szent hittudós egyszer sem szemlélgette átvert oldalát s az abból fakadó víz és vér sajátos vegyületét; ha minden nép tisztelettel őrizte meg s ünnepi pompával hordozta elesett hőseinek szívét, hihető-e, hogy azoknak az Üdvözítő személye iránt olyan mély lelkesedéssel telt hosszú keresztény századoknak ne lett volna egy tekintete, egy gerjedelme, egy imádó szava a Szent Szívhez, mely a legszebb, legnemesebb, legtisztább, leggyöngédebb, legdicsőbb valamennyi szív között?

Hatoljatok fel csak az elmúlt századokba, fel a római vagy lyoni katakombákig, ama korba, midőn az írás még ritka, midőn az első keresztény nemzedékek egész történetkönyvét a márványon a véssőnek, a falakon az ecsetnek mindössze néhány vonása képezi, már ott is láthatjátok, mily áhíttal pihennek a szemek az Üdvözítő átvert oldalán, az abból áradó szereteten s az ennek forrását alkotó Szíven. Például, midőn Sanctus az ifjú szerpap megjelent Lyonban a bakók előtt s bátorságának hős szilárdságával ámulatba ejtette őket, vértanúságának történetírója pedig azon tünődött: miképp bírta ki a tüzet, vasat s a legkegyetlenebb kínokat, csak egy választ talált: »Mert — úgymond — a szent szerpapot az élő víznek az a forrása öntözte és erősítette, mely Krisztus Szívéből buzog.« És legközelebb, mikor Autun-ben, a *Via Strata* temetőben fölfedezték a második században egy kereszténynek sírjára illesztett ama görög fel-

iratot: Krisztus istenségének megvallásával s az Üdvözítő, Jézus, Megváltó nevekkal együtt megtalálták rajta külön fölemlítését az imádandó Szívnek, mely felé már a második századtól kezdve fordultak a lelkek, kik a hit-, remény és szeretetnek szükségét érzik.¹⁾

Ha e homályos időkről, melyekből oly kevés bizonyosság maradt, a szentatyák korára térünk: a hajnal egyre jobban pirkad. Először is ott van Tertullian, ki szemléli az Üdvözítő átszúrt oldalát s arról az üdvre-hivatásnak és kiválasztatásnak okmányát olvassa le.²⁾ Ott van Sz. Cyprián, ki elmereng a víz és vér sajátságos vegyülete előtt, mely az Üdvözítő sebzett kebléből ömlött s az egyházat látja onnét ragyogó szépséggel kikelni.³⁾ Azután Sz. Ambrus, ki megénekli azt az isteni sebet, melyen át az Üdvözítőnek minden kegyelme áradt a világra s balzsammal öntötte el azt, mint amaz illatos fák, melyek csak akkor árasztják szét illatukat, ha sebet kapnak.⁴⁾ Főleg Sz. Ágoston, ki lelkének gyöngédségével és mennyei emelkedettségével oly méltó volt Jézus Szívének titkait megérteni: »Oh! — kiált föl — mily találó szóval él az evangélista, mikor így szól: *Az egyik katona lándsával megnyitotta oldalát.* Nem azt mondja: *megütötte, sebzette* vagy mi; hanem azt mondja: *megnyitotta oldalát*; vagyis megnyilt az élet ajtaja,

1) Card. PITRA. *Spicil. Solesm.* tom. I. p. 554.

2) TERTULL. *De Baptismo*, cap. XVI. Et *De Anima*, cap. XLIII.

3) S. CYPRIAN. *De mont. Sinac et Sion.*

4) S. AMBROS. *Sermo III. in Psalm. XXVIII. et CXVIII.*

melyen át a szentségek és mindennemű kegyelmek özönlöttek a világra.«¹⁾ Ezer alakban fejtegeti azt a magasztos eszmét, hogy Jézus Krisztus megsebzett oldalából született az egyház, származtak a szentségek s jó a lelkekre minden világosság, minden szeretet; hogy Jézus Krisztus Szive legyen különös ótalma, menedéke mindazoknak, akiknek vigaszra, erőre vagy bocsánatra van szükségök. »Tekintsd, oh ember, — mondatja Üdvözítőnkkel — mennyit szenvedtem érted. Fejemet tövissel koronázták, kezeimet és lábaimat átfúrták, véremet kiontották. Végül megnyitottam neked Szivemet s a belőle folyó drága vérrel itattalak! Mit kívánsz többet? Járuljunk tehát — folytatja a szentatya — az élő víznek eme forrásához, melynek üdvözítő vizét ingyen nyújtja nekünk. Ő maga hí meríteni: *Aki szomjas, jöjjön hozzám.*²⁾ Itt e tiszta forrás, mely a paradicsom közepén buzog és öntözi az egész földet.«³⁾ Szent Ágostonnak e szavaiban halljuk Aranyszájú Sz. Jánost, Sz. Vazult, Nazianzi Sz. Gergelyt, Sz. Ephremet, Sz. Cyrillt és a IV. század többi atyáit is.⁴⁾

Az első századok művészeit is áthatotta e tan s pompás módon tudják azt festeni, midőn a keresztben függő Jézust ábrázolják. Oldala tágra van nyitva, belőle zuhogó vérpatak ömlik; a kereszt

1) S. AUG. *Tract. CXX. in Joan.*

2) János, VII. 37.

3) S. AUG. *De Symbolo ad catechum. VI. -- In Psalm. L.*

4) Ha akadna a görög és latin szentatyák irataiban járatos tudós, ki századról-századra összegyűjtené mind, mit az atyák a Sz. Szívről mondtak, ezzel ma kiváló szolgálatot tenne az egyháznak.

tövében pedig az egyház áll, kezében kelyhet tart s felfogja a drága vért.¹⁾ Néha, hogy a haldokló Üdvözítő mellett a Szent Szűznek engedjék az első helyet, az egyházat mintegy a kereszt tövében guggolva s a kelyhet a nyitott oldal alá tartva festik.²⁾ De leggyakrabban áll, koronával vagy dicsfényvel van övezve s kezében tartja zászlaját. Távolabb, a háttérben a Szent Szűz és Szent János sírnak. Az egyház, az nem sír. Kelyhét buzgón tartja amely magasra csak tudja, hogy el ne veszítsen egyetlen cseppet abból a drága vérből, melyből életet merít.³⁾ Aki nem tanulmányozta e régi faragványokat, fogalma sincs arról a lelkesültségről, melylyel az egyház szemléli a Szív eme sebéit, melyből származott, mint hajdan Ádám megnyitott oldalából Éva.⁴⁾ Századokon át ez volt a keresztények első és mélyreható tekintete, melyet az Üdvözítő sebzett keblére vetettek.

Hagyjuk most e messze időket s lépünk a középkor dicső atyáinak időszakába: mily haladás! Nemcsak az átfúrt oldalt szemlélik már; az átvert oldalon át kezdik észrevenni és imádni a szeretet-

1) *Mélanges d'archéologie*, par le P. Charles Cahier. Van ott különösen egy elefántesont-faragvány. A vér szélesen ömlik rajta, mint valami folyam.

2) GORI. *Thesaur. Dyptich.* tom. III. p. 321. Többi közt a *Cividale del Friuli* feszület.

3) A francia nemzeti könyvtárban őrzött caroloving kézirat, mely úgy látszik Drogon-nak, Nagy-Károly fiának számára készült. *Metz-i Sacramentarium* név alatt ismeretes. (Miniat. fol. 43.)

4) Bambergi elefántesont faragvány, (a müncheni könyvtárban). Sz. Henrik császártól származik. Csodálatos rajta az a buzgóság, melylyel az Egyház ágaskodik, hogy felfogja a szent vért, mely nem folydogál, hanem csakúgy zuhog.

től égő Szívet. »Szíved megsebesült — kiált föl Sz. Bernát, — hogy a látható seb megismertesse velünk a szeretetnek láthatatlan sebét. Mert ki engedné megsebezni szívét, ha a szeretet meg nem sebzette volna már? de viszont, ki ne óhajtaná, ki ne szeretné az így sebzett szívet?¹)«

Másutt ezt a szöveget magyarázván: *áttekintett a kő repedései közt*, s kimutatván, hogy a kő repedései Jézus Krisztus sebei, kivált oldaláé, melyen át Szíve látszik: »Oh! — kiált föl — mily jó, mily kellemes e Szívben lakni! Tested kiaknázott mezején talált ritka kincs, drága gyöngy a te Szíved, oh édes Jézus. Ki dobhatná el ezt a drága gyöngyöt? Én odaadnám mindenemet, csakhogy megvehessem. És ott, e templomban, e szentek-szentjében, e drága frígyszekrényben, ott dicsér-nélek, ott imádnálak! Oh Jézus! vonj engem e szent Szívbe s hogy ott lakhassam, moss meg minden gonoszágomtól, tisztíts meg minden szennytől! Oh te, legszebb az emberek fiai közt, szent oldalad csak azért lőn átverve, hogy megnyiljék előttünk Szíved bejárata, és maga Szíved is csak azért nyílt meg, hogy mi benne lakhassunk békén, szabadon.«²)

Sz. Bernát ajkairól szüntelen hasonló szavak röppennek el. Ezekkel töltötte be Citeaux és Clairvaux magányait. Hogy erről meggyőződünk, elég fölütünk Sz. Vilmosnak, Sz. Gueric-nek és főbb tanítványainak műveit; de a külvilágban nem hangoztatta még. Nagyon nyersnek, durvának találta

1) S. BERN. *Tract. de Passione*, cap. III.

2) S. BERN. *Tract. de Passione*, cap. III.

még talán a világot arra, hogy ezt a mély, gyöngéd tant megértse? Vagy az óra nem jött még el, hogy ez a nap a világ fölött ragyogjon? Ez valószínűbb. Még csak hajnala pitymallott. Szelíd, tiszta fénye még csak néhány választott lélekbe hathatott.

E választott lelkek sorába kell helyeznünk egy férfiút, kit ha szemlélt a képzelet, Jézus Szivének áhítatos tiszteletében látja égni. Nézzétek halavány, száraz, elragadtatott alakját az Alvernia szikláin fölött. Homlokán a szelídség, alázat, gyöngédség és béke olvasható. Szemeiben tiszta, hő láng lobog, jelzi mélységes szerelmét Isten iránt. Az Üdvözítő kezeinek és lábainak sebei lemásolvák testén s oldalán viseli annak a lánksa-döfésnek nyomát, mely Jézus kebelét nyitotta meg. Oh! ki festi le meghatottságát, mikor ott az Alvernia ormán, a neki megjelent seraph szivéből rálövellt a tűznek, a szeretetnek az a sugara, mely átjárta szivét! Ő nem írta meg. Nem hagyott ránk egyetlen szót, mely elmondja nekünk Jézus Szive iránt érzett áhítatának magasztosságát. De körülte mindenütt, legkedvesebb tanítványai között, egy fény-barázda húzódik, még élénkebb mint az, mely Sz. Bernát mögött vonúl. Csak Sz. Bonaventurát idézem: mily világosság és mily gyöngédség! »Oh! — kiált föl — ha én lehettem volna a katona lánksája, mely átjárta Jézus Szivét, azt hiszitek, hogy ha egyszer bementem, kijöttem volna onnét? Azt mondtam volna: *Századokról-századokra itt az én pihenőm. Itt fogok lakni. Ezt választottam lakóhelyül.*» És ismét: »Oh lelkem! a te legkedvesebb Jegyessed, jegyeseül

óhajt fogadni, föltárni előtted Szive titkait, és te késel hozzámenni! Szerelmének túlságában lándsával nyitotta meg oldalát, így akarván megmutatni, hogy neked adta Szívét. Oh! ha tudnád e Szív milyen édes! Térj be hozzá, és ha ott léssz, Jézusnak legkedvesb Szívében, bár magadra zárnád sebeinek ajtait, hogy ki ne jöhess onnét. Amennyire szivedet akkor feltüzeli a szeretet, azt vélnéd majd: ki akar szökkenni testedből, hogy Jézus Krisztus sebeiben lakjék.« — »Oh Jézus Krisztusnak mindenekfölött szent, szeretetreméltó édes sebei! azokba léptem egykor; behatoltam a szeretet legbensejébe. Ott, minden részről körülfogva, nem akadtam többé nyomaimra. Azért lakom, azért nyugszom örökösen benne. Ott egészen izzó vagyok a szeretettől. Ott minden jónak bőségét osztatlanul élvezhetem! Oh ember! higy szavamnak: ha sebeinek nyílásain az Üdvözítő édes Szívébe furakozol, nemcsak lelked, hanem tested is teljes nyugalmat és csodálatos gyönyört fog élvezni ott.«¹⁾ Kell-e több? Jézus Szívének tiszteletére még a boldog Mária-Margit seraph-lelke sem tartogat nekünk sem gyöngédebb hangokat, sem szabatosabb tanokat.²⁾

Bármily óvatosak voltak ez egyházatyák s noha az ilyen tanításokat általában csak a kolostorok

1) S. BONAV. *Stimulus amoris*, pars. I. cap. I. et VII.

2) Mióta e sorokat írtuk, egy jámbor és tudós capucinus, Henry atya, folytatta rendje hagyományaiban a kutatásokat és e cím alatt: *L'aurore de la dévotion au Sacré Coeur dans la famille franciscaine*, eseményekkel és idézetekkel megrakva egy sorozat értekezést adott ki. (*Annales Franciscaines*, 1875. januártól 1875. szeptemberig.) Különösen az utolsóra a szeptemberire utalunk, melynek címe: *Iconographie Franciscaine du Sacré Coeur de Jésus*. Érdekes és értékes közlések vannak benne.

számára tartották fenn: bajos volt, hogy egy-egy szikrájok a külvilágba ki ne pattanjon. Látjuk is már e kor keresztényeit, még a világiakat is, lassankint szokásba venni, hogy az Üdvözítő átvert oldalába húzódjanak s ott vegyenek lakást. Salesi Sz. Ferenc beszéli, hogy »a boldog Elzéar, Arian grófja Provence-ban, sokáig távol levén az ő jámbor, hű Delphine-jétől, ez futárt küldött utána, hogy egészsége felől tudakozódjék, s a gróf ezt a választ adta: »Kedves nőm! Igen jól érzem magam. Ha velem találkozni akarsz, az édes Jézus oldalának sebében keress; mert ott lakom, ott megtalálsz; másutt hiába keresnél.« Ez volt aztán a keresztény lovag.¹⁾

Míg e szende hajnal így hintegette fényét Clairvaux vagy Citeaux csendes magányaira, Assisii sz. Ferenc buzgó kolostoraira, s a világban néhány kiválasztott lélekre: Sz. Domokos tudós iskoláiban csakúgy tündöklött. Halljátok Sz. Tamást, az iskola doctorát, ki az üdvre-kiválasztatás jeleit kutatván, Jézus átfúrt Szívének állhatatos szemléletében is talál egyet.²⁾ Halljátok a boldog Suzo Henriket, kit szemléletének fönsége miatt elragadtatott doctornak neveztek. Így kiált föl: »Oh Jézus! gondolj arra a kegyetlen lándsára, mely megrepeszté kebledet s átfúrta Szivedet! Ez az értünk megsebzett és megnyitott Szív, oh Jézus, élő víz forrása lett nekünk.«³⁾ Halljátok a „fönséges hittudós“ nevet

1) *Introduit. à la Vie dévôte*, part. II. ch. XII.

2) S. THOM. in cap. XIX. *Joan.*

3) *Vie du B. Henri Suzo*, ch. VII. *Contemplations sur la Passion de Jésus Christ.*

viselő Thauler Jánost, ki Üdvözítőnk szenvedése fölött elmélkedvén s Szívének sebéhez jutván fölkiált: »Mit tehetett többet? Saját Szívét nyitotta meg, hogy minket abba bevezessen. Nekünk adta ezt a kegyetlenül megsebzett Sz. Szívet, mint lak-helyet, hogy ott megtisztulván s azzal az isteni Szívvel tökéletes egyformaságot szerezvén, méltók legyünk arra, hogy vele együtt befogadást nyerjünk a mennyben.«¹⁾ Halljátok végre Sz. Domokos rendjének valamennyi hittudósát, egészen boldog Granadai Lajosig, az úgynevezett spanyol Bossuet-ig, ki *Mémorial*-jának egyik csodálatos fejezetét eme kiáltással nyitja meg: »Imádlak oh édes, oh szeretetreméltó, oh irgalmas Szív, mely szerelmemért kaptál sebet!«²⁾

Míg a bencések, hitszónokok, ferenciek, valamennyi régi szerzet fakadozni érezte a Sz. Szív-ájtatosság sejtelmeit: Jézus társasága, mely csak alig született s mely ez áhítat terjesztésében oly nagy szerepre volt hivatva, az első fölvilágosítást már bölcsejében megkapta róla. 1549-ben Sz. Ignác egykor a Sz. misét mondta Rómában, első tanítványaitól környezve. Egyikök a boldog Canisius atya, épen fogadalmát akarta letenni, hogy aztán Németországba utazzék, melynek apostolává kelle lennie. Ez a jövő zavarta lelkét s méltatlanságának gondolata elrémítette. Az úrfölmutatás pillanatában egyszerre megjelent neki Üdvözítőnk s

1) THAULER: *Exercices sur la vie et sur la passion de Jésus-Christ*, ch. IX. *Jésus percé d'une lance.*

2) GRANADAI LAJOS: *Mémorial*, ch. VI.

megmutatta neki imádandó Szívét, mint menedéket s tárházát ama nagy erőknek, melyekre szüksége lesz. »Lelkem — úgymond — a földön hevert. Te, oh isteni Megváltóm, hirtelen kitártad előttem imádandó Szivedet s megengedted, hogy belemélyeszszem tekintetem . . . Oh! mint óhajtottam akkor, hogy eláraszszanak a hitnek, reménynek és szeretetnek hullámai, melyeket onnét buzogni láttam. A szegénységnek, tisztaságnak, engedelmességnek mily szomja fogott el! Végre a te édes Szivedhez emelve égő ajkaimat, ez isteni forrásnál megenyhíteni mertem magam.«¹⁾

A századokkal így nőtt-nőtt a hajnal. Nem csupán az átvert oldalt szemlélték már, hanem a Szívet és a Szívben ott imádták a szeretetet. És mégis, sem Assisii Sz. Ferenc, sem Sz. Domokos, sem Szent Bonaventura, sem Suzo Henrik, sem Thauler, sem a boldog Canisius nem gondoltak arra, hogy a Sz. Szív-ájtatosságot a világban terjeszszék. Elbájolja lelkeiket; beillatozza kolostoraikat; és bár a keresztények ezrei tolongnak nyomakon; bejárják bár a földet, hogy hirdessék a békét, kiengeszteljék a városokat, elesítítsák a szenvedélyeket, felvirágoztassák a hitet, alázatosságot, Isten szeretetét: soha, ajkaiknak egyetlen szava sem hívja a népeket ez imádandó Szívnek, a tisztaság, önfeláldozás, szeretet és béke forrásának

1) Lásd: *Le Bienheureux Canisius, ou l'Apôtre de l'Allemagne au XVI. siècle*. II-e partie, ch. V. — 1 vol. in 120, Paris, Douziol. . . A nép közt elterjedt képek bizonyítják, hogy e esodálatos látomány Németországban ismeretes.

tiszteletére. A hajnal kétségkívül mindjobban pirkadt; de nem jött el még az óra, melyre Isten a nap keltét kitűzte.

Érezzük e haladást és egyúttal ez óvatosságot eme korszak festőinek és szobrászainak szép művein is. Kortársai, sőt jobbára tanítványai lévén Sz. Bernátnak, Sz. Domokosnak, Assisii Sz. Ferenének, Sz. Bonaventurának, bizonyára egyikök sem gondol arra, hogy Jézus Szívét ábrázolja, hogy azt az Üdvözítő keblén átsugároztassa; de áhítatuknak új irányát sok jelentős tény bizonyítja. Először is, van egy tárgy, melyet különös kedvveléssel kezdenek előállítani: Sz. Jánosnak elragadtatósszerű álma az Üdvözítő keblén. Untalan visszatérnek rá; az érzelem gyöngédségét, a kifejezés mélységét öntik belé s valami olyan lelkesült féltékenységet, mely egész kinyilatkoztatás s melyet különben föltalálunk a szeretett tanítványnak eme korban szentelt magasztos hymnusokban is.¹⁾ Mi több, midőn a megfeszültet festik, nem az előbbi korszakok nagyszerű modorában teszik, a nyitott oldal, a vérpatak, az annyi buzgósággal tartott kehely elmarad. Valami bensőbb, gyöngédebb modor ez. A seb, mely az Üdvözítő ábrázolásaiban mindig a jobb oldalon volt, lassan-lassan a bal oldalra kerül;²⁾ és azon összpontosúl minden tekin-

1) Lásd különösen Sz. Victorról nevezett Ádám négy énekét, ki a középkor legnagyobb lantosa volna, ha Sz. Tamás két-három ízben meg nem mutatja mire képes ezen a téren is, mint minden téren.

2) Lásd a cluny-i muzeumban a XIII. századbéli feszületet, kezei kiterjesztvék, bal oldalán széles seb. Van egy XIII. századbéli zománc is. A kehely a baloldalon.

tet, azt csókolgatja minden ajak. Egész sereg megható, gyermekded példa van, melyekben a középkor egész szemlélődő szelleme él. Csupán a keresztéről-levétel vagy inkább leoldás jelenetét említtem, mely Aix-la-Chapelle-ben a főereklyék szekrényén van ábrázolva. Az egyik, a jobb kar lecsügg és Mária sírva tartja; Nikodémus a balkézéből a szeget húzza ki; mialatt Arimathiai József az isteni testet a Szív sebének oldalán átölelve emeli. Sőt néha, de ritkán, mint a mainzi székesegyház kapuján, a művészek nekibátorodnak s ülve ábrázolják Krisztust, amint öltönyét félrevonja s Szívét mutatja. Jobbra-balra két egyén térdel, egy férfi és egy nő, a nő a szív oldalán, mindkettő leborúlva imádja, s hosszú, gyöngéd tekintetök a nyitott oldalra tapad. Ismétlem, a Szív nincs ábrázolva sehol, nem is sugárzik;¹⁾ minden csak jelzi, sejteti, mint a napot a hajnal első fénye.

De, hogy ezt a szende hajnalt növekedni, egész fényében fölragyogni lássuk, tekintetünket a szüzekre kell vetnünk, kiket a középkor szent magányai elrejtettek minden szem elől. Ki érti meg a szív titkait, ha nem a nő? Ki emelkedik Jézus Szíve titkainak megsejtéseig, ha nem a szűz? El is halványodik a középkor hittudósainak s az első századok atyáinak minden mécsvilága a kolostorok csendjébe rejtezett szüzek sejtelméi mellett. Benők nem csupán világosság, imádás, tisztelet az;

1) Kölnben azonban láttam egy XIII. századbéli pallát, (kehely-födőt), melyen vörös selyemmel egy lándsával átvert szív van hímezve. De csak ezt a példányt ismerem s hitelességéről nem vagyok elég bizonyos.

ennél több. Jézusnak gyöngéd bizalmasságában jegyeseivel a szív minden. Feledik, nem mondom csupán nagyságát, fönségét, hanem még lábainak és kezeinek sebeit is; csak Szívét látják. S mikor Jézus nekik megjelenik, ő is csak Szívét mutatja nekik. Egykor, például, midőn Szent Gertrud így szólt Istenhez: »Uram Jézus Krisztus, lándsával átvert Szivedre kérlek, verd át Gertrud szívét szerelmed nyilaival,« Üdvöztőnk megjelent neki, s megnyitott oldalát mutatva szólt: »Nézd Szívemet, azt akarom, hogy ez legyen templomod.« És akkor úgy érezte, hogy csodás módon vonja valami Jézus Szívébe, s »hogyan ott mit élvezett, mit látott, hallott, azt el nem mondja nyelv, sem emberé, sem angyalé.«¹⁾ Máskor ismét, midőn erőfeszítéseket tett, hogy figyelemmel imádkozzék, s elragadta a szórakozás, melyet a szentek is ismernek, mint mi, de mely miatt jobban búsúlnak, mint mi, Üdvöztőnk, hogy megvigasztalja, megmutatta neki Szívét s így szólt: »Ime az én Szívem, a Szentháromság gyönyörűsége; neked adom, hogy pótolja hiányaidat.« És attól kezdve, csak az által az isteni Szív által imádkozott; általa ajánlotta föl imádását, hálaadását Istennek s azoknak elégtelenségét nem érezte többé; abban nyugodott meg; s teljes élete csak a szeretetnek egy hosszú édes sóhaja volt ama Szív felé, melyet inkább a gyöngédség sebzett meg, mint a lándsa, melyben megvonta magát s melyből nem akart kilépni soha.²⁾

1) *Révélations de Sainte Gertrude*, livre III, ch. XVI.

2) *Ib.* liv. III. ch. XV.

Sz. Mechtild, ki fönséges kinyilatkoztatásaival bámulatba ejtette a XIII. századot, érzésben nem kisebb kedvezményben és megtisztelésben részesült. Egy éjjel, midőn heves fejfájása miatt nyugodni nem birt, Jézus Krisztus megmutatta neki imádandó Szívének sebét s fölszólította: térjen abba, pihenjen ott. És attól a naptól fogva oly élénk áhítat szállotta meg Jézus isteni Szive iránt, olyan kegyelmeket kapott abból, hogy azt szokta mondani: »Ha mind le kellene írnom a kegyelmeket, melyeket Jézus drága Szívétől kaptam, nagyobb könyv lenne belőle a Breviariumnál.«¹⁾

Szent Lutgarde talán még gyöngédebb kedvezésben részesült. Egykor, midőn mint egészen fiatal leány egy ifjúval beszélgetett, ki őt nőül óhajtotta, Jézus Krisztus hirtelen megjelent neki s szent keblét megnyitva s Szívét mutatva szólt: »Nézz ide, ezt szeresd; hagyd az emberi szerelem vonzalmait; s Szívemben mondhatatlan élvezet találsz.« És nemsokára, mivel az emberi boldogság minden reményéről azonnal lemondott, őt megjutalmazandó, Üdvözítőnk megjelent neki a kereszten függve s szeretettől sugározva. És midőn elragadtatva szemlélte őt, leemelte egyik karját, imádandó keblére vonta a szentet, s a mennyei boldogságról bágýadozóval megcsókoltatta Szívének sebét.«²⁾

A XIII. századnak e kiváló szüzei közt föl kell említenem egy még kiválóbbat, ki testén viselte az Üdvözítő sebeinek titkos bélyegét s ki, a

1) *Vie de sainte Mechtilde*, liv. II, ch. XXII.

2) *Boll. Act. SS. Junii*, t. III, p. 239.

magányban kevésbé rejtve, ama nyilvános küldetéssel fölruházva, hogy a pápát Avignon-ból Rómába visszavezesse s így a pápaságnak D'Arc Jankája lón s a középkorban mély és általános lelkesedést keltett: Sienai Sz. Katalint. Egykor, midőn eme vers fölött elmélkedett: *Uj Szívet teremts belém*, látta isteni Jegyesét magához közeledni, kezével baloldalát megérinteni, hol azonnal a szeretetnek és fájdalomnak nem tudom mily összeolvadását érezte, hogy elájult a boldogságtól. És míg továbbad is ámult s mintegy bűvölet alatt állott, mert úgy tetszék neki, hogy Jegyese elvitte Szívét, ismét megjelenni látta őt, kezében tündöklő szívvel. Ennek láttán a remegő szűz összerogyott, az isteni Jegyes pedig odament hozzá s e gyöngéd szavak hatottak füleibe: »Leányom, elvettem szivedet s az enyémet adom neked, hogy örökre bennem élj.« Ettől fogva nemcsak balján viselt sebhelyet, melyet halála után tisztelettel szemlélni tódult a nép, hanem szívében is viselt tüzet, oly izzót, hogy ahhoz képest minden anyagi tüzet hidegnek talált; és emellett olyan buzgalmat, tisztaságot, hősiességet, a szeretetnek olyan lelkesültségét, hogy a XIV. századot bámulatba ejtette.

Ilyen kedvezmény után azt hinnők, hogy ha valakinek, hát Sz. Katalinnak kell a Sz. Szív-ajtatosságot terjesztenie. Sőt egykor Üdvözítőnk beszélt is neki arról oly határozott szavakban, mint akár a Boldog Mária-Margitnak. Mikor azt kérdezte tőle, miért döfték át oldalát: »Azért — úgymond — hogy kinyilatkoztassam az embereknek Szívem titkát s

megérttessem velök, hogy szerelmem még nagyobb, mint a külső bizonyítékok, melyeket róla adok. Mert szenvedéseimnek volt végök, de szerelmemnek nincsen.« De sem ennek a kinyilatkoztatásnak világossága, sem a pápa kegye, melylyel őt környezé, sem a nép lelkesültsége, melylyel legkisebb szavát fogadá, át nem alakíthatták őt a Sz. Szív apostolává. Ő maga sem álmodott róla.

Ugyanazt mondhatjuk Pazzi Sz. Magdolnáról, kinek Üdvözítőnk megjelent egykor, hogy neki megmutassa Szívét s kit attól a pillanattól úgy eltöltött az isteni szeretet bősége, hogy az őt emésztő tűz enyhítésére kénytelen volt ruháit megoldani, vagy énekekig emelkedő szavakban áradozni.¹⁾ Ugyanazt kell mondanunk Genuai Sz. Katalinról, ki, mikor imádkozott, egyszerre csak a szeretetnek oly fájdalmas sebét kapta, hogy a szívében felgyuladt tűz magán kívül ragadta; izzó sebére enyhületet várva, mintegy érzéketlennek látszott, és egykor, midőn e tüneménytől meglepve, megrendülve, félig haldokolva Üdvözítőnkől azt kérdezte, mi az oka e szívet égető sebnek — a keresztrefeszített Jézus gyöngéden keblére vonta őt, és megismerte ott, hogy Jézus Sz. Szívéből lövellnek elő a lángok, melyek az övét emésztik.²⁾

Jézus Szívének történetében téged sem feledlek el, Cortonai sz. Margit, ki egykor Jézus átvert oldalát megnyilni láttad, mint szeretet-örvényt s

1) Boll. *Acta SS. Maji*, t. VI. p. 232.

2) *Vie de sainte Catherine de Gênes*, ch. II. VII.

kezed gyorsan a saját szivedre szorítottad, hogy belé ne rohanjon.¹⁾ Téged sem feledlek, az Indiának szende kis virága, Limai Sz. Róza, ki szüntelen fejed fölött láttad ragyogni Jézus Szívét mint valami égő napot, s ki, midőn annak egy sugara szivedre hullt, elaléltál a boldogságtól, szeretettől.²⁾ Titeket sem boldog Foligno Angela, Montefalcoi Klára, Magyar Margit, Cîteauxi Beatrix, Mantuai Hosanna, Római Franciska, Valois Janka, ti Sienai Sz. Katalinnak és Sz. Gertrudnak versenytársai, kik Jézus Szive láttán csak epedtetek, csak földre hulltatok. Cseppet sem csodálom, ha mindannyitokban ugyanazon tüneményt látom; hisz mindig Jézus Szive jelenik meg, hogy felgyujtsa a tiéteket. A végtelen szeretetről is az áll, mit az emberi szerelemről mondanak: »A szerelemnek csak egy szava van, s bár mindig azt hajtja, sohasem ismétli.«³⁾ De csodálom oh Jézus Szent szerelmesei, engedjétek ki mondanom, csodálom hallgatástokat. Szerelmetek csakúgy lobogott e Sz. Szív felé, miért nem hirdettétek hát szépségét senkinek? Keresem köztetek Jézus Szivének apostolait és evangelistáit; ám csak szemlélődőket találok, kik szeretnek kétségkívül, de némák, s kiknek hallgatását meg nem érteném, mert a szív bőségéből beszél a száj, — ha titkos okát egyitek meg nem fejténé.

1) Boll. *Acta SS. Februar.* t. V, p. 330.

2) Boll. *Acta SS. August.* t. V, p. 927.

3) LACORDAIRE: *Vie de Saint Dominique* ch. VI. Institution du saint Rosaire.

Sz. Gertrud azt kérdezte egykor a boldog Sz. János apostoltól, hogy ő, kit az a szerencse ért, hogy az Üdvözítő keblén pihent, miért hallgatott először, miért nem mondott nekünk semmit ez imá-dandó Szív titkairól, azt a választ nyerte, hogy Isten magának tartotta fenn azok megismertetését később, a nagy elhidegülések idején, s őrizte e csodákat, hogy felszítsa a szeretet lángját akkor, midőn már-már kihűlt s mintegy kihalt.¹⁾

És valóban, ez ennek az oly tündöklő és egyúttal oly titokszerű hajnalnak magyarázata. Jézus Szívét csodálták, imádták, szerették mindig; nem hirdették soha. Tisztelete mintegy félhomályban átszállt egyik lélekből a másikba, egyik szerzetből, magányból a másikba. Minél gyöngédebbek a lelkek, minél buzgóbbak a magányok, annál édesebb, bensőbb, hőbb a tisztelet. De még a Jézus Szíve iránt hódolattal eltelt lelkek megvilágítása sem vet reá egyetlen sugárt. A homályból nem lép elő. Az ájtatosság többször azon a ponton áll, hogy kitör; de nem tör ki. Csak a hajnal hasad, halad egyre. A fény áthatóbbá, az áhítat gyöngédebbé válik. És mikor a XVIII. század elérkezik, minden készen áll; már csak Isten intése kell.

Ez előkészülethez, melyen minden szerzetesrend, és minden szent kedvére dolgozott, járult ujabban az utolsó vonás, mely meghozta tökélyét. Isten, ki Mária által adta nekünk Jézust, úgy határozta, hogy az Anyának csodálatos Szíve iránt való áhítat előzze meg a Fiú imá-dandó Szíve iránt

¹⁾ *Révélations de sainte Gertrude*, liv. III. ch. XVII.

való áhítatot. Következőleg, 1648. táján, épen a Boldog születését követő évben, egy szent lighthir-dető tűnt föl, ki az egyházban Eudes atya néven maradt híres. Egymásután Autun-ben, Beaune-ban, az egész Burgundban szónokolt, magasztalva mindütt Mária Szivének csodás kiváltságait, tiszteletére híva a népeket, föllekesítvén őket ékes szavával és magasztos erényeivel. A lighthir-dető nagy jámborsága legelőször De Ragny, autun-i püspököt vette meg s az ő székesegyházában, Autun-ben, Paray-tól néhány mértföldre, 1648 február 8-án énekelték az első ünnepélyes misét Mária Szivének tiszteletére. Az ünnepet aztán kiterjesztették az egyházmegye valamennyi templomára és kápolnájára; gyermekkorában a Boldog is valószínűleg ünnepelte azt Verosvres-ben, a paray-i kolostorban pedig bizonyosan. Sőt épen ezen a napon, Mária Szivének ünnepén kapta egyikét ama kiváló kegyelmeknek, melyek Jézus Szive ünnepének megalapítását előkészítették, Istennek gondolatában ez a két ájtatosság oly szoros viszonyban állt.

Lehetetlen volt, hogy Eudes Atya, Mária Szive szépségeinek és kiváltságainak e folytonos szemléletében meg ne sejtette volna Jézus Szivét. Ha tiszteljük az Anya Szivét, hogy ne imádnók a Fiú Szivét? A tiszteletreméltó Eudes atya nem is mulasztotta el, de rajta tudtán kívül vagyis Istennek határozott akaratából, dicső hivatásának gondolata uralkodván, amit a Jézus Szive-ájtatosság előmozdítására tett, sem tényleg, sem az ő eszméjében nem ért föl soha azzal, amit Mária Szivének

megismertetésére végbevitt. Élte végéről, egy, a többi közt kiváló bizonyítéka van ennek. Előhaldott korában, csaknem sírja szélén azokról a gondolatokról, melyek több mint harminc évi apostolkodása alatt lelkét irányították és megszentelték, fiainak emléket akart hagyni. E célból egy nagy munkát írt tizenkét könyvben. És minő címet adott neki? Ezt: *Az Isten Anyjának csodálatos Szíve, vagy Ájzatosság a Boldogságos Szűz Mária szent-séges Szíve iránt.* És a művet képező tizenkét könyvből csak egyet, az utólsót szentelte a Jézus Szíve-ajzatosságnak. Ez a végső szó s Eudes atya munkáinak helyes aránya. Ha nem következik élénkebb fénysugár annál, mely e szent pap szellemébe világított, a Jézus-Szíve-ajzatosság hasonlított volna *Jézus Bensejének* szép ünnepéhez, melyet a Saint-Sulpice papnöveldeiben évenként oly áhítattal ülnek meg, de melyet a világ nem is ismer.¹⁾

Egyébiránt Isten végzése nem valami papra, nem valami apostolra bízta a küldetést, hogy a szeretetnek imádandó Szívébe zárt titkait föltárja a világ előtt. — Egy nőre, egy Szűzre bízta, kinek az erre vonatkozó kinyilatkoztatást egyenesen az égből kellett kapnia s átadnia azt, mint szent letéteményt más szüzeknek, az egész földke-

1) *Le Vénérable Jean Eudes*, par le R. P. Le Doré, supérieur général de la congrégation de Jésus et de Marie. 2-e édit. Paris, sans date. 1 vol. in 180. Sajnáljuk, hogy e jámbor és érdekes könyv következtetéseit nem fogadhatjuk el. A tiszteletreméltó Eudes atya nem Jézus Szívének első apostola volt, hanem *Mária csodálatos Szívének* evangélistája és apostola; hajnal, a nap kelte előtt. Ez volt az ő igazi küldetése; és elég ez az ő dicsőségére.

rekségen elterjedt nővéreinek, hogy Jézus Szívétől felgyulasztva, hadd ragyogtassák át rostélyaikon.

Amint tudom, a Visitatio történetét ebből a szempontból még nem tanulmányozták. Nem mutatták még ki, mikép lón a Sz. Szívért alkotva? sőt magam is, ki megírtam annak eredetét, miért ne vallanám be, hogy akkor még nem tudtam, mikép vonatkoznak ez intézményben az alapvonalak és a legcsekélyebb részletek Jézus Szívére? E hiányt pótolni akarom; s miután a Szent Szív-ájtosság hajnalát a világ és egyház egén derengeni, hasadozni láttuk, látni fogjuk azt most még határozottabban, szebben, ragyogóbban pirkadni a Visitatio keblében.

NYOLCADIK FEJEZET.

MIKÉP LŐN A VISITATIO A SZENT SZIV SZENTÉ- LYÉVÉ ALKOTVA.

*Inspice, et fac secundum exemplar,
quod tibi monstratum est.*

Nézd meg és cselekedjél azon példakép szerént, mely neked mutattatott.
(Exod. XXV. 40.)

*Arcam de lignis setim compingite . . .
Et deaurabis eam auro mundissimo
intus et foris . . . faciesque propitiato-
rium de auro mundissimo; — duosque
cherubim expandentes alas . . . versis
vultibus in propitiatorium.*

Csináljatok szekrényt szétimfából . . .
És aranyozd meg azt kívül s belül
tisztá arannyal; . . . csinálj kegyelem-
táblát tiszta aranyból; . . . két kerubot
is . . . kiterjesztvén szárnyaikat . . .
arcaikat a kegyelemtáblára fordítván.
(Exod. XXV.)

»Nem tudom, — mondá kedélyesen Salesi Sz. Ferenc — miért neveznek engem rend-alapítónak; hisz nem azt csináltam, amit akartam, azt csináltam, amit nem akartam.«¹⁾

Csakugyan, amiről Salesi Sz. Ferenc előbb ábrándozott, egészen más valami volt, mint a Visi-

1) *Esprit de saint François de Sales*, Migne, tom. II. p. 78.

tatio, ahogy 1615-ben kezeiből kikerült. Munkája szervezésében minden lépten egy-egy véletlen, legyőzhetetlen akadály kényszerítette módosítani tervét s vezette lassankint oda, hogy leányaiból éppen az ellenkező legyen, mint amit ő akart.

Ő Mártákat akart s Máriákká tette őket. Az élet sodrába akarta ereszteni s a szemlélődés ölébe helyezte őket. Városokba, falvakra akarta küldeni a szenvedők fölkeresésére s elrejtette őket minden szem elől áttörhetetlen rácsok mögé. Az a Visitatio, melynek méhkasához kellett volna hasonlítania, honnét a méhek kiszállnak s a lélek és test minden sebére a szeretet mézét hordják — egyszerre csak elzárkózik. Csendbe merül. Nem tevékeny méhkas; szelíd, merengő, egészen benső szentély; hasonló valami ahhoz, amit Isten Mózesből kívánt, midőn így szólt hozzá: *Nézd meg, és a minta szerént, melyet mutattam neked, csinálj szekrényt szétimfából, vond be kívül-belül tiszta arannyal; csinálj rá kerubokat, kiterjesztett szárnyakkal s a kegyelemtáblára szegzett szemekkel.* Ime, amire Salesi Sz. Ferenc nem is gondolt, s ami a Visitatio lett: csendes hajlék, belül bevonva tiszta arannyal, ellátva imádkozó kerubokkal.

De ugyan mernők-e mondani, hogy Salesi Sz. Ferenc a Visitatót megalkotván, nem is gyanította mi lesz belőle egykor? Bizonyos-e, hogy már kezdettől nem a Sz. Szívre való tekintettel szervezte, a neki titkon mutatott minta után?

1611 június 10-én szent munkatársának ezt írta: »Jó reggelt, kedves anyám. Isten az éjjel ne-

kem azt a gondolatot adta, hogy a mi Visitatio házunk az ő kegyelméből elég nemes, elég tekintélyes arra, hogy az ő jelvényeit és címerét viselje, jelszavát és riadóját hangoztassa. Azt gondoltam tehát, kedves anyám, ha ön is jónak véli, hogy címerül használnunk kell egy két nyíllal átfúrt, tövis koszorúba foglalt szívet; e szegény szívbe fölül beékelve áll egy kereszt s azon bevésve Jézus és Mária Szent neve. Leányom, legközelebbi találkozásunkkor mondok önnek *ezer apróságot, melyek e tárgy felől eszembe ötlöttek*; mert igazán a mi kis társaságunk *Jézus és Mária Szívének* műve. A haladók *Üdvözítő Szent Szívének sebéből szült minket.*»

Ezt írta 1611. június 10-én. Már pedig tudjátok miféle nap volt ez a június 10-ike? 1611-ben az *Úrnap nyolcadát követő péntek*, vagy épen az a nap, mely öröktől ki volt szemelve, hogy Jézus Sz. Szívének legyen szentelve, az a nap, melyről hatvannégy év múlva Üdvözítőnk azt fogja mondani a Boldognak: »akarom, hogy az Úrnap nyolcadára jövő pénteken, isteni Szívem tiszteletére az egész egyházban ünnep legyen.« Ezen a napon esik Salesi Sz. Ferencz mintegy elragadtatásba s ád szülemlő intézetének jelvényül, címerül egy tövissel koronázott szívet!

Már ez is bizonyára gondolkodóba ejt.

De tulajdonképen mi volt az az ezer apró gondolat, melyek az elragadtatásnak ez éjjelén Salesi Sz. Ferenc elméjében megfordultak, s melyeket szent munkatársával mindjárt reggel közölni úgy sietett? Ezen tünődtem, mikor szent Chantal tör-

ténetét irtam. Akkor még nem tudtam. Ma már tudom. A rend kéziratának behatóbb tanulmányozása bepillantást engedett a szent főpap akkori legtitkosabb gondolataiba, midőn szemeit a mintára függesztve, a Visitatio tervét vázoló. Mi volt ez a minta, ő maga megmondja világosan. És mikor ő művét befejezte, elhallgat és meghal: Szent Chantal, félvén, hogy őt meg nem értették, összeszedegeti a tőle kapott számtalan apró titkos, bizalmas levélkét s az ügyet földeríti teljesen.

Hatoljunk be az oly kevésbé ismert, oly csodálatos dolgok részleteibe.

Üdvözítőnk, egy századdal azelőtt hogy imálandó keblét Mária-Margit előtt feltárta s kijelentette, hogy a Visitatio leányait »Szívének letéteményeseivé« akarja tenni — a szeretet első tekintetét vetvén arra, kinek az intézet alapítójává kell vala lennie, a magáénak mintájára alkotta szívét s a legalázatosabb, legszelidebb szívvé tette. »Nem tudom, mond egy régi szerző, volt-e valaha szent, ki oly hiven megfogadta az Üdvözítő szavát: *Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű!*«¹⁾

Néhány évvel később Isten kiszemelte a szent alapítónőt is, kinek, az általa Jézus szive gyermekének²⁾ nevezett Salesi Sz. Ferenc iskolájában, a szelídséget és alázatosságot, erejének természetes és természetfölötti nagyságában szintén magas fokra

1) Lásd: *Le coeur de Saint François de Sales: trente et une considerations publiées par la Visitation d'Annecy*, p. 35.

2) »Istennek, ki őt elfogadta és Szive gyermekévé tette, majd lesz gondja rá.« (Épître à la mère de Bréhard. Migne, p. 1007.)

kellett emelnie. »Egy Isten előtt kiválóan kegyelt lélek azt a kijelentést kapta, úgymond Chaugy anyja, hogy Üdvözítőnk, midőn ezt a fönséges intelmet hangoztatta: *Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű*, a mi Sz. Chantal anyánkra a szeretet és kiválasztás tekintetével tekintett.«¹⁾

De különösen amaz évek alatt, midőn a két szent együtt működött a Visitatio megalapításán, kedves tanulmány: mily titkos utakon jutottak mindennek olyan elrendezésére, hogy ez a »szelídségnek és alázatosságnak arany alapjára épített«²⁾ intézet Jézus Szívének szentélye lehessen.

Mikor Sz. Chantal elutazóban volt, hogy Ancey-ben az alapítást megkezdeni menjen, bátorságának feltüzelésére Salesi Sz. Ferenc egy szót írt neki. »Leányom, azt hiszem, hogy ezentúl nem maradunk többé magunkra, hanem szívvel, szándékkal és bizalommal örökre az ÜDVÖZÍTŐ ÁTVERT OLDALÁBAN fogunk lakni.«³⁾

És a belépés előtt: »Leányom, meg kell önnek mondanom, hogy sohasem láttam oly tisztán, mint most: mennyire leányom ön nekem. De *Üdvözítőnk Szívében* látom azt. Oh leányom, mily hő vágyam, hogy életünk el legyen rejtve Jézus Krisztussal Istenben! Megyek ezért imádkozni egy kicsit, s a mienkért kérni fogom az *Üdvözítő királyi Szívét*.«⁴⁾

1) Lásd: *Le coeur de sainte Jeanne de Chantal: trente et une considérations publiées par la Visitation d'Ancey*, p. 67.

2) *Esprit de saint François de Sales*. Migne, t. II. p. 399.

3) *Lettre* de 24 avril 1610.

4) *Lettre* de 5 juin 1610.

És körülte összegyűlt leányainak, a kis Galleria¹⁾ amaz első, kedves idejében: »Másnap imádság közben Üdvözítőnk *megnyitott oldaláról* elmélkedvén és *Szívét* látván, úgy tetszett nekem, hogy sziveink mind ott vannak körülötte s hódolatukat mutatják be neki, a Szivek legfőbb királyának.«

Igy, e messze időkben, már itt a kép, mely alatt kis társulatát elképzelné szeretete: valamennyi leánya Jézus Szívébe szállásolva; vagy ismét: leányainak szivei Jézus Szívét környezik s hódolnak neki. És azért nem sokkal később, midőn a nővérektől első kis házokat elvitatják, Sz. Chantal és leányai megemlékeznek arról az igazi lakásról, melyet Sz. alapítójok nekik kijelölt: »Ki mondhatta önnek, írja a szent püspök, hogy Visitatióbeli jó nővéreink helyök és épületeik miatt sodrukból kijönnek? Oh kedves atyám, Üdvözítőnk az ő lelkök menedéke, hát nem nagyon boldogok-e? És mint a mi jó anyánk (Chantal anyja) tegnap nekem búsongó erélylyel mondta: Ha a Visitatio nővérei igazán alázatosak és Istenhez hivek lesznek, akkor *Jézus Szíve* lesz lakásuk és tartózkodáshelyök e világon.«²⁾

De folytassuk: ez a még kevéssé mély, könnyed vonás, meglepő tisztasággal kezd határozottabb lenni, kidomborodni. Miután kell, hogy a Visitatio leányainak lakóhelye Jézus Szíve legyen, Salesi Sz. Ferenc kimeríti minden ékesszólását, minden áhítatát, hogy annak szépségét előttök föl-

1) A rendnek első, ideiglenes házaeskája Annecy-ben. Ford.

2) *Lettre à un ecclésiastique*, sept. 1617.

tüntesse. »Oh leányom, írja egyiköknek, ha nézi e *Szivet*, lehetetlen, hogy ne tessék; hiszen ez a Szív oly szelíd, oly kedves, oly leereszkedő, úgy szereti a haszontalan teremtményeket, ha nyomorúságaikat elismerik, oly kegyes a nyomorútlak iránt, oly jó a bűnbánókkal szemben! Ej! ki ne szeretné ezt a királyi Szivet, mely irántunk oly atyailag anyai?«¹⁾

»Oh leányom — írja egy másik szerzetesnőnek — helyezze szivét az Üdvözítő *átvert oldalába*, egyesítse a *szívek királyával*, ki mintegy királyi trónján ül ott, hogy fogadja hódolatát és engedelmességét valamennyi szívnek, s ki így nyitva tartja ajtaját, hogy kiki hozzá járulhasson és kihallgatást nyerhessen.«²⁾ És a tiszteletreméltó Chantal anyának Sienai Sz. Katalin napján: »Oh Istenem! Szívünkre nézve, miért nem történik velünk, mint ez áldott szenttel, hogy az Üdvözítő elvegye szívünket, s helyébe a magáét tegye! Vagy inkább, hogy legyen a mienk az övé, teljesen az övé! Bár megtenné ezt az az édes Jézus! Én kérem őt ezért, az ő saját Szívére s az abban lakó szeretetre, mely a szeretetek szeretete! Ha nem tenné meg, (oh! de megteszi) legalább nem tudná megakadályozni, hogy *mi menjünk hozzá elvenni az Övét!*« S a kedves szent hozzáteszi: »És ha keblünket kellene megnyitnunk, hogy oda szállásoljuk Szívét, nem tennők-e meg?«³⁾

Salesi Sz. Ferencnek tehát nem elég többé, hogy az ő szerény kis Visitatióját Jézus Szívébe

1) *Lettre* du 18 février 1618.

2) *Lettre* 143-e, sans date.

3) *Lettre* du 29 avril 1622.

szállásolja. Most már ezt a Szent Szívet akarja az igénytelen kis Visitatióban elszállásolni. *És* — úgy mond — *nem tudná megakadályozni, hogy evégett elvegyük tőle.*

És szavai mind világosabbak, szabatosabbak: »Kedves leányom, nem vagyunk-e mi az *Üdvözítő szerelmes anyjai Szívének* imádó, szolgáló gyermekei? Nem erre az alapra építettük-e reményeinket? Ő a mi urunk, királyunk, atyánk, mindenünk. Legyen gondunk hű szolgálatára s neki gondja lesz dús jutalmunkra.«¹⁾ És ismét, csaknem ugyanazon szavakkal: »Nem akartok-e *az isteni Üdvözítő szerelmes Szívének imádó, szolgáló leányai* lenni? Nem a szeretetnek erre az izzó kemencéjére építettétek-e minden reményteket?«²⁾ És főleg: »Szent odaadás által egyesítsétek szíveteket *Jézus Szívével*, mely az istenségbe ültetve, *gyökere lesz a fának*, melynek ti lesztek ágai.«³⁾ És végül ím ez a szó, mely teljes világosságot áraszt s a Visitatiót igaz nevére kereszteli: »A Visitatio szerzetesnői, kik szerencsések lesznek szabályaikat hiven megtartani, igazán viselhetik az evangéliumi leányok nevét, *ez utolsó században* arra lévén rendelve, hogy *Jézus Szívének* utánczói legyenek a szelídségben és alázatosságban, rendjöknek alapjában és talapzatában, mi azt a páratlan kiváltságot és ke-

1) *Lettres*, liv. IV. Lettre 96, sans date.

2) *Abrégé de l'esprit interieur des religieuses de la Visitation*, expliqué par Saint François de Sales, recueilli par Mgr de Maupas, ch. VI. (Rouen 1644): *De l'abandon à la Providence*, p. 34.

3) *Ib.* ch. IX. p. 54.

gyet szerzi meg nekik, hogy ők legyenek Jézus SZENT SZIVÉNEK LEÁNYAI.«¹⁾

Jézus Sz. Szívének leányai! Ime a név, melyet szerzetesnőinek Salesi Sz. Ferenc ad, hatvan évvel a boldog Mária-Margitnak tett kinyilatkoztatás előtt. Azért alapítja őket, hogy »a Szent Szívnek imádói,« »a Szent Szívnek szolgálói,« »a Szent Szívnek utánzóik« legyenek! Jézus Szive lesz »hajlékuk,« »gyökere a fának, melynek ők lesznek ágai,« »létökük és reményeiknek alapja.« Kötelmök lesz: »elvenni Jézustól Szívét« s »megnyitni kebleiket, hogy oda szállásolják«, mint valami szentélybe.

Ezt látja a szent püspök s e gondolatok által önmaga fölé emelve érzi, hogy valami dicső dolog készül: »Higyen nekem, édes anyám, Isten nem tudom micsoda nagyot akar velünk.«²⁾ És Favre anyának: »Az ő mindenható keze e kis intézetért többet fog tenni, mint az emberek csak gondolhatnak is.«³⁾ És míg ezeket szemléli s látja az ő piciny Visitatióját, mely »Jézus átvert oldalából kél ki« s arra a dicsőségre van hivatva, hogy »az ő imáandó Szívének« szentélye legyen: mint valami nagy építész, ki a meghatározott célra irányítja a fő vonalakat és a legkisebb részleteket — egész intézetét e csodás küldetés szemmeltartásával szervezi.

A Visitatio tehát szemlélődő rend lesz! jó; megváltozott minden. De akkor ez örökös szemlé-

1) *Sentiments de saint François de Sales sur le sacré Coeur*, p. 194.

2) *Lettre de février 1615.*

3) *Lettre d'octobre 1617.*

lődésnek Jézus Szívében kell történnie.«¹⁾ Tanulmányozza a Visitationnak sajátos imádkozás-módját: azt az imádságot, mely egyszerüen szemlél, egyszerüen átengedi magát és Istenben pihen. De azonnal hozzáteszi, hogy annak a szemlélő tekintetnek a Szent Szívre kell függednie; az a pihenés, nyugalom, az az édes álm »azon a szerelmes Szíven« legyen. Magasztalja az imádságnak ezt a nemét: »Oh leányaim, többet ér az *Üdvözítő szent keblén aludni, mint másutt virasztani.*« Valamennyi leányával a következő elhatározást téteti: »Naponkint fordítok bizonyos időt e szent álmra, hogy lelkem, mint a szeretett tanítvány, teljes biztosságban *aludjék a szeretetreméltó keblen,* vagyis a szerelmes *Üdvözítő szerelmes Szívében.*«²⁾

»A mi szent Atyánk — mondja Sz. Chantal — ki mindenféle imádsághoz pompásan értett, mindig helyeselte ezt (az egyszerű szemléletet) s azt mondta, hogy míg mások az *Üdvözítő* asztalánál különféle pecsenyékkel élnek, mi csak pihentessük lelkeinket és minden érzelmünket az *ő szerelmes keblén.*«³⁾

Ám jól megjegyzendő, nem mintha e szemléletben felebarátainkat felednünk kellene! Oh, a kedves felebarátra mindig gondolnunk kell. De Salesi Sz. Ferenc úgy akarja, hogy leányai azt csak *Jézus Szívében s mintegy az ő szent keblén át lássák.* »Oh — mondá — ki ne szeretné őt? ki ne túrné el hibáit? Igen, ott van *ő, a kedves felebarát, az*

1) *Esprit interieur* etc. par Mgr Maupas, p. 19.

2) *Entretien XXIII.* de saint François de Sales: *De la crucifixion de Notre Seigneur Jésus-Christ.*

3) Réponse de sainte Chantal sur l'art. XXIV.

Üdvözítő keblében; oly kedvelt és oly szeretetre méltó ott, hogy a Jegyes meghal érte szerelmében.«¹⁾

Minden szabály ebből a gondolatból ered s erre a célra visz. »Biztosítlak kedves leányaim, hogy elbájojjátok Jézus Szívét, ha a szabályaitokban előirt gyakorlatokhoz hűk maradtok.«²⁾ »Oh Istenem! mondja másutt, mily szükséges, hogy a mi szegény sziveink ezentúl csak Jézus Szívének igája alatt éljenek! És mivel e Szent Szívnek nincs kedveltebb törvénye, mint a szelídség, alázatosság és szeretet, e kedves erényekhez kell szilárdan ragaszkodnunk.«³⁾ Számtalan változatban ismételteti, hogy valamennyi szabálynak lényege az alázatosság és szelídség s egyenesen azért választotta e kettőt, mert ezek Jézus Szívének erényei. Sz. Chantal épen így beszél: »Kösse lelkére minden leányának, írja egy főnöknőhöz, Üdvözítőnk eme szavainak gyakorlatát: *Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos Szívű.* A mi szent hivatásunknak e kettő a veleje és éltetője!«

Salesi Sz. Ferenc, miután a szentély belsejét így szervezte »s arany-alapjául az alázatosságot és szelídséget vetette« mert ezek Jézus Szívének erényei, mintha az utolsó fátylat is le akarta volna tépni s az egész világgal közölni a dicső eszmét, mely rajta uralkodott, végre elhatározta magát, hogy megvalósítja a tervet, melyről szent munkatár-

1) *Entretien XII: De la cordialité.*

2) *Histoire de la Galerie. És Petites Coutumes: entretien de la soeur Claude-Simplicienne.*

3) *Vie de la Vénérable mère Clément; édit, de 1685, p. 264.*

sának. 1611. június 10-én beszélt. Rendjének címerül és jelvényül magát Jézusnak tövissel koszorúzott Szívét adja. A szerzetesnők mellkeresztjökre vésve fogják hordani. Ott fog ragyogni minden magán és nyilvános tettökön. Leveleiken az lesz a pecsét. Kifaragják a kolostorok külső kapuira is.¹⁾ Mint az építész, mikor fölépíti a palotát, a díszbejárat fölé odailleszti címerpaizsát annak a főúrnak, ki ott fog lakni.

Bizonyára mindez már csodálatos, kivált ha meggondoljuk, hogy e tények közt nincs egy sem, amely több mint hatvan esztendővel meg nem előzte volna a Boldognak adott kinyilatkoztatásokat. De ami következik, talán még meglepőbb.

Alig halt meg Salesi Sz. Ferenc, az ő szent és hű munkatársa a gyermeki kegyelet gondosságával gyűjtötte össze mindazokat a legtitkosabb, legbizalmasabb lapocskákat, melyeket szent lelkiatyjától kapott, s átadta a rendnek — örök emlékül. »Kedves testvéreim, mondja kíséző levelében, szívesen adjuk át nektek ez iratot, mert a mi boldog Atyánk műveiből van véve, kivált pedig azokból a számtalan apró följegyzésekből, melyek az ő kedves, szent keze után maradtak reánk; az ő gondolatái és szavai ezek; könnyen fölismeritek rajtok szellemét. Törekedtünk azokat rendezni és elméledésekbe önteni.«

1) »Valamennyi kolostor pecsétjére egy SZIVET vésnek, melynek közepén Jézus és Mária legszentebb nevei lesznek együtt, tövissz koszorúval övezve, mögöttök két nyíl és egy kis kereszt, melynek alsó vége magán a SZIVEN, karja pedig a koszorúban lesz.« (*Coutumier des religieuses de la Visitation*, dressé par sainte Chantal, p. 99.)

Ez elmélkedések két sorozatba osztvák s a
 rendben nagy és kis elmélkedések név alatt szere-
 pelnek. A Szent Szív tiszteletére vonatkozólag már
 az első gyűjteményben¹⁾ fordulnak elő nevezetes dol-
 gok. Például a tizennyolcadik elmélkedés: *A val-
 lásos lélek mi által veszi meg Jegyese Szívét.* E
 szempontból azonban főleg a második gyűjtemény
 meglepő.²⁾ Van itt tárgyunkról egy oly világos, oly
 szabatos elmélkedés, melyben a szent alapítónő föl-
 hívja leányait, elmélkedjenek *ama kitüntetésről,*
hogy Isten rájok bízta Szívét, oly kifejezésekkel,
 hogy azt hittem: utólagosan szerkesztették. Lehe-
 tetlennek látszott előttem, hogy ezt a lapot Sz.
 Chantal írta volna a Salesi Sz. Ferenc jegyzeteiből,
 hacsak próféta nem volt mind a kettő. Csak akkor
 adtam meg magamat, mikor egy olyan példány ke-
 rült a kezembe, melyet kétségtelenül Sz. Chantal
 életében nyomtattak, több mint hatvan évvel az-
 előtt, hogy Üdvözítőnk a boldognak megjelent.

Ime az elmélkedés, melyet *a mi boldog atyánk*
szent keze után talált apró jegyzetekből maga Sz.

---

1) *Vive Jésus. Méditations pour les solitudes annuelles, tirées de plu-
 sieurs petits Mémoires trouvés écrits de la sainte main de N. B. P.* Ezt a
 gyűjteményt megelőzi Sz. Chantalnak egy levele, mely így van keltezve :
En ce premier monastère de la Visitation Saint-Marie d'Annecy, ce 15 aoust
1637, commencé sous la protection de la triomphante mère de Dieu. Egy
 köt. in 12, fehér pergamenbe kötve. Az első lapon dicsfénynyel övezett
 ezüst szívd van, a szív közepén Krisztus monogramja : IHS, alatta három
 szeg. E kötet harminchárom elmélkedést tartalmaz.

2) *Vive Jésus. Exercices spirituels pour les dix jours de la solitude,*
selon l'esprit du B. François de Sales, tirés pour la plus part de ses écrits.
 Egy kis kötet, in 18, fehér pergamenbe kötve, a nyomdász neve és évszám
 nélkül. Csak tíz elmélkedés van benne, egy minden napra, de az remek.

Chantal szerkesztett s leányainak ajánlott. Ismétlem: jóslat ez? vagy pusztá véletlen?

Címe így szól:

NYOLCADIK ELMÉLKEDÉS

JÉZUS KRISZTUS SZERETETÉRŐL IRÁNTUNK

Miután kedves leányainak feltüntette Jézus Krisztus szeretetét, melyet irántok tanusít 1) a megtestesülés titkában, 2) az oltáriszentség titkában, 3) keserves kínszenvedésének titkában, — a negyedik ponthoz ér, mely megírásának idejét figyelembe véve, egészen különös.

IV. TEKINTET.

»Vegyétek tekintetbe, hogy a mi édes Üdvözítőnk nem csak valamennyi keresztény között mutatta ki hozzánk való szeretetét megváltásunk egész munkájában, hanem külön is lekötelez bennünket, a Visitatio tagjait, midőn *rendünknek* és külön külön mindenikünknek SZIVÉT adományozta, vagy jobban mondva, az abban székelő erényeket, mert hiszen kedves intézetünket erre a két alapkőre építette: *Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.* Kincseiből nekünk ez az osztályrész jutott; más rendeknek mást adott: ennek a kiváló imádságot, annak a magányt, amannak a vezeklést; de nekünk azt, amit bizonyára legkedvesebbnek tartott, mert szentséges Szívét bízta ránk. Ha rászolgálhatunk erre a kitüntetésre, ha jól megtanuljuk és alkalmazzuk a leckét, melyet a szerelmes Üdvözítő ad nekünk; az a dicsőség ér, hogy viselhetjük a címet: *Jézus Szívének leányai.*«

Az egész pedig a köszönet és hála fohászai-
val végződik:

»Oh mily kellemes, én lelkem, hogy az a sze-
líd Jézus minket választott, minket tett *Szive leá-
nyaivá*. Oh édes Üdvözítőm, miért nem tüntettél
ki ezzel mást egyházadban? Mit adtunk mi jósa-
godnak, hogy ÖRÖKTŐL FOGVA NEKÜNK SZÁNTAD EZT A
KINCSET E KÉSŐ SZÁZADOKBAN?«

Mikor Isten egy-egy szerzetesrendet alapít,
rendesen megnyitja neki szeretetének egy-egy for-
rását, mely isteni életének benső tápláléka és apos-
tolkodásának eszköze lesz: egyiknek a keresztet
és a bűnbánat szigorát, másiknak a magányt és a
szemlélődés láthatatlan illatát; amannak a lelkek
szeretetét és az apostolkodás buzgalmát. A Visita-
ciónak is meg kellett kapnia a maga részét. Jézus
Szivének szent letéteményese lőn. De kit ne lepne
meg, ha látja, hogy ennek biztos és világos sejt-
telme Salesi Sz. Ferencben és Sz. Chantalban mily
tisztán él, mily szabatosan növekszik már hatvan
évvel előbb? Elejénte csak egy vonás, egy szó,
határozatlan, homályos körvonal: a *Visitatio* leá-
nyainak ótalma, menedéke, lakhelye Jézus Szive
lesz. Azután az eszme kibontakozik, határozottabb
alakot ölt: a *Visitatio* a Szent Szíven épült, a Visi-
tációnak gyökere a Szent Szív. Elég ez? Nem; az
eszme megelevenedik, meleg hatja át, kiszínesed-
dik, mint valami festményen: a *Visitatio* szerzetes-
női a Szent Szív imádói lesznek. Ez nem elég: a
Szent Szív szolgálói lesznek. Szellemök, vezéreszmé-
jük a Szent Szív utánzása, címerök egy tövissel ko-

szorúzott Szív, nevök Jézus Szívének leányai lesz. És mindezek koronájaul, amit Isten részökre öröktől fogva tartogat, amit később meg fognak kapni, adományuk, kiváltságuk s valamennyi szerzetesrend fölött előnyük -- Jézus Szive lesz. Ezt mondta Salesi Sz. Ferenc, ezt ismételte Sz. Chantal; azután meghalnak mind a ketten s eltelik egy fél század míg megjön az alázatos és kiváló szűz, ki e szavaknak értelmet adjon, ez oly isteni sejtelmeket felragyogtassa.

Egyébiránt -- mint gondolható -- e fél század sem járt le anélkül, hogy a Visitatio Jézus Szive felé ne fordítsa szemét és szivét. Salesi Sz. Ferenc hangosabban beszélt, szavai fölött leányai gyöngédebben elmélkedtek, semhogy az ő jámbor ihlete feledésbe mehetett volna. Miértis, ha ama hatvan év alatt, melyek bennünket a boldognak adott kinyilatkoztatásoktól elválasztanak, a kolostorokba lépünk, mindütt feltaláljuk, ha nem is a nyilvános tiszteletet, az nincs sehol; de egész sereg kiválóan ájtatos szerzetesnőnél a benső, gyöngéd és mély tiszteletet, mely amint nem terjeszkedik, nem is nyilvánúl s melyet rendkívüli kegyelmeivel egyedül Isten tart fönn.

Idézzünk legalább néhány tényt. Például Anecy-ben, midőn egykor Rosset Anna-Mária nővér az ujoncok kápolnájába ment, mikor áthaladtában egy máig megőrzött nagy feszületnek lábait, szokása szerint meg akarta csókolni, »úgy tetszett -- mondja a tiszteletreméltó Chantal anyának -- hogy Jézusom lehajolt hozzám s lábának sebére illesztett aj-

kam oldalának sebére jutott s szívemet oly erővel vont a magáéba, hogy ki nem tudom mondani mit éreztem, midőn szívem Jézusom Szent Szívébe ragadtatott.« Ez, alig négy évvel az alapítás után, 1614-ben történt. Nemsokára, 1618-ban, ugyancsak Annecy kolostorában, ős kézírataink tanúsága szerint De la Roche anya az ujoncokat a haldokló Jézus Szívében olvasni tanítgatja; Bréhard anya szüntelen e fényességes Szívet tanulmányozza, melyben — mondá — a legegyszerűbbek csakhamar a legtudósabbak lesznek; Bally anyáról azt mondták: »Jézus Szíve és az ő szíve közt nem volt köz;« és annyian még, kik az annecy-i évkönyvek szerint az alapítók legelső idejében szent szenvedélylyel égtek Jézus Szíve iránt.

Melun-ben, 1636-ban a tiszteletreméltó Clément anya olyanforma kiváltságot nyert, mint aminővel Isten Sienai Szent Katalint tüntette ki. Úgy látszék nekem — írja — hogy Isten kivette belőlem szívemet s a magáét tette helyette, úgy hogy azt hittem, nincs más szívem, csak a Jézusé.« Igy elragadtatásba esve, boldog atyját Salesi Sz. Ferencet Jézus szent Szívében látta tartózkodni s onnét nyerni ihletést, hogy rendet alapítson, melynek csak Jézus Szívének tisztelete legyen a célja. Egy másik elragadtatásában látta a Boldogságos Szűz Máriát, mint meríti Jézus átvert oldalából s árasztja kedves Visitatiójára mindazon kegyelmeket, melyekre hivatása betöltéséhez szüksége volt.

Turinban, 1635-ben, egy igénytelen szolgáló nővér, Gojos Johanna-Benigna, még csodálatosabb

kitüntetésekben részesült. Élete abban telt, hogy Jézus Szivéhez fohászzkodott, azt imádta, annak mondogatta: »Oh Jézus Szive, bocsáss meg mindenkinek, csak Johanna-Benignát büntesd; őt sujtsd minden fenyítéssel, mi a bűnös világot illeti.« Gyakran elragadtatásba merülve, s Jézus Szivével, melynek minden bánatát osztotta, kimondhatatlan módon egyesülve, égve a vágytól, hogy azt megismertesse és megszerettesse: isteni fényben megpillantotta a paray-i szüzet s jelezte a dicső küldetést, melyet egykor kapni fog. Azidőtájt (1635) Lyonban De Pradel Mária-Genoveva anya áldozatul szentelte magát Jézus Szivének, »mely iránt egész életén át a leggyöngédebb áhítatot tanusította« és ennek gyakorlatából oly erőt merített, mely gyakran a hősiességig emelkedett. Kissé előbb, 1627 körül, Párisban, de Boutelier asszony, ki elhagyta a világot, hol Isten neki fényes nevet, nagy vagyont, az egyházban és államban magas méltóságokra jutott gyermekeket, egész csapat bájos unokát adott, s ki elhagyta a világot épen azért, mert nagyon boldognak érezte ott magát s e nagy boldogság miatt örök üdvéért remegett — a Visitatóba lépett; és tudjátok miért érezte még boldogabbnak magát s miért nem remegett többé? »Ah — mondá — azért, mert itt egészen el vagyok rejtve Jézus Szivében, ahol nincs mit félni.«

Chartres-ban, 1661-ben, Dunas Mária-Vilma nővérnek rendes lakóhelye Jézus Krisztus oldal-sebe volt, mert Üdvöztőnk figyelmeztette, hogy ott Szivéhez közelebb leszen s abban a szerelmes sebben

a halál óráján nyugodtan várhatja ítéletét. Ugyanazon évből a lyoni második kolostorból említenek egy másik szerzetesnőt, De Rioux anyát, ki csak a Szent Szívnek élt. Iratokat is hagyott maga után, melyeket mi olvastunk s melyeken Jézus Szive iránt a leggyöngédebb és leghőbb áhítat illata ömlik el. Perigueux-ben, 1664-ben, a szeplőtelen fogantatás ünnepén, egy ájtatos és buzgó szerzetesnő, Collet Mária-Pacifica, épen imádkozott és szív-tisztaságért könyörgött. »Egyszerre — úgymond — Isten oly kegyben részesített, melyre csak remegve gondolhatok. Úgy tetszett, hogy Üdvözítőnk azt mondta, közeledjem isteni Szívéhez, az a forrása minden tisztaságnak; és abban a pillanatban megjelent nekem, ha nem csalódom, és egy ideig Szent Szívén pihentetett.« Csaknem ugyanazon időben, Amiens-ben, Cornet Anna-Seraphine anya, benső ösztönzést érzett, hogy Jézus Szívének szentelje magát. A háznak kéziratban levő Évkönyvei gondosan megjegyzik, hogy mikor ez történt »még nem ismerte ama kegyelmeket, melyekben Üdvözítőnk a tiszteletreméltó Mária-Margit nővért részesítette;« s apró részleteket sorolnak föl, melyek Anna-Seraphine nővérben Jézus Szívének egyik leglelkesebb tisztelőjét állítják elénk. Ugyanez mondható De Gaillard Mária-Seraphine anyáról is, ki a cisterci rendből a Visitatióba, Sz. Bernát iskolájából a Salesi Sz. Ferencébe lépett s Jézus Szívének leghőbb szerelmétől illatozó elmélkedéseket hagyott reánk. Mennyi nevet tudnánk még ezekhez fűzni! Mindenütt, csaknem valamennyi kolostorban vannak a szentség

magas fokára vergődött szerzetesnők, kik Jézus Szent Szivéről a leghatározottabb felvilágosításokat nyerték; de, meglepő, ez ájtatosság terjesztésére a legcsekélyebb kísérletnek is sehol semmi nyoma. A tisztelet pusztán egyéni, benső, — külső nyilvánulása nincs. Egyik szerzetesnő sem gondol rá, hogy azt, ha csak benn a kolostorban is, legalább nővéreivel közölje; annál kevésbé álmodik arról, hogy a rostélyokon átsegítse, künn a világban terjeszse. Itt is, mint a középkorban, Jézus Szívének vannak imádói, szeretői, de sem evangelistája, sem apostola nincs.

Feltűnő lehet, hogy ama kolostorok között, melyekben a XVII. század folyama alatt Jézus Szívének tiszteletét virággzani látjuk, nem idéztük Paray-t. De sem e kolostor Évkönyveiben, melyeket gondosan átolvastunk, sem tagjainak életrajzában, sem különben oly gazdag és rendes levéltárában Jézus Szívére vonatkozólag nincs egyetlen sor, egyetlen szó. És ami még felötlőbb, ez az ájtatosság a Boldog előtt époly ismeretlen, mint valamennyi nővére előtt. Olvassátok *Emlékirat*-át, tanulmányozzátok első lépteit a szerzetes-életben, nem találtok rá legkisebb célzást; s ő maga is megvallja, hogy sohasem gondolt erre ama nap előtt, mikor Isten, félrevonva a fátyolt, eléje tárta imáandó Szívét s megparancsolta, hogy mutassa meg a világnak is és imádtassa vele.

Ez a nap megjött. Miután tizenhat századon át az egyháznak minden magányát beillatozta, ideje, hogy ez a dicső ájtatosság nyiltan előlépjen föl-

éleszteni a hitet, fölmelengetni a sziveket. A világ kihűl. A hit lankad, mint a szeretet. A szellemekre sötét árnyék vetődik, a szivekben éles fájdalom honol. Másrészt ama gyöngéd lelkek, kik a középkorban a kolostorokba menekültek, elszaporodtak a világon. A balzsam kicsordult az edényből. A keresztény családok ölében mindenfelé akadnak magukbaszállott, mély szivek, akik méltók megérteni mind, mi a kereszténység titkaiban legfönségebb.

Oh Jézus! Jézus! az egyház és a világ Szived után eseng. Az a néhány szikra, mely ebből az izzó tűzhelyből kipattant, nekünk nem lehetett elég. Maga a tűzhely kell nekünk. A szűz ím készen áll; készen a szentély is. Szent angyalok, kik a lelkek fölött örködtök, vezessétek az oltárhoz a hű szüzet; ő általa, az ő megtisztúlt kezei által hadd áradjon a fagyos földre a melengető, a megújító tűz!

KILENCEDIK FEJEZET.

A SZENT SZIV KINYILATKOZTATÁSA.

(1673—1675.)

Si scires donum Dei.

Oh ha tudnád az Isten ajándékát!
(János, IV. 10)

Et usque procedens ut ipsius recumberet pectore Salvatoris.

Odáig emelkedett, hogy magának az Üdvöztőnek keblén pihent.

(Leo-féle Sacramentarium: Sz. János miséjének praefatioja.)

Beatus, qui supra pectus Domini recubuit! Fluenta Evangelii de ipso sacro Dominici pectoris fonte potavit.

Boldog, ki az Úr keblén pihent! Az evangélium élő vizeit magából Jézus Szívének forrásából merítette.

(Brev. rom. Sz. János ünnepén.)

Emlékszünk még arra, amit e történet ötödik fejezetében mondtunk. A paray-i nővéreket, mikor a Boldog életét figyelték, legjobban meglepte imáinak hosszasága és elragadtatásszerű jellege. Bizonyos napokon, például mikor az oltáriszentség ki volt téve, el nem hagyta a kart. Gyöngye egészség-

gel, néha lábbadozó betegen órákhosszat maradt térdelve, támaszkodás nélkül, összetett kezekkel, lesütött szemekkel, meg sem moccanva. E nappali imádságok mellett, 1673. vége felé, kezdte a még rendkívülibb éjjeli imádságokat is.

Látták, hogy nevezetesen a nagycsütörtökről nagypéntekre viradó éjjel egyhuzomban tizenkét óra hosszáig térdepelt, annyira elmerülve, hogy abból a mi körülötte történt nem hallott semmit. A nővérek nem tudván mikép fejezzék ki ezt az állapotot, azt mondták, olyan volt, »mint a márvány« és »elragadtatott.« Gyakran reszketve és lázban égve hagyta el imádságát, nem bírta magát föntartani s az ájuláshoz járt közel. Sőt három vagy négy alkalommal ki kellett vinni, megtört a szeretet rohamai alatt, mely halandó teremtménynek nagyon is erős vala.

Ilyen körülmények közt, ez elragadtatásszerű imák alatt — anélkül, hogy a ház többi tagjai csak álmodtak volna is róla — történtek meg a Szent Szív dicső kinyilatkoztatásai. Azt mondom: kinyilatkoztatásai; mert három volt, teljesen különböző, több hónapi időközzel. Az első 1673. december 27-én; a Boldognak huszonhat éves korában, valamivel több mint egy évvel fogadalmi után. A második a következő évben, 1674-ben; napja ismertelen, de az oltáriszentség ki volt téve a kápolnában, miből azt következtetik, hogy Úrnap hetében kellett lennie. Végre a harmadik 1675. június 16-án, Úrnap nyolcada alatt. A megjelenések közt tehát elég jelentékeny köz volt: az első és második közt hét hó-

nap, s a második és harmadik közt legalább egy év. Nem sok arra, hogy a Boldognak ideje legyen magához térni abból az izgalomból, melybe e három megjelenés ejtette; az az izgalom, az a nyomasztó hatás olyan volt, hogy kivált egyszer azt hitték: belehal.

Más szempontból, ha a három megjelenést együttesen tekintjük, rendjük, fokozatuk, növekvő szépségök meglep. Olyan az, mint valami három felvonásos dráma, melylyel Isten lassan-lassan emelte szolgálójának elméjét teljes megértésére annak az oly váratlan küldetésnek, melyet rá akart bízni.

Különben e fönséges megjelenésekre nézve van egy kifogástalan tanúnk: maga a Boldog. Elüljárói kötelezték, hogy írja meg e csodák történetét; megtette, könyeivel öntözve papirját, és mikor elüljárói visszaadták iratait, ő tűzbe dobta. Egyetlenegy füzet maradt fönn; de abban olyan hang, olyan mély alázatosság, olyan igaz őszinteség, ama fönséges izgalomban olyan önfeledés, hogy, ha a megjelenések valódiságát maga az egyház nem állapította volna is meg, lehetetlen volna kétkedni fölöttök már csak a hangért, melyen a Boldog azokat elbeszéli.

»Istenem! — kiált föl az elején — csak hozzád való szeretetből, engedelmességből szántam el magamat, hogy irjak, bocsánatod kérve a vonakodásért, melylyel hozzáfogok. De amint egyedül te tudod mennyire visszariadok tőle, vonakodásom legyőzésére is egyedül te adhatsz erőt!« S hozzáteszi e csodálatos szavakat: »Elfogadom e parancsot, mintegy tőled, *kiengeszteléseül annak az igen erős vágynak, hogy az emberek örökre megvessenek s*

annak az igen élénk örömnök, melyet ama gondolatban éreztem, hogy vágyam betelt. Én édes Istenem add, hogy mindent csak a te nagyobb dicsőségedre s a magam nagyobb szégyenére irjak.»

Aztán hozzáfog, megkezdi elbeszélését. De csakhamar megdöbbenve, zavarodva félbenhagyja, vonakodását nem győzi tovább. »Oh Uram és Istenem, ki egyedül tudod mily gyötrelembe kerül e parancsnak engedelmeskednem, s mily erőszakot kell magamon tennem, hogy legyőzzem szabódásomat és szégyenemet, midőn ezeket írom, add kegyelmedet, hogy meghaljak inkább, de csak olyasmit irjak, mi a te Lelked igazságától származik, s ami rád dicsőséget, rám szégyenkezést hoz. Irgalmazz, oh én legfőbb Jóm, amit irok ne lássa soha senki, csak akivel te akarod megvizsgáltatni, *hogy ez irat ellenére is hadd maradjak eltemetve a teremtmények örök megvetésében és feledésében.* Én Istenem, add meg ezt a vígaszt a te nyomorult szegény szolgádnak.«

És kissé odább midőn ismét nyomasztá ez a munka: »Folytatom én Istenem, engedelmességből, minden más igény nélkül, csak hogy téged kielégítsek a vértanúság e nemével, melyet kiállok, mikor ez iratot szerkesztem, melynek minden szava egy-egy áldozat nekem. Oh bár dicsőségedre lenne örökké!«

Az egész *Emlékiraton* ez a hang vonúl végig. Kierzik belőle az alázatosság és engedelmesség tusája. Az alázatosság minduntalan letéteti, az engedelmesség minduntalan fölveteti vele a tollat. És így végzi be, a szentség páratlan fényében, a

Jézus Szívére vonatkozó három kinyilatkoztatás elbeszélését. Adjuk azt, magának a Boldognak szavaival. Az egyház tanulmányozta e hármassal előadást azzal a szigorral, melyet az ilyen vizsgálatoknál alkalmazni szokott s azoknak hitelességét ünnepélyesen megállapította.

ELSŐ KINYILATKOZTATÁS.

(1673. december 27.)

A három kinyilatkoztatás elseje, semmi kétség, Sz. János evangélista napján, 1673. december 27-én történt. Háromszáz ötvenhárom évvel előbb, épen aznap tudta meg Sz. Gertrud egy látományban, hogy, ha a szeretett tanítvány Jézus Szívének szent érzelmeiről mitsem szólott, onnét van, mert Isten föntartotta magának, hogy azokról később szóljon, olyan korban, midőn a világ elhidegülni kezd. Ez első kinyilatkoztatásra nem lehetett volna jobban megválasztani a napot. Előadását két változatban birjuk; mindkettőt a Boldog írta. Kiegészítik egymást s az egész jelenetet élénken állítják élénk.

»Egykor — úgymond — az oltáriszentség előtt kissé több időt tölthetvén, egészen áthatott az isteni jelenlét érzete, de oly erősen, hogy elfeledtem magamat, el a helyet, ahol valék s az isteni szellemnek engedtem át magam, szerelmének kényére bízva szívemet. Igen soká nyugtatott isteni keblén, ahol föltárta nekem szerelmének csodáit s titkait az ő Szent Szívének, melyet addig mindig rejtve tartott s

először most nyitott meg előttem, de olyan tényleg, oly érzékelhetőleg, hogy nem hagyott felőle semmi kétséget nekem sem, ki pedig mindig úgy félek, hogy csalódom.«

Látjuk, hogy Üdvözítőnk most mutatja »először« Szívét a Boldognak; addig »mindig rejtve tartotta előtte.« És e megjelenésnek olyan a jellege, a Boldogra olyan benyomást tett, hogy az alázatos szűz előtt, ki oly félénk volt, magában oly kevésbé bízott — »semmi kétséget nem hagyott.«

Ez első adatokhoz a másik változat még érdekesebbeket csatol. Először is jelzi a napot, melyen a csoda történt. »Sz. János evangelista napján, miután isteni Üdvözítőmtől csaknem olyan kegyelmet nyertem, minőt a szeretett tanítvány az utolsó vacsorán kapott.« Aztán adja az isteni Szív leírását: »minden oldalról ragyogott, tündöklőbb mint a nap s átlátszó mint a kristály. A kereszten kapott sebe tisztán megtetszett rajta. Az isteni Szívet töviskoszorú övezte s fölötte kereszt állott.«

Míg a Boldog meghatottságtól és szeretettől reszketve nézte e látványt, Üdvözítőnk szót emelt, és »ime — mond a Boldog — mint előttem rémlik, így történt a dolog.¹⁾ Üdvözítőnk azt mondta ne-

1) Felőtlő, mikép beszél itt a Boldog: *És ime, mint előttem rémlik, így történt a dolog.* Ennek az a nyitja, hogy P. Gallifet fontos megjegyzése szerint, a megjelenések és szavak, melyekkel Isten a kiváltságos lelkeket kitünteti, nem mindig külsők, gyakran csak elmebeliek. A hallott szavak bensők, a testi fülben nem hangzanak. A lélekre ható benyomás az. Az Isten által közölt dolgok lényege magától tőle jó, kifejezésök módja a teremtménytől; ez a mód pedig különböző, az ihletett egyének különböző jellege szerint. Innét az elűtő irány, az eltérő kifejezések és fordulatok, melyekre a szent írónál akadunk. A próphéták is így hagyták ránk Isten

kem: »Isteni Szivem oly szenvedélyesen szereti az embereket, hogy nem birván többé visszafojtani hő szerelmének lángjait, általad szét kell azokat árasztania, s megnyilatkoznia előttök, hogy gazdagítsa őket drága kincseivel, kegyelmeivel, melyekre szükségök van, hogy a kárhozatból szabadúljanak.« És hozzátette: »Mint a méltatlanság és tudatlanság megtestesülését, téged választottalak e dicső szándék teljesítésére, hogy általam történjék minden.«

Igy, az első kinyilatkoztatás szavai szerint, az új ájtatosság csak egy magasztosabb erőfeszítése lesz Jézus Szívének, mely »szenvedélyesen szereti az embereket« s minden áron ki akarja őket vonni »a kárhozat örvényéből.« Eddig megtették a rendes eszközök is. De most, a világnak e szomorú állapotában, Jézus nem bírja többé »szívébe visszafojtani ama hő szeretet lángjait,« mely üdvözíteni akar minden embert. Átvert oldala megnyílik; Szive kikívánkozik onnét; és ki eddig csak magányban, csak választott lelkeknek mutatta magát, és ki e látvánnyal azokat is ájulásba ejtette a szeretettől, most a tömegeknek akarja megmutatni magát s megkísérteni vajjon ha kinyilatkoztatja szerelmének eddig rejtett titkait, sikerül-e megolvasztania a keresz-

---

szavait, majd magasán szárnyaló, remek, majd népies, egyszerű irányba öltöztetve: Isten sugallta a próféta'knak az igazságokat, melyeknek hirdetését rájuk bizta s ugyanoly alakot adott azoknak, aminőbe vagy a nagyok közt nevelkedett Isaiás-ok, vagy a pásztorok közt nőtt Ámos-ok öntötték volna. Ha a Mária-Margit *Emlékiratára* ezt az elméletet alkalmazzuk, elenyészik minden nehézség. Az Üdvözítő Boldogunknak *szívében beszélt*, ő pedig maga fordította le a benső szavakat a saját nyelvére. Ezért fél: hátha nem jól adja vissza a hallott szavakat.

tény népek körében feltorlódott jeget. Ennek az első megjelenésnek ez volt az értelme.

Üdvöztőnk nem mondott neki egyebet, legfőlebb azt, hogy e szándék végrehajtásában őt használja föl, tudatlansága és gyöngesége mellett is, vagy inkább épen tudatlansága miatt, hogy saját munkája legyen az egész. De mikor, mikép, mi módon? Üdvöztőnk nem mondta meg s a meghalt Boldognak eszébe sem jutott, bátorsága sem volt megkérdezni tőle.

Azonban, mivel nyilvános működés forgott szóban, Üdvöztőnk a történetek felől élő és cáfolhatatlan bizonyítékot akart neki hagyni. Mielőtt tehát eltűnt, megkérdezte a Boldogot, készséggel átadja-e neki Szívét. De hadd beszéljen ez maga.

»Szívemet kérte, melyért könyörögtem, hogy fogadja el; meg is tette s a saját imádandó Szívébe helyezte, hol látnom engedte mint piciny parányt, mely abban az ízzó zsarátnokban elemésztődött. Aztán, mint valami szívalakú égő lángot vont ki onnét s visszatette helyére honnét elvette s így szólt hozzám: »Ime, kedvesem, szerelmemnek egy drága záloga. Kebledbe zárom szerelmem leghőbb lángjainak egy piciny szikráját, hogy szívül szolgáljon benned s emésztszen utolsó pillanatodig! »És hozzátette: »Eddig csak rabszolgám volt a neved; ezentúl Sz.Szívemkedvestanítványának nevezheted magad.«

Könnyen elképzeltük, mit idézett elő ez a kegy az isteni szeretettől már egészen áthevült teremtményben. »Ez oly nagy kitüntetés után, mely oly hosszú ideig tartott, mialatt azt sem tudtam az

égben vagyok-e vagy a földön, több napig mintegy kábult és lázas maradtam; annyira magamon kívül valék, hogy alig birtam magamhoz térni s egy-egy szót is csak erőtetve tudtam kiejteni, üdülni pedig és enni olyan erőfeszitésembe került, hogy a fáradtságtól erőm kimerült.«

Saumaise anyához vezették, de alig birt egy szót szólani. »Isten jelenléte annyira áthatott, hogy elüljáróm előtt nem tudtam magamat úgy kifejezni amint óhajtottam.« Társnőivel szemben folytonos kísértést érzett, hogy lábaikhoz borúljon s megvallja előttök bűneit. »Nagy vigasztalásomra szolgált volna az ebédlőben nyilvános gyónást tenni, föltárni belső romlottságom roppant örvényét, hogy a nyert kegyelmekből ne tulajdonítsanak nekem semmit.«

Az alázatosságnak e mély érzete volt a fényes megjelenésnek első gyümölcse, mi érthető is: ha ki az Üdvözítő keblén pihent, a meghatottság, csodálat és szeretet megtermik benne az alázatosságot. Azonkívül a Boldog a jelenetnek kitörülhetetlen emlékét vagy inkább bélyegét tartotta meg. Nem viselte azt láthatólag mellén, mint Assisii Sz. Ferenc vagy Sienai Sz. Katalin, de oldalán mindhalálíg egy láthatatlan sebet hordott. »Ez a seb — úgymond — melynek fájdalma igen kedves nekem, oly élénken sajog, hogy emészt és elevenen éget el.« Hogy pedig ezt az isteni emléket el ne törülje az idő, Üdvözítőnk minden hónap első péntekén megújította a sebet, ismét megmutatva neki Szívét. »E szent Szív — úgymond — mint ragyogó fénynyel tündöklő nap tűnik föl előttem, melynek ízzó sugarai

egyenesen a szivemre tűznek s akkor olyan tűz éget, hogy azt hiszem mindjárt hamuvá omlom.«

Ez volt a szent Szív hármasság kinyilatkoztatásának első felvonása. Még csak a vezérelvet s az új ájtatosságnak mintegy sugalmazását látjuk benne, de mily megható szépségben! Egy Isten, kit az ember elfeled s ki e feledésbe belenyugodni nem tud; kit kigúnyol, bántalmaz az ember s ki nem tudja elnémítani szeretetét; ellenkezőleg arra szánja el magát, hogy gyöngédségének erejével győzi le s e célból minduntalan új és istenibb fogásokat talál ki! A teremtés pompái után a jászol megalázkodásait; a jászol után a kereszt fájdalmait; a kereszt után az oltáriszentség élveit; az oltáriszentség után Szent Szívének végső erőfeszítését. A törvény ugyanaz. Minden újabb elhidegülésre Isten egy-egy fokkal leszáll, hogy megkísérelje meglágyítani a sziveket, melyektől elszakadni nem bír!

Ez élő, eltörölhetetlen emléké megjelenés után, melyből a Boldog kettőt tudott meg: először, hogy szerelmének lángjait Isten nem bírja többé Szívében visszatartani, másodsor, hogy azokat vele akarja a világnak kinyilatkoztatni — szentünk élete a rendes kerékvágásba tért. Arra, hogy a roppant rázkódtatás után magához jöjjön, valami hat hónapja volt s bizony szüksége volt rá; a békének, elmélyedésnek, csendnek, az alázatosságban és Isten szeretetében való feltűnő előhaladásnak hat hónapja, mely után egyszerre, mikor legkevesbbé gondolta, megtörtént a második kinyilatkoztatás. Még megrázóbb volt mint az első, fényesebb is, és

olyan benyomást tett reá, hogy beteg lett az elfogódástól és izgalomtól s azt hitték belehal.

MÁSODIK KINYILATKOZTATÁS.

(1674.)

Ez a második kinyilatkoztatás az egyedüli, melynek nem tudjuk pontosan az idejét. Mindenesetre 1674-ben történt, és pedig mielőtt Colombière atya Paray-ba érkezett, ki azon év őszén ment oda.

Halljuk a Boldog előadását: »Egykor, midőn az oltáriszentség ki volt téve, miután egészen magamba mélyedtem, az én kedves Mesterem, Jézus Krisztus megjelent nekem dicsőségtől ragyogva, őt sebe öt tündöklő nap. Szent emberségéből lángok löveltek elő minden oldalról, különösen pedig imáandó kebléből, mely tűz-kohóhoz hasonlított. Keble megnyílván, föltárta előttem szerető és szeretetre-méltó Szívét, mely ama lángok élő forrása volt.«

Az első megjelenés előadásában a Boldog nem írta le Üdvözítőnk imáandó személyét. Valószínűleg nem viselte magán a dicsőségnek ugyanazon jellegét mint most. Csak a »tövissel koszorúzott« Szív tündökölt. Talán kevésbé királyi, de bizalmasabb megjelenés vala. »Sokáig nyugtatott keblén« úgymond. Ami mintha nem igen illenék össze azokkal a napokkal és lángokkal, melyek a második megjelenésben övezték Jézust. Egyébiránt az alak különbözőse megfelel a tárgy különbözőségének. Akkor a jó barát, az atya volt, ki szelíd erőszakot

használ, hogy megmentse gyermekeit; most pedig a megsértett jegyes, a megtagadott király, ki elégtételt követelni jó.

Míg a Boldog megilletődéstől remegve szemlélte őt, »ekkor történt — úgymond — hogy föltárta előttem tiszta szerelmének kimondhatatlan csodáit s minő túlságig vitte az emberek szeretete, kiktől csak hálátlanság lőn a jutalma: Mi jobban fáj nekem, mint amit szenvedésemben kiállottam: annyival inkább, mert ha némi viszonszeretetre méltatnának, mind kevésbe venném amit érték tettem s ha lehetne, szívesen tennék érték többet is; de ők csak hidegen fogadják, elutasítják minden törekvésemet. Legalább te — mondá végül — szerezd meg nekem azt az örömet, hogy amennyire tőled telik, kárpótolod hálátlanságukat.«

Üdvözítőnk így, miután az első megjelenésben kinyilatkoztatta az új ájtatosságnak igazi alapokát, t. i. azt a szeretetet, melynek tüzét Szívében nem bírja többé elfojtani, — most jellegét tárja föl. Ez az ájtatosság nyilvános megkövetés, kiengesztelés lesz a világ bűneiért, vigasztalás az ő elhanyagolt Szívének. Meghívta a választott lelkeket, jöjjenek, helyettesítsék az oltár zsámolyán azokat, kik őt nem szeretik, s imádásukkal, szeretetökkel kárpótolják őt azon hódolatokért, melyeket az elhült, közönyös tömeg többé meg nem ad neki. *Legalább te, és e szavakat valamennyi jámbor lélekhez intézte, szerezd meg nekem azt az örömet, hogy amennyire tőled telik, kárpótolod hálátlanságukat.*

És midőn a Boldog, tehetetlenségére hivat-

kozva, mentegette magát: »Nesze — úgymond — ezzel pótolhatod minden fogyatkozásodat.« »És akkor — folytatja Margit — az isteni Szív megnyilván, láng lövellt ki belőle oly hő, hogy azt hittem összeéget.« Csodálatos képe annak, amivé ez új áhítat majd az egyházban válik s a szívek általános fölmelegedésének, melynek vigasztaló rajzát vázolni később majd megkíséreljük.

A Boldog, attól a hő lángtól egészen átjárva s annak tüzét kiállani többé nem bírva, kérte Üdvözítőnk, könyörüljön gyöngeségén. »Ne félj — felelt neki — én leszek a te erőd; csak hallgasd meg, *mit kívánok tőled, hogy szándékaim teljesítésére előkészítselek.*« Akkor Üdvözítőnk kettőt kívánt tőle: először, hogy minden hónap első péntekén a sz. áldozáshoz járuljon megkövetésül; másodsor, hogy minden héten a csütörtökről péntekre forduló éjjel tizenegy és tizenkét óra közt keljen föl, boruljon egy órára arccal a földre a világ bűneinek kiengeszteléseül s Szívének vigasztalására azért az általános mellőzésért, melynek az apostolok elálmosodása az olajfák kertjében csak halvány jelzése volt.

»Ez egész idő alatt — mond a Boldog — érzéketlen voltam s azt sem tudtam, hol vagyok. Elvonszoltak onnét, s mert látták, hogy sem beszélni, sem állni nem bírok, anyánkhoz vittek, ki mintegy magamon kívül egészen lázasnak, reszketőnek talált.« És mikor a Boldog elmondta neki, mi történt, vagy mert nem hitte, vagy inkább mert színlelte, hogy nem hiszi, »megalázta ahogy csak

birta: mi nekem roppant gyönyörűséget okozott, hihetetlen örömet szerzett; mert annyira bűnösnek éreztem, annyira resteltem magam, hogy bármily szigorú bánásmódot is nagyon szelídnek találtam volna.»

»És a tűz, mely emésztett, — folytatja a Boldog a tárgygyal magasztosodó irányban — állandó lázba ejtett; de sokkal nagyobb gyönyör volt a szenvedés, semhogy panaszkodtam volna s csak akkor emlegettem, mikor kimerültem. Sohasem éreztem annyi vigasztalást; mert egész testemet iszonyú fájdalmak gyötörték, mi enyhítette kissé epedésemet a szenvedés után. Az az emésztő tűz csak a keresztfáról, a mindenféle megvetésből, megáláztatásból, fájdalomból táplálkozott, szerzett ki-elégítést, és sohasem éreztem szenvedést, mely fölérne azzal, mit amiatt éreztem, hogy nem szenvedek eleget. Azt hitték belehalok.»

A kolostor orvosa, Billiet is ezt gondolta. A láz heves volt nagyon. A Boldognak egyfolytában hatvan rohama volt anélkül, hogy hevét bármely orvosszer mérsékelhette volna. Az ugyan zavarba jött Saumaise anya akkor odament a haldokló ágyához s a szent engedelmességre hivatkozva parancsolta neki: kérje Istentől egészségét s hozzátette, hogy erről a jelel fogja felismerni, vajjon ami vele történt onnét fölülről származik-e, s hogy meg fogja neki engedni a hónap első péntekén a szent áldozást, meg az egy órai imádkozást a csütörtökről péntekre hajló éjjelen. Alázatos Margitunk élénk vonakodást érzett attól, hogy fájdalmainak megszüntét kérje »félvén, hogy meghallgatást nyer.«

De az engedelmesség szavára nem habozott s alig mondott rövidke imát, a láz alábbhagyott, az úter ismét nyugodtan vert s az elámult orvos kimondta fölötte, hogy meggyógyult. Egyébiránt ennek megállapítására nem is kellett orvos; mert a szent fölkelte s e naptól kezdve a nővérek teljes változást észleltek egészségében. Saumaise anya nem tusa-kodott Isten szava ellen. Megadta a Boldognak az engedélyt, hogy a hónap első péntekén áldozzék s azontúl minden héten fölkelhessen a csütörtököt péntekre váltó éjjel.

Azonban Saumaise anya mind nagyobb zavarba jutott. Az a gyógyulás, mely elég közel járt a csodához s talán az is volt, szeget ütött a fejébe, kivált ha e tényt a Boldognak tagadhatatlan szentségével egybevetette. De másrészt a Boldog még fiatal, alig huszonhat éves volt s a rendben még két évet sem töltött. Mi több, az általa elbeszélte látományok olyan különösek voltak. Nem félhetett-e, hogy itt csalódás forog fönt? Saumaise anya végre elhatározta, hogy tanácsot kér; és, első ízben megszakítván a hallgatást, szerzetesekkel tanácskozott, kiknek nem tudjuk a nevét, de mint a régi *Emlékiratok* mondják, »tudós emberek« voltak. Ám, akár mert az oly félénk és alázatos Boldog nem szabatos kifejezéseket használt, akár még inkább, mert azok a szerzetesek a természetfölötti megnyilatkozásokkal szemben elfogultak voltak, mi még a papok és jámbor emberek közt is gyakran gesik, — mindezen tanácskozások eredménye az lett, hogy a dologban sok a képzelődés, van része a

vérmérsékletnek is, és ki tudja? talán a gonosz lélek szemfényvesztésének is, ki oly ügyesen alakoskodott, hogy a jó nővér nem vette észre.

A homály tehát még nőtt, ahelyett, hogy oszlott volna. Elüljárói és gyóntatói által hibáztatva, a Boldog nem tudta többé hova legyen. »Minden erőmet megfeszítettem — úgymond — hogy ellenszegüljek vonzalmaimnak, biztosra véve tévedésemet, de célhoz nem juthatván, többé nem kételkedhettem, hogy el vagyok hagyatva, mert azt mondták, hogy nem Isten lelke vezérel és mert mégis lehetetlen volt annak a léleknek ellenállanom.« Egyszer, midőn e vívódások sulya alatt roskadozva éppen Üdvözítőnk lábainál sóhajtozta el panaszait, mintha hangot hallott volna, mely így szólt: »Légy türelemmel s várd szolgálmat.« Mit akar ez jelenteni, nem tudta. De ez a szó egy kis balzsamot öntött lelkébe ama gondolatban, hogy ha itt lesz az ideje, Isten majd segítségére jó.

Eközben Saumaise anya egy áhítatos értekezést jelzett leányainak, melyet aznap egy Jézus-társasági atya fog tartani, ki csak most érkezett Paray-ba s kiről az volt a hír, hogy Isten dolgairól ékesen beszél. De la Colombière atya volt a neve. Feltűnő lehetett, hogy Paray-ba, ebbe a kis városba küldték a fiatalsága mellett is hírneves embert, ki első föllépteivel magas véleményt keltett. A következmény megmutatta e küldetésnek isteni alkalmosságát. De la Colombière atya csakugyan megérkezett, éppen a legnagyobb zavar közepett, mindjárt a második kinyilatkoztatás után,

melyet a paray-i »tudós emberek« oly balul fogtak föl; a mindannyinál fontosabb harmadik és utolsó kinyilatkoztatás előtt; s néhány szavával a nagy sötétségben világot derített.

A többi nővérekkel a jelzett értekezésen megjelent a Boldog is, anélkül, hogy De la Colombière atyának neve legkisebb hatást tett volna rá. De alig nyitotta az meg ajkait, Margit tisztán hallotta e szavakat: »Ez az, kit neked küldök.« Hozzá lévén szokva, hogy bevárja Isten perceit, föl sem igen vetette szemeit, hogy megismerje az atyát, s aki őt neki küldte: Istenre bízta, hogy összehozza vele.

Megjött a kántorbőjt s Colombière atya kötelessége volt a kolostorbeliek gyónását meghallgatni, mikor is a Boldog észrevette, hogy, bár az atya sohasem látta őt, úgy beszélt hozzá, mintha tudta volna mi történt vele. Hosszasan ott tartotta, sőt ajánlkozott, hogy másnap meglátogatja s lelki állapotáról teljes tájékozást szerez. Ez előzékenység sohasem jöhetett volna jobbkor; mindazáltal a Boldog nem akarta előtte megnyitni szívét; a második ajánlatra pedig félénken és alázatosan csak annyit felelt, hogy az engedelmesség parancsa szerént fog tenni.

Valószínű, hogy a Boldognak lelki állapotáról a tisztelendő Saumaise anya beszélt Colombière atyának, az addig hallott véleményekhez még egy jámbor és tudós emberét akarván kikérni; meglehet az is, hogy Isten maga utasította őt, hogy megszerezze hű szolgálójának a vezérletet, melyre nagy szüksége volt. Bármint legyen, néhány nap mulva az atya ismét eljött és kérette a Boldogot:

»Noha — mond ez — Isten akaratának tudtam, hogy beszéljek vele, mégis szörnyű vonakodást éreztem mikor hozzá kellett mennem.« De az a vonakodás csak pillanatig tartott. A szent szerzetes jámborsága és szelídsége megnyerte, bensőleg a kegyelem is ösztönözte s lassankint föltárta előtte szívének minden titkát. A beszélgetés hosszú volt. A Boldognak felvilágosítást és vigaszt hozott. »Megnyugtató, hogy nincs mit félnem annak a Léleknek magatartásától, annál kevésbbé, mert az engedelmességtől nem von el; hogy követnem kell sugallatait, átengedve neki egész lényemet, hogy magamat neki szenteljem, föláldozzam tetszése szerint. Csodálta Istennek nagy jóságát, hogy annyi ellenszegülés közt vissza nem vonúlt, tanított becsülni Isten adományait s tisztelettel és alázattal fogadni a gyakori közlekedést és bizalmas beszélgetést, melyekben részesített; hozzátette még, hogy örökösen hálás legyek ez oly nagy jóság iránt. És mikor tudtára adtam, hogy lelkemnek e királya mindig és mindenütt lépten-nyomon kísér oly közel, hogy szóbelileg imádkozni nem tudtam, pedig oly erőfeszítést vittem végbe, hogy szám akárhány-szor nyitva maradt, de egyetlen szót sem birtam kiejteni főleg az olvasó közben — azt mondta, ne tegyem többé s a szóbeli imádságból elégedjem meg azzal, ami épen kötelesség. És közölvén vele egyet-mást a különösebb kedvezményekből és szeretet-szövetségekről, melyekben lelkem szerelmese részesített, s melyeket nem írok itt le, azt mondta, hogy nekem nagy okom van mindezek-

ben magamat megalázni, neki pedig csodálni Isten irgalmát irántam.«

Idéztük ezt az egész lapot, mert nagy rövidségében is igazi fényárt tartalmaz: fenkölt, kedves, igaz, okos, áhítatos valamit; és mert különben is ez a Colombière atya remek szava. Kétségkívül mondott ő többet is. Sokáig szónokoskodott. Hirdette az evangéliomot Francia- és Angolországban. De valószínűleg csak arra volt teremtve, messze földről elvezetve, rejtett csodák egész sora által istenileg előkészítve, hogy ezt a szót kimondja. És mikor kimondta félrevonúl. Küldetésének vége. Szerepét betöltötte. És e szerepnél bizonyára nincs dicsőbb, nincs hasznosabb; mert egy ilyen lelket világosítván fel, fölvilágosított ezreket. Jelentékeny részben hozzájárult ahhoz, hogy az egyház ama kornak bőszi viharában megnyerte az evezőcsapást, mely a veszedelmen átsegítse. Egyébiránt nem vonúl vissza, míg munkáját be nem végzi. A harmadik kinyilatkoztatás döntő pillanatában itt lesz ő, hogy fölvilágosítsa, gyámolítsa a Boldogot; és mikor megismerte és komolyan tanulmányozta Isten akaratának ez utolsó és legfontosabb nyilvánítását, szentünkkel ő lesz az első ki leborúl s magát Jézus Szívének szenteli.

HARMADIK ÉS UTÓLSÓ KINYILATKOZTATÁS.

(1675. június 16.)

A Szent Szívre vonatkozó magasztos kinyilatkoztatások közül 1675. június 16-án történt az utolsó

az, mely az ünnepélyes beszélgetések sorozatát bezárta, kimondva azokban a végső szót. Idáig az alázatos szűz Üdvözítőnktől csak benső kegyelmeket kapott, aminőkben már más szent lelkek is részesültek. Itt az óra, melyben dicső nyilvános küldetésével ruházza fel őt.

Úrnap nyolcada alatt, vasárnap 1675. június 16-án a Boldog ott térdelt a kar rostélya előtt, a szentségházra függesztve szemeit. Épen »*tűlságos kegyelmeket kapott szerelmétől,*« mindössze ennyit mondott róla, midőn egyszerre Üdvözítőnk az oltáron megjelent neki.

Aztán föltárta előtte isteni Szívét és szólt:

»Ime a Szív, mely annyira szerette az embereket, hogy nem kimélt semmit, kimerítette és fölémésztette magát, csakhogy szeretetét kimutassa; és nagyobb részöktől elismerésül csak hálátlanságot kapok ama tiszteletlenségben és szentségtörésekben, ama hidegségben és megvetésben, melylyel a szeretetnek e szentségében bántanak. És — tette hozzá Üdvözítőnk olyan hangon, mely a Boldognak Szívébe nyilallott, legjobban fáj az, hogy ezt nekem szentelt szívek teszik.«

Majd azt kívánta tőle, hogy isteni Szívének tiszteletére az egyházban külön ünnepet alapíttasson. »Azért azt kívánom tőled, hogy az Úrnap nyolcadára következő első péntek külön ünnepül Szívem tiszteletére legyen szentelve, áldozzanak azon a napon s nyilvános megkövetéssel nyujtsanak neki tiszteletkárpótlást az okozott bántalmakért. És ígérem neked, hogy Szívem kitárul s bőven osztja szerelme

árjait mindazokra, kik neki e tiszteletet megadják vagy megadatják.«

Im az utolsó kinyilatkoztatás. Valamennyi közt ez maradt a legnevezetesebb. És méltán; mert ami csak a Jézus isteni Szívét illető ájtatosságra vonatkozik, ebben mind benne van: alapoka, mely nem egyéb, mint Isten túláradó szeretete, a szeretet mely újabb, nagyobb erőfeszítésre vállalkozik, hogy legyőzze a rosszat; célja, vagyis imádást mutatni be Istennek kárpótlásul, vigaszul, nyilvános megkérlelésül; jellege, hogy immár nyílt tisztelet legyen, miután oly sokáig volt benső áhítat; végre hatásai: az isteni szeretetnek új kiárasztása az egyházra és kivált azokra az ájtatos lelkekre, kik terjesztőivé, apostolaivá szegődnek.

Egyébiránt akár azért, mert Üdvözítőnk mérsekelte jelenlétének ragyogását, hogy ez oly fontos pillanatban meghagyja neki szellemének teljes szabadságát; akár azért, mert Colombière atya által megnyugtatta, a Boldog elűzött minden félelmet s egészen átengedte magát annak a boldogságnak, hogy isteni Mesterét szemlélheti: e harmadik kinyilatkoztatás után mitsem veszünk észre azokból az erős megárázkódtatásokból, melyek a két elsőt követék. Az aláztos szűz elmélyed, figyel, boldog. Megdőbbenve a nagy küldetés fölött, mert ki ő, hogy az egyházban ünnepet alapítson, ő, kinek még elüljáróit sem sikerült meggyőznie? az az egy szó is alig roppen le ajkairól: »De Uram! hogy tehessem én azt?« Üdvözítőnk azt felelte, forduljon Istennek ama szolgájához, kit hozzá »egyenesen e szándék megvalósítása végett« küldött.

Csakugyan Colombière atyához fordult, közölte vele ezt a kinyilatkoztatást, mint közölte a másik kettőt. A derék pap írásban kérte tőle annak előadását, hogy jobban tanulmányozhassa. Látni fogjuk később, mily vallásos tisztelettel őrzé ezt az iratot. Komolyan megfontolta Isten előtt, és, onnét fölülről felvilágosítva, kijelentette a Boldognak, hogy, semmi kétség, ez a kinyilatkoztatás az égből jött, bízhatik benne. Így megnyugtatta, Margit nem habozott többé. Leborult Jézus isteni Szive előtt, ünnepélyesen neki szentelte magát, s első adta meg az egyik legtisztább hódolatot, melyben valaha részesült a földön és a mennyben. A tiszteletreméltó Colombière atya szintén hozzá akart csatlakozni s ő is Jézus Szivének szentelte magát. Ez 1675. június 21-én történt, az Úrnap nyolcadát követő pénteken, ugyanazon a napon, melyet Üdvözítőnk kijelölt, hogy imádandó Szivének ünnepe legyen örökre. Így fogadta egy szent papnak és egy igénytelen szűznek személyében amaz imádásnak zsengejét, melyben nemsokára az egész emberiség részesíteni fogja.

Igy ment végbe a Szent Szív kinyilatkoztatásának hármas és mégis egységes dicső drámája. Így jött napfényre lassankint, böles és titokzatos rendben, a legigénytelenebb Szűznek e páratlan látománya. És amit ő látott egymás után három ízben ott, abban a kápolnában, ama rostélyon át, azon az oltáron, abban a csendben, abban az elragadtatásban, látta az egyház is. Megvizsgálta a tanúságtételt, az elbeszélést, melyet szentünk megható szerénységétől az engedelmesség csikart ki;

és igaznak, hitelesnek nyilvánította. Az igénytelen Szűz nyomán a Szent Szív elé odaborúlt ő is.

És amit Üdvözítőnk kívánt megtörtént. A hónap első péntekén mindenfelé leborúlnak Jézus Szíve előtt, megkövetik, kérelmek megfoghatatlan hálátlanságáért az emberiségnek, melyet szenvedélylyel szeretett. És akadnak mindenütt keresztények, kik a csütörtökről péntekre hajló éjjelen fölkelnek, férjes nők, anyák, fiatal leányok, Istennek szentelt szüzek, papok, kik virasztanak vele, sírnak vele, sőt néha testökre nyomják szenvedésének szent sebeit is. Végre mindenütt, az egész katolikus egyházban, az Úrnap nyolcadát követő péntek ünnep, arra szentelve, hogy szemlélgessük a legjobb Szívnek gyöngédségeit, áldozatait.

De folytassuk történetünket. E magasztos tárgyban Üdvözítőnk akaratának még csak egy részét ismerjük. Elénk tárul a többi is, látjuk majd teljesedni azokat is. Bizonyára idő kell hozzá. De kell a napnak is, míg egy-egy borongós őszi reggel áttöri a láthatárt elhomályosító ködöt, és nyájas felragyogása minél lassúbb volt, annál kívánatosabb, kedvesebb. Így van ez Jézus imádandó Szívével is a mi bús, borongós napjainkban. Még csak két százada, hogy a láthatáron megjelent. Ne panaszkodjunk. Már szétoszlott a legtöbb felhő. Közeleg az óra, midőn beragyogja az eget és fölmelengeti a földet.

TIZEDIK FEJEZET.

MIKÉP KÉSZÍTI ELŐ ISTEN A PARAY-I KOLOSTORT,
HOGY A SZ. SZÍV SZENTÉLYE LEGYEN.

(1675--1678.)

Sanctificamini; eras enim faciet Dominus inter vos mirabilia.

Szenteltessetek meg! mert holnap az Úr közöttetek csodákat teszen.

(Józue, III. 5.)

Az alázatos szűz tehát ime meg van bízva a legfélelmesebb küldetéssel. Ő, ki bezárkozott a kolostorba, mint valami sírba, hogy ott örökre elkerülje az emberek tekintetét; ki benn a kolostorban is oly gondosan rejtegette magát, ő beszéljen most az egész világnak, irányozzon minden szemet Jézus isteni Szívére, melyet eddig csak néhány választott lélek ismer; jusson el magához a pápához s vegye rá, hogy az egyházi év sorrendjébe új ünnepet iktasson be!

És, hogy ezt a félelmes küldetést betöltse, Isten minő támogatást készít neki? Volt akkor Meaux-ban egy püspök, ki elérte a dicsőség tetőfokát, a Bol-

dognak földije, ki, ha eltanúlja tőle Jézus Szívének titkait, azokra a lángésznek olyan ragyogásával, oly kiváló tapintattal tanította volna meg a világot, hogy a XVIII. századnak minden buta ellenvetését előre elfojtotta volna. Volt, nem messze Meaux-tól, Cambraiban is egy püspök, kiben nem volt meg Bossuet-nak lángesze, de aki lelkének gyöngédségével, szívének tisztaságával, érzelmeinek nemes emelkedettségével, úgy látszik csodálatosan behízelegte volna a világnak ezt a gyöngéd tant, mely annyira alkalmas meghódítani, elbűvölni az olyan szívet mint az övé. Kevéssel azelőtt halt meg Párisban egy aggastyán, ki, mint Sz. János, a szeretet tüzetől kimerült s késő öregségében nem tudott már egyebet, csak ismételte a pathmosi látnok szavait: »Fiacskáim, szeressétek egymást.« Ez Páli Sz. Vince volt; méltó szintén, hogy a Szent Szívnek apostola legyen; s ha ezt a kedves ájtatosságot végső sóhajával ő leheli ki — örökké tiszteltté teszi. Volt iskolájában két fiatal pap: Olier és Condren atya, kiknek azt a dicső küldetést adta Isten, hogy lángra lobbantsák a papság szívet, felgyujtsák a szeretetet azok keblében, kik annak hirnökei, apostolai tartoznak lenni; s azt hiszem, ha ezt a fénysugárt is hozzáfűzhetik a papságról hangoztatott fönséges eszmékhez, abban győzhetetlen erőt találtak volna s azal is növelik magasztos művök vonzerejét, báját.

Ám, ama fönsőbb intézkedésből, mely az egyház történetében oly gyakori, midőn Isten abban leli kedvét, hogy a gyöngeség által diadalmaskodjék, e tündöklő csillagok közül Boldogunk alázatos

egére nem kerül egy sem. Az egyetlen, nem hirneves, de jámbor és ékesszóló férfiú, ki Paray-ban egy pillanatra feltűnik, el is tűnik azonnal, mintha Isten csak azért küldte volna őt, hogy elringassa Margit aggodalmait s aztán saját gyöngeségére hagyja.

Valóban, kevéssel az említett fönséges kinyilatkoztatás után Colombière atya rendeletet kapott, hogy Angolországba menjen s a yorki hercegnének, a katolikus Modenai Máriának, az angol korona esetleges örököse nejének udvari papja legyen. A szent pap hirtelen elutazott, mint a katonák és szerzetesek utaznak, s mindössze pár szót írt a Boldognak, az Isten akaratára hagyatkozást és az alázatosságot ajánlva neki; s kapott attól egy lát-noki levélkét, melyben bátorságra hívja föl a küzdelmek között, szelídségre leendő ellenségeivel szemben s alázatosságra a sikerben. Búcsúzásuk ennyiből állott. A Boldog aztán veszélyes küldetésével szemben egyedül találta magát. Egy pillanatra megdöb-bent és remegett; majd visszatért lelkébe a nyugalom, szive legbensejében hangot hallván, mely azt mondotta: »Vajjon Isten nem elég neked?«

Azt vélhetnők, nem lehetett volna rosszabbul választva az óra, melyben Margit elveszítse a fölvilágosult vezért, kire alighogy ráakadt. Közelgett a perc, midőn szentünknek, ki arra volt hivatva, hogy Jézus Szívének kimondhatatlan titkait a világgal megismertesse, magának kellett azokat megismertetnie, még pedig fájdalmas tapasztalásból. Jézusnak tövissel koszorúzott, lándsával átvert Szive nemsokára hű képét nyomja rája. Emlékszünk minő

élvekkel halmozta el Isten az ujoncidő alatt és fogadalma napján; de vegyült az élvek közé valami keresztnek jelzése is, mely később jön és olyan lesz, hogy Isten különös segélye nélkül el nem bírja. A Boldog épen nem ijedt tőle, sőt untalan esdeklett e kereszt után. Végre megjött és méltó lón Ahhoz, aki megigérte, és ahhoz, aki úgy óhajtotta.

Először a testi fájaldalmak jelentkeztek. Ami kis egészsége volt elenyészett. Már csak sínylett; s e szenvedő állapotot sajátságos körülmények valami olyan titokzatossá tették. Egy reggel, hogy az udvar közepén levő kútból vizet merített, a színig telt veder kisiklott kezeiből, sulyától növelt egész gyorsaságával lezuhanva, erősen megforgatta a hosszú vas-nyelet, mely fölhúzására szolgált. Ez a gépezet fején találta Margitot, földre vágta, inyét fölhasítottá s néhány fogát kiütötte. Odaszaladtak hozzá; fölemelték: össze volt zúzva, vérben úszott, de mosolygott. E szörnyű fájdalom világánál megértett egy látománnyt, melyben kevéssel azelőtt részesült. A szent ostya megjelent előtte tündökölve, mint a nap s e dicsfény között látta Üdvözítőnket, ki, kezében tövis-koronát tartva fejére tette azt, mondván: »Leányom, fogadd e koronát annak jeléül, melyet nem-sokára kapsz, hogy hasonlatos légy hozzám. És valóban, e naptól kezdve mintha tüzes abroncs övezte volna homlokát. Fejét nem birta megtámasztani, lehajtani, még párnájára sem. De nem panaszkodott. Büszke és boldog volt, »hogy tövissel koronázott Jegyeséhez ebben hasonlatos.« »Megvallom, mondá, hogy sokkal adósabbnak érzem magamat

isteni Mesterem iránt azért a drága koronáért, mintha a föld legnagyobb királyainak minden fejedelmi ékszerét nekem ajándékozta volna; annyival inkább, mert ezt nem veheti el tőlem senki. Gyakran abba a boldog kényszerűségbe hoz, hogy viraszszak s szerelmem egyetlen tárgyával beszélgessek, mert nem tudom fejemet a párnán pihentetni, mint az én jó Mesterem, ki a kereszt ágyán nem tudta az ő inálandó fejét megtámasztani.«

Egyúttal megújulni érezte azt a titokzatos szomjat, melyben már szenvedett s melyet nem bírt többé lecsilapítani semmi, akár mert az őt emésztő tűz szárította a vérét, akár mert Isten ebben is hasonlóvá akarta tenni megfeszített Üdvözítőnkhez. Egyébiránt csak az engedelmesség bírhatta rá, hogy magának némi enyhületet szerezzen. »Meggondolván, — mondja Lévis-Chateaumorand anya, — hogy a keresztben Jézusnak utolsó fájdalma az égető szomj vala, elhatározta, hogy hetenkint csütörtöktől szombatig nem fog inni. Máskor ötven napon át nem ivott semmit; és midőn elüljárói parancsára kénytelen volt magát kissé üdíteni, a legállottabb, legkellemetlenebb víz is, mondá, még nagyon jó neki.«

A Boldog fájdalmainak elsorolásában ne feledjük azt a láthatatlan sebet, melyet az első nagy kinyilatkoztatás óta hordott. Üdvözítőnk a szolgálója szívére »saját szive leghőbb lángjainak egy piciny szikráját lövelvén,« oldalán titkos fájdalmat érzett, mely a hónapnak minden első péntekén növekedett. »Ez a seb, úgymond, melynek fájdalma

igen kedves nekem, oly élénken sajog, hogy emészt és elevenen éget el.«

Ezzel még nincs vége. Üdvöztőnk megadta már neki töviskoronáját, juttatott neki valamit haláltusájának szomjúságából, valamit oldalának szent sebéből is; most, művét befejezendő, megjelent neki kereszttel kezében és így szólt hozzá: »Fogadd leányom a keresztet, melyet én adok neked, ültess szivedbe azt. A legkínosabb gyötrelmeket fogja éreztetni veled, melyek ismeretlenek és állandók lesznek.« Ettől fogva igazán nem volt egyéb, mint a szenvedések keveréke, mely szálnalmat keltett; élőképe Jézus megsebzett, vérző, tövissel koszorúzott szívének. »Valóban, mondja egy szent püspök, sem lábain, sem kezein, sem oldalán nem viselte az Üdvöztő sebeinek látható jelét, sohasem részesült ama csodálatos sebhelyek kitüntetésében, melyek Assisii Sz. Ferenc és más szentek dicsőségét képezék. De hasonlatossága az isteni Mesterrel, noha rejtettebb, nem kevésbé valódi volt.«¹⁾ Tüzes öv a feje körül; szomj, melyet misem olthatott; oldalának fájdalma, mint a lándsadöfés; végre a kereszt, oly súlyos, oly nyomasztó, hogy néha, minden erélye mellett, és bár sovárgott a szenvedés után — kísértetbe jött letenni azt; de akkor Üdvöztőnk közbelépett, hogy a keresztre maga helyezze vissza. Mint egykor például, midőn beteg vala s enyhületül a másik oldalára akart fordulni, Üdvöztőnk megjelent neki s kimondhatatlan hangon

1) *Lettre pastorale de Mgr de Marguerie, évêque d'Autun, pour la béatification de la B. Marguerite-Marie* p. 19. Autun 1865.

Így szól hozzá: »Mikor én keresztemet vittem, nem váltogattam vállaimon.«

Igy teljesítette Isten amit előre jelzett szolgálójának, midőn ujonkodása kezdetén lábai elé helyezkedett mint a festményre kész vászon, s amint megigérte, hogy lefesti rajta szenvedő életének minden vonását. »Mint Veronika kendője, folytatja az imént idézett szent püspök, megkapta ő is elgyötört, megalázott vonásainak lenyomatát.« Így kellett ennek lenni; mert nincs tökély, még emberi sem, nincs értelmi emelkedettség, nincs erkölcsi nagyság, annál kevésbbé szentség, fájdalom nélkül. Így kellett lenni főleg a rábízott küldetés miatt. Mikép érthette volna meg Jézus Szívét, az odaadásnak és áldozatnak, a szeretetből való önfeláldozásnak e tárházát; és kivált mikép beszélhetett volna róla, mutathatta volna meg a világnak, ha nem azon kezdi, hogy saját szívét is a szeretetnek, és következőleg az önfeláldozásnak és fájdalomnak tárházává tegye?

Ugyanazért, bár segítette Isten sokszoros megpróbáltatásokkal, áldozatokkal és gyötrelmekkel, melyek mindig csak növekedtek, ez mind semmi volt arra, hogy kielégítse epekedését a szenvedés, a halál, a szeretet után. »Jézus iránt érzett hő szerelméből származott nála a megvetésnek, a szenvedéseknek szeretete, melyet mindennapi kenyerének nevezett. És jóllehet Isten bőkezűen betöltötte ebbeli vágyait, azért nem kevésbbé éhezett rá. Sohasem találta magát eléggé megalázottnak, eléggé meggyötörtnek; fájt neki, ha egy nap ezt a táplálékot nélkülöznie kellett, és ha az engedelmesség ereszti,

a végletekbe megy.« — »Szeretete a fájdalom és szenvedés iránt kielégíthetetlen volt, mondja a *Contemporaines*. Mint Sz. Teréz, szenvedni vagy halni akart, és azt mondta, szívesen élne az utolsó ítélet napjáig, ha mindig volna Istenért mit szenvednie; de, csak egy napig is, fájdalom nélkül élni, elviselhetetlen volna.« Mondta azt is, hogy »két mohó láz emészti, egyik a szent áldozás után, melyben szívének Istenét és Istenének szívét nyeri; másik pedig a szenvedés, megvetés, megsemmisülés után.«

Míg a Boldog Mária-Margit lelkében ezek történtek, magában a kolostorban készülődtek egyéb dolgok, melyek az önfeláldozás őt gyötrő szomjának bő táplálékot adhattak. Társainak szemében mindinkább talány lett az élete. Nem értettek belőle semmit. Az elmékben ahelyett, hogy oszlott volna, sűrűdött a köd. Margit már csak kételkedést, gyanút, ellenmondást tapasztalt maga körül. Ugyan képzeljük el, mi lehetett 1675-ben, paray-i szerzetes nővérei előtt a mi igénytelen Margitunk!? Isten egy csodálatos küldetéssel bízta meg, megbecsülhetetlen kitüntetésben részesítette, midőn Szent Szive gyötreimeinek és szenvedéseinek osztályosává avatta; de a nővérek nem tudtak erről semmit, sem Colombière atyának, sem Saumaise anyának, sem annál inkább a Boldognak egyetlen szava nem árulta el a titkot; csak azt tudták róla, a mit láttak, vagyis az imádságban töltött hosszú, a közösnél hosszabb órákat; a főnöknő által bizonyára megengedett, de a Visitatióban szokatlan éjjeli fölkeléseket; különöseknek látszó tényeket, például, hogy örökös

térdepelve foglalkozott, vagy másokat, melyek meglepők voltak de érthetetlenek, mint azok az ájulások, melyek a közös imánál elfogták, hogy a nővérek kénytelenek voltak, kivinni őt; aztán, ami legfontosabb volt, azok a gyakori értekezések a főnöknővel, Colombière atyával, a rendkívüli gyónatókkal, mely értekezéseket a szegény nővér inkább túrt mint óhajtott, s melyekből nem szívárgott ki semmi; végre mindazok a dolgok, melyek könnyen csálnak az ajkakra ilyen szavakat: »A mi kedves nővérünk miért nem tesz semmit úgy mint a többiek? Micsoda különködésben telik kedve?!«

Vegyük ezekhez a sajátóságos elmélyedést, melyről már szóltunk, mely napról-napra növekedett s bármely hivatalra mind képtelenebbé tette. Megkísérelték a betegeknel alkalmazni, de nem nagy sikerrel, noha oly jó, oly buzgó, oly önfeláldozó volt mindig s noha szeretete a hősiességnek olyan fokára emelkedett, hogy annak előadását olvasóink nem állanák. Alkalmazták a konyhában, de erről is le kellett tenni; kiejtett a kezéből mindentsama csodálatos alázatosság mellett is, melylyel ügyetlenségeit jóvátette, ezek mégis csak megbontották a rendet, a szabályszerűséget, melynek egy szerzetházban uralkodnia kell. Áthelyezték a növedébe, hol nagyon kedvelték a lánykák, kik, mint valami szentnek, levagdosták a ruháit, de ott is, elmerültebb volt, semhogy a szükséges éber örködés meglehetett volna benne. — Szegény kedves nővér! 1675-ben méginkább mint 1672-ben, nem élt ő a földön, egészen kellett hagyni!

Hozzá még azok a különös betegségek, a hirtelen gyógyulások, a rögtönös visszaesések, az az állapot, melyet az orvosok nem értettek, a nővérek még kevésbé. Hogyne szörnyűkődtek, hogyne tünődtek volna: vajjon mindez nem képzelgés, idétlen hajlam, ámítás talán? Kérdezni hiába kérdezték; nem felelt semmit, vagy legalább semmi kielégítőt, felvilágosítót. Némelyek aztán már arra fakadtak, hogy Mária-Margit nővér ábrándozó. Vádolták, hogy elbódította Saumaise anyját és Colombière atyát, s ábrándjainak részeseivé tette őket is. Akadtak, kik még messzebb mentek; azon tanakodtak: nem az ördög szállotta-e meg, s elhaladtában némelyek szentelt vizet hintettek utána.

Ez eltérő ítéleteknek, melyeket megengedett Isten, mint megengedte hajdan Sz. Tamás hitetlenkedését, megvolt az az előnyük, hogy a Szent Szívre vonatkozó kinyilatkoztatások isteni voltát szebb világításba helyezték. De volt kelletlen oldalak is: hibákra adtak alkalmat, némi zúgolódásra, szeretetlen szavakra, és némelyekben Isten útjainak makacs félreismerésére és állásfoglalásra, melyek a paray-i kolostort kevésbé alkalmassá tették volna, hogy a Szent Szívnek szentélye legyen. Mindez egy különös tényt idézett elő, melyet idáig rosszul ismertek, Languet püspök meg épen felfujt, mert annak előadását a régi szerzetesnök ajkáról szedte össze, kik az abban vitt szerepet maguknak meg nem bocsátván, nagyították hibájokat, mely tényt tehát igaz világításba kell állítani s valódi értelmének magyarázatát adni.

Valamint Isten, mikor a Sinai hegyen törvényt akarta adni a népnek, azt parancsolta neki, hogy előbb tisztítsa meg magát, mert »holnap — úgymond Mózes által — az Úr csodákat tesz közöttetek«; vagy miként Üdvözítőnk, mielőtt Jeruzsálemben megkezdte működését, a templom kitakarításával akarta azt bevezetni s kiűzte belőle azokat, akik megszenteltlenítették: épúgy, midőn Szent Szive kincsét a paray-i kolostorra volt bízandó, elhatározta, hogy ünnepélyes elégtételt kíván tőle minden, főleg szolgálójával szemben ott elkövetett hibáért. A dolog így történt:

Évenként, november 21-én, a Sz. Szűz bemutatása napján, a templomban, a szent mise alatt valamennyi szerzetesnő megújítja fogadalmaikat, miután erre rövid szent gyakorlattal és némi vezekléssel előkészült. Midőn tehát 1677-ben november 20-án, esti hat órakor a nővérek, némi kis étkezésre, mert az böjti nap nekik, az ebédlőbe mentek, nagy meglepetéssel látták, mint jó, vagy inkább vánszorog be oda a Boldog, s könyves szemmel, feldúlt arccal mint térdepel le a terem közepén s hasztalan mint erőködik szóhoz jutni. Magánkívül volt, egész testében reszketett, s közbe-közbe csak annyit mondott: »Istenem, Istenem, könyörülj rajtam!« Miután hiába igyekeztek néhány szót kivenni belőle, a főnöknőhöz, Saumaise anyához vitték, ki a betegszobában betegen feküdt, s ki előtt ugyanoly fájdalom-rohamban, mintegy lesújtva jelent meg; kérdezték mi baja, de nem birt szólni, míg a főnöknő, ki tudta, hogy egyedül az engedelmes-

ség nyithatja meg ajkait, megparancsolta neki, hogy beszéljen. Akkor aztán elmondta, hogy Isten a kolostorral elégedetlen, hogy meg akarja büntetni, hacsak Margit bele nem egyezik, hogy helyette áldozat legyen s kiállja az arra mért büntetést; hogy ő sokáig ellenállt, megrémülve a nagy megaláztatások és szenvedések láttán; hogy ama naptól kezdve, mikor így szólt hozzá: »Neked kell magadat Szivem engesztelő áldozatául adnod, hogy a kiszabott büntetést elfordítsad,« és mikor ő félelemből elodázta a dolgot, Isten nem szűnt meg sürgetni őt; hogy reggel ismét rettentő módon megjelent előtte az Isten haragja és azt mondta: »Kemény dolog neked igazságom nyilai ellen tusakodni« s ugyanaz a harag hozzátette: »Mivel annyira ellenszegülsz, hogy a megaláztatásoktól szabadúlj, megkétszerezem azokat rajtad: a titkos megaláztatás helyett nyilvános áldozatot kell hoznod a legmegalázóbb körülmények között;« hogy azért vonszolta magát az ebédlőbe, mert azonnal és nyíltan meg akarta hozni az áldozatot, melyet Isten tőle a kolostor bűneiért követelt, de ajkain elhalt a szó, s a szégyentől remegve és az őt üldöző bosszús Istennek tekintete alatt elájult. Mindezt zokogva beszélte el a főnöknőnek, szálnalmat keltő hangon és arccal.

Saumaise anyja, ki a Szent Szív dicső kinyilatkoztatásait ismerte s azok igazsága felől nem kételkedett, és készen volt rá, hogy Isten azokat előbbutóbb megismerteti a kolostorral, nem csodálkozott, ha egészen meg akarta azt tisztítani, hadd érdemelje meg, hogy Szent Szívének első szentélye lesz. Paran-

csot adott tehát a helyettesének s megbízta őt, menjen, mondja meg a nővéreknek, hogy Isten föl van ingerülve ellenök s kiengesztelésére minden nővér, midőn cellájába tér, ostorozza meg magát bűnhődésül mindazon bűnökért, melyekben a kolostor vétkes.

Ha a főnöknő, mikor azt a vezeklést kiróttá, megmondhatta volna annak okát, vagyis, hogy szükséges megtisztítani azt a helyet, hol csodáit fogja ragyogtatni Isten, — a nővérek csak a szeretetkiáltásában törtek volna ki. De mitsem mondván, mitsem mondhatván, az egész kolostort kemény megpróbáltatásnak vetette alá. Mert végre is, Margitnak megjelenése az ebédlőben, könnyei, fojtó zokogása, jajai: »Istenem, könyörülj, könyörülj rajtam!« aztán hosszas értekezése a főnöknővel; majd a főnöknő üzenete, hogy Isten elégedetlen, hogy a kolostor nem elég szent, hogy vezekléssel kell megtisztítani; mindez, ma, midőn a Boldog, homlokán a szentség dícsugarával áll előttünk, Istentől jövén a Szent Sziv szentélyét megtisztítani, — szép és világos dolog; de akkor nem így volt. Ez oly fiatal, alig huszonnyolc éves szerzetesnő, ki csak az imént tett fogadalmat, leckét tart valamennyi nővérének, a tisztos öregeknek, kik őt nemrég fogadták be; mindez, meg kell vallanunk, legalább is furcsa volt.

És mégis, e kolostornak, melyről Greyfié anya azt mondta: »e kedves Paray, a benne uralkodó engedelmesség révén a főnöknők Thabora,« buzgósága, jámborsága olyan volt, hogy a nővérek csendben visszavonultak celláikba s ott zúgolódás nélkül végrehajtották a rájuk mért fájdalmas vezek-

lést s még csak azt sem kérdezték: miért? Csupán némelyek, kiket kötelességök a betegszobába szólított, vagy kiket némi benső elégtelenség Sau-
maise anyához vitt, találták ott Margitot, még mindig lesujtva, remegve. Odamentek hozzá; kérdezték; hallgatása csak növelte elégtelenségöket. És mert a lefekvés órája már ütött, a Boldog pedig képtelen volt cellájába menni, odavezették vagy inkább vitték, elárasztva kérdésekkel, melyek csakhamar tréfává, gúnynyá fajultak. Mert szent társoknak titkos szenvedéseiről nem tudván semmit, némelyek orvost akartak hivatni, mások meg azt mondták, hogy elég szentelt vizet próbáltak már.

Hányan voltak? Legfőlebb öten. S ha az őket fődő fátyolt föl akarnók lebbenteni, meg tudnók mondani a neveiket is. Nem, amint mondják, laza és lanyha, hanem igen jámbor, sőt buzgó nővérek voltak azok; csakhogy kissé szorosán ragaszkodtak a betűhöz; nem akartak tudni semmi újításról; szolgálilag vették Salesi Sz. Ferenc szavait s azt tartották, hogy utóvégre is a Boldog ahelyett, hogy a kolostort így felizgatja, jobban tenné, ha az előirt szabályokhoz tartaná magát.

De különben is bizonyítékát adták jámborságuknak, nemcsak később, — midőn Languet püspök lábainál oly alázatosan vádolták magukat, sőt tulságos alázatosan, mert tévedésbe vitték az ő történetírói lelkiismeretét, — hanem mindjárt másnap reggel. Valóban, nyugtalankodván, hogy megtörték a szent csendet, s heveségökben a szeretettel ellenkező szavakat találtak kiejteni, engedélyt kértek, hogy

szent mise előtt gyónhassanak; és mikor a szent áldozásról visszajöttek, a Boldog hallotta Üdvöztönket így szólani: »Leányom, a béke teljes, igazságosságom szentsége ki van elégtíve.« A templom ki volt takarítva.

E dicső tény, melynek jelentősége nyilvánvaló s mely csakugyan nem volt egyéb, mint a paray-i kolostor isteni kitakarítása arra a napra, midőn Jézus Szive azt első szentélyévé teszi — volt az utolsó alkalom, melynél a tisztas Saumaise anya előttünk megjelenik. Hat évi főnöksége véget ért. Nemsokára elhagyta Paray-t, hogy visszatérjen Dijon-ba; értelmessége, szelídsége, erélye és okossága által Istennek és az egyháznak jó szolgálatokat tevén; mert, a Boldog rendkívüli viselkedésével szemben egy pillanatig bár habozott, csakhamar felismerte valódi hivatását a Visitatióba s fölvette őt s a szelídségnek és erőnek ritka egyesülésével kormányozta; azután, mikor a nagy kinyilatkoztatások megkezdődtek, hogy e fontos ügyben ne tévedjen, tanácsot kért, alázatosan meghallgatta Colombière atyát s tőle megnyugtatót nyerve, azután is csakúgy törekedett a Boldogot az alázatosságban és békében megtartani; végre biztos levén, hogy Isten magasztos megdicsőítést készít egyházának, nem kérkedett hogy abban neki is volt része, hanem csendesen, szerényen visszahúzódott, elvitte szívében a titkot s alázatosan másoknak hagyta a dicsőséget, hogy ama csodák folytatásának tanúi legyenek s e fontos titok megismertetésén, terjesztésén munkálkodjanak. Boldogunk mellett nagyszerű tanúságot

birunk tőle, melyben különösen dicséri alázatosságát, engedelmességét, önsanyargatását, sovárgását a megvetések után s a keresztnek azt az epekedő szeretetét, amely a megpróbáltatásokkal együtt növekedett. »Ama hat év alatt — írja — melyen át Margit nővérünket ismerém, állíthatom, hogy egy pillanatra sem tágított fogadalmakor tett elhatározásán, hogy mindenekelőtt, mindenekfölött és mindenben Isten uralkodjék benne; nem is engedett magának soha semmi élvezetet, sem lelkileg, sem testileg. És ez a hűség az isteni Jóságtól egészen különös kegyelmeket szerzett neki, melyek a keresztnek, megaláztatásoknak és szenvedéseknek forró vágyát keltették benne. Nagyítás nélkül mondhatnók, hogy nincs olyan emésztő sovárgás a méltóság és élvek után, mint aminőt ő érzett a megvetés és megaláztatás után, mely egyetlen örömét képezte, noha nagyon érzékeny volt iránta.«

Ennél már nem lehet többet mondani.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

GREYFIÉ ANYA A BOLDOG RENDKIVÜLI VISELKEDÉSÉT
ÚJ VIZSGÁLAT ALÁ VETI. — SZIGORA ÉS MERÉSSZÉGE.
— COLOMBIÈRE ATYA VISSZATÉR PARAY-BA — SZENTÜL
MEG IS HAL OTT.

(1678—1684.)

Probate spiritus, si ex Deo sint.

Próbáljátok meg a lelkeket, ha
Istentől vannak-e.

(I. János, IV. 1.)

1678. június 17-én érkezett Paray-ba Greyfié Peronne-Rozália anyja, annecy-i szerzetesnő, a Saumaise anyja helyére megválasztott főnöknő.

A három főnöknő közül, kiket Isten a Boldog rendkívüli viselkedésének vizsgálatával bízott meg, az első, Hersant anyja, Párisból jött. A második, ki őt a fogadalmakra bocsátotta s ki a Szent Szív kinyilatkoztatásainak bizalmasa volt, Saumaise anyja, Dijon-ból, Sz. Chantal hazájából való volt. Ime most Annecy, »a szent forrás« jön sorba, folytatni ezt a fönséges és ünnepélyes vizsgálatot s úgyszól-

ván bezárni majd. Valóban, a nagy kinyilatkoztatások kora után érkezvén Paray-ba s a nyilvános közzététel és apostolkodás ideje előtt távozván onnét, Greyfié anyja úgy látszik csak azt a megbízást kapta, hogy vizsgálatának szigorával és merészségével felragyogtassa a Boldognak erényét és küldetésének istenivoltát. Ő, akit kora gyermekségében a tiszteletreméltó Chantal anyja megáldott; a növelébe és a jelöltek közé Blonay anyja vett föl; a fogadalomra Chaugy anyja bocsátott; — legelső fiatalságától fogva, ha szabad úgy szólnom: a Visitatio legtisztább legében fürdött. Ifjusága és később ujonckodása idejéből nagy lélekre valló fenkölt és erélyes dolgokat emlegettek róla. »Kiváló egyéniség, írta Rabutin Mária-Amata annecy-i főnöknő, mikor őt Paray-ba küldte, ki teljes mértékben bírja a kormányzáshoz szükséges szelídség és szilárdság szellemét; egyenes, őszinte lélek, tökéletesen alázatos, a fegyelemben pontos. Végre, kedves nővéreim, úgy kell szeretni a kedves Paray-t, mint én szeretem, hogy olyan anyát küldjek oda, akiről meg vagyok győződve, hogy vele teljesen meg lesztek elégedve.« Főnöknő volt egymásután Thononban, Paray-ban, Semur-ben, Rouen-ban, Annecyben, meghalt hetvenkilenc éves korában mint hatvankét éves fogadalmas; a rend második korszakában egyike volt a Visitatio legnagyobb főnöknőinek. Csakhogy, mert a lelkeknek is különböző családjaik vannak, míg Saumaise anyában a szelídség uralkodott s szerették benne azt a hatalmas szellemet, mely, gyöngeség nélkül, megnyílt minden jónak, —

Greyfié anyát a merevség és szigor jellemezte. Mint a régi *Emlékiratok* mondják: »Egyáltalában nem bízott a rendkívüli viselkedésekben.« — »Csodálatosan ragaszkodott a szabályhoz. Valóságos élő szabály vala.« Biztosra lehetett venni, hogy ilyen jellemmel, hasonló hajlamokkal Greyfié anya nem fog elhanyagolni semmi ovatosságot, hogy a Boldognak rendkívüli útjai felől magát megnyugtassa. Az anecy-i kolostor, mely ismerte Paray izgalmait, talán éppen azért ajánlotta őt a nővéreknek megválasztásra. Magasabbra emelkedve mondjuk ki, hogy Isten bizonyosan abból a célból vezérelte őt Paray-ba, hogy utána a Boldognak dicső küldetése felől ne maradjon többé semmi kétség. Csakugyan, Greyfié anya olyan óvintézkedéseket tett, szigora oly nagy volt, hogy lelkiismeretfurdalást érzett miatta s nem akarta életét befejezni míg ki nem fejezi »nyílt sajnálkozását, amiért nagyon is engedett az alázatos Margit vágyának, hogy megalázzák, sanyargassák.«

Mikor Greyfié anya Paray-ba érkezett, ez a, mint ő mondja: »igen jó, erénynyel és áhítattal teljes« kolostor merőben ellenkező véleményeket táplált a Boldog felől. A megelőző fejezetben elbeszélt fontos, de megmagyarázatlan tény nyomot hagyott maga után. Nem vonták kétségbe a Boldog erényét, de viseletén megütköztek. A vita nem a Szent Szív kinyilatkoztatásai fölött folyt, hisz ezekről a kolostor éppen semmit sem tudott, a Boldog pedig még egy szót sem szólott, — hanem az ő hosszas imái, ájulásai, szokatlan áhítat-gyakorlatai, különös betegségei fölött. A legkomolyabb, legbuzgóbb szer-

zetesnők, s élőkön Des Escures Mária-Magdolna anyja, »kit mindig szentnek tartottak,« hajlandók voltak hinni, hogy csalódás áldozata.

Semmi kétség, hogy Greyfié anyja a Boldogtól mindjárt az első napokban teljes gyermeki bizalmat követelt. Ez úton s talán Saumaise anyától is, a Szent Szív három kinyilatkoztatását megtudta. Ennek előadása minő benyomást tett lelkére? Hitt-e benne? Kétkedett talán? Bajos megmondani, bár minden arra mutat, hogy az első időkben, teljes meggyőződésre nem jutott.

Bármint legyen is; azonnal megállapított szilárd elhatározása az volt, hogy mindezt számba sem veszi s a Boldogot a többi nővérek nyomába tereli. Ő maga beszéli el, minő szigorral hajtotta végre határozatát. »Mikor házatok szolgálatába léptem, írja később a paray-i nővéreknek, bár kolostorotok igen jó, erénnyel és áhítattal teljes vala, mindazáltal a megfeszített Üdvözítőnek ez igazi jegyesére nézve nagyon eltérő véleményeket találtam. Miértis, hogy a nővérek közt a békét és nyugalmat fentartsam, alig árultam el valaha, hogy figyelemmel kísérem ami rendkívüli történik benne. Nem szóltam róla senkinek, sem nyiltan, sem titkon. Ha megtörtént, hogy valami visszatetsző dolgot cselekedett, még ha az én parancsomra vagy engedélyemmel tette is, eltűrtem hogy hibáztassák, sőt, ha jelen volt, korholtam magam is.«

Valami tökéletlen léleknél az ilyen bánásmód veszélyes lett volna. Talán lázadást keltett volna. Itt, akárhogy erőködött Greyfié anyja, nem sikerült

neki annyira megalázni a Boldogot, mint ameny-nyire ez lealacsonyította és megalázta önmagát. Saját szemében ő volt — folytatja Greyfié anya — aki mindig hibás vala, aki minden rosszat tett, vagy aki oka volt, hogy Isten másokban megengedte azt. Nem is szünt meg tőlem a vezeklésre engedélyt kérni, hogy az isteni igazságosságnak eleget tegyen. S ha szabadjára marad, bőjttel, virasztással, vérző ostorral s mindenféle sanyargatással agyongyötörte volna szegény ártatlan testét.»

Ez az első mód nem sikerülvén, Greyfié anya másikat próbált. Nemcsak úgy mutatta mintha ügyet sem vetne a Boldogra, áldozatul hagyva őt a kolostor zúgolódásának még akkor is, mikor az ő parancsát teljesítette; hanem, hogy végleg elcsitítsa a nővéreket, kezdte visszavonogatni az engedélyeket, melyeket a Boldog azelőtt kapott. Megengedték neki, hogy a szent órát megtartsa, vagyis, hetenkint a csütörtökről péntekre forduló éjjel, a hajnali ima¹⁾ után ő visszamaradt tizenegy óráig, a padlóra borulva, keresztbe font karokkal, arccal a földön. Ilyenkor részesítette Üdvözítőnk, kimondhatatlan módon, haldoklása fájdalmaiban. Greyfié anya először ezt a testi helyzetet változtatta meg, azt követelte tőle, hogy kezeit összetéve, térdepelve maradjon. Nemsokára azt emlegette, hogy eltiltja az egész áhítat-gyakorlatot. Míg csak a helyzet-változtatásról volt szó, az alázatos Margit hallgott. De mikor a szent órát is eltiltották, engedel-

1) Matutinum. A napi zsolozsma első része, melyet rendszeren előttevaló nap végeznek. Ford.

meskedett ugyan, mert az engedelmességtől misem bírta eltántorítani, de kétszer vagy háromszor, az imádság után elrémülve ment a főnöknőhöz jelenteni, hogy Üdvözítők ingerültnak látszott s félt, hogy haragja majd valami rettentő csapásban nyilvánkozik. Greyfié anya nem adott rá semmit s parancsát föntartotta. Eközben Greyfié anyát megdöbentő körülmények között hirtelen meghalt a háznak egyik legfiatalabb és legkedvesebb nővére, kire a legszebb reményeket építették. Greyfié anya ebben fölismerni vélte a haragnak azt a csapását, melylyel fenyegették, sietett is újra megengedni a Boldognak, hogy a szent órát megtarthassa. Ezt őszintén és alázatosan ő maga beszéli el. Ám, ha e pontban engednie kellett, a többiben szilárd maradt; s a szegény Boldognak, kit nála erősebb hatalom ragadott, s ki már szárnyra kelt, alázatosan a többi nővérek nyomán kellett ballagnia.

Greyfié anya még tovább ment. Azt színlelte, hogy betegségére, hajlamaira s a kapott engedélyekre mitsem ad. Kötelezte, hogy lázban égve, a betegségtől roskadozva is a kolostornak minden áhítat-gyakorlatában részt vegyen; s könyfacsaró dolog volt látni azt a tökéletes engedelmeskedőt, mint vánszorog a karba, térdepel ott, kezeit összehéve, minden más mozdulat nélkül, mint hogy a hideg rázta. Egy ilyen eset nevezetes maradt. A Boldog a betegszobában feküdt. Greyfié anya meglátogatta s kijelentette neki, hogy föl kell kelnie s évi szent gyakorlatait azonnal megkezdenie. »Menjen — mondá — Üdvözítők kezeibe teszem önt:

ő vezérelje, kormányozza, gyógyítsa meg tetszése szerént.« A Boldogot először meglepte, hogy így lázban gyötrődve a szent gyakorlat magányába küldik. De az öröm, hogy mint a főnöknő mondá: »Üdvözítőnk kezeibe helyezik« győzött mindenén. Azonnal kikelt az ágyból s magányába vonult. Alig zárkozott kis cellájába, Isten, ki szereti a hősiek lelkeket, megjelent neki s mert a földön fekve, hidegtől megdermedve találta, ezer becézgetés közt emelte föl, így szólva hozzá: »Ime, egészen az enyém, az én ápolásom alatt vagy; miértis egészségesül akarlak visszaadni annak, ki téged az én kezembe helyezett.« És valóban, mondhatatlan élvek közt lelt nyolc nap után, Margit megújulva és oly erőben lépett ki magányából, hogy Greyfié anya elámúlt rajta.

Hajlandók volnánk kegyetlenségről vádolni Greyfié anyát. De ezt a szemrehányást épen nem érdemli meg. Tisztán akart látni. E fontos tárgyban érezte felelősségének súlyát. Természetből kevéssé vonzódván a rendkívüli dolgokhoz, »tudván, mint sz. Chantal mondja, hogy a leányok néha nagyon is képzelgők«, félvén, hogy majd csalódik s a kolostort és a rendet tévedésbe sodorja, nem tudta milyen óvatossággal éljen, hogy a Szent Szív fontos kinyilatkoztatásainak igazvoltáról megbizonyosodjék; s föltéve, hogy túlzott, mit nem hiszünk, — ki merné gáncsolni őt?

Elhatározta, hogy véget vet kétségeinek, s minden áron egy hiteles tényhez akart jutni, mely meggyőzze, hogy a Boldogot Isten vezérli. Miértis,

a szentek életében gyakran észlelhető szent vakmerőséggel, odáig merészkedett, hogy csodát kíván. Adologígy történt. Sok tanúja volt és nagy híre cserdült.

Halljuk először Greyfié anyát. »Egykor, — úgymond, — midőn az erényes nővér nagy betegségből lábadozott, de még az ágyat nem hagyta el, nem tudom szombat, vagy valamely ünnep előnapja volt, meglátogattam. Engedélyt kért, hogy másnap fölkelhessen és szent misére mehessen. Kissé latolgattam e kérést s ő megértette jól, hogy nem tartom elég erősnek arra, hogy megadhassam az engedélyt. Mire nézve, — mintegy gondolatomra feelve, — nyájasan mondá: »Kedves anyám, ha ön akarja, Üdvözítőnk is akarni fogja s fog nekem erőt adni hozzá. Erre megrendeltem a betegápoló nővérnek, hogy adjon majd neki reggelit, a zsolozsma táján öltöztesse föl s vezesse a szent misére.»

A betegápoló nővér Marest-Katalin-Augustina volt. Aznap este a Boldog jobban érezvén magát, azt gondolta, hogy másnap nemcsak szent misét hallgathat, hanem áldozhatik is, mit már rég nélkülözött. Elmondta ezt az ápoló nővérnek s megkérte, menjen helyette a főnöknőhöz engedélyt kérni, hogy éhgyomorral maradhasson és áldozhasson. Marest nővér megigérete, de elfelejtette. Másnap tehát korán, de étlenül hagyva, felöltöztette a Boldogot; akkor hirtelen eszébe jutott, hogy engedélyt kérni elfelejtett, kiment a betegszobából a főnöknőt fölkeresni és értesíteni. »Isten úgy akarta, — folytatja Greyfié anya, — hogy míg ő egyik oldalon kiment, én a másikon beléptem a betegszo-

bába. Mihelyt a szegény beteget fent láttam s megtudtam, hogy éhgyomorral van, mert áldozni akar, tovább nem is kérdezősködve nyersen megdorgáltam, magaviseletének hibáit nagyítottam s azt mondtam, hogy az csupán az ő saját akaratának kifolyása, az engedelmesség, alárendeltség és őszinteség hiánya. Végül azt mondtam, hogy a szent misére megy és áldozni fog: de mert saját akarata neki erre elég erőt és bátorságot adott, hát én meg rendelkezni akarok; ágyneműit azonnal vigye vissza cellájába, terítékét az ebédlőbe s ha csengetnek menjen a zsolozsmára, tartsa meg mindenben a ház áhítat-gyakorlatait, öt hónapon át, anélkül, hogy a betegszobába visszatérne. Térden állva, összetett kezekkel, szelíd, nyugodt arccal fogadta korholásomat s parancsaimat hallva alázatosan bocsánatot és büntetést kért hibájáért s rögtön betűszerént kezdte teljesíteni amit mondtam.»

Ekkor két nővér volt a betegszobában. D'Atthose Franciska-Margit és Marest Katalin-Augustina, ki oda visszajött. A boldoggáavatás pörében mindkettő vallomást tett arról a benyomásról, melyet a Boldog alázatossága rájuk gyakorolt. Mindketten látták mily alázattal borult térdre főnöknője előtt, kért tőle bocsánatot az el nem követett hibáért, s feleselés vagy mentegetőzés nélkül ment, hova az engedelmesség hívta.

Talán meggondolatlanul s élénk fölhevülésében mondta Greyfié anyja a Boldognak, hogy hordja el ágyát s *öt hónapig* a betegszobába be se tegye a lábát. De mikor a szent kiment, megfontolva,

hogy ez emberileg lehetetlen, a tiszteletreméltó főnöknőnek eszébe ötlött, hogy ime az alkalom, melyet oly régen keres, hogy Istentől csodát kérjen, mely eloszlassa minden kételyét. Fölment tehát cellájába s ott a következő levélkét írta, melyet aztán a Boldoghoz juttatott, ki már ott térdelt a karban, hogy szent misét hallgasson.

ÉLJEN † JÉZUS.

»Én alulirott, ama hatalmamnál fogva, melyet mint Mária-Margit nővérem főnöknője Istentől kaptam, a szent engedelmesség nevében parancsolom neki, kérjen egészséget Üdvözítőnktől olyan buzgón, olyan hévvel, hogy jóságát megindítva meg is nyerje tőle, hogy ne legyen mindig szent rendünk terhe s állandóan végezhesse a kolostornak minden áhítat-gyakorlatát, és pedig a folyó 1680. évi Miasszonyunk Bemutatása ünnepéig, amely napon majd meglátjuk, mit kell azután tennünk.

Greyfié Peronne-Rozália nővér, főnöknő.«

Mint látjuk, Greyfié anya nem valami gyáván fogott hozzá. Egyébiránt egygyel több bizonyítéka lőn, hogy Isten a magasztos alkalmakkor szereti a hitnek ilyen merészségeit. A Boldog által kért csoda rögtönös és csattanós vala. Valójában két csoda is volt. Először a gyors, rendkívüli gyógyulás, melyre teljes egészség következett; aztán öt hónap mulva, a Bemutatás ünnepén, a hirtelen, a siralmas visszaesés a szörnyű szenvedésnek olyan állapotába, hogy nyilván megtetszett az Isten ujja. A két csodának tanúja volt az egész kolostor. A boldoggáavatás

pörében sok nővér vallomást tett róla s mindannyian kijelentették, hogy nem tudták mit csodáljanak jobban, a gyógyulás rögtönösségét-e, vagy a visszaesés pontosságát.

Halljuk a Boldogot, mint beszéli el az első csodát: »Az úrfelmutatás pillanatában, úgymond, határozottan éreztem, hogy minden bajomtól megszabadultam, mintha valami ruhát vettek volna le rólam; s olyan erős, egészséges lettem, mint akár-melyik izmos ember, aki sohasem volt beteg.«

Halljuk most a *Contemporaines-t*, mely a másikról tesz vallomást: »Mindnyájan bámultuk az oly világos csodát, mert hiszen amely órában az öt hónap letelt, tüstént olyan beteg lett mint azelőtt volt.«

Végre több szerzetesnő a két csodáról egyszerre tett tanúságot. »A Boldog, mondja Chalon Franciska nővér, rögtön meggyógyult aznap, mikor a főnöknő kivánta tőle; eljött a többiekkel a karba, csodálkozva a hirtelen gyógyulás fölött; egészen jól érezte magát öt hónapon keresztül, amikor előbbi betegségekbe visszaesett; tanú hozzáteszi még, hogy a tiszteletreméltó nővér megmutatta neki s olvasta is azt a levelkét, melyet a főnöknő írt hozzá s melyben gyógyulását követeli mint a veletörténtek istenivoltának bizonyosságát.« — »Vallom, mondja De Lyonne Rozália nővér, hogy láttam a mi tiszteletreméltó nővérünket nagy betegségében, mikor a levélkét kapta a főnöknőtől, ki meghagyta neki, hogy kérje Istentől gyógyulását jelöl, hogy ami vele történik, Istentől jött. Ő elfogadta a kísérletet s aznap, rögtön meggyógyult annyira, hogy a

szerzetesnők nagy álmélkodására azonnal megkezdte a kolostornak minden áhítat-gyakorlatát teljesíteni. Ily tökéletes egészségben maradt öt hónapig, minden további orvosság nélkül; de az öt hónap letelével minden baja visszajött. Vallja még tanú, hogy látta és olvasta az említett levélkét, hogy ő a gyógyulásnak és visszaesésnek szemtanúja; s a tiszteltreméltó nővér bizalmasan azt mondta neki, hogy ha a főnöknő öt hónap helyett öt esztendőt követel, édes Üdvözítőjétől kétségtelenül megnyerte volna azt is.« Egyéb tanúk, Marest Katalin nővér és De la Garde Erzsébet anya ugyanígy beszélnek s azonos kifejezésekkel bizonyítják valamennyi nővér meglepetését és csodálatát.

Míg a Boldog erénye a megpróbáltatások közt így erősödött, szent igazgatója, Colombière atya mintegy megdicsőült a vértanúságban. Ha valaki irigyelte sorsát, mikor a yorki hercegné házi lelkészének, a korona esetleges örököse gyóntatójának kinevezték, most láthatta benne, mily keveset érnek a világ méltóságai. Négy évet töltött a yorki hercegné palotájában; mint szerzetes élt ott, olyan elvonultan, hogy Angolország hatalmas fővárosát nem is nézte meg; úgy élt mint apostol, prédikált szüntelen és a legnagyobb sikerrel, midőn egyszerre az angol katolikusokkal, kivált a yorki herceg palotájában lakókkal együtt, az állam biztonsága ellen szőtt összeesküvés durva gyanujába keverték. A vád látszólag politikai volt, állítólag arra szánva, hogy megmentsék a fenyegetett király életét; valóban pedig az volt a célja, hogy megbecstelenítsék eset-

leges örökösét a yorki herceget, mert katolikus volt, s megakadályozzák trónrajutását. Forradalmas időkben, mikor a nép ingerült, egy szó is elég, hogy nagy tüzet gyújtson. Az Anglia királyának élete ellen a katolikusok által indított emez állítólagos összeesküvés gondolatát az angol nép oly mohó hiszékenységgel fogadta, hogy ma legnagyobb történetirói pirulnak miatta. Colombière atyát magas állása, tehetsége és apostoli buzgósága hozta gyanúba; az elsők közt fogták el, magában a yorki hercegné palotájában s börtönbe vetették. Egy hónapig sínylődött ott, ítéletét várva, halálra készen. Azután kivették a tömlöcből s kényszerítették, hogy jelen legyen rendtársai és barátai, négy angol jezsuita halálbüntetésén, kiket szemei előtt végeztek ki. Majd, őt mint franciát, személyében nem mervén bántani, Angliából örökös száműzetésre ítélték s egy hajó kitette Franciaország partjain. Nyirkos börtöne; az olyan léleknek mint az övé, megrendülése barátjainak kivégeztetésénél; a fájdalom, hogy egy dicső egyházat elpúsztítva, hosszú időre romba döntve kell elhagynia — vérhányást idéztek nála elő, melyből föl nem épült s mely néhány hónap alatt sírba vitte.

Alig lépett Franciaország földjére, főnökének levelet irt, melyből megható alázatossága ragyog ki. Mentegette magát, hogy csaknem minden munkára képtelenül tér haza, mint a társaságnak terhe s parancsait kérte. »Fáj, írja, hogy a rendtartományba olyan állapotban jövök vissza, amelyben úgy látszik, az egész év alatt nem sokat dolgoz-

hatok.« Tartózkodása helyéül Lyon lévén kijelölve, gyorsan átutazott Párison s Burgundnak vette útját. Dijon-ban megállapodott, hogy meglátogassa Saumaise anyát. Ezt az oly nemes, jó lelket különösen becsülte mindig. Beszélni akart vele Margitról s megtudni részletesen ama csodák folytatását, melyeknek együtt voltak első meghittei. Igazán sajnálatos, hogy a két nagy lélek értekezése nem maradt ránk, akár mert Saumaise anya megőrizte annak titkát, akár mert a nővérek, — akiknek netalán elbeszélte, — nem gondoltak rá, hogy írásba foglalják. Csak annyit tudunk, hogy mikor az elfogadó teremben összegyűlt nővéreket meglátogatta s Saumaise anyát egy percre kihítták, fölhasználta távollétét, szerencsét kívánt a nővéreknek, hogy ilyen anyjok van s alázatosan hozzátette, hogy boldognak tartaná magát, ha ilyen igazgatás alatt élhetne.

Dijon-ból egyenesen Paray-ba ment; ugyanazon kéz vezérelte, mely Greyfié anyát odavitte, hogy a Boldognak rendkívüli viselkedését teljesen megvilágítsa. Paray-ban alig ismertek rá. Nem az az oly alázatos, mégis oly kiváló ifjú szerzetes volt többé, ki oly elragadó hévvel beszélt. Alig lihegett. Meglátszott rajta, hogy, mint az írás mondja »nagy szorongatásból jött«. De lelki nyugalma, tekintetének lángja, melyet kiaszott vonásai csak feltünőbbé tettek, higgadtsága és élő hite, főleg az oltárnál, hangosan hirdették, hogy az a szorongatás hasznára vált s »teljesen megtisztította ruháját a bárány vérében.« Az egész

város, de kivált a Visitatio azzal a tisztelettel fogadták, melyet az első keresztények tanúsítottak a hitvallók iránt, kiket akarattuk ellenére is megkimélt a bárd s kik egy szentatyának kifejezése szerént: »nem kerültek el a vértanúságot, noha a vértanúság elkerülte őket.«

Paray mintha kissé üdíténé. Néhány nappal megérkezése után Saumaise anyának ezt írta: »Paray-ba jöttömkor rosszul voltam; de két nap alatt helyrejöttem annyira, hogy azután egy hétig reggeltől estig dolgoztam s nem éreztem semmi lankadást. El nem tudnám mondani, mennyi vigasztalással halmozott itt el Isten; csodálatos rendben találtam a dolgokat; *úgy látszik elutazásom óta előrehaladt minden . . .* Elhíheti, hogy nyolc nap alatt nem értekezhettem hosszasan mindazokkal, akik beszélni akartak velem; mindazáltal Isten végtelen irgalma kevés szavamra is annyi áldást adott, hogy a buzgóságban mindenki szinte megújult.«

Többször és hosszasan meglátogatta Greyfié anyát; a Boldoggal csak egyszer találkozott. Mi különben megfelel a magatartásnak, melyet vele szemben mindenkor tanúsított. Ritkán és futólag látta; irni, alig irtak egymásnak. Ha a Boldog akart neki valamit mondani, Istennek egy-egy fölvilágosítását vele közleni, felírta egy szelet papírra s átadta Greyfié anyának, aki Londonba hol elküldte, hol nem. Az atya a főnöknőre címezve, vagy inkább ahhoz irt levelében válaszolt. E ritka és futólagos érintkezésekben mennyei tartózkodás

uralkodik. Nincs bennök semmi emberi. Az az egyetlen látogatás különben vigasszal volt teljes. »Mária-Margit nővért csak egyszer láthattam; de e látogatás nagy vigaszomra volt; most is a keresztnek s megvetésnek hő szeretetében teljesen alázatosnak és engedelmesnek találtam. Ezek az őt vezérlő léleknek ismervei, melyek nem csaltak meg soha senkit.«

Amit Colombière atya itt Saumaise anyának irt, minden változatban elmondta Greyfié anyának is. Erről hosszasan tárgyalt vele; nyíltan kijelentette neki, hogy a maga részéről »nem habozik azt hinni, hogy ami e kedves nővérral történik, Istentől jön.« Igaz okát is adta: »A csalódásnak itt semmi jele; mert az fordulna elő, hogy az ördög, mikor őt akarja megesalni, magát csalná meg: hiszen az alázatosság, egyszerűség, a tökéletes engedelmeség és önsanyargatás a sötétség lelkének épen nem gyümölcsei.« — »E vélemény, mondja Greyfié anya, nagyon megnyugtató; mert akárhogy kerültem neki, Mária-Margit nővéremet mindenkor amaz erények hűséges gyakorlatában, szent kötelességeink pontos megtartásában kaptam.«

Colombière atya ama nyolc-tíz nap alatt, melyet Paray-ban töltött, észrevette, mint Saumaise anyának írta, *hogy távolléte alatt minden szépen haladt.* Igaz is volt. Greyfié anya szigora a Boldog erényét is, a nagy kinyilatkoztatások isteni voltát is napfényre hozta. Csodát kívánó merészsége alázatos Margitunkat a szentek dicsfényével kezdte koronázni. Másrészt az az igazi szeretet kiváltsága, hogy minél jobban üldözik, annál job-

ban felgyulasztják, mint a tüzet felszítja és éleszti a szél. Ezt dalolta ujone korában is:

Ha ellenzik igaz szerelmemet,
Ez egyetlen jó még inkább levít.

Legbensőbb vágyaiban korlátozva, s eltiltva amaz áhítat-gyakorlatoktól, melyek enyhítették volna szerelmét, midőn azt kifejezi, — a Boldog még növekedni érezte magában a szenvedélyt, melyet Isten és a Szent Szív iránt érzett. Szándékosan mondom: a szenvedélyt; mert a szeretet szó, mely oly nagy, oly mély, oly túlzó mikor az emberek jó részére vonatkozik, nagyon halványan fejez ki azt az izzó tüzet, mely az ő szívében gyuladt. A megvetések és megaláztatás után epedni, a szenvedésekbe merülni neki már semmi volt. Nem tudom mily odaadásról ábrándozott, mely teljesebb legyen, mint aminőt eddig tanusított, mely egész lényét átszolgáltassa Jézus Szívének, most és mindenkorra. Ez érzelmek közt támadt az a gondolata, hogy végrendelet-félét csinál, melyben mindent Üdvözítőnknek hágy, használja tetszése szerint s adja akinek akarja: nemcsak imáit, szenvedéseit, jelen érdemeit, hanem azokat az imákat, szent mise-áldozatokat is, melyeket halála után mutatnának be érte; mert azt óhajtja, hogy mindenéből ki legyen fosztva annak javára, kit egyedül szeret. E végrendeletet megfogalmazván és letisztáztván, elég merész volt Greyfié anyához menni s fölkérni, hogy ő legyen a közjegyző. Mint mondá, Üdvözítőnk nevében jött.

Greyfié anya, ki már természeténél fogva nem igen volt hajlandó az ilyes tettekre, átérezte ennek magasztosságát és Colombière atya által megnyugtatta, a nővér gyógyulásának csodája és egyéb tények által felvilágosítva, melyekben Istennél birt hatalmát tapasztalta — nem habozott. Ő maga írta az adománylevelet és ez alázatos alakban jegyezte alá:

GREYFIÉ-PERONNE-ROZÁLIA NŐVÉR, *jelenleg főnöknő, akinek részére Mária-Margit nővérem naponkint kérni fogja a megtérést s a végső bűnbánat kegyelmét.*

Mikor ez megvolt, s neki kellett volna aláírnia, a Boldog megkérte Greyfié anyát, engedje meg, hogy ő is aláírhasssa, de vérével. Az anya megengedvén, fölmegy cellájába, kitárja keblét s dicső és szent alapítónőjokról megemlékezve, egy tollkással szívére vési Jézus nevét. És az eme sebből fakadó vérrel az okmány alá e szavakat írja:

MÁRIA-MARGIT NŐVÉR,

AZ IMÁDANDÓ JÉZUS ISTENI SZIVÉNEK TANÍTVÁNYA.

A világ azt fogja vélni, hogy ezek örültségek és túlzások. Igaz; de más, még megmagyarázhatatlanabb túlzásoknak felelnek meg. Itt a vezeklés vesszei; ott az ostoroztatás csapásai. Itt a mellre vérző betűkkel írt Jézus név; ott az Üdvözítőnek szegekkel átfúrt lábai és kezei, lándsával megnyitott Szive. Két túlzás egy helyett; s az emberét fölülmúlja az Istené. Egyébiránt, ha néha a világban követnek el az emberek hasonló örültségeket teremtményekért, melyek holnapra elenyésznek s melyeken még akkor is, mikor sziveinket elbűvölik, a szépségnek csak múltó árnya leng, miért ne le-

hetne azokat érteni Azzal szemben, ki maga az örök, végtelen szépség, s kinek egyetlen hátránya, hogy fátyol alá rejtezik? Mert ha föllebbenteni engedné azt, ez a látvány magasztosan megzavarná eszünket s tapasztalásból ismernők meg a szeretetnek ama rajongásait, melyek most csak néhányak boldog kiváltságát képezik.

Üdvöztőnk szívesen fogadta, hogy a Boldog így teljességgel átadta magát. »Az én isteni Mesterem — írja — nagy meglepődést mutatott e tény fölött; azt mondta: mivel szerelme így kifosztott mindenből, nem akarja, hogy más gazdagságom legyen, mint az ő Szent Szive. »Szivemnek és minden kincsének örökösévé teszek. Igérem, hogy a segítség csak akkor fogy el, mikor az én hatalmam elfogy. Szivemnek kedves tanítványa léssz örökre.« Greyfié anyja részére is volt egy szava, és »megígérte, hogy megadja neki azt a kegyelmet, melyet egykor Montefalco-i Sz. Klárának adott, t. i. tetteihez hozzáfűzi az övéinek végtelen érdemét s ama szeretetért melyet Szent Szive iránt tanusított, meg fogja érdemelni ugyanazon koronát.« »Mi nekem — teszi hozzá a Boldog—nagy vigaszomra volt, hiszen szerettem őt nagyon, mert a sanyargatásnak és megaláztatásnak pompás kenyerével bőven táplálta lelkemet.«

A nagylelkű és buzgó Margitnak azonban az eme tény által szerzett béke és öröm között volt egy bánata is. A szívére vésett Jézus név, melyről azt szerette volna, ha állandó marad mint szerelme, hamarosan hegedni és múlni kezdett. A kapott engedély alapján egyszer-kétszer megkísérelte meg-

újítani, tollkéssel fölvagdosta a betűket; de mert kedvére nem sikerült, elhatározta, hogy tűzzel égeti be. Ám, amily merészen fogott hozzá, csakhamar félni kezdett, hogy átlépte az engedelmesség határait s remegve és szégyenkezve ment hibáját megvallani. Greyfié anya, szokásához hiven, mintha a Boldog beszédére nem is hederítene, egész szárazon, egy két szóval utasította, menjen a betegszobába, sebet mutassa meg Marest-Augustina nővérnek, az majd beköti. A Boldog erre az új megaláztatásra nem is gondolt. Tehát szerelme szent lángolásának titkába kell avatnia egy egyszerű nővért; és milyen nővért? azt a Marest-Augustinát, ki, amily erős, kemény természetű volt, az ilyesmikhez oly kevés érzékkel birt.

Félénken és pirulva ment panaszra Üdvözítőnkhez. »Oh egyetlen szerelmem, eltűröd-e, hogy mások lássák a sebet, melyet szerelmedből ejtettem magamon? Nem vagy-e elég hatalmas, hogy meggyógyíts, te, legfőbb orvossága minden bajomnak?« Bánatán megindulva, az a jó Mester megigézte neki, hogy másnapra meggyógyúl; mi meg is történt. Másnap a vérző sebek helyén már csak széles nyomok maradtak. De ime, jött Des Excures Mária-Magdolna nővér, Greyfié anya küldte, ki nem volt oly közömbös mint ahogy mutatta s aggódván afölött mit neki a Boldog mondott, megbízta ezt a nővért, hogy a baj komolyságáról neki jelentést tegyen. A nővér látni akarja a sebet. A Boldog, gyógyultnak érezvén magát, azt hiszi, hogy föl van mentve az engedelmesség alól s vonakodik, a

nővér szivességét pedig nyájasan megköszöni. Ám Greyfié anya nem így értette a dolgot. A vonakodásról értesülve, fölkeresi a Boldogot, hevesen megdorgálja engedetlenségeért, aznapra eltiltja a szent áldozástól, »mi rám nézve – úgymond – a legkeményebb büntetés vala«, s ráparancsol, hogy sebeit a nővérnek mutassa meg. Des Excures Mária-Magdolna nővér csakugyan gyógyultnak találta a bajt, de annak dicső nyomait láthatta még. A mély, elmérgesedett sebek eltűntek. Csak a nagy száradt forradás maradt rajtok, jelezve Jézus sz. nevének olyan vastag betűkkel irt vonásait, minőket a nagy könyvekbe külön fa-mintákkal nyomnak.

De ha Greyfié anya feddőzött e némi engedetlenség miatt, ez a szigorúság mi volt ahhoz képest, melyet Üdvözítőnk tanusított a Boldog iránt? Bosszús arccal jelent meg neki, szemére lobbantotta hibáját s öt napon át lábai alatt tartotta, meg nem engedve neki, hogy szemeit csak egy pillanatra is imádandó Szívére emelje. »Lábai alá száműzött, hol körülbelül öt napig voltam s csak engedetlenségemet sirattam s folytonos vezekléssel bocsánatát kértem.« — »E hibának büntetéseül azt mondta, hogy szent nevének lenyomása szivemen sohasem fog külsőleg meglátszani.« És csakugyan, mikor meghalt, ugyanazon Des Escures Mária-Magdolna nővér, ki látta a mély sebhelyeket; szent kíváncsiságból megnézte, vajjon megvannak-e még. Nem látott többé semmit. »Alkalmasint sugalmazva volt ön, irta hozzá Greyfié anya, ki akkor Annecy-ben volt, midőn megnézte, vajjon Jézus szent nevének

bemetszése, melyet szívére alkalmazott, megvan-e? És amiről ön biztosít, hogy ott nem ismerhetett föl semmit, előttem csak kegyelmei igazvoltának bizonyossága. Mert tudomásom szerint, bizonyos hibának büntetésekül Üdvözítőnk azt mondta neki, hogy e szent név külsőleg nem fog meglátszani.«

Eközben Colombière atya állapota nem javult. Napról-napra gyengült. A londoni börtönben kapott mellbetegség lassacskán sirja felé terelte. Paray-ba küldték ama gondolatban, hogy annak a kis völgynek enyhe, tiszta levegője majd jót tesz neki. Pedig meghalni ment oda. Végső sohaja a Szent Szív nagy kinyilatkoztatásainak végső megerősítése lön; közel az oltárhoz, melyen Jézus Krisztus megjelent, ott pihennek csontjai, mint hű tanú, ki gazdája lábainál alszik. 1681 augusztus elején érkezett Paray-ba, ott töltött hat hónapot, életének utolsó félesztendejét. Csak egy lehellete volt már, de ez a lehellet mind jobban-jobban Istennek tiszta szeretetétől égett. A szegények részére egy kórház alapításával foglalkozott, mely csakugyan fölépült, megvan ma is. Terjesztette maga körül, de csak suttogva, a legnagyobb tartózkodással, mindamaz áhítatgyakorlatokat, melyeket Üdvözítőnk az ő szolgálójától kívánt: a szent órát, az áldozást minden hó első péntekén, kívált pedig az Úrnap nyolcadát követő péntek megszentelését. Mint mondá: »egy igen szent lélektől tanulta, hogy akik ez ájtatosságokat hiven megtartják, különös kegyelmekben részesülnek.« Néha-néha elment a Visitatióba, misézni azon az oltáron, melynek rendkívüli szentségét jóformán

egyedül tudta, s titkon ajkaival illetni azt a követ, melyen az Úrnak lába nyugodott. Még ritkábban, tapintatos tartózkodással, elment a társalgó terembe, lelkét a Boldog közelében felüdíteni, magát Istennek nagyobb szeretetére lelkesíteni.

Igy folyt le élete. Halálában volt valami különös. Az orvosok, látva, hogy nemesak nem lábbadoz, de naponkint jobban gyöngül, azt tanácsolták: térjen vissza fivéréhez, a Dauphiné-ba. Elüljárói beleegyeztek s elutazása 1682. januar 29-re ki is volt tűzve. De, hogy megkíméljék a beteget a lelki vezérlete alatt álló számtalanok búcsúzásának izgalmaiktól, megegyeztek, hogy elutazásának napját titokban tartják. Csupán egy jámbor lelki leánya, De Bisefrand kisasszony, a Boldog barátnéja könnyörgött, hogy a Boldogra nézve kivételt tegyenek. Ráálltak s ő fölkereste a szentet és értesítette az atya távozásáról, mely másnapra, januar 29-re van kitűzve. A Boldog egy pillanatra elgondolkozott; majd némi hallgatás után megbízta De Bisefrand kisasszonyt, mondja meg Colombière atyának, hogy ha elüljárói parancsának semmiben ellen nem szegül vele, ne utazzék el. De félve, hogy megbízását nem jól teljesítik, vagy nem akarván titkába avatni senkit, »egy kis levélkét írt — mondja Bisefrand kisasszony — s megkért vigyem el neki. Ez a levélke pedig azonnal visszatartotta az atyát, s párnagra rá meghalt.«

Valóban, Colombière atya megkapván a Boldog levelét, megváltoztatta szándékát s elhatározta, hogy Paray-ban marad. Nemsokára hevesebb láz fogta el, s 1682 február 15-én, esti hét órakor, szentül meghalt.

A Boldog, mihelyt haláláról értesült, minden követ megmozgatott, hogy a Colombière atyának küldött levélkét visszakapja. Megbízta Bisefrand kisasszonyt, menjen és kérje el. »De, mond ez vallomásában, a jezsuiták házfőnöke vonakodott visszaadni, csak olvasnom engedte meg; e szavak voltak benne: »Azt mondta nekem Ő, hogy e vidéken óhajtja az ön életének áldozatát.« Egy másik tanú, De Lyonne nővér, megerősíti e tényt s pár részletet fűz hozzá. Vallja, »hogy amint ő Bourguignet atyától, a jezsuiták akkori házfőnökétől tudta, a tiszteletreméltó nővér értesülvén, hogy Colombière atyáért eljön a fivére s szülőföldjére akarja vinni, egy levélkében fölkérte, hogy ne induljon erre az útra, hogy nemsokára a legdicsőbb következményű út áll előtte, s hogy Isten Parayban óhajtja életének áldozatát.« A Boldog egyéb kísérleteket is tett, hogy visszaszerezze levelét, melyben szentsége elárulta magát; de a főnök röviden újtját vágta, kijelentvén, hogy »inkább odadja a háznak egész levéltárát, de attól meg nem válik.«

Isten, ki szolgája halálát kinyilatkoztatta a Boldognak, kegyes volt kinyilatkoztatni dicsőségét is. Mikor Bisefrand kisasszony február 16-án reggel öt órakor hirül hozta neki Colombière atyának a megelőző estén bekövetkezett halálát, csak annyit mondott: »Imádkozzék és mindenütt imádkoztasson érte.« »De, folytatja ez vallomásában, ugyanaznap tíz óra tájon levélkét kaptam tőle, melyben azt írta: »Ne aggódjék, hívja segélyül, teheti bátran. Hogy önön segítsen, hatalmasabb most mint valaha.«

És Greyfié anyának, ki csodálkozott, miért nem kér engedélyt, hogy rendkívüli vezeklést tarthasson érte, mint rendszeren szokta, mikor egy-egy ismerőse meghalt: »Anyám — úgymond — nincs szüksége rá, ő könnyöröghet értünk, a mi Urunk Jézus Krisztus Szent Szívének jóságából és irgalmából jó helyre jutott az égben. Csupán, hogy az isteni szeretet gyakorlásában rovásán maradt némi hanyagságért eleget tegyen, lelke, mikor testétől elvált, meg volt fosztva Isten látásától addig, míg tetemét a sírba letették.«

Szent lelki vezérének mennyei boldogságáról még más kinyilatkoztatást is kapott. Nem sokkal ezután egy nevezetes látománya volt, melyben Isten egyszerre mutatta meg neki Colombière atya dicsőségét is, meg a Szent Szívre vonatkozólag a Visitatióra és Jézus-társaságára bízott kettős és különböző küldetést is. Történetünkben elsőrendű lap ez.

»Azt hiszem — írja a Boldog — egy kiemelkedő, tágas, csodálatosan szép helyiség tárult elém, közepén láng-trón állott, rajt Jézus édes Szíve az ő sebével, mely olyan hő és tündöklő sugarakat lövelt, hogy bevilágította és fölmelegítette az egész helyet. Egyik oldalon a Szent Szűz volt, a másikon a mi atyánk Salesi Sz. Ferenc Colombière atyával. Ott voltak a Visitatio leányai is, mellettök anygalaik s mindeniknek egy-egy Szív a kezében.

»A Szent Szűz szót emelt: »Jertek kedves leányaim, közeledjete, mert *ennek a drága kincsnek mintegy letéteményeseivé* akarlak benneteket tenni.

»S megmutatván nekik az isteni Szívet, mondá :

»Ime az a drága kincs, mely *különösen* ti elétek tárul, mert fiam gyöngéden szereti rendeteket, melyet kedves Benjaminjának tekint. Miértis, *minden mások előtt annak akarja ezt az osztályrészt juttatni* és KELL, hogy a rend leányai e kimeríthetetlen kincsből ne csak magukat gazdagítsák, hanem minden tehetségök szerint bőven osztogassák az értékes pénzt, törekedvén vele az egész világot felgazdagítani.«

Először tehát, e kinyilatkoztatás szavai szerint, Isten arra teremtette a Visitatiót, hogy a Szent Szív *drága letéteményét* őrizze, hogy áhítatos, buzgó szentély legyen, ahol Jézus Szívét szemléljük untalan, ahol ebből a kimeríthetetlen kincsből gazdagszik minden lélek. Ez a rendnek első célja. De ez még nem minden; és ha a Visitatio csak ennyit tenne, rendeltetésének nem felelne meg. Azt a Szent Szívet, melyet az imádság élvei közt szemlélget a rácsokon át kell ragyogtatnia. Azt a páratlan kincset osztogatni kell *minden tehetségével, bőven, az egész világnak*. Ezzel neki Isten nem kegyet nyújt, hanem parancsot ad. »KELL.« Vagyis Isten visszaadja neki, új alakban, eredeti hivatását. VISITATIO lesz ismét. Hanem ahelyett, hogy a szegényeknek hordjon kenyeret, ruhát, segílyt, *kell*, hogy a lelkeknek, a magányba vonúlt szüzeknek, az igehirdetés fáradaimaiban magukat kimerítő apostoloknak, a papoknak, püspököknek, kiket bánat őszít a veszni indúlt bűnösök tömegének láttán, *kell*, mondom, hogy a Visitatio gyujtson

nekik világot, vigyen vigaszt, magasztos erőt, mik a Szent Szívből bőven áradoznak. Ezért alkotta Isten, ezt a küldetést adja neki. Minden egyébre nézve: csend, feledés, rejtett élet. A Szent Szívre nézve: örökös sugárzás, apostoli láng.

Eme kinyilatkoztatásnak ez az első része. A második nemkevésbé nevezetes.

»És azután, a jó Colombière atya felé fordulván, a jóságos anya így szólt hozzá: »És te, isteni fiamnak hű szolgája, neked nagy részed van e drága kincsben; mert ha a Visitatio leányaira van bízva, hogy azt megismertessék, megszeretessék, másoknak osztogassák: a te Társaságod atyáinak van föntartva, hogy hasznát, értékét beláttassák, hadd válják hasznára az embereknek, midőn az ily nagy jótéteményt megillető hálával fogadják azt. És amily mérvben szerzik meg neki azt az örömet, ez isteni Szív, az áldások és kegyelmek dús forrása, oly bőven fog áradni működésökre, hogy az munkájokat és reményöket meghaladó gyümölcsöket fog hozni, és pedig külön mindeniköknek tökélyesülésére és üdvére is.«

Tehát, míg a Szent Szív letéteményét a Visitatio fogja őrizni s adogatja ki rácsain, hogy vele a világot gazdagítsa: — tanárai a Jézus-társasági atyák lesznek. Ők fogják egyengetni útjait. A Szent Szívnek hitoktatói, hirdetői, védelmezői, apostolai, és ha kell vértanúi, ez az ő szerepök. És hogy a többi szerzetesrendek ne irigyeljék tőlök e kiváltságot: megvan a magáé mindeniknek. Midőn a középkorban egy igénytelen szerzetesnőt arra ihletett Isten,

hogy lendítse föl, jobban mint a megelőző korok, az oltáriszentség tiszteletét: segélyeül, tolmácsaul Sz. Domokos rendjét hívta meg. Miután a szent olvasó rendjévé tette, most az oltáriszentség rendjévé avatta s székesegyházainak ivei az örökkévalóság küszöbén is visszhangozni fogják a domokosok hymnusait: *Lauda Sion, Tantum ergo*. Épügy, mikor azt akarta Isten, hogy a keresztények a Szent Szűznek nevét és ruháját mint paizsot hordják mellökön, kiválasztotta a carmeliták rendjét, és megbízta, hogy terjessze a világon, s oszto-gassa mindenütt a szent vállszalagot. Sz. Ferenc fiaira már előbb rábízta a keresztnek és Üdvözítőnk öt szent sebének tiszteletét. Fáradalmas küldetésében mindenik rendnek kell hogy meglegyen a maga szerszáma, fegyvere, zászlaja, éltető lángja. Egyéb-iránt, ami egyiké, vagy másiké, nem annyira az övék, hogy ne lehessen mindenkié; s Jézus szerelméről még jobban mint az anya szerelméről, elmondhatjuk a költővel:

Részt vesz belőle mind s egészen bírja mind.

Ne féltékenykedjünk egymásra s Krisztus dicső táborában lobogtassuk magasan zászlainkat, mindnyájan csak arra a boldogságra törekedve, hogy minél több győzelmet arassunk.

Colombière atya 1682 február 15-én halt meg. Ugyanez évben tartották Párisban a hirhedt összejövetelt, »a francia papság gyűlését«, melyet XIV. Lajos hitt össze, hogy a kereszténységet fenyegető veszélyekre fordítsa a figyelmet! Egyesült ott min-

den: tekintély, lángész, ékesszólás, tapasztalat, népszerűség. És annyi erőfeszítésnek mi lett a vége? Az a négy cikkelyes körmönfont nyilatkozat, melynek minden legkisebb szavát annyi gonddal latolgatták, oly nagy művészettel illesztették össze, ugyan mire volt jó? Csak nagyította a veszélyt, ahelyett, hogy elhárította volna. És azalatt egy eldugott kolostor mélyében, egy igénytelen Szűz, egy szegény szerzetes segélyével, meglátta az egyházat és társadalmat pusztító bajt s egyetlen orvosságát a világnak felmutatni készült.

Közben a Greyfié anya főnökségének hat éve vége felé járt. Távozóban volt a paray-i kolostorból, hogy Semur-be menjen, hova főnöknőnek választották. Utódjáról kellett gondoskodni. Idáig, tizennyolc éven át a paray-i nővérek mindig más kolostorhoz fordultak főnöknőért: először Párisba, mely Hersant anyát küldte nekik; majd Dijonba, honnét Saumaise anya jött; végre Annecy-be, melynek Greyfié anyát köszönhatték. Most eszökbe jutott, vajjon nem találnának-e jó főnöknőt maguk közt is; és egyhangulag megválasztottak egy derék régi nővért, kinek példáján a paray-i kolostor már harmincnégy év óta épült. Melin Mária-Krisztina anya ellen, akit megválasztottak, csak azt az egyetlen kifogást lehetett tenni, hogy nagyon jó volt; mi Greyfié anyának kissé szigorú kormányja után nem volt baj; különben olyan áldott lélek s szentünknek benső barátnője vala, kit már régóta megértett, csaknem földértett s kinek minden ájtatosságában osztozott. Az is volt mindjárt az első tette, hogy

őt segédjének nevezte ki s nemsokára, »mert Mária-Krisztina anyának páratlan szelídsége a rendnek szent magányát édes békével töltötte el,« s ujoncok sereglettek oda, az ő gondjára bízta, hogy őket az erényre képezze. Itt, e kis ujoncházban, hat-hét angyaltiszta és egészen Isten szeretetétől lángoló fiatal ujonc között pattan ki a Boldog szivéből a szeretet titka, melyet ott kilenc év óta rejteget.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

A BOLDOG AZ UJONCOK KÖZÖTT. A NAGY KINYILATKOZTATÁSOK TITKA KIDERÜL. A SZENT SZIVNEK ELSŐ NYILVÁNOS IMÁDÁSA.

(1684—1685.)

Adjuro vos, filiae Jerusalem, si inveniatis Dilectum, ut nuntietis ei quia amore languo.

Kényszerítlek titeket, Jerusalembelényi, ha megtaláljátok az én szerelme-
semet, vigyétek hírül neki, hogy a
szerelem miatt ellankadok.

(Ének. é. V. 8.)

Adducentur Regi virgines post Eam: afferentur in iocunditia et exultatione: adducentur in templum Regis.

Utána szüzek vezetnek a királyhoz;
vigasággal és örvendezéssel ajánlko-
znak; behatolnak a királynak szentélyébe.

(Zsolt. XLIV. 15, 16.)

Melin anya, mikor a Boldogot ujoncmesternővé kinevezte, nem is annyira egyéni vonalmainak, mint a mindünnen hangzó kéréseknek engedett. A mi alázatos Margitunk szentsége kezdett napfényre jönni. Fiatal fogadalmasok, kik az ujonczházból kilépőben voltak, kijelentették, hogy szívesen ott maradnak, ha őt kapják elüljáróul; idősebb szerzetesnők pedig rimáncodtak, hogy ez esetben

oda visszamehessenek. Még egy-két ujonc is, kik oly szerencsések voltak, hogy társaloghattak vele, fölhasználták Melin anya jóságát, s alázatosan kifejezték ebbeli kívánságukat. Közelgett az óra, melyben a Boldog szentsége az utolsó ködfoszlányt is áttöri.

De előbb mondjuk el, kik voltak az ujoncház tagjai mikor igazgatását Margit vette át.

A legrégebb ujonc, Billet Claudia-Margit, paray-i születésű, »a tartomány leghíresebb orvosának, annak, ki azonnal ott termett a beteg Boldognál s halálos ágyán is ápolni fogja, volt a leánya. A világban csupa kellem és víg kedély; a kolostorban »egészen magába mélyedt lélek«, imádságos, hallgatag leány, kinek Istennel való egyesülése s a szent áldozás után epedése ki sem mondható. Az isteni lángok úgy lobogtak benne, hogy, ha engedik, agyonvezekelte volna magát Istenért. Telhetetlen volt az önsanyargatásban s abban telt legnagyobb gyönyörűsége, ha megengedték neki; ez volt az ő élvezetes üdülése. A Boldoghoz benső barátság fűzte, erényeiért lelkesült s azért boldogan állott igazgatása alá s buzgón kezdett »futni keneteinek illata után.« Egyike volt az elsőknek, kik megértették és éldelték a Szent Szív tiszteletét. Belemerült az imádandó Szív szerelmébe s lángjai csakhamar fölemésztették.

A Boldognak második ujonca: Verchère Francisca-Rozália, szintén egy orvos leánya; tizenkét testvére volt, kik, kettőt kivéve, Istennek szentelték magukat. A szerzetes életre hivatást nyervén s nem tudván melyik rendbe lépjen, egykor egyik roko-

nának pompás kertjében sétálgatott s jobban vívódott mint valaha. »Belép a szép kertnek egyik sátorába s gondúzódul kinyitja az asztalon heverő könyvet. Szerencsére a mi tiszteletreméltó Chantal anyánknak élete volt s épen ott ütötte föl, hol a mennyei Jegyes neki szívére vési Szent nevét; ez abban a pillanatban oly erős benyomást tett az ifjú ara szívére, hogy isteni tüzétől lángot fogott s elhatározta, hogy a Visitatio leánya lesz. Greyfié anya örömmel vette föl s nem fukarkodott a megpróbáltatásokkal, hogy bátorsága felől bizonyos legyen; majd, látván mily derék és szilárd, elhatározta, hogy a legmagasabb ormokra vezeti; elmondhatjuk, hogy nincs magaslat, melyre föl nem hatolt. Fő adománya volt Isten jelenlétének szakadatlan érzete, melyből angyali szerénység és áhítat származott. Már külseje is ájtatosságra vallott. Genuai Sz. Katalinhoz hasonlították. A Boldog, ki őt gyöngéden szerette, előre megmondta, hogy az ő karjaiban fog meghalni; ez, mint látni fogjuk, csodálatosan, minden várakozás ellenére, meg is történt. »És mintha e szent haldokló heve és buzgalma a mi kedves Verchère Franciska-Rozália nővérünk szívében áradt volna szét, mikor e páratlan és erényes barátnő támogatását nélkülöznie kellett, egészen az isteni szeretet hatalmának engedte át magát s 1690. november 5-én, huszonöt éves korában fogadást tett, hogy mind csak azt teszi amit leg-tökéletesebbnek ismer. S ez nemhogy terhére lett volna, hanem egész életén át nagyon szerette e bilincseket. Könnyen ment neki minden; és mert

Isten szereti az odaadó sziveket, olyan szelíd nyugalmat árasztott lelkére, hogy az elijesztő vezeklések és keresztek közt is, ő mintegy a béke folyamán úszdogált.«

Volt egy húga, szintén ujonc, Verchère Peronne-Margit, kinek életrajzára nem akadtunk rá. Igen buzgó, de élénk, szellemes, és szívének teljes birtoka fölött elejénte kissé még tusakodott Istennel. Ő volt az, ki a Boldogról szólóban, kedves mosolylyal azt mondta egykor nényének: »Vigyázzunk, mert még ájtatosabbakká tesz bennünket mint magunk is akarnók.«

Most jön Verchère Franciska Rozáliának dicső társa, ki szintén Marcigny-ben született, kit a Visitatióba az ő példája vonzott: De Farges Peronne-Rozália. Barátnők a világban, még inkább a kolostorban, együtt ujonckodnak, a Boldognak mindketten gyöngéden szeretett tanítványai, mint haldoklót összefont karjaikban tartják; virasztják emlékezetét; megírják életét; megőrzik és összegyűjtik leveleit; örök hálára méltó egyik is, másik is, de talán még jobban De Farges Peronne-Rozália, ki meggátolta a Boldogot, hogy mint egyéb írásait, pótolhatatlan *Emlékiratát* is tűzbe dobja, és aki így megmentette az egyháznak a szentség egyik legdrágább emlékét, az egyetlen talán, melyből e dicső lelket valamennyire megismerhetjük.

De Farges Peronne-Rozália hét éves korában szüzességi fogadalmat tett. Nem sokkal azután Colombière atya lelki vezérlete alá került, kitől az első szent áldozást kapta »mint egy angyal,« s tizen-

hatodik évében családjának, a környék egyik legelőkelőbb és leggazdagabb családjának minden ellenzése mellett is a Visitatióba lépett. Az első napoktól kezdve a Boldogra volt bízva, »kit fontos bátorságával és a hősi erények gyakorlásával legjobban megközelített s mint az, ő is saját szívére véste Jézus Szent nevét,« hogy Isten iránt forró szeretetét tanúsítsa; és e szeretet szívébe úgy behatolt, hogy folytonosan gyarapodott benne az ön-maga ellen fordított szent kegyetlenség által, megroppant felebaráti szeretete révén, midőn »ez oly nemes célra irányította természetének egész tüzét.« De míg szent elüljárójának tulajdonságait ily híven utánozta, tulajdon jellemét megőrizte. »Sokáig úgy tekintették mint valami Sz. Jeromost, ki mítsem engedett a természetnek sem magában, sem másokban; ezáltal különbözvén a mi tiszteletreméltó Mária-Margit nővérünktől, kinek szelíd, saját semmiségének legmélyére sülyesztett tekintete nem bírálgatott soha senkit s ki társalgásának kenetével észrevétlenül hódított.«

Ki győzné elbeszélni mennyi győzelmet aratott élénk és heves természete fölött, jelszava lévén: »Győzni vagy halni!« »Csak kötelességét látta, csak azt igyekezett betölteni, mint valami hősnő, örökösen karddal a kezében, hogy legyőzze szenvedélyeit, melyek nagy erőre kaphattak volna, ha el nem nyomja.« És úgy elérte célját, hogy élte vége felé a városban második Mária-Margitnak tartották« s mikor meghalt, összefutottak ravatalához »látni a szentet.«

Az eddig megismertetett négy ujonchoz még három csatlakozik, akik nem voltak méltatlanok, hogy ebben az oly kedves, oly buzgó társaságban helyet foglaljanak: Bocaud de la Clayette Mária-Franciska, ki fiatalon halt meg s kiről kevés emlék maradt; Bouthier de Semur en Brionnais Mária-Krisztina, kit a szerzetes életre csoda avatott föl. Ujone-ideje alatt sínylett-sorvadt; fogadalma napján a Boldog azt parancsolta neki, hogy Istentől gyógyulását kérje. Sápadtan, bágyadtan terült el a halotti lepel alatt s ép erőben, az egészség élénk színeitől ragyogó arccal kelt föl alóla. Végre a hetedik, De la Faige des Claines Mária-Nicolaa, ki a rendben kedves és mély emléket hagyott. Ez volt a Boldognak kedvence, mint nevezi: »az ő kis Gonzaga Sz. Alajosa.« Csinos, bájos, szép termetű, kit családja valóságos kis csodának tekintett; szülei, kiknek házát tíz éves korában ő vezette, becézgettek; nagyanyjának bálványa; bezzeg volt álmélkodás, mikor tizennégy éves korában a Visitációba kéredzett olyan esdekléssel, hogy engedni kellett. Tizenötödik évében beöltözött s a Boldog igazgatása alatt megkezdte ujonckodását. Buzgó-sága, angyali szerénysége olyan volt, hogy szigorú és ihletett szentünk már tizenhat éves korában letétette vele a fogadalmakat s a szent fátyolt maga tűzte fejére. Nemsokára, egész fiatalon fogadást tett a legtökéletesebbnek választására. Csupa tehetőség, kellem, szendeség, bármely alkalmazásban maga az ügyesség, s elbűvölő higgadtsággal végzett mindent; ártatlansága, tisztasága rendkívüli;

olyan volt mint egy angyal. Társai mosolyogva mondogatták, hogy Isten kölcsönzött neki testet. Talán ez volt indoka a Boldog előszeretetének, melyet iránta mindenkor érzett; ez a kényes, gyöngéd kiváltság, mely a szeretett tanítványra emlékeztet s mely e kedves ujoncnak legszebb dicsérete. Halála óráján a Boldog utána küldött »azt akarván, hogy e kis angyal mellette legyen.«

E fiatal ujoncok között hogyan különböztetnénk meg, hogyan állítanánk külön sorba egy mindannyioknál idősebb szerzetesnőt, ki 1680-ban tett fogadalmat, ki a kolostorban fontos hivatalokat töltött be s ki visszakiváncozott az ujoncházba s oly hön esengett az engedélyért, hogy a jó Melin anya nem tudta megtagadni tőle. Annyi bizonyos, hogy De Mareschalle Anna-Alexia nővér kiváló nagy lélek volt. A calvinismusban született ama régi, nemes családok egyikéből, melyek az ügyek folyásával elégedetlenkedve, ellenzékieskedésből és jobbrafordulás reményében az eretnokség karjaiba dobták magukat; mikor atyja — ki az igaz hitre vissza akart térni, de neje iránti kiméletből nem tette — meghalt; mikor anyja, ki gyöngé férjének megtérését erőszakkal akadályozta meg, Colombière atya meggyőző szavára mégis letett az eretnokségről, s hogy leányát Anna-Alexiát is példájának követésére bírja őt titkon, nevelőbeadás örve alatt a Visitatióba vitte, a gyermek, észrevevén anyja szándékát, dühben tört ki. A bántalmaknak egész árját zúdította anyjára s egy márvány tönkre hajtva fejét teljes erejéből kiabált: »Üsd le a fejemet; szivesebben

meghalok, mint hogy pópista legyek, s a szerzetesnők, azok a farkasok és ördögök közt éljek.« Sokáig azt hitték, hogy vissza kell adni anyjának. Mindenből esúfot űzött. A templomban az oltáriszentségnek hátat fordított. A kertben a magas fákra mászott, onnét a falra kötelet dobott s úgy akart szökni. Ilyen volt akkor, heves, merész, szenvedélyes; és milyen lett mindjárt megtérése, az eretnokség magtagadása után, valóságos isteni fogás. Nem volt elég neki, hogy szerzetesnő lett; szinte rohant a vallásosságnak legmagasabb, az erénynek legijesztőbb ormaira. Greyfié anyja nem kímélte tőle a megpróbáltatásokat, »még rendkívülieket is juttatott neki, de föl sem vette.« Sohasem volt szentebb öröme, mint mikor legjobban gyöt-rődött. Vége-hossza nem volna ha mind el akarnók sorolni a magára mért vezekléseket. A vas-övet sohasem tette le, még ha a betegek mellett virasz-tott, ha mosott, vagy még fárasztóbb munkát vég-zett is. A bűnbánat ez eszközével testén énekelte az egész karimádságot; abban aludt, »annyira természetete lőn a testsanyargatás.« Emellett megelé-gedettség és »bizonyos vidorság sugárzott arcán, nyilvánult társalgásában is, mely mindig vidám és szentül víg vala; kellemes dalokat is szerzett, hogy új buzgalomra serkentse magát. A világon a leg-jobb barátnő volt s elüljáróival szemben a legengedelmesebb leány, Istennek és helyetteseinek kezében olyan volt mint a viasz-golyó. Idomíthatták. Ez magyarázza meg, hogy alkalmazták minden hivatalra, nagyra-kicsinyre »és ő sem megalázottnak

sem kitüntetettnek nem érezte magát. «Hét éve volt már szerzetesnő, mikor visszakéredzett az ujoncházba, hol a fiatal nővéreknek csodálata és ösztökéje volt.

Ilyen volt a paray-i ujoncház, mikor a Boldognak igazgatása alá került. Ezeket a lelkeket kellett gondoznia. Méltók voltak, hogy szent legyen a mesterök; ez pedig, ki Isten szerelmétől égett s annak terjesztésén úgy buzgólkodott, jobban előkészített alanyokat nem kívánhatott. Alig is vette át hivatalát, a régi *Emlékiratok* kifejezése szerint »ez a szent leány mindezen oly fogékony szivekbe beoltotta az isteni szeretet tüzét.« Szavával lelkesítette, példájával elragadta őket. Majd egyszerűen a szabályt, a fegyelmet magyarázta nekik, de olyan hangon, olyan mélyreható kenettel, hogy minden nehézség elenyészni látszék. »Noha, — mondja Farges nővér, — három elődjétől e fegyelmi szabályokat mind megtanultuk már, a mi tiszteletreméltó nővérünk oly mennyei kenettel magyarázta, mely mintha magából Jézus Szívéből folyt volna s mely élvezetessé könnyítette az erényt.« Majd Isten szeretetéről beszélt nekik. »De, — mondja Verchère nővér, az, melyet ajkai emlegettek, semmi volt ahhoz képest, amelyet szívében hordott. Szenvedélyl szerette Istent. Minduntalan ilyen felkiáltásokra fakadt: »Oh! ha tudnák, mily édes szeretni az Istent! — Oh! mit nem szenvednénk el szívesen szeretetből felebarátunk iránt! E pontra oly gyakran visszatért, hogy ők a kedves tanítványhoz, Sz. János evangelistához hasonlították. És e szeretet tüze őt a legönzetlenebb buzgalomtól hevítvén, gyakran

mondotta, hogy egyetlen lélek megmentése végett örömet elszenvedne minden büntetést.« Máskor az alázatosságról, önfeledésről beszélgetett ujoncainak. De »szelíd, saját semmiségének legmélyére sülyeszített lények minden beszédnél ékebben szólott. »Gyönyörűség volt látni, úgymond De Claines nővér, midőn főnöknője megintette. Lehetetlen igazibb alázatossággal fogadni feddést. S legcsekélyebb hibái fölött hullatott könnyei azt a benyomást tették, hogy meghalt minden önszeretetnek s teljesen Isten szerelmének adta át magát.«

Legtöbbször a Szent Szívről beszélt. Ő, a félenk teremtes, ki »természetes tartózkodásában egy hangot nem ejtett arról a kolostorban, még barátnőinek sem, kik pedig számosan voltak, sőt még a főnöknek és a rendes gyóntatónak sem«, itt, e kedves, jámbor csapat körében engedte megszólalni szívét. Anélkül, hogy csak valamit mondott volna a kinyilatkoztatásokról, melyekkel megtisztelve lőn s melyeket törhetetlen hallgatásba burkolt, édesdeden társalgott velők Jézus imádandó Szívéről, annak jóságáról, szépségéről, a kincsekről, melyeket tartalmaz, a kegyelmekről, melyekkel el fogja árasztani azokat, kik majd megérteni, imádni és szeretni tudják. Mindezt elmondhatta anélkül, hogy kiadott volna magán; mert, amint láttuk, ki beszélt helyesebben Jézus Szívéről, mint Salesi Sz. Ferenc? Ki értette meg és szemlélte áhítatosabban annak szépségét, mint Sz. Chantal és a Visitatio első anyái? Midőn tehát így beszélt, a rendnek legtisztább szelleménél, legtisztéletreméltóbb hagyományainál maradt.

Egyébiránt Isten ekkortájt mintha megsokszorozta volna a kinyilatkoztatásokat, hogy a Boldog mind jobban-jobban felfogja Jézus imádandó Szívét s hogy szavának megadja azt a nyomatékot, szépséget, világosságot, melegséget, melyek könnyedén születnek a megghatott, elbűvölt ember ajkain. Emlékszünk, minő volt a nagy kinyilatkoztatások jellege. Üdvözítőnk megjelent neki, dicsfényben, az oltáron, kitárt kebelével és szeretettől dobogó Szívvel. Később, mintha figyelmét magára a Szívre akarta volna összpontosítani Isten, a Szív kezdett neki egyedül jelenni meg, királyi széken, fényözönben. »Egykor — úgymond — az isteni Szív úgy jelent meg nekem, mintha tűz- és lángtrónon ülne, sugárzott minden oldalról, tündöklőbb volt mint a nap és áttetsző mint a kristály. A keresztfán kapott sebe tisztán meglátszott rajta; az isteni Szívet töviskorona fonta körül, fölötte meg kereszt emelkedett.«

»Üdvözítőnk biztosított, hogy különös öröme telik benne, ha a testi Szív alakjában tisztelik s azt óhajtja, hogy annak képe nyilvánosság elé kerüljön, hadd illesse meg az emberek érzéketlen szívét, s megigérte nekem, hogy valamennyi tisztelőjére bőven fogja árasztani mindazon malasztkincseket, melyekkel telve van. Valahol csak ezt a képet kiteszik, mindenféle áldást fog ott maga után vonni.«

Máskormég világosabb kinyilatkoztatást kapott. Isten, hogy őt az emberekimádásának buzgóbb sürgetésére ösztönözze, megmutatta neki az angyalok imádását. »Egykor, midőn közös kender-munka volt,

én visszahúzódtam egy kis zugba, hogy az oltári-szentséghez közelebb legyek. Isten igen nagy kegyelmeket adott ott nekem. Amint ott dolgoztam, először is belsőleg és külsőleg egészen elmélyedni éreztem magam. Jézusom imádandó Szive megjelent előttem ragyogóbban mint a nap. Tiszta szerelmének lángjai közt volt, seraphok vették körül, kik bűbajos összhangban azt énekelték:

A szeretet győz, — vigad a szeretet,
A Szent Szív szerelme boldog élvezet!

»E boldog szellemek híttak, egyesüljek velők az édes Szív dicséretében, de nem mertem. Azt mondták, velem szövetkezni jöttek, hogy a szeretet, imádás és dicséret folytonos hódolatát adjuk meg neki. Együttal ezt a szövetkezést arany írással és a szeretet eltörölhetetlen betűivel a Szent Szívbe irták. E kitüntetés két-három óra hosszát tartott s egész életemben éreztem annak hatását úgy az abból nyert segélyben, mint az abban megízlelt s örökösen megújuló élvezekben. Roppant zavarban maradtam utána. Az angyalokat pedig imáimban azontúl csak isteni szövetségeseimnek neveztem.«

Hasonló látományokban gyakran részesült. Különösen »minden hónap első péntekén — úgymond — Jézus Szent Szive megjelent nekem mint ragyogó nap, tündöklő fényvel, melynek sugarai egyenesen a Szivemre tűztek és az, oly ízzó tüztől kezdett égni, hogy azt hittem mindjárt hamuvá kell omlania.«

Fényes elragadtatásaiban tehát, ime mit mutatott Isten a Boldognak: egy Szívet! egy szere-

tettől dobogó Szivet! Csak ezt látta már! Imádandó látvány! az égen és a földön egy Szívben összpontosúl minden! Vannak vallások melyek imádtatták a bölcseséget. Vannak, oh mily tévedés! melyek imádtatták a boldogságot, sőt a kéjt. Vannak még mélyebbre sülyedettek, melyek térdre kényszerítették az emberiséget az erő előtt. Csalódtak mind. Imádásra csak a szeretet méltó!

Még a szentség, az, mely előtt a zsidók a Sinai villámai közt leborultak, mely előtt szárnyaikkal takaróznak be a cherubok, még az sem érdemli meg legjobban az ember imádását. Átengedi a szeretetnek.

Ezért lesz a kereszténység az emberiségnek örök vallása. Egy nagy szónok így kiáltott föl egykor: »Ha azt mondom egy embernek: Becsüllek; vajjon nem tudok neki egyebet mondani? Tudok mert azt mondhatom: Csodállak. És ha azt mondom egy embernek: Csodállak; vajjon nem tudok neki egyebet mondani? Tudok, mert azt mondhatom: Tisztellek. És ha azt mondom egy embernek: Tisztellek; nem tudok már neki egyebet mondani? E szóval kimerítettem minden mondhatót? Nem, még mondhatok neki valamit, egyetlenegy, a legfőbbet. Azt mondhatom neki: Szeretlek. Ezt megelőzi tízezer szó, utána nem jön egy sem, semmiféle nyelvben; és ha azt egyszer kimondtuk valakinek, csak egy segítség marad: azt ismételve mindig.« Épúgy, ha imádtatták a hatalmat, még imádtathatják a bölcseséget. Ha imádtatták a bölcseséget, imádtathatják még a szeretetet; de ha imádtatták a szeretetet, — ezzel vége. Nem marad egyéb hátra, mint azt imádni mindig.

És miféle szeretet az, melyet a kereszténység imádtatott? Bizonyára megjegyeztük amit Boldogunk mond, hogy, mikor Jézus Szive tűz és lángtrónon jelent meg neki, »a keresztfán kapott sebe tisztán meglátszott rajta s azt az isteni Szivet tövis-korona fonta körül.« E látomány gyakran tűnt eléje s az odaadásnak és önfeláldozásnak e jellemvonása ezer alakban nyert hangsúlyozást. »Egykor — úgymond — ezt a szerelmes Szivet döfésektől egészen átszurkálva, szétmarcangolva láttam.« Máskor e Szív egészen kitérült előtte, »nyitva volt mint feneketlen örvény, melyet számtalan nyílvevő vájt.« »Legtöbbnyire a korona tövisei oly szoroson fonták körül, oly erővel szorították, hogy majd agyongyötörték s vére csakúgy ömlött.« Ez a fordítása a *Krisztus követése* isteni szavának. »*Et sine dolore non vivitur in amore!* Fájdalom nélkül nincs szeretet.«¹⁾

Csodálatos! az emberi szívnek is két sarka van: az egyikén örül, a másikon szenved. E két sarok közül az egyik úgy van alkotva, hogy mindig tartson, magunkkal visszük az örökkévalóságba is; az ez, amelyen örülünk. De, ki hinné? idelent, e bús földön alig szabad használni. Veszedelmes. Nem fönséges, nem termékeny. Ha dicsőségre, lángészre, szentségre vágytok, hagyjátok a szívnek ez oldalát, ezt az isteni, ezt a mennyei oldalt, melyen az öröm él. Órája még nem ütött. Idelent csak közönséges dolgokat hoz létre. A borostyán-koszorú mindig csak az elgyötört homlokon nyugodott, a szent-

1) *Krisztus követése*. III, V.

ség dicsfénye csak a keresztrefeszített sziveket övezte. Mily szépek voltak tehát ama látományok, melyekben a Boldog nem pusztán egy Szivet látott, hanem sebzett Szivet, gyötrött Szivet, tövissel koszorúzott és vérben úszó Szivet! Nem tudott megválni tőle. Ez éltető látvány önmaga fölé emelte s legtöbb idejét arra fordította, hogy szemlélgesse ezt a sebzett Szivet, hogy megkisérelje behatolni az odaadásnak és önfeláldozásnak elragadó titkaiba.

Azonban az isteni Szív nem egyedül ebben az alakban jelent meg neki. Volt egy másik, szintén igen szép alakja, mely előfordult untalan. Jézus Szive úgy mutatkozott előtte, »mint izzó zsarátnok, a szeretet kohója; mint szerető, ki vonzza a lelkeket; mint örvény, melybe bele kell merülniök, ha óhajtják az ujjászületést.« Látott néha hideg, fagyos lelkeket, kik közeledtek a tűzhelyhez, de hirtelen, mikor már azt lehetett hinni, hogy mindjárt fölmelegszenek, eszeveszett futással rohantak el s a sötétségbe vesztek. Látott másokat, kik ridegen, rútán, hervadtan jöttek, és kik Jézus Szivének illetésére nekiéledtek, felgyúladtak s utóljára beleolvadtak mint szikra a lángba. Egykor Jézus Szive izzó kemencéhez hasonlóan jelent meg neki, más két Szív pedig beléje merült, s hangot hallott, mely azt mondta: »Az én tiszta szerelmem így egyesíti ezt a három Szivet örökre!« És rájött, hogy az ő Szent lelkivezérének Szive és az övé merültek el Jézus Szivében.

Lépten-nyomon ilyen látomásai voltak, melyek a föld fölé ragadták és látnoknővé tették, midőn

kinyilatkoztatták neki a lelkek titkait s egy fönsőbb világ törvényeit. Mint a természetben is megvan a látható mindenség nehézkedésének központja, mely körül minden égi test mozog, míg valamennyit vonzza és taszítja az a kettős erő, mely a világba összhangot önt: épúgy az erkölcsi mindenségnek is van nehézkedési központja, mely a világ forrongásai közt mozdulatlan, illetetlen: Jézus Szive az. Csakhogy, eltérőleg az égi testektől, melyeket, míg a vonzás a központba húz, addig a taszító erő szerencsére visszatart — a lelkeknek le kell mondaniok e második erőről, az önzésről, az önállóságról, hadd hulljanak, hadd süllyedjenek el Jézus Szívében; csak akkor volna igazán rend, boldogság, ha abba merülnénk mindannyian!

Ezt látta a Boldog s én nem csodálom ha e szemléletben egész éjjeleket töltött; ha, mikor esti hét órakor a szentségház tövében, térden állva hagyták, másnap reggel ugyanazon helyen találták mozdulatlanul, elragadtatásban. De képzeljük-e minő lehetett akkor szava, arcának ragyogása, érzelmeinek heve és szenvedélye s következőleg a lángoló ékesszólás, mely ajkairól ömlött? Ő azonban szerény volt, uralkodott magán, megtanulta a szent könyvekből, hogy a »király titkát« nem szabad elhiresztelni s azért fönséges kinyilatkoztatásairól nem szólott semmit, vagy ha kényszerítették, végső szorultságában is csak mintegy suttogva, homályos szavakkal szólott. Egykor, midőn De Farges nővér, azzal a teljes egyszerűséggel, mely a Visitatio leányához anyjával szemben illik, megkérdezte tőle,

mit tudott csinálni az oltáriszentség előtt olyan sokáig, térden állva, oly mozdulatlanul, csak annyit felelt, hogy egészenel volt foglalva a szenvedő Jézus fájdalmaival. És mert a fiatal ujonc sürgölte, így válaszolt: »Bajosan tudnám megmondani van-e olyankor testem, vagy nincs.« Máskor ismét, midőn Billet Claudia-Margit nővérrel sétálgatott s a kis mogyoró-bokor mellett elhaladt, mondá: »Ime, ez is kegyelemhely rám nézve. Itt tanított meg Isten mily boldogság szenvedni, midőn saját szenvedését ismertette meg velem.« És Verchère nővérrel, ki hirtelen beteg lett, mikor a Boldognak tudtára adták a tilalmat, hogy a szent órát megtartania többé nem szabad — hogy betegségében vigasztalja, közölte csütörtök és péntek éjjeli imádságának s minden hónap első péntekén való áldozásának titkát. Mindezekben bizonyára nem volt semmi, mi a szent Szív nagy kinyilatkoztatásainak titkát elárulta volna. De mindjobban világos lett mindenki előtt, hogy Isten őt különös kegyelmekkel tüntette ki; és amint most állott a dolog, jóllehet nem tudtak semmit, nyilván egy szó, egyetlenegy szó, a legcsekélyebb elejtett vigyázatlan beszéd elég volt, hogy földerítsen mindent, napfényre hozza a minden lélekben ott élő homályos sejtelmeket. Ez történt meg és pedig így.

Egymás után két gondviselészerű világosság támadt: az egyik halvány, de fölébresztette a figyelmet; a másik teljes fényű, mely eloszlatta az utolsó kétséget is.

De Farges Peronne-Rozália nővér, ki szent gyakorlatra magányba vonulni készült, megkérdezte

a Boldogot miről elméledjék ez idő alatt. A Boldog egy segéd-könyvet adott neki. Már pedig »e könyvben — mondja De Farges nővér — egy sajátkezűleg irt lapot felejtett, melynek tartalma körülbelül ez volt: »*Üdvözítőnk ma este az imádság alatt tudatta velem, hogy ohajtáná, ha az emberek ismernék, szeretnék és imádnák, hogy evégből sok kegyelmet juttatna nekik, ha Szent Szive tiszteletének és szerelmének szentelnék magukat.*« Elgondolhatjuk, hogy De Farges nővér az ő kedves ujonctársainak bizony megmutogatta ezt a lapot. A Boldog szentségének hirtelen új tápot nyert. S kezdték gyanítani, hogy nem könyvekből tanulta amit Jézus imádandó Szivéről mondott.

Nemsokára egy merőben véletlen dolog végleg föllebbentett minden fátyolt. Emlékszünk, hogy Colombière atya két év előtt (1682. februar 15.) meghalt. Papirjai közt megtalálták a jegyzeteket, melyeket egy lelki gyakorlat alatt írt; és e jegyzetekben a szentségnek olyan illata áradozott, az ő nagy lelkéről olyan szép fogalmat nyujtottak, s különben is az ájtatos egyéneknek oly hasznosak lehettek, hogy a jezsuiták elhatározták kiadását. A mű Lyonban jelent meg e cím alatt: *Tisztelendő De la Colombière Kolos atya lelki magánya*; s az első példányok egyikét természetesen a paray-i Visitationnak küldték. A jó Melin anya mikor megkapta, maga el sem olvasta még s már az ebédelőben nyilvánosan olvastatta, hogy valamennyi nővér jámbor sóvárgását mielőbbkielégítse. Már csaknem végén jártak a kis kötetnek, mely a kolostorban valóságos elra-

gadtatást idézett elő, mikor egy egészen váratlan helyhez értek. Aznap épen De Farges Peronne-Rozália nővér volt a felolvasó. Colombière atya, miután elmondta, hogy Istennek tetszeni s szent akaratjának hódolni akarván elhatározta, hogy az oltáriszentség tiszteletét minden erejéből elő fogja mozdítani, hozzátette eme szavakat, melyeket a nővér növekvő megindulással olvasott:

»Fölsímlerem, hogy szolgálatomat kívánja Isten, hogy eszközöljem vágyainak teljesedését azt az ájtatosságot illetőleg, melyet ő sugallt *valakinek, akinek igen bizalmas közléseket tesz, és akinek érdekében kegyes volt fölhasználni csekélységemet is*; sokaknak tanácsoltam már azt Angliában és irtam ez ájtatosságról Franciaországba s megkértem egyik barátomat, hogy léptesse életbe; sok haszonnal fog ott járni s tekintve az ama társházban lakó választott lelkek nagy számát, azt hiszem, abban a szent házban való gyakorlata igen kedves lesz Isten előtt. Oh Istenem! miért nem lehetek mindenütt, hogy hirdessem mit vársz barátaidtól és szolgálóidtól!

»Isten tehát föltárván magát *az illetőnek, kőről a neki juttatott dicső kegyelmek alapján van okunk hinni, hogy szive szerént való*, az közölte ezt velem, én pedig meghagytam neki, hogy foglalja írásba amit nekem mondott. Magam is nagyon óhajtottam azt lelki gyakorlataim naplójába iktatni, mert a jó Isten e szándék végrehajtásában az én gyöngye tehetséggel akar élni.

»Egykor, — úgymond az a szent lélek, — Urnap nyolcada alatt, az oltáriszentség előtt imádkoz-

ván, Istenemtől szerelmének rendkívüli kegyelmeiben részesültem. Midőn elfogott a vágy, hogy némi viszonzást adjak s szeretetért szeretetet tanusítsak, így szólt hozzám: »Nem tanusíthatsz irántam nagyobb szeretetet, mint ha megteszed, amit már anyyiszor kívántam tőled;« és föltárván előttem isteni Szívét, mondá: »Ime a Szív, mely annyira szerette az embereket, mely nem kimélt semmit, kimerítette és fölemésztette magát, hogy szeretetét irántok kimutassa, és nagyobb részöktől elismerésül csak hálátlanságot kapok ama tiszteletlenségekben és szentségtörésekben, ama hidegségben és megvetésben, melylyel a szeretetnek e szentségében bántanak; de legjobban fáj az, hogy nekem szentelt szivek teszik. Miértis azt kívánom tőled, hogy az Úrnap nyolcadára következő első péntek Szívem tiszteletére külön ünnepül legyen szentelve; áldozanak azon a napon s nyilvános megkövetéssel nyujtsanak neki tisztelet-kárpótlást ama bántalmakért melyekkel illették míg az oltáron ki volt téve; és én ígérem neked, hogy Szívem kitárul s bőven ontja isteni szerelmének árvait mindazokra, kik neki ezt a tiszteletet megadják.«

Említettük, hogy De Farges Peronne-Rozália nővér volt a felolvasó. Már az első szónál mindent sejtett s titkon odapillantott a Boldogra, ki az ebédlőben vele szemben ült. »Mikor — úgymond vallomásában — a Szent Szív kinyilatkoztatásáról szóló részlethez értem — rátekintettem a tiszteletreméltó nővérrre; lesütötte szemeit s szinte megsemmisült.« A többieket is ugyanazon meghatottság fogta el.

»Nemcsak én, — folytatja De Farges nővér — de az egész ház megtudta akkor, hogy ő volt Istennek az a szolgálója, ki ezeket a nyilatkozatokat tette.«

Az ifjuság nem riad vissza semmitől. »Az ebéd-lőből kijövet De Farges nővér merészen megszólította a Boldogot: »Kedves nővér, a mai olvasásban úgy-e sok része volt?« Ilyen kérdéssel szemben mit lehet tenni? Tagadni? lehetetlen volt. Megvallani? alázatossága tiltotta. A Boldog lesütötte fejét s azt felelte, hogy alkalmat vett belőle saját hitvány-ságát szeretni.¹⁾

E pillanattól az ujoncoknak semmi kétségek nem maradt. Előttök a Boldog szent volt, kit Üdvözítőnk a legbizalmasabb társalgással tisztelt meg. Megosztottak ruháinak darabjain s mikor haját De Mareschalle Anna-Alexia nővér lenyírta, aki hozzá juthatott, ereklyéül tartogatta. Valószínű az is, hogy ettől kezdve a Boldog kissé közlékenyebb lőn; a Colombière atya megnyilatkozását a Gondviselés intésének tekintette; s az Úrnap nyolcadát követő pénteken annyira »nekibátorodott, hogy a Szent Szívnek egy tintával rajzolt képecskéjét az ujoncház oltárán kifüggesztette.«²⁾

1) Csodálatos, hogy az ilyes tényleket a Boldognak még egyetlen története sem említette föl.

2) Eredetije a turini Visitatióban van. Aláírása: Ez a kép volt az első, melyet Jézus Sz. Szívének neve alatt tiszteltek a Visitatio paray-i kolostorának ujoncházában. A Szívet tövis koszorú övezi s fölötte kereszt áll. Nem tudván mikép ábrázolják az azt emésztő szeretetet, kirajzolták a lándsza helyét s beleírták: *Charitas*. A koszorú körül olvasható: *Jézus, Mária, József, Joachim, Anna*. Nem tudni, vajjon e kép magának a Boldognak, vagy valamelyik ujoncának kezemunkája-e.

Eközben közelgett a szent igazgatónő nevénapja (1685. jul. 20.) s az ujoncok elhatározták, hogy érzelmeiknek megfelelő kegyeletes ünnepélylyel ülik meg. A szent, idejekorán megneszelte az előkészületeket s mosolyogva kérdé tőlök : akarják-e igazán boldoggá tenni? S látva, mint derül föl kedves ujoncainak arca, megkérte őket, hogy minden neki szánt tiszteletnyilvánítást ajánljanak föl Jézus isteni Szívének. Az ujoncok megértették s egy pillanat alatt egész tervök megváltozott. A toronyba vezető lépcsőzet alatt volt egy kis zug, épen alkalmas arra, hogy kápolnává alakítsák s oltárt állítsanak benne. Des Claines nővér kapja az ecsetet, s a falakat, oszlopokat és a deszkázat gerendáit elborítja virágokkal, csillagokkal, égő szivekkel, melyek ott ma is láthatók. Oltárt emelnek, fölékesítik rózsákkal s középuitt ráhelyezik a Szent Szívnek képecskéjét, melyet az ujoncházban láttunk. Melin anya beleegyezésével az éjnek egy részét fordították a munkára, minden zaj nélkül; csupán reggel, midőn, hogy azzal is előbb legyenek, kitakarították az ebédlőt, feledkeztek meg kissé magukról örömeikben, s vonták magukra néhány idősb nővér figyelmét. Melin anya, ezektől értesítve, fölkereste az ujoncokat, de »azok felvilágosították okaikról s ő belenyugodott.« Apró készületeiket tehát befejezték békén.

Hét óra tájon, a zsolozsma első órája után a Boldog az ujoncházba ment. Szó nélkül körülfogták s a kis kápolnához vezették. Meglepte és elragadta. Megköszönte kedves ujoncainak a szerzett örömet. Sugárzó arccal, »egy seraph buzgalmával« beszélt

nekik. Majd, leborúlt a kép előtt, azokat is fölhívta, hogy borúljanak le vele, s nyilvánosan az isteni Szívnek szentelte magát. Annak áldozták magukat a kis ujoncok is valamennyien, ismételve ugyanazon szavakat, melyeket a Boldog használt. Azután fölszólította őket, vonuljanak kissé magányba s jegyezzék föl az érzelmeket, melyek most áthatották lelküket s megigérte nekik, hogy ő is ír egy-egy szót mindeniknek önfelajánlása alá. Így telt el az egész délelőtt áhítatos elragadtatásban.

Délután Margit ismét összegyűjtötte ujoncait a kis oltár körül; még sugárzóbb volt, mint reggel. Szent lelkének egész boldogsága visszatükrözött arcán. Hálálkodott ujoncainak; áldotta Istent. Szerelmének gerjedezésében azt óhajtotta, hadd jönnön a kolostor többi lakója is mind, az ő jó Mestere Szívének bemutatni hódolatát.

A kedves, buzgó Verchère nővér mikor ezt hallotta azonnal futott, s fölkereste a kertben sétálgató nővéreket, elbeszélte mi történik az ujoncházban s rimáncodott: jöjjenek, hódoljanak Jézus Szívének ők is. Nem valami szívesen fogadták. Mint a *Contemporaines* írja: »Mert a fegyelem és engedelmesség leányai voltak, a nekik tett első ajánlatot elég mereven visszautasították, azt mondván, hogy ujítások behozatala nem az ujonckákat illeti, s idézték is neki a szabálynak egyik pontját, mely azt határozottan tiltja.«¹⁾ Maga Verchère nővér

1) *Constitutions de la Visitation. Constit.* 18. Minthogy az emberi szellem saját találmányaiban igen sokszor titkos gyönyört talál, kivált az áhítatnak és a jámborság gyarapításának örve alatt, pedig akárhányszor

is azt mondja vallomásában: »Az ujítástól félve épen a legerényesebbek ellenkeztek legjobban.« Igy: Marest Katalin-Augustina nővér, ki gyakran a hősiességig emelkedő szigorú vezekléséről volt nevezetes; De la Martinière Mária-Seraphika nővér, ki mindig olyan magábaszállt volt mint egy angyal s ki a régi *Emlékiratok* szerint a szeretettől halt meg; végre és főképp Des Escures Mária-Magdolna nővér, kit az egykorú kéziratok csak így említenek: »a szent Mária-Magdolna anyja.« A vonakodásban, visszautasításban ő volt legerényesebb, »noha páratlan igazgatónőjöknek benső barátnője volt.« — »Eredj, — felelé Verchère nővérnek — mondd meg elüljáródnak, hogy az igazi ajtatosság: szabályaink megtartása; erre tanítson benneteket, ti pedig ezt gyakoroljátok.«

Szegény kis Verchère nővér nem számított ilyen fogadásra; meg is ütődött, zavarba is jött. Mindazáltal, hogy elüljáróját — kivált ezen a napon — meg ne szomorítsa, visszatérőben mindössze annyit mondott, hogy a nővérek nem jöhetnek. »Mondjad inkább, — felelt rá élénken a Boldog — hogy nem akarnak; de a Szent Szív majd rátéríti őket.« És Mária-Magdolna nővérre célozva: »Ma ellenszegülnek; de lesz idő, mikor ők lesznek a legserényesebbek.« Mi csakugyan meg is történt, egészen váratlan módon, még azon esztendő vége előtt.

---

megesik, hogy a sok áhítatgyakorlat megakadályozza a figyelmet, kedvet és tiszteletet, melylyel azokat végezni kell, a rendben semmi ürügy alatt sem lesz szabad más zsolozsmát vagy rendes imádságot vállalni, mint amelyek szabályainkban elő vannak írva.*

Tulajdonképen, mikor a kolostort Jézus Szive elé hódolatra hitta, a Boldognak igaza volt, mert Istentől küldetést kapott. De Mária-Magdolna anya is, mikor menni vonakodott, jogos téren állott, mert ama küldetés mellett nem nyújtott neki biztosítékot senki: sem a pápa, az egyház ájtatosságainak legfőbb és döntő bírója; sem a püspök, mint első fokú bíró; de még főnöknője sem. Ő tehát, a szabályok hű őre, várt; azokhoz tartotta magát és jól tette, mert nem volt fölhatalmazva, hogy azoktól eltérjen; bár, ha közelebbről tekinti a dolgot, ha élesebb látású, nyiltabb szellem: bizonyára rájön, hogy ez az ájtatosság a kereszténység szivéből fakad, sőt, ha ennyire behatolni nem akarunk, magának Salesi Sz. Ferenének és Sz. Chantálnak írásaiból is kiolvasható. De Mária-Magdolna anya, bár igazán szent vala, ily magasra nem emelkedett. Abban a társházban ő képviselte a tételes, gyakorlati irányt, a betűhöz ragaszkodást, ami egy kolostorban mind föltétlenül szükséges, és legbiztosabb is, haugyan elismerik, hogy Isten tehet kivételeket s aztán meghajolnak a kielégítő bizonyíték előtt. Mi hamarosan bekövetkezett s a szent Mária-Magdolna anyát oly tiszta dicsfénynyel övezi. Mert, ha ellenszegült is, míg elüljárói révén Isten akarata előtte nem nyilatkozott, ő hódolt meg először, midőn azok szót emeltek; nemsokára látni fogjuk mint borúl Jézus Szive elé, mint vonja oda magával az egész kolostort, mint szenteli föl magát nyilvánosan bánattal és engesztelésül.

Az ujoncházban a nap többi része egészen mennyei békében és elmélyedésben tölt el. Erre a Boldog ismét összegyűjtötte ujoncait. Megdicsőülnek látszék. Kézirataink itt ugyanazon szót ismétlik, melyet már két ízben használtak, mert valószínűleg nem találtak mást, mely az általános benyomást hivebben kifejezné: »Olyan volt mint egy seraph.« Gondolata alkalmasinteléjeszárnyalt az időknél s látta, hogy az ujoncháznak e csekély imádása a jövőben föllendül, általánossá és örökössé válik, fölmelengeti az egyházat, megmenti Franciaországot és Istennek újabb, nagyobb dicsőséget szerez.

A jó Melin anyja, ki ezt az egész ünneplést megengedte, látván, miképp fogadta a kolostor, kötelességének hitte okosságából kitérni. »Páratlan szelídségű, békés nő volt, kinek rendkívüli engedékenysége a ,Salesi Sz. Ferenc igazi leánya‘ nevet szerezte meg, amely nevet ő e nagy szent erényeinek követésével érdemelt ki.« Este, mikor az ujoncok visszavonultak, fölkereste a Boldogot s megengedte neki, hogy az ujoncházban tovább is imádhassa és hirdethesse Jézus Szívét, de a kedélyek lecsilapítása végett megtiltotta, hogy bármit is tegyen, mi a kolostor többi tagjainak szemében felöltő lehet.

A Boldog engedelmeskedett; először, mert mindig engedelmeskedett; aztán, mert jó Mesterének imádandó Szívére egy pillantást vetvén, mintha hangot hallott volna, mely így szólt: »Leányom, ne félj semmit; uralkodni fogok én, ha vannak is ellenségeim, ha szeretnék is megakadályozni.« A

kolostorban ugyan épen nem került ellenség, mert, kik »az ujitástól félve« ellenzéket képeztek, a »leg-erényesebbek voltak.« De akadt a világban, és a mód, melyen Jézus Szive fölöttök diadalmaskodott s »kedvök ellenére is uralkodott,« dicső bizonyíték lón arra, hogy »itt az Isten uja van.«

TIZENHARMADIK FEJEZET.

A SZENT SZÍV ÉRDEKÉBEN MEGINDÚL AZ APOSTOLKODÁS.
MILY SZERÉNYEN ÉS BUZGÓN FOG A BOLDOG A SZENT
SZÍV TISZTELETÉNEK TERJESZTÉSÉHEZ.
(1686—1689.)

Ite, angeli veloces, ad gentem convulsam et dilaceratam; ad populum terribilem, post quem non est alius; ad gentem expectantem et conculcatam, cujus diripuerunt flumina terram ejus.

EredjeteK, gyors követek, a megosztott és szétszaggatott nemzethez, a rettenetes néphez, mely után nincs más, a várakozó és eltapodott nemzethez, melynek földét elrágadozzák folyóvizei.

(Is. XVIII. 2.)

Trahe me: post te curremus in odorem unguentorum tuorum.

Jézus Szive, vonj magadhoz! utánad futunk keneteid illatára.

(Ének. I. 3.)

Melin anya, mikor azt kívánta a Boldogtól, hogy a kolostorra nézve most még ne tegyen semmi kísérletet, nem tiltotta meg neki, hogy Jézus Szive tiszteletét a külvilágban terjeszteni törekedjék. Az apostolkodás órája már ütött. Szentünket ez imáandó Szív szerelme mindjobban-jobban emésztette. Egy ideig elfojtotta ez isteni tüzet, most úgy érezte, hogy ki akar törni. Elmondhatta volna Üdvözítőnk-

kel: »Tüzet jöttem bocsátani a földre; s mit akarok mást mint hogy égjen?«

Ugyanez év (1686) elején írta: »Úgy látszik, csak Jézus Szive tiszteletének gyarapításáért élek, s őt minden szívben uralomra segítenem gyakran oly hő vágy gerjed szívemben, hogy nincs amit ezért megtenni és elszenvadni ne óhajtának. A bűnt leszámítva, még a pokol kínjai is édesek volnának nekem.« — »Már szinte nem is tudok egyébbel foglalkozni, mint Jézusom Szent Szívével s boldogan halnék meg, ha némi tiszteletet szereztem neki, örök gyötrelembe kerülne bár. Csak őt szeressem, csak ő uralkodjék, nekem elég. Az ellenkezés gyakran odáig vitt, hogy elhallgatok vele; de üres félelmem miatt oly erős szemrehányást kaptam s aztán úgy megerősödtem, úgy nekibátorodtam, hogy elhatároztam: végére járok, bármibe kerül. Még ha az engedelmisség tiltaná is, szakítanék mindennel, mert érte föláldozok minden tekintetet, minden érzelmet.« — »Olyan sulyos kereszt az életem, hogy számomra nincs más vigasz, mint ha Üdvözítőm Szívét uralkodni látom. Ezért akármit elszenvedek szivesen.«

A most idézett két első levél-töredék Greyfié anyához van intézve, kit, Paray-ból távozván, 1684-ben, főnöknőnek neveztek ki a Semur en Auxois-i kolostorba. A harmadik töredék Saumaise anyához írt leveléből van vonva, ki akkor Dijon-ban volt főnöknő. Mint emlékszünk, ők voltak Margitnak két első bizalmasa. Saumaise anyja, mielőtt Dijon-ba ment, három évet töltött Moulins-ben, hol a Jézus-Szive-ájtatosság titkainak megértésére és megked-

velésére rávezette Soudeilles anyát. Ez a három szerzetesnő indítja meg az apostolkodás művét. Alázatosságába rejtőzve, előtérbe állni épen nem akarva, »a levelektől és társalgótermektől irtózva« a Boldog lesz sugalmazójok. Ők, a korosabbak, szabadabbak, mert egy-egy kolostor élén állanak, merészebbek is, mert a kinyilatkoztatásokat nem ők kapták, ők lesznek a Boldognak szócsövei, Sau-maise anya kifejezése szerint: ügynökei s a Szent Szív hirnökei.

A Boldog legelőször is egy figyelmet ébresztő képet kívánt, mely megnyerje a sziveket. Valamennyi ájtatosság csak így lesz népszerű s minden nagy szeretetnek szüksége van erre. Lám az első keresztények is, alig rejtőztek a katakombákba, már meg akarták szerezni maguknak ezt az örömet; a sötét falakra megkísérlették fölfesteni az Üdvözítőnek, a szűz Anyának és az apostoloknak képeit; és bármily ügyetlen volt ecsetjük, bármily tökéletlenek olykor azok a vázlatok: azokat nézegetni, Fra Angelico és Raphael szerint, nagy gyönyörűség ma is. Művészet sokszor semmi, de szív, az van bennök. Ilyesmi történt Paray-ban is. Elejénte megelégedtek »egy közönséges papírra tintával rajzolt képpel;« most már különb kellett; de bajos dolog volt nagyon. Ábrázolni és eszményíteni kellett egy Szívet s az ecsetnek nem tudom mily műfogásával feltüntetni rajta az isteniséget és szeretetet. Van-Eyck egy báránynak arcára remekül oda tudta varázsolni az egész isteni fönséget. Csakhogy Paray-ban nem akadt Van-Eyck. És hajh! azóta

sem akadt, sem Paray-ban, sem egyebütt, s kétszázados tapogatózás, kísérletezés után még ma is várjuk a mesteri kezet, mely Jézus imádandó Szívét, az őt epesztő szenvedély anyagtalán szépségében vászonra lehelje. Addig is, mint a katakombákban, megkísérlettek néhány félénk esetvonást.

Az ujoncház ünnepe után egy hónappal Saumaise anyának írt a Boldog, hogy jöjjön segélyére. »Járt itt — úgymond — Párisból egy fiatal ember, egyik ujonc nővérünk rokona. Szóba került előtte a dolog s ő csodálatos buzgalommal ajánlkozott, hogy megcsináltatja a képet olyan szépen, ahogy kívánhatjuk, csak adjuk át neki a rajzot.« Ez volt a bökkenő. Saumaise anyát fölbátorítandó, hogy ezt a nehézséget legyőzze s keressen Dijonban, a burgund hercegség ősi székhelyén, a tudományok és művészetek központjában, valami festőt, aki e nehéz föladatnak megfelelni képes legyen — beszél neki egyik újabb látományáról, melyben hallotta, hogy Üdvözítőnk így szólt hozzá: »mindazok, kik e szent Szívnek hódolnak el nem vesznek, és, mert az a forrása minden áldásnak, bőven fogja azokat árasztani mindenütt, valahol ez édes Szívnek képét elhelyezik s szeretni és tisztelni fogják; ezen a réven, kibékíti a torzsalkodó családokat, megóttalmazza amelyek bármi szükségben sínylenek, s az első egyénnek, ki ezt a szent képet megcsináltatja, az üdvnek és szentségnek különös kegyelmét adja.«

Máskor ismét, még sürgetőbben: »Nagyon szeretném tudni: megtehet-e valamit, mit a mi jó Mesterünk Szent Szíve önnek szánt, önnek tartott

fönn.... Ugyanis, mert ön volt az első, kinek el kellett mondanom, mily hön óhajtja, hogy a teremtmények szeressék és tiszteljék, azt akarja, hogy ön legyen az is, ki megcsináltatja e Szent Szív képének metszvényét, hogy akik némi külön hódolatot akarnak iránta tanusítani, kaphassanak fali képeket és maguknál hordható apróbbakat. Azt hiszem önnek nagy öröme lesz, ha ön szerzi meg neki e tiszteletet, mely nagyobb jutalommal fog járni, mint bármi amit életében eddig tett.«

Csaknem ugyanazon szavakkal de még nagyobb hévvel írt Greyfié anyának is. »Ha tudná, jó anyám, mennyire késztetve érzem magam szeretni a mi Urunk Jézus Krisztusnak szent Szívét! Azt hiszem csak ezért kaptam az életet! . . . Egy *látogatással* tüntetett ki, mely, tekintve a szivemben hagyott jó benyomásokat, rendkívül kedvező volt rám nézve. Biztosított, hogy az öröm, melyet az szerez neki, ha a teremtmények ismerik, szeretik és tisztelik, oly nagy, hogy, ha nem csalódom, megígérte, hogy akik neki hódolnak el nem vesznek, s mert ő a forrása minden áldásnak, bőven fogja azokat árasztani mindenütt ahol csak isteni Szívének képét elhelyezik és tisztelik.« A Boldog, miután csaknem a Saumaise anyának írt levél szavaival részletezte ez áldásokat, hozzáteszi: »Tudtomra adta, hogy az ő Szent Szive *a szentek Szentje, a szeretet szentélye!* s akarja, hogy megismerjék most, hadd legyen *Közbenjáró* Isten és az emberek között, mert ő mindenható s elfordítván a bűneink által ránk vont büntetéseket, békét szerez nekik, irgalmat mindnyájunknak.«

Greyfié anya épen akkor olvasta el Colombière atya *Lelki magány*-át. Ez az olvasmány egyrészt, az a levél másrészt, s a Szent Szív nagy kinyilatkoztatásainak és a Boldog szentségének teljes ismerete meggyőzték, hogy a határozott föllépés órája megjött. Alkalmasint esett a keze ügyébe egy valamirevaló festő, s Jézus imádandó Szívét ábrázoló olajfestményt készíttetett vele; egy kis kápolnában az oltárra helyezte azt, egész kolostora-népe élén leborúlt előtte s ünnepélyesen isteni Mestere Szívének szentelte magát. Egyszerűbben nem hozhatta helyre ingadozásait, s az egész rendnek, melyben egyik legkiválóbb főnöknő vala, nem adhatott esattanósabb jelt. Mi több, a Boldognak valami kedves ajándékot akarván följajánlani, a festményről másolatot csináltatott s tizenkét kis toll-rajzzal együtt újévi meglepetésül elküldte neki.

A Boldog azt sem tudta hova legyen örömében. Mindjárt írt Greyfié anyának s ömlengve mondott köszönetet. »Ki sem mondhatom mily vigasztalást szerzett nekem azzal is, hogy az édes Szív ábrázolatait megküldötte, de meg azzal is, hogy tiszteletében egész kolostorával hozzánk akar csatlakozni. Ezerszer nagyobb öröm ez nekem, mint ha a föld minden kincsének birtokába juttatott volna.« És: »Boldogan halnék meg most, mert Üdvözítőm szent Szívét kezdik ismerni, én pedig ismeretlen vagyok... Emlékeztetem ígéretére, hogy tőle telhetőleg meg fogja akadályozni, hogy halálom után valaha megemlegessenek, hacsak azért nem, hogy imákat kérjenek számomra, ki a rend legnyomorultabb és

leggonoszabb szerzetesnője voltam.« . . . Befejezésül hozzáteszi: »Az ő akarata szerint megmondom önnek, hogy kolostora annyira megnyerte vonzalmát midőn az első hódolatot adta meg neki, hogy tetszésének tárgya lőn; s mikor azért imádkozom, csak úgy kell neveznem: »*Szívének kedves kolostora.*«

Ugyanakkor, midőn a Boldog a bámulatos alázatosság szavaival így hálálkodott, pillanatot sem veszítve, szétosztotta Greyfié anya képecskéit azok között, kik legtöbb hasznát láthaták: egyet a paray-i jezsuita atyáknak küldött; kettőt Moulins-be Soudeilles anyának és De la Barge nővérnek; egyet meg Dijon-ba Saumaise anyának, sürgetőleg kérve őt, csináltasson róla rézbe metszett mintát; mert az apró toll-rajzokat nem lehetett kellő számban terjeszteni, míg — úgymond — ha metszvényünk volna, osztogathatnók a végtelenig.

Soudeilles anya megkapván az isteni Szív két képét, a kisebbet megtartotta magának, mert mindig szívén akarta viselni; a nagyobbikat pedig a nővérek köztiszteletére elhelyezték a moulins-i kolostornak ama szobájában, melyben Sz. Chantal meghalt. E naptól kezdve e kegyeletes imaszobát jobban látogatták mint valaha. A hónap első péntekén az egész kolostor összegyűlt ott térdenállva végezni a megkérlelő imát.

Azonban, bármily örömet érzett a Boldog, mikor megtudta, hogy Semur ünnepélyesen a Szent Szívnek szentelte magát, a Paray-i kolostorra s különösen a Des Excures Mária-Magdolna nővérré gyakorolt hatás talán még mélyebb vala. A paray-i

kolostor akkor, úgyszólván, két nagy pártra volt oszolva: egyik az öregeknek, a szabályok szigorú követőinek, a szokások buzgó őreinek pártja, élén Mária-Magdolna nővér; a másik a fiatalok pártja, melyet a Boldog alakított, vagy az ő Szent befolyása vezetett, s mely Jézus Szívének hódolt. A két párt között a jó Melin anya okossága tartotta fenn a békét. Elmondhatjuk, hogy Greyfié anya, ki jóságában és buzgalmában oly rideg, oly merev vala, az öregek pártjához tartozott. Mikor tehát értesültek, hogy mit csinált, ez mély meghatottságot keltett, melyet senkisésem érzett élénkebben, mint Mária-Magdolna nővér. Szívével mindig gyöngéden vonzódott a Boldoghoz; szerette és tisztelte őt; de eszével Greyfié anyához szított. Tudta, hogy az szigorú követője a szabályoknak, épen nem újító, s csak a legkomolyabb megfontolás után cselekszik. Hat évig élt kormánya alatt s a fegyelem egyik támaszának, a rend egyik legszilárdabb oszlopának tekintette őt. Ha tehát Greyfié anya elszánta magát, hogy a Szent Szív elé borúl s ezt az ájtatosságot ünnepélyesen bevezeti, Paray-ban akkor mit habozzanak? Ilyen példa után ki vonhatja kétségbe, hogy itt sem a szabályok betűjével, sem a rend szellemével, annál kevésbbé az egyház hitével nem ellenkezik semmi? Szóba hozta ezt Melin anya előtt, ki titokban az ügynek rég hive volt, s vele egyetértve szép csendesesen előkészítette a nyilvános jóvátevést, az ünnepélyes megkérlelést.

E célra az Úrnap nyolcadát követő pénteket választották, azt a napot, mely az örök végzésben

arra volt kiszemelve, hogy az egyházban Jézus Szive imádásának fő napja legyen. Reggel, a nővérek a kápolnába lépve, a kar közepén mintegy kis nyugvóhelyet vesznek észre. Mennek, nézik. Szőnyeggel borított oltárkán a Szent Szív képe, épen a Greyfié anyáéinak kicsinyítése, van kitéve virágok és szentelt gyertyák között. Az oltárra tűzött s Mária-Magdolna nővér aláírásával ellátott lapocska arra szólít minden nővért, hogy boruljanak le s szenteljék magukat Üdvözítőnk imálandó Szívének. Nem is haboznak tovább. Mária-Magdolna nővér nyomán valamennyi öreg s a Boldog által vezetve és föllelkesítve valamennyi fiatal, mint két angyali kar borúl le s felajánlják Üdvözítőnknek: ezek örvendező imádásukat, amazok bánattal vegyes imáikat és mindnyájan a tiszta és Isten előtt legkedvesebb illatszert; mert ha ezek dicsőítették őt serénységökkel, amazok nem kevésbé szolgálták okosságukkal. A boldog Mária-Margit és Mária-Magdolna nővér összeölelkeztek s azontúl az egész kolostor csak egy szív volt, hogy Jézus isteni Szívét dicsérje, szeresse, imádjá. Lelkesültségökben megfogadták, hogy a Szent Szívnek nagy és szép képét megfestetik s annak elhelyezésére kápolnát építenek.

Addig is, és hogy hibáját annál inkább helyrehozza, Mária-Magdolna nővér magának kérte ki az ujoncok által Jézus Szívének szentelt kis kápolna gondozását. »Van másik Jézus Szive-festményünk is. A mi kedves De Farges nővérünk csináltatta. Mint óhajtottam, abba a kis kápolnába van helyezve, melyet először emeltek ez isteni Szív tisz-

teletére, s melynek a mi kedves Des Escures nővérünk viseli gondját: egész kis ékszer, olyan szépen tartja.«

Azonban a Boldog még nem volt kielégítve. Az olajfestmény, hiszen jó, de csak egy helyen alkalmazható; hártya-képeket, tollrajzokat csináltak mindenütt, Paray-ban, Dijon-ban, Semur-ben, Moulins-ben, de nem győztek eleget készíteni. Múlhatatlanul rézmetszetű minta kellett, melyről jelentékeny számú lenyomatot lehessen venni s minden családnak osztogatni. Irt erről Saumaise anyának, ki ekkor maga is épen abban fáradozott, hogy egy nagy képet festessen. Vitatkozik vele. Üdvöztőnk nem ezt kívánja, hanem »rézmetszetű képet, hogy mindenki vehessen belőle buzgósága szerént.«

Eközben egy jezsuita atya, ki Lyonból jött, ajánlkozott, hogy azt a rézmetszetet megcsináltatja. Sürgette a dolgot, csupa buzgóságnak látszott. De mikor megkapta a megbízást — nem tett semmit: szüntelen utazott, missióba járt, ígért mindent, nem végzett semmit; aztán, mikor Aix-be küldték, magával akarta vinni a képet, hogy majd ott megcsináltatja; mi célszerűtlen volt. A Boldognak szörnyű fáradtságába került míg kezeiből kicsikarta a rajzot, s elküldhette Saumaise anyának, könyörögve néki, hogy fogjon a dologhoz: »Ime, kedves anyám, a vázlat melyet a jó atya hozzánk visszaküldött, észrevehető boszankodással, hogy a munkát be nem végezhetette. De Isten, ki mindent legjobban tesz, majd úgy intézi, hogy a kép csak annál jobb lesz; mert az a rajz, melynek vázlatát visszakaptuk, nem

valami csinos, nekem sem tetszik. Mondhatatlanul le is kötelezne, ha megváltoztatja.»

Saumaise anya mellett volt Dijon-ban egy nővér, Joly Johanna-Magdolna, ki mindannyi közt leggyöngédebb áhítattal tanúsított a Sz. Szív iránt. Ezzel közölte a levelet, kifejezve óhajtságát, hogy csináljon egy másik vázlatot, hátha jobban megfelelne a Boldog gondolatának. »Ki sem mondhatom, válaszolt azonnal a Boldog, mily édes öröm fogott el, mikor megkaptam a képet, mely épen olyan, amelyet kívántam. Annak kifejezésére sincs szó, mily jól esik, hogy ön oly buzgóságot tanúsít a Szent Szív iránt. Folytassa kedves nővérem, én hiszem, hogy az isteni Szív, minden ellenszegülés mellett is uralkodni fog. Én, én csak szenvedni és hallgatni tudok.» Ezt a rajzot, mely a Boldog óhajtságának oly pompásan megfelelt, mégsem Dijon-ban készítették el. Sok kísérletezés után Párisba kellett küldeni s végre is az első kolostor vésette ki a rég várt metszetet.

Jézus Szívének királyi megdicsőítésére s tiszteletének terjesztésére az első lépés tehát megtörtént. A szaporodni kezdő olaj-festményeken s az apró hártya-, szén- és tollrajzokon kívül, melyek kolostorról-kolostorra jártak s melyeket a missiók alkalmával már osztogattak, annyi nehézség után volt vésett minta is, melyről annyi példányt húzhattak le amennyit akartak s szórhatták a világba.

Azonban, bármily hasznos volt is a kép, hogy megismertesse és terjeszsze a Szent Szív tiszteletét — nem lehetett elég. Könyv is kellett, mely azt a

képet megmagyarázza, ezt az ájtatosságot kifejtse, a hiveknek néhány imádságot, litániát, az imáadásra, a megkérlelésre mintát nyújtson. Ha a Boldog megengedte volna közlésöket, szerkesztett ő e tárgyról annyi elmélkedést, fohászt, imádságot, hogy a válogatás lett volna bajos. De ilyesmiről ki mert volna neki szólni? hisz ezzel visszaüzik »semmisségének mélyére.« Joly Johanna-Magdolna nővérnek, ki a Szent Szív képével oly szép sikert aratott, jött az a gondolata, hogy a kép magyarázatára összeállít egy néhány lapos könyvecskét. Megkérdezte a Boldogot, ki szerencsét kívánt hozzá és sürgette, hogy csak siessen. A könyvecskét bemutatták a langres-i püspöknek s helynöke jóváhagyásával még az év vége előtt megjelent s a rend valamennyi kolostorának azonnal megküldötték. Követte és értelmezte a képet.

Moulins-ben Soudeilles anyának is ugyanazon eszméje támadt, mint Joly nővérnek. A Jézus Szive-ájtatosságról ő is szerkesztett egy könyvecskét; de ő már nem volt oly kiméletes mint Joly nővér; beleszótt néhány, a Boldog által írt imádságot, önfeláldozás-mintát s kissé föllebbentette a fátyolt, melybe ez oly gondosan beburkolózott. »Küldjük önnek — írja a Boldog Saumaise anyának — e kis könyvet, melyet Soudeilles anya adott ki, miután néhány előkelő egyéntől, kiket nem ismerek, a Szent Szívre vonatkozó litániákat, megkérleléseket mit kapott, melyek meghozták nekem ami engem illet, *a szörnyű szégyent*. Ha olvassa, majd megérti mit akarok mondani, anélkül, hogy tovább kellene fesze-

getnem a dolgot, mire nézve némileg okom volna önt vádolni; de legyen Isten akarata.«¹⁾

Nemsokára a Szent Szívnek egy kis zsolozsmája jelent meg, egy jámbor szerzetes állította össze, kit a Boldog rendkívüli dicséretekkel halmoz el, de ki alázatosságában úgy elrejtett, hogy alig birtuk kifürkészni a nevét, életét pedig teljes homály födi. Jézus társaságába tartozott. Gette atya volt a neve. »Annak a sz. szerzetesnek nevét kérdezi ön tőlem, ki a Szent Szívről egy kis zsolozsmát szerkesztett abban a hitben, hogy ezt az isteni Szív kívánja tőle. Kérem, mentsen föl most ennek közlésétől. Csak annyit mondhatok, hogy ez egy második Colombière atya lesz.« A zsolozsmát kinyomatták s nemsokára francia versekbe szedték. »Isten áldja, jó anyám, azt hiszem nem veszi rossz néven, hogy megküldöm a Szent Szív zsolozsmájának versesfordítását, melyet csodálatosan szépnek találnak.«

E kis munkák, meg a Szent Szív képe jelentékeny sikert értek el. Keresték mindenfelé. Meg akarta szerezni mindenki. »Kértem kedvességedet, tudassa velünk, vajjon kiadják-e újra a Szent Szív könyvecskéit; s ha lesz kegyes küldeni belőle, végtelenül le leszek kötelezve, mert nem is hiszi mennyire sürgetik.« És ismét: »E kis könyveket itt úgy kapkodják, hogy mégannyival sem tudnók kielégíteni mindenkinek áhíthatát.« És másutt: »E könyvecskéket tizennégy krajcárért adták s az egész

---

1) Hallatlan, de idáig hasztalan erőfeszítéseket tettünk, hogy e két kis munkára: a Joly nővérére és Soudeilles anyáéra ráakadjunk. Főleg az utóbbi volna becses, hadd látnók, mivel hozott a Boldogra olyan *szörnyű szégyent*.

első kiadás azonnal elfogyván, ime már itt a második, de nem gondolom, hogy elég legyen.«

De nem csupán Paray-ban, Dijon-ban, Semur-ban, Moulins-ben volt így, vagyis ama helyeken, hol ez ájtatosság született; hanem Lyon-ban, Marseille-ben, Páris-ban, mindenütt így kapkodták. »Közölnöm kell önnek a Szent Szív dicsőségére egy esetet, melyből alkalmat vesz őt áldani. Egy dijoni könyvecskét Lyonba küldtem valakinek. Ez odadta olvasni egy szerzetes-tanárnak, ki megmutatta tanítványainak s ezeknek annyira megtetszett, hogy sok másolatot készítettek úgy a litániákról, mint az imádságokról s azokat nagy buzgósággal imádkozzák. E gyermekek megmutatván azokat másoknak, ezek is úgy fölbuzdultak, hogy, mert másolni nem győzték, elhatározták a könyv kinyomatását, a költségek viselésére szívesen ajánlkozván. És egy fiatal kézműves oly hévvel vállalkozott, hogy engedni kellett buzgóságának. Evégből tehát Lyonnak egyik leghíresebb könyvkiadójához¹⁾ fordult, kit az isteni Szív szeretete úgy megilletett, hogy ő akarta födőzni a költségeket, mi közte és az ifjú közt jámbor versengést idézett elő; végre is győzván, elkérte a Szent Szív könyvecskéjét, fölkereste egyik barátját, hogy a könyvet kibővítsesse, mire egy szent szerzetes vállalkozott.²⁾ Ujra kiadták tehát igen szépen — jól bekötve; s oly nagy keletje lett, hogy jun. 19-ike óta másodszer adták ki s ma (aug. 21.) már nincs, és most akarják harmadszor kinyomatni.«

1) Molin Horác.

2) Croiset atya.

Sőt e könyvecske átlépte Franciaország határait is. »Megvallom, drága anyám, hogy mindazokra, kik szeretik, nagy vigasztalás ez ájtatosságot mindenfelé terjedni látni. Lyoni első kolostorunk kedves főnöknője megküldte a lyoni könyvecskét Lengyelországba s mint hallom, olaszra is le akarják fordítani.«

Még 1689. oct. 22-én is ezt írta: »Mily öröm, mikor e kedves ájtatosság szerencsés terjedését hallom! Lyonból tudatják, hogy szinte csoda, mily hévvel és buzgósággal kap mindenki rajta. Említenek három vagy négy várost, hol a könyveket nyomtatni fogják, a többi közt Marseille-ben, pedig csak arra a vidékre ezret vettek belőle. És annak a városnak huszonhét szerzetes háza közt egy sincs, mely el ne fogadta volna ez ájtatosságot, olyan buzgósággal, hogy némelyek *oltárokat emelnek*, mások *kápolnákat állítanak* neki.« Szóval az ájtatosság magától megszületett. A kép után a könyv; a könyv után ime már oltár, kápolna. Építettek azt mindenütt. Jézus imádandó Szive még nélkülözte e hódolatot, pedig az nagyobb mint a többi, mert nyilvánvalóbb, népszerűbb és állandóbb.

A legelső ilyen kápolnát, azt, melyet lelkesülten szavaztak meg aznap, mikor Jézus Szive előtt az egész paray-i kolostor leborult, 1688. sept. 7-én fejezték be s rendkívüli ünnepélylyel avatták föl. »A városnak és vidékének valamennyi lelkésze nagy tömeg kíséretében először a plebánia-tempomba ment, aztán körmenettel jöttek kolostorunkba. Délután egy óra volt, és a szertartás két óra

hosszat tartott.« Az oltárra Jézus Szivének azt a festményét helyezték, melyet Greyfié anya kis mintája után Saumaise anya készíttetett el nagyban s melyről a Boldog azt mondta: »Nem tudnék belefáradni a nézésébe, oly szépnek találom.«

Ama két óra alatt, míg ez áhítatos szertartás tartott, a mi alázatos és boldog Margitunk folytonosan a kápolnában térdelt, úgy elragadtatva, Istenben úgy elmerülve, hogy senki sem merte megszólítani, pedig sokan szerettek volna beszélni vele. Sokan, akik még nem látták, kíváncsian nézegették. Minden oldalról körülfogták; többen azt is megfigyelték: nem változtatja-e helyzetét; *»de mozdulatlan maradt, mint egy szobor.«*

Mi ment akkor végbe Jézus eme szent barátnéjának bensejében; ezt a titkot nem árulta el; de látva a SzentSzív diadalát, lelke bizonyosan felkiáltott, mint egykor az agg Simeon: Szivesen meghalok már, mert Üdvözítőm Szívét kezdik ismerni és imádni.

Csak az volt sajnálatos, hogy ez a kápolna a népnek megközelíthetetlen ponton, a kert hátulján épült ahelyett, hogy az utcára nyílt volna; de a népszerű áhítat ez akadálytól nem riadt vissza. Megkerülték a kertet s lehetett látni embereket, kik az út közepén térdeltek, szemben e szentély külső falával, melyben először imádták nyilvánosan Jézus Szívét.

Megkezdte hát diadalútját e dicső és gyöngéd ájtatosság a végtelen Szeretet iránt. A Boldognak minden levele újabb haladást jelez. Előbb csak lappangva, titkon, úgyszólván megbújt a kolostor árnyában s ime most átszáll a rácsokon, előtör és

megjelenik a nyilvánosság előtt. Paray kápolnája után nemsokára itt a második Bois-Sainte-Marie-ban, melyet épen a Boldognak fivére épített; aztán jön Dijon s kevéssel később Moulins, Semur. Csakhamar minden kolostornak meglesz a magáé. A nyilvános tisztelet kezdetét veszi. »Nagy vigasztalással kell önnek fölemlítenem, hogy itt nagy az áhítat ez isteni Szív iránt s hogy sokan fölgyújtott gyertyák mellett kilencedeket tartanak s kérésök meghallgatást nyer.« — »Értesülök, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus Szent Szívének címe alatt egy társaság létesült. Nem tudom bizonyosan Párisban-e; de azt tudom, hogy egy másik is van keletkezőben egészen az ő tiszteletére.«

Azonban hátra volt még a végső hódolat, a legfőbb mindannyi közt. A benső, egyéni, magán tisztelet megvolt; hogy a Szent Szív dicsőítésének munkája be legyen fejezve, a magán tisztelethez a nyilvános tiszteletnek kellett csatlakoznia, hogy a szent mise áldozat ünnepélyesen Jézus imádandó Szívének tiszteletére legyen bemutatva. A kezdeményezés dicsősége ismét a kis Joly Johanna-Mária nővért illeti. Szeretetében nekibátorodva, Jézus Szívének tiszteletére egy misét merészkedett szerkeszteni. Mert más nyelvet nem tudott, franciául írta; aztán megkérte a derék Charolais-t, a kolostor gyóntatóját, fordítsa le neki latinra; akkor az egésznek beküldték a langres-i püspöknek, esedezve, hogy nyilvános végzését a kolostorban engedje meg; mit ez a jó és szent főpap örömmel teljesített.

Ez sok volt; de még ez sem elégíthette ki sem Joly nővért, sem Saumaise anyát, sem az egész dijon-i kolostort. Mikor a püspök jóváhagyását megkapták, a pápa jóváhagyása után epekedtek. E misének egy példányát megküldték a római kolostor főnöknőjének, arra kérve őt, hogy azt Cibo bibornokkal s ennek útján a Szent atyával közölje. Alázattal, de esengve kérték ő Szentségét, adjon fölhatalmazást, hogy nyilvánosan, az egész egyházban megüljék Jézus Szent Szívének ünnepét.

Igénytelen szerzetesnők részéről ez merész lépés volt. Hogy imádkozott szentünk e tárgyalások alatt, azt nem lehet elmondani. Leveleiben némi, nála szokatlan türelmetlenség érzik. »Azt hiszem boldogan halnék meg, ha Jézus imádandó Szívének miséjére megnyerné a fölhatalmazást.«

Róma válasza lassan jött. Róma nem siet. Vár, mert bölcs, s várhat mert örök. Mikor e válasz megérkezett, a Boldog szívébe a fájdalom törét döfte. Róma azt felelte, hogy az egész egyházra kiterjedő jóváhagyás megadásának még nincs itt az ideje. De Cibo bibornok jóakaró megjegyzése alapján a római főnöknő hozzátette, hogy nem kell csüggedni, hogy előbb a püspök engedélyével az egyházmegyében kell az ájtatosságot nyilvánosan megalapítani s ha aztán egy ideig a gyakorlatban él, könnyebb lesz kinyerni Róma nyilatkozatát.

E bölcs tanácsok nyomán, de meg a Boldog által támogatva, ki mind jobban-jobban erősítette, hogy Jézus Szíve minden ellenzés mellett is diadal-maskodni fog — Saumaise anyja, vagy inkább az

időközben dijon-i főnöknővé lett Desbarres anyja a langresi püspökhöz folyamodott, esdekelve, engedné meg kegyesen, hogy Jézus Szive ünnepét ne csak a dijon-i kolostorban, hanem az egész egyházmegyében is nyilvánosan megülhessék. Az engedélyt megnyervén, az egész dijon-i kolostor Jézus Szivének ünnepélyes megdicsőítésére készült. Mindazáltal, mert a nyilvános szertartás csak husvét után történhetett meg, a nővérek türelmetlenségének kielégítésére egy egészen családias kis ünnepet rendeztek. Jézus Szive képét kiállították a szerzetesnők szentélyében és Bouhier rendfőnök mondta a sz. misét 1689. febr. 4-én, a hónap első péntekén, kizárólag a háziak jelenlétében. Ez volt az első mise, melyet a kath. egyházban Jézus Szive tiszteletére tartottak. Elképzzelhető Saumaise anyának, Joly nővérnek, Desbarres anyának s mindazon kiváló lelkeknek elragadtatása, kik annyit tettek, hogy ezt az eredményt elérjék s kik Jegyesők Sziveért oly tiszta szeretettel küzdöttek. E naptól kezdve Jézus Szivének képe a szerzetesnők szentélyében minden pénteken ki volt téve. Azt a napot csaknem egészen ott töltötték, isteni mesterök Szive előtt leborulva. Nem lehetett őket elszakítani onnét.

A nyilvános ünnepet husvét után ülték. A Sainte-Chapelle főkáptalana körmenettel jött a Visitatio templomába s ott ugyanazon misét tartotta énekkel, zenével. Az oltáriszentség egész nap ki volt téve szokatlan látogatottság mellett. Nemsokára a Szent Szív örökös imádására testvérület alakult. Az egész város tagja akart lenni s néhány nap

alatt »hat vaskos kötet telt meg a nevekkal, melyek közt a tartomány legelőkelőbbjei fordultak elő.« Az első órai imádást a Sainte-Chapelle egyik jeles kanonokja végezte, a rendkívüli szentségű Joly Benignus, Burgundnak Páli sz. Vincéje, Dijon valamennyi dicső intézményének alapítója és pártfogója, kit a nép »a szegények atyjá«-nak nevezett s kinek az egyház nemrég a *Tiszteletreméltó* címet adta meg.

A Szent Szív nyilvános tisztelete ünnepélyesen meg volt kezdve.

Igy kezdett a Boldog lassan-lassan, önmagát amennyire tehette háttérbe szorítva, zaj nélkül, a homályból ki sem lépve, szerelmes Jegyesének imádókat toborzani. A magántiszteletet követte a nyilvános tisztelet. Sőt már, noha az alázatos Margit csupán vágyaival és imáival járult hozzá, az új ájtatosság zörgetni kezdett a Vatican ajtain s fölkelte a pápa figyelmét is. Könnyű volt előre látni, hogy, bármily okosan jár el az egyház, az ilyen kényes, mert Isten dicsőségét illető dolgokban, a Jézus-Szive ájtatosság kissé előbb vagy utóbb a kereszténységnek minden oltárára föllép.

Mindezek 1689. közepe táján történtek; a Boldog életéből már csak néhány hónap volt hátra. Azt lehetett hinni, hogy küldetésének vége, midőn alkonya hirtelen fölragyogott. Sírja szélén új kinyilatkoztatást kapott, époly magasztosat mint ifjúsága kinyilatkoztatásai, melyben eléje tárta Isten az ő dicső végzéseit Franciaország fölött s eléje a Jézus Szive-ájtatosságnak egy másik, meglepő és csodálatos oldalát.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

A KIRÁLYRA ÉS FRANCIAORSZÁGRA VONATKOZÓ, UTÓLSÓ NAGY KINYILATKOZTATÁS. (1689.)

Éljen Krisztus, ki szereti a frankokat!
(A Sali törvény előszava.)

Non fecit taliter omni nationi.

Nem cselekedett így semmi más
nemzettel.

(Zsolt. CXLVII. 20.)

A Szent Szív kinyilatkoztatása, mint mindenki elismeri, legfontosabb mindazon kinyilatkoztatások között, melyek a megtestesülés és az oltáriszentség kijelentése óta az egyházat fölvilágosították. Pünkösöd óta ez a legdicsőbb fénysugár. A Boldog meg épen kimondta, hogy Jézus Szive az egyházban »mintegy új Közbenjáró« lesz; azaz, valamint az Atyához csak értünk megtestesült Fia által juthatunk; épúgy a Fiúhoz sem juthatunk ezentúl, csak ha Szivének végtelen szeretetéhez folyamodunk. Ez volt Istennek első szándéka. Célja volt, mint láttuk, eloszlatni a sötétséget, elolvasztani a feltorlódott jeget s föl-szítani az egyházban az odaadás és áldozat lángját.

De ez első szándék mellett volt egy másik is, Franciaországra vonatkozó, melyben ismét felvil-lanni látjuk Istennek régi szeretetét a frankok iránt,

mely tizenöt század óta, soha sem únt bele hűtlenségeinkbe, sőt némileg épen hálátlanságaink arányában növekedett.

E második szándékból már lehetett valamit gyanítani, mikor láttuk, hogy valamennyi nemzet között Franciaország lón kiválasztva a végtelen Szeretet megnyilatkozásainakszínteréül s egy francia szüzet, egy francia rendet részesített Isten ama nagy kitüntetésben, hogy isteni Szívének bizalmasai, apostolai, első imádói legyenek. Azután megjegyezhetjük XVII-ik és XVIII-ik századbeli sebeink jellegét s e dicső ájtatosság mily szeliden, gyöngéden és hathatósan illeszkedett hozzájuk, hogy meggyógyítsa azokat. Végre teljes világosság derülhetett az előtt, aki megfigyelte, hogy ez ájtatosság a francia természet emelkedettebb, fönségesebb oldalának nem kevésbé pompásan megfelel. Mindjárt előre lehetett tehát látni, hogy Franciaország előbbutóbb meghódol az ilyen tan bája előtt, és hogy, ha a kereszténység csupán egy szeretettől megsebzett Szív imádásává zsugorodnék is össze, e vallás és a francia szív között mégis volna annyi rokonság, hogy terjesztésének lelkesedéssel szentelné magát s lángjaiban újjászületve, újjászülne magával a világot. Azonban innét nézni a Franciaország felől ápolt isteni szándékok teljes szépségét, messze volt; különben is e dolgok közül sok, a Boldog láthatárán még nem mutatkozott.

Vannak szentek, még szemlélődők is, kik koruk ügyeinek sodrában vannak s az isteni és emberi fény ragyogásával vegyülnek azokba. Példa Sz.

Teréz, kinek II. Fülöppel folytatott csodálatos levelezése megérdemelné, hogy jobban ismerjék s erre a nagy szentre egészen új világot vetne. Boldogunk nem tartozik ezek közé. Egy kis faluban született s amint egy kis város ölében egy kis kolostorba temetkezett, már alig van a földön. A politikai ügyekkel épen nem törődik. Leveleiben semmi célzás arra, mi kortársait izgalomban tartja. Ha a jansenismus, midőn tagadta, vagy kisebbítette a végtelen Szeretetet, megkezdte az ember szívének lealacsonyítását vagy kiszárasztását; ha a rationalismus, Descartes önkénytelen gyermeke, midőn elszigetelte az elmét a többi tehetségektől, elválasztván azt a lélektől és különösen a szívtől, folytatta és nyomasztóbbá tette ezt az utálatos munkát; ha az érzékiség azt a szív megrontásával befejezte; ha a régi erkölcsök veszni indultak; ha XIV. Lajos a De la Vallière kisasszony vétkes szerelméből De Montespan asszony szégyenletes uralma alá jutva, járta a bolondját s a francia birodalmat szép csendesen romlásába hajtotta; ha az egyszerre annyi ellenségtől ostromolt szív veszendőben volt, hacsak egy tiszta Szív érintésére föl nem ébred, meg nem tisztul, föl nem lábbad, meg nem gyógyul — ismétlem, a Boldog szemei előtt nem így jelentkeztek a dolgok. Ő csak Jegyesét látta. Nem tudott egyebet, csak azt, hogy az emberek őt nem szeretik, elfeledik, elárulják; hogy ő jótéteményeket vetett és csak bántalmakat aratott. — A bűnnek árnyalataival, azzal, hogy mi különbség van ama mód között, amelylyel Istent ma sértik és amelylyel hajdan

elárulták, ő nem sokat gondolt. Tulajdonképen nem egyre megy-e?

Egyszer azonban a királynak és az udvarnak kihágásai felől nem tudom mily isteni értesítés jutott hozzá. A főnöknő azt mondván neki: »Menjen, foglalja el a király helyét az oltáriszentség előtt,« ő ment; és őt, az angyali tisztaságot, amíg csak ott tartózkodott olyan gondolatok és képzeletek ostromolták, melyektől borzadott. Ez megújult mindannyiszor valahányszor ezt a megbízást kapta. Főnöknőjének, akit figyelmeztettek, vissza kellett őt híni e szolgálatból, melyben oly iszonyú gyötrelmeket ismert meg, minőkről fogalma sem volt soha.

Máskor észrevette, és egyik levelében jelzi is »a kevélységnek egy különös szellemét, mely a Visitatiót kerülgette s ki akarta túrni az alázat és egyszerűség szellemét, mely az egész épületnek alapja.« A kevélységnek e szelleme a jansenismus volt. De a Szent még nevét sem ismerte. Nem a történetnek, hanem Istennek világánál látta.

Az egykorú eseményekre mindössze ennyi célzást találunk irataiban. Tehát mi sem készítette elő a nagy kinyilatkoztatásra, melyet nemsokára kap. Társai, barátai, régi és kedves elöljárói még kevésbé voltak rá elkészülve mint ő. A Szent Szívnek első, az egész egyháznak szánt kinyilatkoztatásai viharokat támasztottak; ez, a Franciaországra vonatkozó, szinte észrevétlen maradt. Nem ismerték, vagy megvetették. A *Contemporaines* egy szóval sem említi. Languet püspök nem tulajdonít fontosságot neki. Talán valami húsz év óta ismer-

retes. Hasonlóan ama lapokhoz, melyeken a láthatatlan írás csak akkor tűnik elő, mikor a tűzre tartják — e kinyilatkoztatásnak is a forradalmak lángjára volt szüksége, hogy a levéltárak homályában megvilágítsa az iratokat, melyek magukban foglalták, s rájuk terelje a figyelmet, mikor megjelentek. Sőt ki tudja, birjuk-e minden emlékét e nemzeti kinyilatkoztatásnak, mely épen oly dicsőséges Franciaországra nézve, mint Clodvig megtérése vagy Jeanne D'Arc küldetése?

Legalább a meglevőket bemutatjuk. Három, 1689-ben Saumaise anyához intézett levél az; csodálatos levelek, melyeken majd valami ünnepélyesség érzik, majd némi türelmetlenség és félelem, hogy meg nem értik, s melyek mintegy befejezését képezik az egész dicső drámának melyben Jézus Szíve megnyilatkozott.

Az első levél 1689. február 23-ról kelt. A Boldog ír Saumaise anyának, hogy megköszönje neki mind, mit a Szent Szív tiszteletének előmozdítása céljából tett; s már félig-meddig érinti e dicső ajtatosságnak társadalmi és nemzeti oldalát: »Ah! mily boldog ön és akik közreműködnek! mert ezáltal megnyerik e szeretetreméltó Szívnek barátságát és örök áldásait, s HATALMAS PÁRTFOGÓT SZERZENEK HAZÁNKNAK. *Mert nem kevésbbé hatalmasra van szükség, hogy elfordítsa Isten méltó haragjának keserűségét és szigorát annyi bűn miatt, mely végbemegy.*« Hozzáteszi: »De remélem, hogy ez isteni Szív az irgalomnak kimeríthetetlen forrása lesz. Csak azért akarja uralmát megalapítani köztünk,

hogy bővebben oszthassa a megigazulásnak és üdvnek drága malasztjait.«

És jelezvén, hogy a bánatnak is ott kell kezdődni, hol a bűn kezdődött, írja: »Nagy vigasz nekem az a remény, hogy cserébe ama keservekért, melyeket ez isteni Szív az ő szenvedésének gyalázatai közt a nagyok palotáiban kiállott, ez az ájtatosság *idővel* pompásan elfogadtatja ott magát. Folytassa tehát bátran, mit ez uralom megalapításában az ő dicsőségére vállalt. A Sátánnak és mindazoknak ellenére, kiket lázadásra bujtogat, a Szent Szív uralkodni fog. Hanem most annak van az ideje, hogy csendben dolgozzunk és szenvedjünk, mint ő tett a mi szerelmünkből.«

Franciaország tehát bűneinek sokaságával maga ellen zúdította Isten haragját; s csapásainak föltartóztatására és elfordítására nem kevesebb kell mint Jézus Szive. Szerencsére »hazánknak e hatalmas pártfogója« itt van. Sátán ellenére is uralkodni fog. Megismerteti magát és pompával fogadják. De »idő« kell hozzá. Ez az első levél, vagy inkább az első jóslat.

A másodiknak egészen más jelentősége van. Úgy látszik egy elragadtatás után írta, épen a Szent Szív ünnepén, *az Úrnap nyolcadát követő pénteken*, 1689. június 17-én. Isten lelke a Boldog fölött lebeg s élénk fényben mutatja meg neki irgalmának szándékait Franciaországgal.

A Szent-Szív-ájtatosságnak van egy benső és egy társadalmi oldala; a Boldog az elsővel kezdi: »Végre, kedves anyám, nem emésztett-e föl

mindnyájunkat ez isteni Szív tüze, annyi nyert malaszt után, melyek az ő tiszta szerelmének megannyi ízzó lángjai. Ez édes Szív uralkodni fog, Sátánnak és csatlósainak ellenére is uralkodni fog. E szóra öröm fog el. De, hogy kifejezhessem önnek azokat a dicső kegyelmeket és áldásokat, melyeket ez azokra fog hozni, kik a legtöbb tiszteletet és dicsőséget szerzik neki, — erre nem vagyok képes úgy, amint ő értésemre adta.«

»Isteni Szive-ájtatosságát t. i. úgy állította előm, mint valami szép fát, melyről öröktől fogva azt rendelte, hogy csiráját és gyökereit intézetünkben verje, aztán kiterjeszse ágait valamennyi házunkra, hogy mindenik kedve és ízlése szerént szedhesse gyümölcseit. De azt akarja, hogy a Visitatio leányai bőven osztogassák e szent fa gyümölcseit mindazoknak, akik élvezni óhajtják, így akarván sokaknak visszaadni az életet, a kárhozat útjáról elterelvén őket, és lerombolni a lelkekben a Sátán országát, hogy megalapítsa bennök szeretetének birodalmát!

Ez a Szent Szív-ájtatosságnak első oldala, a természetfölötti, benső, általános oldal, mely az egész földkerekségen és minden időben élő lelkekre vonatkozik.

A Boldog folytatja: »De ő nem akar itt megállani. Még DICSŐBB SZÁNDÉKAI vannak, melyeket *csak az ő mindenhatósága* hajthat végre, mely megtehet mindent amit akar.«

És minő szándékok hát azok, melyeket a Boldog dicsőbb szándékoknak nevez, s melyekre a *mindenhatóságot* esdi le?

»Ugyanis, azt hiszem, pompával és ünnepélylyel óhajt bevonúlni *a fejedelmek és királyok házába*, hogy ott annyira megtiszteljük, amennyire meggyalázták, megvetették és megalázták szenvedésében, s annyi gyönyört akar ott élvezni, midőn a föld hatalmasait maga előtt leborulva és megalázódva látja, amennyi keserűséget érzett mikor magát lábaik alá tiporva látta.«

Már csak ezen a hangon is ki nem érzi, hogy a Boldog ezeket mindjárt elragadtatása után mondja? Ami pedig következik, eloszlát minden kétséget:

»És, folytatja, ime a szavak, melyeket e tárgyban hallottam: TUDASD SZENT SZIVEM ELSŐSZÜLÖTTÉVEL. — KIRÁLYUNKRÓL BESZÉLT — HOGY VALAMINT IDŐBELI SZÜLETÉSÉT A SZENT GYERMEKSÉGEM ÉRDEMEI IRÁNT TANUSÍTOTT AJTATOSSÁG ÁLTAL NYERTE, ÉPÜGY A KEGYELEMRE ÉS ÖRÖK DICSŐSÉGRE VALÓ SZÜLETÉSÉT IS AZÁLTAL NYERI, HA IMÁDANDÓ SZIVEMNEK FOGJA SZENTELNI MAGÁT, mely diadalmaskodni akar az övén s az ő közbejöttével a föld nagyjaién. URALKODNI AKAR PALOTÁJÁBAN, AKARJA, HOGY ZÁSZLAIRA FESTESSE, CIMEREIBE VÉSESSE, HOGY AZOKAT MINDEN ELLENSÉGE FÖLÖTT GYŐZEDELMESEKKÉ TEGYE.

A Boldog csak a királyról beszél, mert ama kor felfogása szerint a király és Franciaország egy vala. A király, ez annyi volt mint Franciaországnak valamennyi, egy lélekben egyesült, együtt érző lelke.

Üdvöztőnk *szent Szivem elsőszülöttének* nevezi őt. E fönséges cím vonatkozás ama dicső nevekre: *legkeresztényebb nemzet, az egyház elsőszülött fia*, melyeket Franciaországnak és királyainak a hálás pápaság már megadott.

A zászlót illetőleg, hogy Isten kivánságát megértsük, ezt kell tudnunk: Franciaországnak a legrégibb idők óta mindig volt egy szent zászlaja; egy zászlaja, melyet a közönséges csatákba nem vittek; egy zászlaja, mely Sz. Dénes szentélyében, Franciaország szent pártfogóinak ótalmában pihent, melyet csak akkor bontottak ki, mikor a hadsereg élére maga a király állott, s melyet ünnepélyesen a legnagyobb veszély idején vettek elő, vagy mikor a hitnek dicső harcaiba indultak.¹⁾ Franciaország vallásos lelkét képviselte az s úgy lebegett a nemzeti lobogók között mint valami imádság. Ilyenfajta zászlót adott Isten Jeanne D'Arc-nak. Meghatározta formáját, jelvényeit, s nem tudom mily titkos erőt kölcsönzött neki, mely a kimerült Franciaországot nem remélt diadalokra vezette.²⁾ Isten valami hasonlót kívánt most is a királytól és Franciaország-

1) »Le Roy doit venir querre l'oriflamme par grant dévotion et prendre congie aux martyrs, avant qu'il mange; et quand il se part de l'église, il s'en doit aller tout droict là où il se meut, sans tourner ne çà ne là pour autre besongne. A király nagy áhítattal vigye el a zászlót s vegyen búcsút a vértanúktól, mielőtt valamit ennék; s mikor a templomból távozik, egyenesen oda menjen ahová hadba indul s más ügyben se ide, se oda ki ne térjen. (*Cronique de saint Denys*. Tom. I., p. 223.) Le Roy la vint prendre (l'oriflamme) avec moult reverence et dévotion du peuple. A király jött és elvitte (a zászlót) a népnek nagy hódolata és áhítata mellett. (*Gérard de Roussillon*, p. 217.)

2) »Interrogée qui lui avait fait faire cette peinture sur son étendart, a repondu: Je vous l'ai assez dit déjà que je n'ai rien fait que par l'ordre de Dieu. Kérdezték, ki csináltatta zászlajára azt a festményt, és így felelt: Elégyszer mondtam már, hogy mindent csak Isten parancsából tettem. (*Procès*, tom. I., p. 78.) -- Interrogée si, quand elle a été à Orléans, elle avoit un étendart, a repondu que oui: »Qu'il étoit de couleur blanche et qu'elle y avoit fait écrire ces deux mots: JHESUS-MARIA. Kérdezték, hogy mikor Orléans-ban járt, volt-e zászlaja, azt felelte, igen: »Hogy fehér színű volt s e két szót íratta rá: JÉZUS-MÁRIA. (*Ib.*)

tól a paray-i Szűz ajkai által: egy szent zászlót, mely mintegy hit-vallás legyen s midőn a nemzeti lobogó mellett leng, azt jelezze, hogy Franciaország Istennek segélyét és áldását többre becsüli, mint gyermekeinek közmondásos hősiességét.

Saumaise anyát valószínűleg nagyon meglepte és különösen meghatotta e komoly közlés, mely a Boldognak általa jól ismert alázatosságára oly kevésbé hasonlított. Nem válaszolt semmit. A mi alázatos és szelíd Margitunk pedig gondolkodóba esett. Levelei elvesztek volna? Vagy talán Saumaise anyja, ki Jézus Szívének érdekeit oly buzgón munkálta eddig, habozva állna a most megnyílt új munkakör előtt? A Boldog aztán 1689. aug. 12-én írt neki: »Megvallom, kedves Anyám, hogy midőn két *nagy* levelem után, melyeket önhöz intézni szerencsém volt, még mindig hallgat, ez engem kissé aggaszt, nem tudván minek tulajdonítsam azt, hacsak annak nem, hogy talán nagyon szabadon és egyszerűen tártam föl gondolataimat, melyeket talán jobb lett volna alázatos hallgatás alá rejtennem. Ezt önnek csak érintenie kell s biztosíthatom, hogy igen szívesen kielégítem hajlandóságomat, mely arra kész, hogy az ilyesmikről sohase beszéljek, hanem azokat isteni Mesterem Szent Szívének rejtekében eltemetve tartsam. Ó a tanúm, mily erőt kell magamon vennem, hogy azokról szóljak; mire el sem szánám magam, *ha ő nem tudatta volna velem, hogy dicsőségének érdeke kívánja*, amiért szívesen áldoznék, ha volna, millió életet, oly hön óhajtom, hogy őt ismerjék, szeressék és imádják. De talán nem is

kapta meg leveleimet, *mi rám nézve sokkal kelle-
mellenebb volna.*»

Lehet, abbeli féltében, hátha e levelek elvesz-
tek, és abból a célból, hogy, ha egykor meghal,
titka ne szálljon vele sírba — szerkesztette a Boldog
a következő okmányt. Augustusban kelt, néhány
nappal 12-ike után, talán 25-én, Sz. Lajos ünnepén.
Nem is annyira levél, mint olyan nyilatkozat-féle.
Ünnepélyesség és szokatlan fönség uralkodik benne.

ÉLJEN † JÉZUS!

1689. aug.

»Az örök Atya jóvá akarván tenni azokat a
keserveket és gyötrelmeket, melyeket isteni Fiának
imádaudó Szive, szenvedésének megaláztatásai és
gyalázatai közt a föld fejedelmeinek házában szen-
vedett, meg akarja alapítani uralmát a mi nagy
királyunk szívében, kit föl kíván használni szán-
dékának végrehajtására, mely abban áll, hogy
CSINÁLTASSON EGY ÉPÜLETET, MELYBEN EZ ISTENI SZÍV
KÉPE LEGYEN, HOGY OTT FOGADJA A KIRÁLYNAK ÉS AZ
EGÉSZ UDVARNAK FÖLAJÁNLÁSÁT ÉS HÓDOLATÁT.

»Továbbá, az isteni Szív az ő szentelt szemé-
lyének pártfogójává és ótalmazójává akar szegődni
minden ellensége ellen. Azért választotta ki őt, mint
hű barátját, hogy az apostoli szentszéktől jóvá-
hagyassa a misét s kieszközölje a többi kiváltságo-
kat is mind, melyek ez isteni Szív tiszteletét megilletik.

»Ez isteni Szív által akarja neki megszentelő
és üdvözítő malasztjainak kincseit osztogatni, áldá-
sait árasztva minden vállalatára, fényes sikert adva

fegyvereinek s diadalra segítve őt ellenségeinek gonoszsága fölött.«

Tehát nemzeti följajánlás Jézus Szivének, Franciaország által Jézus Szivének emelt nemzeti templom, Jézus Szivének fölírása a nemzeti zászlóra, ezt kívánja Üdvözítőnk a Boldogtól. E föltétel alatt a királyt, vagyis Franciaországot, győzelmessé teszi minden ellensége fölött s a tisztelet és dicsőség örök uralmát adja meg neki.

A Boldog aztán áttér e terv megvalósításának s evégből a XIV. Lajoshoz jutásnak eszközeire. Megnevezi De la Chaise atyát, a király gyóntatóját, ki akkortájt nagy kegyben állt. »Ha Isten jósága megihleti az isteni Fölségnek e dicső szolgáját, hogy a neki adott hatalommal éljen, biztos lehet, hogy sohasem tett sem Isten dicsőségére hasznosabb, sem saját lelkének üdvösebb dolgot, sem olyat amiért nagyobb jutalmat nyerne.

»Mindez bajos, úgy a nagy akadályok miatt, melyeket a Sátán szándékozik eléje gördíteni, mint a többi nehézségek miatt, melyeket Isten megenged, hogy kimutassa hatalmát, mely mindent megtehet ami neki tetszik, noha nem teszi meg mindig, mert az ember szivét nem akarja erőszakolni. *Ezért sokat kell imádkozni és imádkoztatni.*«

Mint észrevehettük, mindeme lapokon szent és mély lelkesedés vonúl át. Jézus Szive diadalmaskodni fog minden ellensége fölött! Amit pedig Isten Franciaországtól kíván, az a nemzeti följajánlás, az a nemzeti templom, Jézus Szivének fölírása a zászlóra, mindez meglesz, de hozzá *idő és nem keve-*

sebb mint Isten mindenhatósága kell. Továbbá szörnyű szerencsétlenségek kellenek hozzá.

Erre az 1689. augusztus havában kelt levélre Saumaise anyja válasza nincs meg. Ő, ki el tudott jutni Rómáig s már a pápák figyelmét is fölkellette, bizonyosan nem hanyagolt el semmit, hogy hozzáférközzék XIV. Lajoshoz is. Azt tudjuk, hogy folyamodott a chaillot-i rendház főnöknőjéhez, hová La Fayette kisasszony menekült, hol Anglia királynője tartózkodott, ki XIV. Lajos udvarába, ugyszólván, nyitott ajtó vala. Ennek útján könnyen hozzáférhetett a királyhoz, s e történet folymában látni fogjuk, hogy a Boldognak e jóslatszerű üzenete XIV. Lajoshoz csakugyan eljutott. Mikép fogadta ez üzenetet? Elég alázatos volt-e a nagy király lelke, hogy az ilyen gondolatnak egész keresztény fenkölségét fölértse? Bármint legyen, Jézus Szívének e gyöngéd és magasztos lépései akkor nem jártak eredménnyel s a Boldognak utólsó szava feledésbe merült. Mert ez volt utólsó szava. Halála közelgett: 1689 alkonyodott.

1689! Az ember önkénytelen megáll ez évszám-nál, melynél azonnal felötlik egy másik: 1789! Épen egy század telik le ama pillanat közt, midőn egy kolostora mélyére rejtezett igénytelen szűz ujjal mutatja XIV. Lajosnak az üdv bárkáját, melyet Isten jósága előkészített, és ama pillanat közt, midőn kitör a vihar, mely az egyeduralmat és minden egyeduralmat elsöpörni készül. XIV. Lajos talán mosolygott, midőn dicsősége napjaiban beszéltek neki arról a veszélyről, melybe Franciaor-

szág rohan, és annak szükségéről, hogy az emberek fölé, egészen Jézus imádandó Szívéig kell emelkedni, hogy orvosság és menedék legyen található. Pedig igaz volt. Franciaország sülyedőben volt XIV. Lajostól XV. Lajosig, XV. Lajostól Voltaire-ig, Voltaire-től Robespierre-ig és Marat-ig, vagyis a gőgtől a romlottságig, a romlottságtól az istentelenségig s ettől is attól is Istennek és az embereknek olyan gyűlöletéig, mely általános büntetésül fog beválni.

Pedig ez csak kezdete volt fájdalmainknak! 1789-től szálljatok le 1889-ig; új, az előbbinél nem kevésbé szomorú század, midőn az elméken homály borong, fagy dermeszti a sziveket; midőn nem állandó semmi; midőn minden tizenöt évben egy-egy zivatar egy-egy trónt forgat fel; midőn örökös földrengés között, a jelennek nyugtalanságában, a jövőnek bizonytalanságában élünk.

A gondviselés által ilyen időknek volt szánva, és ilyen válságok között nyit magának utat küzdelemmel de biztosan, az ájtatosság e Szív iránt, mely szelíd és alázatos, mi úgy elkelt volna XIV. Lajos századában; mely tiszta, mire oly nagyszüksége lett volna XV. Lajos uralmának; melyet a szeretet és önfeláldozás emészt, mi nem ártott volna Robespierre korának; mely üdíti a bús sziveket, vigasztalja a megtört lelkeket, mi megfelel a mi időknek és minden időnek!

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

AZ ISTENI SZERETET LÁNGJAI FÖLEMÉSZTIK A
BOLDOGOT. — SZENT HALÁLA.
(1690.)

*Sicut virgula fumi ex aromatibus
thuris.*

Mint a tömjén fűszerének könnyedén
felszálló oszlopa.

(Ének. én. III. 6.)

A boldog Mária-Margit bevégezte küldetését; már csak halála volt hátra; vagy inkább: meg kellett halnia, hogy küldetése bevégeződjék. Isten ama csodálatos kinyilatkoztatásainak, melyeket ma ismerünk, alig néhány, legfőlebb három-négy egyén tudta a részleteit. A többieknek csak homályos képzetök volt rólok, s gyöngédségből vagy tiszteletből nem beszélt azokról senki. »Meg kell halnom, mondá Margit, mert e kedves ájtatosságnak már csak akadálya vagyok.« És máskor: »Ez évben bizonyosan meghalok, hogy ne gátoljam azokat a dicső eredményeket, melyeket isteni Üdvözítőm a *Jézus Szent Szíve tiszteletéről* című könyvtől vár.« Ez a szó nagyon meglepte Croiset atyát; ki csakugyan dolgozott e könyvön, de nem szólt róla senkinek.

Ugyanakkor, midőn a Boldog befejezte ezt az első munkát, bevégzett egy másik, bensőbbet és

nem kevésbé csodálatos is: bevégezte saját lelkének kiképzését, annak a Szent Szív képére alakítását. A szenvedésnek, az önkéntes áldozatnak tüzeiben mindaz, ami benne emberi, tökéletlen vala, lassan-lassan fölemésztdött. Csak mennyei volt már benne minden. És mint a nagy tüzeknél látjuk, hogy a láng, mikor már mindent fölemésztt, táplálék hiányában ellobban és kihál: a Boldogban is, az őt annyi év óta gyötrő testi és lelki szenvedések egymás után elpihentek. Ebből azt következette, hogy halála közeleg. »Ez évben — mondá — bizonyosan meghalok, mert nem szenvedek többé semmit.«

Az áldozat, valóban, végéhez ért. A bírálgatásokat, vitatkozásokat, melyeknek tárgya volt, olyan tisztelettel teljes, mély lelkesedés váltotta föl. Nem csupán a nővérek, erényeinek mindennapos tanúi; nem csupán a kis növendékek, kik levagdosták ruháit, hogy ereklyéket szerezzenek; hanem papok, szerzetesek kezdtek Paray-ba utazgatni, részesülni óhajtván abban a szerencsében, hogy vele beszéltek, s az elfogadó szobából kijövet azt mondogatták: »Láttuk a Szentet!« Az üdülés ideje alatt még a kolostorban dolgozó munkások is rálestek s így szóltak egymáshoz: »Jertek, nézzük meg a háznak Szentjét.« — »A mosónék is csak így nevezték.« És ünnepeken, mikor a rostély megnyílt, a jámbor embereket nem lehetett visszatartani, ott tolongtak a korlát mellett, hadd »lássák a Szentet.« A dicsfény határozottan ott ragyogott homlokán; s mindenki hódolatos csodálattal szemlélte az áldozatot, mely az oltáron végleg fölemészti magát.

Mindazon erények között, melyek ez utolsó órában oly mély lelkesedést keltettek, legfeljebb volt a rejtett életnek egészen a szenvedélyig vitt szeretete. Mikor Isten egy-egy lelket valami nyilvános küldetésre hí, rendesen olyan hősiességű lelkesedést, nem tudom mily szent merészséget önt belé, mely minden vállalatra képesíti. Tanú rá az a tiszta, buzgó Sienai Sz. Katalin, ki minden földi hatalom ellenére is visszavitte a pápaságot Rómába, hetven évi száműzetés után. Itt semmi ilyes. Margit a bölcsőtől a sírig csak azon volt, hogy elrejtse magát. Sohasem rejtőzött el eléggé. Minél tündöklőbbek lesznek a kegyelmek, annál jobban növekszik benne a feledésnek, megvetésnek, megaláztatásnak e szükségérzete. Egyetlen gondja, mely még halálos ágyán is gyötri, megsemmisíteni mindent amit írt, hogy róla ne beszéljenek soha. »Nagyon jól esnék, kedves anyám, ha biztosítana, hogy amit jósága elégetni ígért, kimélet és kivétel nélkül el is hamvasztaná, úgy, hogy abból ne lásson, ne tudjon semmit soha senki, mert mint életemben, époly hőn óhajtom, hogy halálom után is megvetésbe, feledésbe temetve maradjak.« — »Oh de le lennék kötelezve, jó anyám, ha kegyes lenne elégetni minden tőlem kapott iratot!« — »Szívem mélyéből esdve kérem, égesse el minden iratomat, mert nem akarom, hogy csak valami is maradjon egy ilyen gonosz bűnöstől, amiről halálom után emlegessenek. Szeretnék megsemmisülni, örök feledésbe merülni.«

A megvetésnek és megaláztatásnak e szomja együtt nő hírnevével. Nem akar többé levelet írni;

nem akar az elfogadó szobába menni. »Mondjátok mit csináljak, hiszen a hozzám intézett levelek egész tömege keserves vértanúság gyötrelmeit okozza nekem, látva, hogy, bár akaratlanul, így megcsaltam a teremtményeket. Azt hiszem, misem ábrándítaná ki jobban őket, mint hallgatásom; annyira vágyom ez után, hogy csak a legvégső erőfeszítéssel bírok ellenállani, akár az elfogadóban, akár a levelezésben, úgy, hogy ha az engedelmesség nem szorítana rá, nem szólnék egy szót, nem írnék egy betűt; mindössze az vigasztal, hogy ez kereszt rajtam, a kereszt pedig jó mindenkor és mindenütt.« — »Hajh! ha tudnák mily bűnös az életem s mily kevésbé egyezik szavaimmal, akkor látnák, mily méltán óhajtok örök megvetésbe és feledésbe merülni, mint nyomorult bűnös, ki, akaratlanul ugyan, megcsaltam a teremtményeket.«

Mikor az elfogadó szobába hívták, az engedelmesség kényszere alatt mennie kellett; de úgy vigyázott magára, úgy lealacsonyította, megalázta magát, hogy mindenki csodálta. »Amily kinomba kerül a beszéd, nem is tenném, ha az engedelmesség nem parancsolná. Azt hiszem nagy bünt követek el, mikor magamról beszélek, noha oly gonosz, hitvány, megvetésreméltó teremtés vagyok, hogy sokszor bámulok, miért nem nyilik meg a föld lábam alatt és nem nyel el nagy bűneim miatt. Esdve kérlek, könyörögjetek a Szent Szívhez, adja kegyelmét, hogy velem haljak meg a kereszten, szegényen, ismeretlenül, megvetve, elfeledve minden teremtménytől, elborítva minden szenvedéstől, az ő választása és akaratja s nem az enyém szerént.«

Ez utolsó szavakból Boldogunk jellemének egy másik, még dicsőbb vonása tűnik elénk. Nem hiszem, hogy teremtmény valaha jobban szerette volna a szenvedést és istenibb lelkesedéssel merült volna abba. »Hogy mondjak önnek valamit azokról az élvezkekről, melyekkel jósága most kitüntet, nem fejezhetem ki másképp, mint ha azt mondom, hogy úgy látszik: testem-lelkem egy kereszt anélkül, hogy panaszkodhatnám miatta, vagy más vigasztalást kívánhatnék mint azt, hogy ezen a világon ne legyen soha semmi vigasztalásom, éljek egészen elrejtve a megfeszített Jézusban, ismeretlenül szenvedésemben, hogy irántam semmi teremtmény részvétre ne keljen, meg se emlegessen, legfőlebb ha azzal kínom szaporítja.« »Azt tartom, hogy rám nézve elveszett minden óra, mely szenvedés nélkül múlt el. Biztosíthatom is, mint jó anyámat, hogy már csak a szenvedés boldogságáért kívánok élni.« Minél jobban nő fájdalma, annál jobban repes örömeiben. »Ami engem illet, ah! édes anyám, mit mondhatnék egyebet, mint azt, hogy az Úr kegyes engem a folytonos szenvedés állapotában tartani s erőm úgy kimerült, hogy e nyomorult bűnös testet vonszolni szörnyű kínomba kerül és midőn szenvedéseim növekednek, azt hiszem ugyanazon örömet érzem, melyet a fősvény és nagyravágyó, mikor kincseit szaporodni látja.«

Hasonló felkiáltásai minduntalan ismétlődnek. »Nem látok semmit ami úgy megenyhítené az élet hosszúságát, mint szeretve szenvedni mindig. Szenvedjünk tehát szeretettel panasz nélkül s tartsunk

elveszettnek minden percet, mely szenvedés nélkül múlt el.« — »Ki akadályozhatja meg, hogy szentek legyünk, hisz van szivünk a szeretetre s van testünk a szenvedésre?« — »Bár mint bűnös szenvedek, ez mégis enyhíti az élet unalmát, hol nem lehet egyéb gyönyör, mint szeretni Istent és szenvedni e szeretetben.« Átlapozhatjuk valamennyi levelét, átolvashatjuk egész *Emlékirat*-át, csak azt fogjuk látni, hogy soha mélyebb szenvedély meghatottabb kiáltásokban nem tört elő, s megnyilatkozni átjáróbb hangokat nem talált. Ha Greyfié anyja szavaira akadunk: »ki kellett csavarni kezeiből a vesszőt, s ha engedik, egészen vérbe borítja magát«, önkénytelen megállunk a kereszt szeretetének s a szenvedés szenvedélyének ez egyik legdicsőbb példája előtt, melyet a szentség története a keresztények csodálata elé tár.

Nem szükség mondanunk honnét vették magukat benne ezek a természetet annyira meghaladó erények. Abból az egyetlen okból származtak, mely azokat megteremheti: Istennek szeretetéből, melynek maga sem tudta volna elmondani eredetét, mely bölcseje fölött keletkezett s gonddal ápolva, éltének minden szakában gyarapodva, tetőpontjára jutott s őt eleventen fölemészté. »Szivemben — úgymond — három zsarnok ütött tanyát, kiktől egyetlen dobbanásának sem lehetek ura többé: az első, a megvetés szeretete; a második, a szenvedés szeretete; a harmadik, a legtelhetetlenebb, Jézus Krisztus szeretete.« — »Lelkembe Isten három üldözöt helyezett, kik kegyetlenül gyötörnek: az első, mely a

másik kettőt szüli, olyan hő vágy az ő szeretete után, hogy, úgy tetszik, mintha mindennek amit látok a szeretet lángjaivá kellene változnia.« Jelszava volt: »Szeretni, szeretetből szenvedni és hallgatni; ez az Úr jegyeseinek titka.«

Nem sokkal halála előtt egy barátnéjának ezt írta: »Szeress és tégy amit akarsz, mert akinek szeretete van, mindene van. Tégy mindent szeretetből, szeretetben és szeretetért; mert értéket mindennek a szeretet ad. A szeretetnek nem kell megosztott szív; vagy az egész kell vagy semmi. Adj tehát a szeretetért szeretetet és el ne feledd soha Azt, kit a szeretet halálra vitt értünk. Csak annyira fogod szeretni, amennyire tudni fogsz hallgatva szenvedni s őt a teremtményeknél többre becsülni.«

E három zsarnok uralma alatt hol maradhatott hely a legcsekélyebb tekintetnek is a teremtmények iránt? Miértis, bár igen gyöngéd szive volt, tisztasága elragadó vala. Szüzessége mint az angyalé. Ő maga megvallotta, hogy kivéve azt a napot, midőn az oltáriszentség előtt XIV. Lajos helyét elfoglalni küldték, soha kísértésnek árnyéka sem érte. A keresztségben nyert ártatlanságát megőrizte. Volt arcán valami angyali, kimondhatatlanul tiszta, de egyúttal tekintetében oly világosan látó, oly átható, hogy zavarba hoz, ha rendkívüli szelídsége és szerénysége élet nem veszi. Olvasott a szivekben. Egy szóval, egy arcvonással, egy nyájas és gyöngéd célzással minduntalan tudtára adta ujoncainak, hogy ismeri lelkök mélyét. Például, egy tekintet elég volt neki s látta, hogy az egyik

De Vichy Chamron kisasszony nem való a Visitatióba, mint nővérei; s a családnak minden esdek-
lése épúgy nem ingathatta meg, mint az üldözések,
melyeket ellene ez a visszautasítás támasztott.
Egy másik ujoncnak, ki hön óhajtott a Visita-
tióba lépni, kimondta, hogy Isten nem oda hívja;
hanem azt akarja, hogy az Orsolyák közé menjen,
hol nagy szolgálatot fog tenni; mi az egész ház
ámulatára valóban meg is történt. Máskor, midőn az
elfogadóteremben egyik unokaöcscse volt nála, ki
akkoriban lépett a Domokos-rendbe s igen fiatal és igen
víg volt, az egyik rokon pedig mérsékelni akarta
vidámságát: »Hagyjátok, hadd nevéssen — mondá
a Boldog — ezek az ő utolsó örömei; az életből
már kevés van neki hátra.« És csakugyan néhány
nap mulva hirtelen meghalt.

Tekintete messzebb határokat is bejárt. »Tehát,
mondá mosolyogva egy hölgynek, ki elhúnyt szülei
felől értesítést kért tőle, azt hiszi ön, hogy én tu-
dom mi történik a tisztító-helyen?« De a tények
megcáfolták szavait és kinek sem jutott volna eszébe
ilyen kérdéseket intézni hozzá, ha szabatos, csatta-
nós kijelentések több alkalommal nem bizonyították
volna, hogy a jövendelésnek mily adományával
van kitüntetve.

Birt a csodák adományával is. Történt, hogy
egy szolgáló-nővér, midőn fát hasogatott, a fejszé-
vel megvágta magát. Attól tartva, hogy betegsége
miatt elküldik, elejénte megkísérlte eltitkolni
baját; majd, a seb mérgesedtével ő is azt mondta,
mint az evangéliumi szegény asszony: *Ha csak*

ruhájának szegélyét érintem is, meggyógyulok. És csakugyan lábát a Boldog ruhájának aljához érintvén, másnap reggel szinte elfojtotta az öröm, hogy nincs többé sebe.¹⁾

A Boldog így napról-napra közeledett a szentség tetőfoka felé. Miután annak alsóbb lépcsőit oly gyorsan átfutotta, nemcsak arra a magas oromra jutott fel, hol az ember szive Isten szívével egyesül s már csak isteni gondolatai, vágyai, törekvései vannak. Egy lépéssel tovább ment: fölemelkedett abba a fönséges állapotba, hol az ember gyöngesége, mint a Szentírás mondja, Isten hatalmába olvad át s azzal együtt uralkodván, látja már a jövőt, behat a lelkek titkaiba s mint úr parancsol az elemeknek.

Szükséges-e hozzátennünk, hogy jóllehet Margit minden erénynek fényével tündöklött, »egész szentsége mégis arra az oly hő szeretetre vezethető vissza, melylyel Jézus Szive iránt égett s arra a mondhatatlan buzgalomra, mely szüntelen ösztönözte, hogy minden szívet rábirjon a szeretetért szeretettel fizetni neki?« Mondhatjuk, hogy ez az ájtatosság volt összesége, központja, élő és éltető forrása valamennyi erényének.

E Szent Szívért teremtette őt Isten, és e Szent Szív által vezette a legmagasabb tökélyre. Ebből származott hite, alázatossága, szüzi szerénysége,

---

1) E nővér neve: Laumonier Anna-Mária; 1690. január 8-án öltözött be. Nem esoda, ha a fejszével nem tudott ügyesen bánni, hisz nevelése nem ilyen foglalkozásra képezte. Laumonier Vilmosnak, Chalanforge urának és De Thésut Franciska úrnőnek volt a leánya.

angyali tisztasága: és ha piciny korában, családja ölén, Verosvres falujának utcáin haladni látták és azt mondták: Ez egy angyal; csak azért történt, mert már ekkor, tudtán kívül, a Szent Szív lövelte rá első sugarát. Ebből származott szeretete Isten és az emberek iránt, apostoli buzgósága, imádságos szelleme, hosszú szemlélődései, melyekből oly dicső látnoki fényt merített az egyházra, a lelkiismeretekre s a legtitkosabb eseményekre nézve, mihelyt némi összefüggésben álltak azzal a küldetéssel, melyet ő kapott. Ebből csodálatos szenvedései is, a megpróbáltatások, melyek megrohanták, a kételyek, megaláztatások, melyeket Isten megengedett, hogy az alázatos szűznek szive megtörjék, gyötrődjék, mint mennyei jegyeseé. Ebből végre, életének utolsó éveiben a szentségnek dicsfénye, mely minden tekintet előtt felötlött. — Amint emelkedett a láthatáron, a Szent Szív annál bővebben szórta rá sugarait; és, ki őt nemsokára teljes fényével készült elárasztani, már kezdett homlokára visszfényt lövelleni.

Az Ég maga is kedvét lelte benne, hogy azt a visszfényt csillogtassa. Egyszer az ebédlőben Sienai Sz. Katalin életét olvasták; egy jó szolgáló nővér, Dusson Lazare-Mária eltűnődött; »Oh! be szeretnék hozzá hasonló valakit látni!« S szive mélyén azonnal hangot hallott, mely így szólt: »Nézd; ime az én szerelmesem, kinek nem kevesebb kegyelmet adtam! Fölvetette szemeit s megpillantotta Margitot olyan elmerültségben, Istennel egysülésben, mely menneivé varázsolta arcát.

Amit így az Ég egy igénytelen szerzetesnőnek megmutatott, látta az egész világ. Lassankint egészen félrehúzódott a fátyol és Isten dicsősége felragyogott szolgálója arcán. Ez nem tarthatott soká. Új vértanúság volt ez, kegyetlenebb a többenél s merőben meghaladta erejét. Meg kellett halnia. Meg önmagáért; meg Jézus Szívének fölmagasztaltatása végett is, melynek dicső kinyilatkoztatásai nem maradhattak tovább ismeretlenül.

Semmi kétség, hogy a Boldognak már 1690. eleje óta világos tudata volt közel haláláról. Szüntelen arról beszélt. A főnöknő, a nővérek, az orvos hiába mosolyogtak, mikor őt közelgő végét hirdetni hallák; ő szeliden, alázatosan megmaradt amellett, hogy »még ez évben.« Jelezte azt is mikép fog megtörténni; mikor a kolostor legkevésbé gondol rá; megnevezte azt a két nővért is, kiknek karjaiban utolsó sóhaja elröppen. »Kedves nővér, mondá a fiatal Verchère Rozália nővérnek, ki sohasem volt még haldokló mellett s borzadt e látványtól, ön nagyon fél a kimulást látni; nohát tartsa számon, hogy az ön és De Farges Peronne-Rozália nővérem karjai közt halok meg.«

Julius 22-én, közel három hónappal halála előtt, különösen érezte Jegyese hívását. Noha jó egészségben s mindössze negyvenhárom éves volt, olyan esdekléssel sürgette az engedélyt, hogy negyven napi lelkigyakorlatot tarthasson s a halálra elkészülhessen, hogy a főnöknő nem tagadhatta meg. Papirra vetette néhány gondolatát, melyek akkor foglalkoztatták s melyek alkalmat nyújtanak, hogy

e dicső lélek tökéletes szépségére egy végső pillantást vessünk.

»Lelkigyakorlatom első napján első dolgom volt meggondolni, mi keltheti bennem a halálnak ezt a hő vágyát, hiszen a bűnösök, minő Isten előtt én is vagyok, rendesen nem nagyon szívesen jelennek meg bírójok előtt, az olyan bíró előtt, kinek szentsége és igazságossága a csontvelőig behat. . . . Én lelkem, hogy érezhetsz hát ily nagy örömet a halál közeledtére? Csak arra gondolsz, hogy száműzetésed véget ér, s elragad az öröm, azt képzelvén, hogy börtönödből nemsokára szabadulsz. De hajh! vigyázz, hogy az ideiglenes örömből, mely talán csak vakságból és tudatlanságból származik, örök szomorúságba ne sülyedj, és e földi, mulandó börtönből az örök tömlöcbe ne hullj, ahol többé remélni sem lehet. Hagyjuk tehát, én lelkem a halálnak ezt az örömét, vágyát a szent és buzgó lelkeknek, kikre nagy jutalmak várnak; mi, kiknek tettei csak büntetésre számíthatnának, ha Isten nem volna irántunk inkább jó mint igazságos, mi gondolkozzunk, minő lesz a sorsunk. El bírnád-e viselni, lelkem, egy örökkévalóságon át Annak távollétét, kinek jelenléte után úgy epedsz, s kit ha nélkülözöl, oly kegyetlen kínokat szerez?

»Istenem, mily nehéz ez a számadás! Mert lehetetlen volt rendbehoznom, nem tudtam máshoz fordulni, mint isteni Mesteremhez. Átadtam neki minden adatot, amelyek alapján ítéletemet kell várnom, és ezek: a mi szabályaink, rendtörvényeink, elüljáróságunk, ezek szerént leszek én megigazult

vagy kárhozott. Miután rábíztam minden ügyemet, csodálatos békét éreztem lábainál, hol hosszasan ott tartott mintegy egészen semmiségembe merítve, s ott vártam mit itél e nyomorúlt bűnös felől.»

Majd, miután »végtelen gonoszságát« számbavette, hozzáteszi: »Isteni Mesterem, te látod jól, én fizetéseképtelen vagyok. Vess börtönbe, nem bánom, csak Szent Szivedben legyen az; és ha ott leszek, tarts engem rabul, verj szerelmed bilincseibe, míg megfizetem neked minden tartozásom; mivel pedig ezt soha meg nem tehetem, kívánhatom-e, hogy abból a börtönből valaha szabaduljak?«

Kérdjük a legszigorúbb bírálót: vannak-e ezeknél gyönyörűbb hangok? E fenkölt gondolatokon, ez oly igazi alázaton, e mély érzelmeken, e már mennyei békén, nyugalmon nem megismerszik-e a dicső lélek, ki az életszentség ormai fölött lebeg? És mikor a Boldog, bűneinek emlékeitől lesujtva azért könyörög, hogy Jézus Szivében legyen fogoly, nem találhatunk-e ebben, bár közvetett, de magasztos bizonyítékot e ritka szellemnek, e nemes szívnek teljes őszinteségéről?

Ilyen érzelmek közt várta a halált. Megjött az ősz, az az idő, mikor minden szerzetesnő lelkigyakorlatot tart. Aznap előtt, melyen neki meg kellett volna kezdenie a magáét (mert a juliusi ettől, melyet a szabály ír elő, nem mentette föl), gyöngelázroham fogta el. Egyik nővér megkérdezte, hogy azért megkezdheti-e a lelkigyakorlatot. »Meg, — felelé, — de ez lesz az igazi.« Elhivatták az orvost, Billet-t, ki mint szentet tisztelte őt s azt

szokta mondani, hogy betegségei az isteni szeretetből származván, az orvosnak nincs mit nézni rajtok. Kijelentette, hogy e rosszullét jelentéktelen s nem fog belehalni. A Boldog pedig csak az imént ellenkezőt mondott. Ránézett az orvosra és mosolyogva szólt: »Utóvégre jobb, ha egy világi nem mond igazat, mint egy szerzetesnő.«

Kevéssel azután a kis De la Faige des Claines Mária-Nicolaa nővért kérte, kit az ő Szent Alajosának nevezett, — mint mondá, — óhajtotta, hogy halálakor mellette legyen. Mihelyt megpillantotta, így szólt hozzá: »Jöjjön, kedves nővérem, mert én e betegségben meghalok s nem sokáig lehetünk már együtt.«

Még két napja volt hátra, de nem is álmodta senki. Az orvos mindenkit megnyugtattott s a Boldog arca is elűzött minden balsejtelmet. Estefelé azonban, a kis Des Claines nővér, ki el nem hagyta többé, észrevette, hogy nagyon szenved; de belső fájdalmai voltak, melyeknek nagyon bajos volt meghatározni a természetét és kitalálni az okát. »Ön szenved« — szólt. — »Oh nem eléggé!« — felelt hévvel a szent; és ismét hallgatásba merült. Nemsokára, az éj beálltával, szólította a kis nővért és beszélt neki arról a forró vágyról, mely epeszti, hogy Istent a mennyben láthassa, mindazáltal hozzátette, hogy még szivesebben maradna a földön akár az utolsó ítéletig, ha Isten így akarná.

Másnap, október 16-án, halála előnapján, már reggel kérte a szent útieledelt; de mert állapota épen nem volt nyugtalanító s azért határozottan

megtagadták tőle, könyörgött, hogy legalább a szent áldozást engedjék meg, úgysis éhgyomorral van még. Esdeklése győzött; és mikor Jegyesét belépni látta, kitérte karjait s jöttét olyan buzgósággal köszönte meg, melynek leírására a jelenet tanúi képteleneknek vallották magukat. Ekkor egyesült utóljára Istenével a földön. Tudta; s a szertartás után a kis Des Claines nővérnek azt mondta, hogy Jézust útiieledelként vette magához, mert vége közeleg.

Mindazok, kik ez utolsó napon közelébe férhettek, csodálták azt a rendkívüli örömet, mely arcán tükrözött. Örökösen szent gerjedelmek hangzottak ajkain: »Ah! mily boldogság szeretni Istent! Szeressük, szeressük őt, de tökéletesen!« Az isteni igazságosság gondolata csupán egy pillanatra villant meg elméjében. Látták remegni s alázatosan és forrón csókolni fészületét: »Irgalom, Istenem, irgalom!« De ez csak egy villámfény volt. Ismét Jézus Szívébe merült, a sugárzó derű újra megjelent homlokán, hogy el se tűnjék többé.

Bizonyos percben, miután nagy hévvel mondá: »Mit óhajtok az égben, mit kívánhatok a földön, mint egyedül téged, oh Istenem!« — hívta kis ápolóját s azt mondta neki: »Soká megyek még?« S mikor ez válaszolt, hogy az orvos véleménye szerént nem hal meg, felkiáltott: »Oh Uram! hát mikor hísz már vissza e számkivetésből!« Olvasgatta Jézus Szent Szívének és a Szent Szűznek litániáit, kívánta, hogy folyamodjanak Sz. Józsefhez, Salesi Sz. Ferenchez és őrangyalához, jöjjenek

segélyére. Azután több óra hosszat ismét hallgatásba merült.

Este az alázatosságnak, a rejtett élet vágyának utolsó gondolata kezdte foglalkoztatni. Hivatta De Farges nővért és kérte: égesse el irásainak minden maradványát, különösen *Emlékiratát*, melyet Rollin atya parancsára szerkesztett. A nővér megszeppent s szeliden azt súgta neki, hogy tökéletesebb volna, ha erre nézve elüljáróra hagyná magát s az egészet a szent engedelmességre bizná. Nem ellenkezett. És mikor De Farges nővér, látván mennyire áthatotta a közel halál gondolata, elérzékenyedett, a Boldog ismételte neki amit már többször mondott, hogy: halála szükséges Jézus Szívének dicsőségére.

Október 16-án így telt a nappal és az éjjel. 17-ikének reggelén, melynek már nem látja meg alkonyát, némi bágyadtság lepte meg s a szent útieledelt kérte. A sietve előhítt orvos kijelentette, hogy épen nem sürgős, nem hal meg. »Majd meglátja«, — mondá a szent — s mikor az orvos elment, fölemlítette De Farges nővérnek, hogy a szent útieledelt megtagadták tőle: »Szerencsére megelőztem a dolgot. Gondoltam, nem hiszik, hogy oly rosszul vagyok, s ezzel a szándékkal áldoztam tegnap.«

Az orvos megnyugtatóván a nővéreket, valamennyien rendes foglalkozásukhoz láttak. Csak De Farges nővér maradt mellette, kivel Isten szeretetének kimondhatalan túlságairól beszélgetett. Keveset, de lángoló szavakkal szólott. Esti hét óra tájban csekély görcs rándítván meg tagjait, Des Claines nővér a főnöknőért futott. E pillanatban tért vissza

De Farges nővér, s vissza akarta tartani abban a hiszemben, hogy csak múltó roham. »Ereszsze, — mondá a Boldog, — itt az ideje.« A főnöknő jön s hivatni akarja az orvost. »Anyám, — mond Margit, — már egyedül csak a jó Istenre van szükségem, s hogy Jézus Szívébe merüljek.«

A nővéreket értesítették, hogy haldoklik, összefutottak mind s könyben úszva borultak le ágya körül. Összeszedte végső erejét, kérte őket: szeressék Istent, de osztatlanul, fentartás nélkül; aztán jelezte, hogy itt az idő az utolsó kenet föladására.

A pap belép s megkezdődik a szertartás. A szent áhítattal, elmélyedve imádkozott. Hirtelen fölemelkedik, hogy a szent kenetre nyujtsa tagjait. E pillanatban két nővér hirtelen ott terem, hogy föntartsák karjaikban; egyedül a Boldog iránt érzett kegyeletes vonzalom indította őket. Ez oly ösztönszerűleg odasiető két nővér: jobbról Verchère Peronne-Rozália, balról De Farges Rozália volt; ugyanazok, kikről a Boldog előre megmondotta, hogy karjaikban hal meg. Nem is gondoltak rá, csak azután emlékeztek vissza, mint ezt eskü alatt vallották. A negyedik kenetnél csendesen kimúlt karjaikban, Jézus szent nevével ajkán, 1690. október 17-én, esti hét órakor, negyvenhárom éves, két hónapos és huszonnégy napos korában.

»Míg a Boldog, a seraphok tüzétől fölemészelve, Jézus Szive édes öleléseinek élvezetére sietett,« ismeretlen szépség ömlött el arcán; oly gyöngéd és oly tiszta vonásai mennyei kifejezést öltöttek. A két nővért, kik őt karjaikban tartották, úgy meg-

illette az isteni szeretet, hogy egyikök, Verchère nővér, másnap, alig huszonnégy éves korában fogadást tett mindig a tökéletesebbet választani; a másik, De Farges nővér olyan rendkívüli életszentségre szánta magát, mely a második Mária-Margit nevet szerezte meg neki. Az ágy előtt térdeplő orvos nem birt kibontakozni meghatottságából s azt mondta: szeretetből élt, nem csoda, ha szeretettől halt meg. Az egész házban csak egy szó hangzott: Meghalt a Szent! És e szó áthatván a rostélyokon, egy pere alatt az egész város az elfogadó szobákban tolongott, esengve, hadd láthassák még egyszer őt.

Csakugyan levitték a karba s két egész nap abban telt, hogy szűz teteméhez olvasókat, érmekeket, feszületeket érintettek. A szenttéavatás pörében kihallgatott tanúk nem tudják mikép festeni a tömegeknek azt a sürgését, lelkesült tiszteletét, mély megindulását, és a szentségnek azt az édes illatát, mely a szűznek maradványaiból áradott. Az áldozat bevégződött; de a füstőlőből még szállt az illat s előntötte az egyházat.

Másodnap délután nagyszámú papság gyűlt össze a temetésre. A kiváló szűzet a karnak egyik oszlopa alá helyezték, közel oda, ahol térdelt mikor Üdvözítőnk megjelent neki. A Szent Szív dicső drámájának első, benső része véget ért; kezdetét vette a másik.

TIZENHATODIK FEJEZET.

A JÉZUS-SZIVE-ÁJTATOSSÁG KEZD A VILÁGBA ÁTSZIVÁRGANI. NÉMELYEK BOSSZANKODNAK, MÁSOK LELKESŰLNEK.

*Quare fremuerunt gentes, et populi
meditati sunt inania?*

Miért agyarkodnak a pogányok s
gondolnak a népek hiúságokat?

(Zsolt. II. 1.)

Venient et adorabunt.

Majd eljönnek és imádják.

(Zsolt. LXXXV. 9.)

»Meghalt a Szent.« Jézus Szive dicsőségének nincs akadálya többé! A tiszta alabastrom eltörött; hogy árad az illat! Megmondta a Boldog, meg is történt. Alig húnyta le szemeit a szűz, a Paray, Dijon, Moulins, Semur kolostorainak mélyén rejlő titkok kiröppentek. Croiset atya kiadta a szentnek *Rövid életrajzá*-t. Margitnak páratlan *Emlékirata* megjelent. S a dicső kinyilatkoztatások híre egy perc alatt bejárta Franciaországot és az egyházat.

Azt hinnők, az ilyen kinyilatkoztatás, ha mindenki nem fogadná is lelkesülten, legalább ellenzésre nem talál sehol. Mert mi természetesebb, mint a Jézus-Szive-ájtatosság? Mi tör elő tündöklőbben a kereszténységnek és az emberiségnek bensejéből?

Mindig és mindenütt *tisztelték* az ember szívét; hát olyan meglepő, ha mi *imádjuk* az Istenember Szívét?

A szív a szeretet szerve. Az ember alig született, sőt mielőtt homlokára tette kezét és mondá: Gondolkozom, már odatette kezét szívére és azt mondta: Szeretek. Isten sugallata, benső érzék, ösztönszerű indulat volt ez? Bármit tartunk ez első benyomásról, hatezer év óta nem ocsúdtunk föl belőle. Nézzétek az ó-kor legdicsebb lángelméit: Mózes¹⁾ Jobot,²⁾ Dávidot,³⁾ Salamont,⁴⁾ Izaiást;⁵⁾ vegyétek Homert,⁶⁾ Euripidest,⁷⁾ Theokritost,⁸⁾ Ovidot,⁹⁾

1) Deuteron. VI. 5: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Szeresd a te Uradat Istenedet teljes szivedből. — U. o. X, 12. — XI, 13. — XXX, 2. — Bir. V, 9: Cor meum diligit principes. Szívem szereti Izrael fejedelmeit.

2) Job: XXIX, 13. — XXXI, 9.

3) Zsolt. LXXII, 26: Defecit caro mea et cor meum, Deus cordis mei et pars mea in aeternum. Ha testem és szívem elfogyatkozik is, szívem Istene és osztályrészem az Isten mindörökké.

4) Ének. én. IV, 9: Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, in uno crine colli tui. Megsebesítetted szívemet, én húgom, jegyesem, nyakad egy hajfürtével. — U. o. Ego dormio, et cor meum vigilat. Én alszom, de szívem vigyáz. — Péld. XXIII, 26: Praebe, fili mi, cor tuum mihi. Add nekem fiam, a te szivedet.

5) *Passim*, több mint 10 helyen.

6) Τὸν περὶ κῆρι φιλεῖτε πατήρ καὶ πότνια μήτηρ. Őt szívből szerette atyja és főnséges anyja. (Hom. *Il.*) Ὅν περὶ κῆρι φιλεῖ Ζεὺς. Két szívből szerete Zeus. (Hom. *Od.* 245.)

7) Καρδίαν κατέσχετο ἔρωτι θεινή. A rettenetes nő szerelmével szívébe lopta magát. (Eur. *Hipp.* 26.)

8) Ὅχι βλας φιλέειν μ' ἐδὲλχθη ἀπὸ καρδίας. Nem akarsz engem teljes szívedből szeretni. (Theocr. XXIX, 4.) — Ἄλλ' εἴπερ ἐκ τῆς καρδίας μ' ὄνωσ φιλεῖς. Mondd csak: szeretsz szivedből engem? (Aristoph. *Nub.* 86.)

9) Virginibus cordi, grataque forma sua est.

Kedves a lánynak a báj s azt a szívén viseli.

(Ov. *Medic. fac.* 32.)

Molle, cupidineis nec inexpugnabile telis

Cor mihi, quodque levis causa moveret, erat.

Lágy vala a szívem, könnyen megvívta Cupido,

S bármi csekélység is egyszerűen hata rá.

(Ov. *Trist.* IV, 10, 65.)

Plautust; ¹⁾ bennök is, mint Sz. Ágoston-ban, Dante-ban, Tasso-ban, Shakespeare-ben, Corneille-ben, Bossuet-ban, Racine-ban s a többi szent és profán lángelmében valamennyiben, a dicső érzelmek székhelye a szív. A boldogságban fölhevül; a búbánatban elszorúl; a lelkesedésben erősebben és gyorsabban dobog; a szeretetben gyakran megtörik, mint azok a szózatos hangszerek, melyek a rajtok játszó nagy művészek szenvedélyétől megrepednek.

A természet rendjében nincs istenibb dolog, mint lelkünk és testünk egyesülése. Ha kutató eszközeink tökéletesebbek volnának, agyunk legesekélyebb horpadásaiban megtalálnók elménk legtitkosabb gondolatait; sőt, ha valamely finom kéz, például egy angyal keze, mellünkre illeszkednék, megérezné a szeretetnek legparányibb, jó, rossz, fenkölt, tiszta, nemes, középszerű vagy nyomorult indulatát, mely minden pillanatban dobogtatja szívünket.

Miértis minden korban, minden égalj alatt a szeretet jelvényeül a szivet alkalmazták. Tudom, az ó-korban valamivel kevésbbé, mert akkor érzékeivel szeretett az ember; de egész ellenkezőleg és kizárólag a keresztény időkben, mert az ember ezekben szívével szeret.

1) Corde amare inter se. Szívből szeretni egymást.

(Plaut. *Capt.* II, 3, 60.)

Meum mel, meum cor, mea colostrum.

Mézem, szívem, tejescském.

(Id. *Poen.* I, 2, 154.)

Nunc demum sum liber, meum corculum.

Na szivecském, szabad vagyok valahára.

(Id. *Cas.* IV, 4, 14.)

Valamennyi latin szerzőnél használatos kifejezés: *cordi esse*, szívén fekszik, *cordi habere*, szívén hordja. L. Forcellini, *Lexicon totius latinitatis*.

Mindazáltal az ó-kor, bár annyira az érzékek rabja volt, a tiszta, eszményi szeretetről tudott valamit, s a szívnek ábrázolása akkor sem volt ismeretlen. Igaz, a görögöknél, e könnyelmű népnél, jóformán semmit sem találtam, legfőlebb néhány gyűrűt, néhány érmet, melyekbe mint emlék és jelvény a szív van bevésve.¹⁾ Ellenben az oly mély gondolkozású egyiptomiak azt tartották, hogy az emberben a szív minden; s az egyiptomi ember mellén nyugvó isteni skarabeus-ban²⁾ külön képe volt a szívnek, eme főrugónak minden emberben.³⁾ Épúgy a rómaiak s előttök az etrusk-ok, kikről Cicero azt mondta, hogy legvallásosabbak voltak valamennyi nép között. A fiatalok nyakába ékszerket aggattak s azoknak gyakran szív-alakot adtak, emlékeztetvén őket, — mond egy pogány szerző — hogy szív nélkül nem ember az ember.⁴⁾ Sőt már

1) COEUR, szív. «A művészetekben igen régi alak. A trák Chersonesus-ban fekvő *Kardia*-beli érmeiken megtaláljuk. Jelzi a város nevét, mely szívet jelent.» (*Dictionnaire des beaux-arts*, par Millin.) «Emlékszem — írja nekünk Bulliot, autun-i tudós régész, — láttam valamikor a Jaubert-féle, ma már szétkallódott gyűjteményben egy peccétgyűrűt, melyen egy szív volt ezzel a görög körirattal *σοφός* (szerető). Nantes-ban, a Dobrée gyűjteményében is van egy bronz tükör, Acol-t ábrázolja az Alkyon-ok közt, s a keretje szivekkel van szegélyezve.

2) *Skarabeus*: dúróbogár, bogáralakú drágakő. Az egyiptomi főistenség jelvénye. (Ford.)

3) Lenormand Ferenc szives közlése. A tudománynak újabb érve arra nézve, hogy a zsidó nép sokáig érintkezett az egyiptomiakkal; mert tudjuk, hogy a Bibliában a szív minden. Aki látni akarja mennyire, keresse ki a concordantiában a *Cor* szót.

4) Nonnulli credunt ingenuis pueris attributum, ut *cordis figuram in bulla ante pectus annexerent*, quam aspicientes, ita demum se homines cogitarent, si corde praestarent.» (Macrob. *Saturn.* I, 6.) «Némelyek azt vélik, hogy a szabadok gyermekeinek joguk volt mellökön *szív-alakú ékességet* viselni, hadd öröködjék meg annak láttán bennök a meggyőződés, hogy igazában csak a szív által emberek.» (De Rosoy fordítása franciára.) — «Mások szerint ez a szív-

az ifjúkor előtt, mintha féltek volna, hogy ezt a leckét majd későn tanulják meg gyermekeik, az anyák odafüggesztették elsőszülötteik üstökére.¹⁾ A gallok, az oly jó, buzgó, gyöngéd, s Tacitus szerint oly tiszta gallok előtt sem volt ez a dicső tan idegen. Vannak érvek amellet, hogy asszonyaik nyakba akasztott szivet viseltek,²⁾ a férfiak pedig ujjaikon gyűrűt hordtak s abba két egyesített szivet vésték.³⁾

Mikor a kereszténység megjelent: ami az ó-korban csak csira volt. az evangéliumnak melegebb napján kifejlődött. Ez arany pecsétet, melyeket a fiatal pogányok varázsszerekkel megrakva nyakokban viseltek, a szentek és vértanúk ereklyéivel

---

alakú pecsét, melyet a szabad gyermekek viseltek mellökön, stb.« (Decamps Henrik újabb fordítása.) — »E pecsétet, — mondja Montfaucon — belül ki voltak vájva, hogy — Macrobius szerint — varázsszerket illeszsenek beléjük. Szív-alakú akad *tömegesen*, voltak gömbölyűek is. . . . (Montfaucon. *Antiquités expliquées*, t. III.) Montfaucon ábrában is közöl két pecsétet, melyeken a szív be van vésve, és hármat, melyek szív-alakuak. (XXXVII. tábla.) Lásd a Vatican-ban a két szép arany-pecsétet, szív-alakkal. (IX. terem, *Museo Gregoriano-Ettusco*.) Van ott egy szív-alakú bronz ékszer is, gyűrűvel ellátva, hogy nyakban legyen hordható. — Ezt az ékszert a Vulci-i ásatáskor találták.

1) «Adták kis gyermekeknek is, de akkor a homlokra illesztették.» (Montfaucon, *Antiquités expliquées*, Supplém. 46.)

2) Lásd a besançon-i muzeumban az Eternoz-i gall-római sírban talált szivet. Anyaga gyurma-féle, szép művü ezüst fonattal övezve s rajt egy karika, hogy nyakba lehessen akasztani. — Ehhez hasonló a Saint-Germain-en-Laye-i muzeumban, a *merovingi teremben*, egy másik szív: ugyanazon anyag és nagyság, de nincs oly finoman és oly izléssel kidolgozva. — Az orléans-i muzeumban is van egy kis kerek arany érem, melybe szív van vésve. Van rajta karika is, mi bizonyítja, hogy nyakban hordták. E három igen becses ékszer gall-római; de korukat meghatározni bajos. — Van még egy igen régi bronz-szív, melyet a Compiègne-i erdőben találtak. (Musée de Saint-Germain, salle de Mars.)

3) A Veillois-ban talált arany és ezüst gyűrűk két szívben végződnek, melyek a metszett üvegből készült foglalatot tartják össze. Ilyen gall-római gyűrű igen sok van.

töltik meg, vagy beléjük vésik képeiket s mindinkább szív-alakot adnak nekik.¹⁾ Ezt az alakot, a szívnek képét szívesen sokszorosították; rávésték a szent edények aljára,²⁾ a királyok koronájára,³⁾ fölfestették, ráhimezték a középkor legdrágább szöveteire,⁴⁾ szerették látni még a játékokban és mulatóságokban is;⁵⁾ különösen a jegygyűrűkbe vésték;⁶⁾ fölfüggesztették az oltárokra, odahelyezték a sírokra, mint emléket, s mint jelvényét az érzelemnek, mely túléli a halált.⁷⁾

1) A keresztények ama szokásáról, hogy szív-alakban *Agnus Dei*-ket, a husvétii gyertya lenyomatait viselték mellökön, — lásd Fancioli nagy munkáját. (*La Bulla d'oro de' fanciulli romani*. Romae, 1732. p. 14.) A Cluny-i muzeumban is van (*a Szajnában, az Orfévres partokon talált ékszerek közt*) a nyakban viselt szivekből kilenc példány. (XII. és XIII. század.) A szív gyakran ki van vájva s közepén valamely szentnek szobrocskája.

2) E tekintetben legnevezetesebb edény az, melyet Gourdon kelyheknek neveznek (a párisi éremtárban). Nem kehely az; valószínűleg a bérmláshoz való sz. olajok edénye. Lapján egy latin kereszt, s szegletein négy szív. E szívek közül némelyik gránát, némelyik turquise. Magát az edényeket szivekből alakított fonadék díszíti. E becses műemléket arany pénzzel együtt a VI. században találták 518 — 527 között, Justin császár uralkodása idejében.

3) Félve kockázatom ez állítást, mert nem láttam az eredetét, csak egy rajzát ismerem. Úgy látszik, a Monza-ban őrzött, zománcal ékített, byzanci stílusú híres vaskoronán a négy szegletbe négy szív van beillesztve. (Du Sommerard, *Les Arts au moyen âge*, Album, X. série, planche XIV. No. 6.)

4) Mint az Aix-la-Chapelle-ben főtartott gazdag szöveteken. E zöld és vörös alapú byzanci szövetek egyikén szembe állított hattyúk láthatók, szélein pedig szintén szembe fordított szívek sora. (*Mélanges d'Archéologie*, par les PP. Charles Cahier et Arthur Martin. Paris, Poussielgue, 1851, tome II. pl. XII.) Fontevrault-ban is, Földnélküli János 1218-ban elhunyt nejeének, D'Angoulême Izabellának szobrán. Ruhája szegélyén három felfordított szív látható. (*Annales archéol.* V. p. 281.)

5) A kártyajátékról értekezni itt nincs helyén. Ismerjük régiségét s benne a szív szerepét.

6) Lásd a XIV. és XV. századbeli jegy-pénzeket és gyűrűket. Van egész tömeg s valamennyin két egyesített szív, a leggyöngédebb jelszavak végtelen változatával.

7) Lásd, az ősz egyházból, «Sz. Ágnes temetőjének márványát». (*Boldetti Osservazioni supra i cimiteri*; Roma, 1720. p. 373.) Három szabatosan alakított szív környez egy kis rácoszott nyílást, mely nyilván arra van szánva,

Csakhamar feltűnt a lovagkor és mert szüksége volt egy titkos jelre, mely el is takarja, meg is ismertesse azt, kinek sisak fődte arcát — megteremtették a címerpaizsot. S mihelyt a címerpaizsot megalkották, megjelent rajta a szív. Ezer különböző alakban ott ragyog Francia-, Angol-, Német-, Olaszország, Belgium stb. legrégebbi családjainak címerein: a sebzett szív; a lángoló szív; a két egyesített szív; a koszorús szív; a nyíllal átvert szív, stb; finom föltárása annak a gyöngéd, érző, szerető, sebzett, boldog, bánatos szívnek, mely a durva vas fegyverzet alatt dobogott.

Csak nem kellett ezen az úton megállani s dicsőbb, élénkebb, megkapóbb hódolatok kezdték mutatni, mi a szív az emberiség szemeiben. Utóvégre a szívnek ez ábrázolásai aranyban, ezüstben, drágakövekben, nagyon hidegek voltak. Ha egy ember, valami nagy ember, egy hős, egy jótevő, egy szent meghalt, miért ne nyitották volna föl tisztelettel keblét? miért ne vették volna ki szívét, a szeretetnek e szent ereklyéjét, s a hálának minden illatszerével bebalzsamozva, miért ne őrizték volna meg emlék gyanánt? Meg is tették mindenütt. Az ember szívét megőrizték mindenütt; sőt diadallal hordták körül; ünnepélyes és kivételes temetéseket rendeztek neki, s nincs székesegyházunk, mely ne tartogatná valamely megható vagy magasztos példáját az ember eme tiszteletének az emberi szív iránt.¹⁾

hogyan egy sír belsejébe lehessen látni. (*Diction. des antiq. chrétiennes*, par l'abbé Martigny. -- COEUR.)

1) Egyebek közt, Sz. Dénes templomában: a Jean Goujon által faragott

Nemsokára egy még gyöngédebb gondolat támadt. Sirja szélén kutatta az ember, mit hagyhatna azoknak, kiket hön szeretett, s megvetve az aranyat, ezüstöt, melyek csak alsórendűbb szolgálatok jutalmazására jók, megfogant benne az eszme, hogy szívét hagyja azoknak, kik neki legkedvesebbek voltak. Vagyis, jelvényes alakban az őt emésztő szeretetet hagyja nekik. — Az elhamvasztás megakadályozta a régieket e megható és magasztos hagyományozásban. A keresztény időkben átalánossá lett. Királyok, királynék, fejedelmek, püspökök, maguk a szentek tettek ily adományozásokat; s ha bejárjuk a vén bazilikákat, ősi apátságokat, például Saint-Denis-t vagy Fontevrault-t, lépten-nyomon márvány-, alabastrom-, bronz-urnákra akadunk, melyek egy-egy király, királyné, fejedelem szívét tartalmazzák, akik mérhetetlen uradalmak birtokában is kijelentették, hogy ami legbecsesebbet hagyhatnak szeretteiknek, szívök az.¹⁾

---

fehér-márvány urna, mely hajdan I. Ferenc szívét tartalmazta. — Egy csavart oszlop, rajta bronz urna, melyen három Amor egy szívet tart; az urnába III. Henrik szíve volt zárva. — Egy másik vésett oszlopon szintén egy hamvedény, mely II. Ferenc szívét foglalta magában. — Nantes-ban a remek arany-ékszer, mely Bretagne-i Anna királynénak, XII. Lajos nejének szívét rejté.

1) Például Oroszlánszívű Richard, ki (1199-ben) meghalván, testét Fontevrault-nak, *Szívét Rouen-nak hagyta*. — Épügy Földnélküli János szívét Fontevrault-ban temették el (1216) egy arany csészében, az 1189-ben meghalt II. Henriknek, Anglia királyának sírja mellett. — Fontevrault-ban D'Angoulême Izabella (1218) sírjában is volt egy arany edény, mely e fejedelemnő fiának, III. Henrik királynak szívét tartalmazta. — IV. Henrik is a jezsuitáknak adományozza De la Flèche-i kastélyát, hogy abban társházat létesítsenek s szívét ott őrizzék. (Duruy, *Hist. de France*, ch. LI. §. 5.) — Szent Chantal a Visitatio párisi házának hagyja szívét, stb. stb. Ezerszámbra van erre példa.

Ime az emberiség története. Igaza van vagy nincs, de hatezer év óta azt tartja, hogy ha e szegény földön akad valami, aminek egy kis értéke van, a szeretet az; és hogy a szeretetnek szentélye, szent edénye a szív. A többit megveti. Ezt becsüli csak. Diadalmenetben hordozza meg nem az ember kardjának porát, nem jogarának porát, sőt nem is lángelméje porát; az egész földkerekségen sohasem hordott mást diadallal körül, csak szívének porát. S minél jótévőbb, nemesebb, emelkedettebb, tisztább volt e szív, minél inkább dobogott másokért mint önmagáért, annál kivételesebb hódolattal tisztelte meg. Csoda-e hát, ha akkor, mikor megjelent a Szív, mely fölülmúlt minden szívet, iránta páratlan lelkesedés gyuladt? Ha az csupán emberi szív volt volna is, diadallal hordták volna körül; de az Istenember Szíve volt. A hódolat többé nem lehetett elég, imádás kellett.

És itt visszahökkentek egy olyan kérdés előtt, minő a mi szegény emberiségünk történetében ezer található. Míg csak arról volt szó, hogy szeressék, megtiszteljék, fölmagasztalják az ember szívét, egyetlen ellenvetés sem hangzott; mihelyt Jézus Szíve került szóba, dühöngés támadt.

Furesa! a legdicsőbb gondolatokat, a legjogosultabb, legmeghatóbb eszméket, mihelyt azokat a vallás megszenteli, elvetik. Mi szebb, világosabb, mint az emberi nem egysége, minden embernek, minden népnek testvérisége? Tegyétek föl, hogy a Biblia az ellenkezőt tanítaná; mily bosszankodással, a tudománynak mily erőfeszítésével állapítanak

meg, hogy mindnyájan testvérek vagyunk! De nem; mert a Biblia állítja ezt: az elmének, a tanultságnak kincseit pazarolják annak bizonyítására, hogy a négerekhez semmi közünk; kárpótlásul — majmok gyermekei vagyunk. Ilyesmi történt, mikor Jézus Szívének kérdése fölmerült. Alig kezdett ez a szelíd és fönséges jelvény mutatkozni a világ fölött, máris általános felzúdulás támadt. Jansenisták, rationalisták, szabad szellemek, akademikusok, sőt papok, fájdalom! püspökök is tollat ragadtak s nem volt az a gúny, lenézés, melylyel e gyöngéd és mély ájtatosságot tönkre tenni meg nem kísérelték.

Némelyek azt vetették, hogy ez új ájtatosság. Mintha az egyház megtiltotta volna, vagy megtilthatná az új ájtatosságokat! Az ájtatosság nem dogma; az ájtatosság a szeretet cselekménye. Azt követelni az egyháztól, hogy ne legyenek új ájtatosságai, annyi, mint az égő tűzhelytől követelni, hogy ne eregessen új sziporkákat az ég felé; mint a szerető szívtől követelni, hogy a gyöngédségnek mindig ugyanazon nyilvánításaira szorítkozzék és új kifejezéssel soha föl ne üdítse a változatlan szeretetet, mely lelkének lelkét képezi. Tizennyolc százada, hogy Jézus Krisztus meghalt a kereszten, s az egyház ott térdel lábainál, ott imádja, ott szereti; de ne gondoljátok, hogy ezt a szeretetet minden időben csak ily módon tanusította iránta. Volt idő, mikor értünk kifáradt lábait esőkolgatta leginkább; és volt idő, midőn tövissel koronázott homloka, könyektől barázdált szent arca hatotta meg legmélyebben a lelkeket. Ma keblébe hatolunk,

szívét csókoljuk, hogy jobban föllekessedjünk. Furcsa emberek is vagytok ti, kik az egyházat ostromoljátok! Ha nem haladunk, ha változhatatlan hitágazataink s a nem másítható igazság mögé zárkozunk, azt mondjátok: mumiák vagyunk. Ha pedig haladunk, ha kifejlesztjük szeretetünket, azt mondjátok: ujdonságokat találunk ki. Így nem ismeritek és káromoljátok az egyháznak kettős, főséges jellegét, változatlanságát a hitnek és haladását a szeretetnek!

Mások azt hangoztatták, hogy ez képtelen ájtatosság. Mit! Képtelenség tisztelni az atya szívét! Szeretni, megbecsülni, kegyeletes tisztelettel megőrizni az anya szívét! De mikor látták, hogy az Isten-ember Szíve az emberiség imádását fogadja, oly dühbe jöttek, hogy még az ember szívét is megtagadták. Hogy ezt a nemes szervet az Isten-ember keblében is üldözhessek, inkább durván meghazudtolták az egész emberiséget, mely az érzelmek székhelyét mindig a szívbe helyezte. Az ember szívéből azt mondták: *kis darab hús,*¹⁾ *egy ideg,*²⁾ s a Szent Szív festményén csak *egy sugárzó nagy májat*³⁾ láttak; eléggé jelezve e dühöngéssel, hogy a döntő csapás sujtott le rájuk.

Végre mások, a fínyások, ezt az ájtatosságot nagyon anyaginak találták. Imádni a testet, az anyagot — mondák — mily sülyedés! Mintha bárkinek is eszébe jutott volna Jézus Krisztusnak

1) *Lettre pastorale* de Scipien Ricci, évêque de Pistoie.

2) *Histoire des sectes religieuses*, t. II. p. 246.

3) *Ibid.* p. 269.

anyagi Szívét elválasztani szent tüzétől az ő szeretetének, melynek tiszteletünk és hódolatunk szól! Mintha Jézus Szive anyagibb volna, mint voltak lábai, kezei, melyeket csókolunk; tövis-koronája, melyet diadalmenetben hordozunk; fa-keresztje, melyet vére festett s mely előtt épen azért két térdre hullunk! Nem, nem a testet vonakodtak ők imádni; hisz nemsokára jött idő, mikor azok a fínyások elmentek a Notre-Dame meggyalázott szentélyébe, imádni az élő, de bűnös, mocskos testet; a szenvedő, elgyötört testtől borzadtak ők. Kétszínüleg csak épen mondták, hogy azt imádni sülyedés; de bensejökben igen is jól érezték, hogy Jézus Krisztus elkínzott testének imádása: a test minden bukásának kárhóztatása, a tiszta szeretet apotheozisa, az áldozatnak megdicsőítése; vagyis megtisztelése annak, ami legdicsőbb, legnemesebb, legszellemibb, legistenibb a Szívben.

Szerencsére, az ember fölött ott az emberiség. A korlátolt, erőszakos, fölületes pártok fölött melyek elenyésznek, mint a szenvedély, mint a harag, ott a derült emberiség, hallja az ostoba, gonosz érveket, — mosolyog és halad tovább.

Ez történt itt is. A Jézus-Szive-ájtatosság, mert megfelelt az emberi lélek legmélyebb szükségérzetének, mert szeliden, hathatósan enyhítette a kornak sajgó sebeit, — mindjárt a Boldog halála után megkezdte diadalútját. Paray, Dijon, Moulins, Semur kitűzték már Jézus Szívének zászlaját; a következő években látjuk, vetekedve mint sorakozik körülötte valamennyi kolostor; 1690-ben Marseille, Montbrison,

Nantes; 1691-ben Autun, a lyoni első kolostor, Fribourg, a renes-i második; 1692-ben Besançon, Blois, Loudun; 1693-ban Aix, Bordeaux, Bourges, Forcalquier, Langres, a lyon-i második, Nevers, Valence, Toulouse; 1694-ben Dieppe, Thonon, a marseille-i második, Salins; 1695-ben Chaillot, Périgueux, Pont-à-Mousson, Montargis, Blois; 1696-ban Nancy, Aurillac, Romans, Nápoly; 1697-ben a rouen-i első, Rumilly, Arone, Caen, Condrieux; 1698-ban a párisi második, Orléans, Mamers, Vannes; 1699-ben Montferrand; 1700-ban Troyes, Metz, Saint-Étienne, és nemsokára Amiens, Auxerre, stb. Alig ért véget a század, mindössze tíz éve halt meg a Boldog, s máris a Visitationnak valamennyi kolostora, egyik a másik után jó Jézus Szívének szentelni magát. Vége-hossza nem volna, ha mind föl akarnók jegyezni azokat a megható, kedves, magasztos tényeket, azokat a bájos mellék-eseményeket, melyek Jézus szeretete tiszteletének e diadalmos haladását jelölik a Visitationkon át. Valamennyi onnét merít erőt, hogy buzgó maradjon a XVIII. század aljasságai közts gyöngéden és szeretetben megálljon a jansenismus rideg álokoskodásai előtt. És ez a szent tűz, melyet a Visitatio anyyi gonddal őriz, bármily szomorú idők járnak, átragyog a rácsokon. Minden kolostor a Szent Szív egy-egy társulatának megannyi központja, hol fölmelegszik az egész szomszédos vidék. Hogy csak egy tényt idézzek: 1698-ban, nyolc évvel a szentnek halála után, a dijon-i társulat tizenkét-tizenháromezer tagot számolt, nem csupán Burgundban, Franciaországban, hanem Spanyol-, Angol- és Németországban is.

Az ilyen mozgalom lehetetlen lett volna, ha Franciaország püspökei, valamennyi Visitationnak született elüljárói jóvá nem hagyják. Ott is találjuk őket mindenütt; megáldják a kápolnákat, megalakítják a társulatokat, a kolostorok belsejében maguk tartják meg Jézus Szívének oly családias, oly áhítatos, oly kedves első ünnepeit.

Sőt csakhamar megnyitják neki székesegyházait is. 1688-ban Coutances püspöke Charles de Brienne megalapítja megyéjében Jézus Szent Szívének ünnepét. 1694-ben Antoine-Pierre de Grammont, besançon-i érsek elrendeli, hogy székhelyén fogják megtartani. 1719-ben François de Villeroy, lyoni érsek egy csodálatos rendeletet bocsát ki a Szent-Szív-ájtatosság érdekében, melyet ő is megalapít megyéjének minden egyházában. »Nevezetes dolog: az egyszerre öt kolostor által sürgetett autioni püspök csak 1713-ban adta meg az engedélyt, hogy ez ünnepet saját zsolozsmával és misével megülhessék; minden valószínűség ellenére igazolván így a Boldognak szavát, ki előre megmondotta, hogy a Szent Szív ünnepe egész Franciaországban otthonos lesz, mielőtt jóváhagynák abban az egyházmegyében, hol az ájtatosság megszületett.«¹⁾

A Jézus-Szive-ájtatosság tehát húsz év alatt már meghódította Franciaországot. Azonban a szeretet tiszteletének e diadalmas haladása lassú és félénk volt még, míg egyszerre 1720-ban, harminc évre a Boldog halála után, egy rendkívüli esemény rohamossá tette.

1) DANIEL, *Histoire de la Bienheureuse*, p. 430.

A Keletről szárnyaló ragály lecapott Marseille városára s már negyvenezer embert pusztított el ott. A hullákkal borított utcákon és piacokon a halál csendje uralgott. Imádsághoz, vezekléshez hiába folyamodtak. Az isteni haragot misem tudta lefegyverezni, mikor Marseille sz. püspöke, Belsunce, menynevei sugallatot nyert egy Visitatióbeli szerzetesnő: Remusat Anna-Magdolna anyja révén, kinek körében gyakran üdítgette szívét, tüzelte bátorságát s ki nem szűnt meg őt inteni, hogy minden reményét Jézus imádandó Szívébe vesse. Egyszer tehát, 1720 november 1-én, mint egy második Borromei Károly, valamennyi szerzetesnek, valamennyi papnak, valamennyi jámbor léleknek kíséretében, mezitláb, kötéllel a nyakán, kereszttel kezében kiindult palotájából s mikor Marseille-nek főpiacára ért, letérdepelt és ott abban a csendben, melyet csak a tömeg zokogása és sóhajtozása szakított meg, ünnepélyesen följánlotta egyházmegyéjét Jézus Szívének. Abban a pillanatban megszűnt a ragály, oly hirtelenséggel, hogy ama naptól kezdve nem volt Marseille-ben egyetlen temetés.

De mert a városi tanács e szent mozgalomban részt venni nem akart, két év múlva ismét kitört a vész. Akkor a tanácsosok, megbánván hibájokat, fogadást tettek, hogy Jézus Szive ünnepén minden évben elmennek áldozni a Visitatio templomába, s felajánlanak ott egy, a város címerével díszített fehér viasz fáklyát, s részt vesznek aznap a nyilvános körmeneten. A valamennyi tisztviselő által aláírt jegyzőkönyv tanúsága szerint azonnal meg-

szűnt a vész, époly rögtönösen mint első ízben; és ekkor kezdődött Marseille-ben a Szent-Szív-ájtatosság, mely a forradalom alatt annyi áldást termett, s napjainkban is oly fényesen nyilvánult.

Az ilyen események híre az olyan keresztény vidéket, mint akkor a Provence vala, nem járja be anélkül, hogy ott világosságot ne árasztana. A dicső Belsunce Henrik példáján Aix, Arles, Avignon érsekei, Toulon és Carpentras püspökei siettek elrendelni az ünnep megülését. A Jézus-Szive-ájtatosságnak csakhamar tapsolt az egész délvidék.

Nemsokára, és ilyen kedvező körülmények között jelent meg végre Boldog Mária-Margitnak oly rég várt *Életrajza*. Szerzője Languet, azelőtt autun-i püspöki helynök, a paray-i Visitatio főnöke, akkoriban soissons-i püspök, később sens-i érsek.¹⁾ Kisem volt kedvezőbb helyzetben mint ő, arra nézve, hogy a Boldogot ismerje, hisz kortársaival és tanítványaival mindennapos összeköttetésben állott. Kár, hogy a XVIII. század aszálya kissé őt is megperzselte; másrészt a racionalisták és istentelenek támadásai feszélyezték kegyeletét. Ahelyett, hogy elbeszélt volna, vitatkozott. Meg akarta magyarázni amit szemlélni kellett volna. A XVIII. század nem termelt arra, hogy ilyen alakot megértsen, sem ő, hogy fesse; s hideg, hiányos, félénk és egyúttal

---

1) *La Vie de la vénérable Mère Marguerite-Marie, religieuse de la Visitation Sainte-Marie, du monastire de Paray-le-Monial, en Charolois, morte en odeur de sainteté en 1690.* par Mgr Jean-Joseph Languet, évêque de Soissons, de l'Académie Française. A Paris, chez la veuve Mazières et Jean-Baptiste Garnier, 1729 1. vol. in 4-o.

tapintatlan műve csak szíftotta a vihart, melyet elcsitítnia kellett volna.¹⁾

Azok, akiknek nem volt alkalmok lapozni a XVIII. század írásait, naplóit, gúnyiratait, sikamlós verseit, nem tudnak maguknak fogalmat alkotni arról, micsoda megvetés, gúny és düh tombolt akkor a Boldog és a Szent Szív ellen. Kezembe került Dijon-ban egy kézirat-gyűjtemény, voltak benne versek Piron-tól, karácsonyi énekek La Momnaye-tól, levelek Bouhier elnöktől, sonettek valamennyi szabad szellemtől, kik a XVIII. század folyama alatt Burgundban éltek. Mennyi ízetlen és buta tréfa van ott a Boldognak Alacoque neve fölött; mennyi gonosz és esetlen szójáték a Szent-Szív-ájtatosságról; mennyi maró gúny céltáblája Languet, nem is képzelhető. Hátmég a jansenista gúnyiratok! Aki át akarná futni e felekezetnek *Nouvelles ecclésiastiques* (egyházi ujdonságok) című fő lapját, meglepnék azok a durva gyalázkodások, melyeket reggelenként Jézus Szive és szerény apostola ellen szórtak. A francia akademia, melynek Languet tagja volt, legalább egy kissé udvariasabban csinálta. Ott vállat vontak s mosolyogva azt mondták: »Az érsek úr bizonyosan gyermekkorába esett vissza«,

---

1) Ez ítélet igazolására elég ha tudjuk, mit gondolt Languet a Boldognak »*Mémoire*«-járól, a szentségnek egyik legbecsesebb emlékééről, az egyetlenről, melyből e dicső lélek némileg visszatükrözik: »Ami e leánynak önmaga által írt *életét* illeti, nem tanácslom, hogy Rómába küldjék. Van benne valami, ami nem tetszenék; s ajánlom, ne terjeszszék ezt az iratot soha.» (Levele De la Garde Erzsébet anyához, a paray-i főnöknőhöz.) Ime a történetíró, és ime a század! Rómára nézve is csalódott Languet. A *Mémoire*-t ott lefordították olaszra s XIII. Benedek pápa pártfogása alatt jelent meg.

hogy egy ilyen nevetséges leány életének megírására szánta el magát.

Míg a szabad szellemek így pazarolták élceiket a Szent-Szív-ájtatosság ellen, az haladt tovább, haragot keltve és lelkesedést gyujtva, megsebezve és elragadva az ember szivét. Kiszállott már Franciaországból s a Földközi-tengernek minden partján tündöklött. 1733-ban meghonosult Konstantinápolyban; 1740-ben Aleppo-ban, Damaskus-ban, a Libanonban. A Boldognak arabra fordított s Antora-ban, az Anti-Libanon városában kinyomatott *Élete* elterjesztette azt Coelesyria tág rónáin, a nagy Hermon-tól Balbek-ig. Sőt messzebbis hatolt. Már 1709 óta a Szent Szívnek két társulata virágzott, az egyik Makao-ban, a másik Pekin-ben; s 1743-ban harmadik út tanyát benn magában a kínai császárok palotájában.

Róma azonban még mindig habozott az új ájtatosság szentesítésében. Evégett hiába fordult 1726-ban Frigyes-Ágost lengyel király a legsürgetőbb kéréssel XIII. Benedekhez; hiába könyörögtek 1728-ban Franciaország püspökei a Szent atyánál, hogy sorozza a Szent Szív ünnepét a nyilvános ünnepek közé; hiába kérte ezt V. Fülöp spanyol király; hiába folyamodtak érte Lengyelország püspökei; Róma nem határozott. Sőt nemsokára a Szerartások Tanácsa 1729. jul. 30-án Lambertini indítványára, ki nemsokára azután XIV. Benedek néven pápa lett, egy végzést adott ki, melyben a kért fölhatalmazást egyenesen megtagadta. A janse-nisták tapsoltak. Pedig a pápaság habozásában mi lehetett meglepő? Egy magán kinyilatkoztatás-

ról volt szó, melyet az egyház hivatalosan még meg nem vizsgált; egy szerzetesnőről, ki igaz, hogy a szentség hírében halt meg, de kinek 1715-ben kezdett szenttéavatási pöre még birói pecsét alatt állott; végre egy ájtatosságról, mely a kereszténység legmélyebb titkait érintette, de melyről az első hittudósok vagy történészek sem beszéltek mindig elég szabatosan; másrészt ez az ájtatosság oly közel járt az emberi szervezetben a szív működésének élettani kérdéséhez, hogy a jansenisták állítása szerint nem lehetett az egyiket a másik sérelme nélkül megoldani. Volt tehát mit jól megfontolni a végleges döntés előtt; s ahelyett hogy ócsárolnók a pápaságot, csodálnunk kell okosságát.

Ujabb harminchat éven át, 1729-től 1765-ig pihent a kérdés, hadd érlelődjék a hittudósok elméjében, az iskolák vitáiban, a keresztények szívében, a szentek sejtelmeiben, míg végre, miután a jámbor és tudós Galiffet atya kiadta az *Index* Tanácsa elé terjesztett s általa jóváhagyott nagy munkáját;¹⁾ miután Liguori Sz. Alfonz az ő hittudományának és szentségének sulyát vetette a vita mérlegébe,²⁾

1) *De Cultu sacrosancti Cordis Dei ac Domini nostri Jesu Christi in variis Christiani orbis Provinciis jam propagato.* — Auctore R. P. Josepho De Galiffet, Societatis Jesu sacerdote. Romae, apud Joannem-Mariam Salvioni, 1726. Superiorum permissu, in 4-o. — A szent palota mesterének *imprimatur*-ján kívül a könyv élén olvasható P. Tamburini Mihály jézus-társasági rendfőnöknek, a Sz. Domokos-rendbeli P. Membrive Bernardin udvari szónoknak s a hitvizsgáló szék birójának, P. Maccabei Mariusnak, a barnabita-rend főügyészének, a tiltott könyvek és Sz. Szertartások Tanácsa ülnökének és hitvizsgálónak jóváhagyása.

2) *Novena del Cuore di Gesu.* 1758. Sz. Alfonz az előszóban célzást tesz a Szertartások Tanácsának 1729-i határozatára s azt mondja, hogy az ügy nincs eldöntve s felsorolja az okokat, melyek alapján reménye teljes.

hirtelen megjelent az, kit a Gondviselés választott, hogy a Szent Szív tiszteletét ünnepélyesen és az egész egyházban megállapítsa. A jeles XIII. Kelemen alig foglalta el Sz. Péter székét, a jansenistáknak mind vakmerőbb fondorlatai s a püspököknek, főkép Lengyelország püspökeinek örökös szorgalmazása által fölvilágosítva, újra fölélesztette a kérdést s az egyház tapsai közt meg is oldotta. Az 1765-ben kelt határozat Lengyelország püspökeinek s a római főtársulatnak megadta az engedélyt, hogy külön misével és zsolozsmával üljék meg Jézus Szívének ünnepét. A kereszténység többi püspökeinek tetszésére volt bízva, hogy az engedélynek megyéikre való kiterjesztését kérelmezzék. Amint ezt a határozatot kibocsátották, a papságnak Párisban összejött gyűlése sietett aláírni a jámbor Leczinska Mária királyné folyamodványát s azt végezte, hogy Jézus Szíve tiszteletét és ájzatosságát honosítsák meg Franciaország valamennyi egyházmegyéjében. Egyesítette Isten Lengyel- és Franciaország szívét, s roppant szerencsétlenségeik előestéjén együtt munkálkodtatta őket, hogy az egyházban Jézus Szívének tiszteletét felvirágoztassák. Hihetjük, hogy ez a Szív, a leghűségesebb Szív, amit kapott, visszaadja egykor.

Igy állott az ügy 1765-ben. Nem is egy századdal a Boldog halála után, küldetésének első része valósítva volt. A Jézus-Szive-ájzatosság az egyházban hivatalosan meg volt alapítva. És ha az Üdvözítőnk által Úrnap nyolcadát követő péntekre kívánt nyilvános ünnep még nem volt is kötelező, legalább

már helybenhagyták a pápák. A többi csak időkérdése volt.

Ami Boldogunk küldetésének második, Franciaországra és a királyra vonatkozó részét illeti, az kevésbé haladt előre. XIV. Lajos meghalt; jobban elvakították szenvedélyei, és midőn korával kihűltek szenvedélyei, jobban elbódította kevélysége, semhogy gyanította volna az örvényt, melybe hibái és kicsapongásai fogják sodorni Franciaországot. — XV. Lajos, ki utána következett, látta a veszélyt, mert az örvény torka évről-évre tágult; de keveset törődött vele. A birodalom bizonyosan túléli őt. Ez az önző kéjenc nem bánta a többit. Annál kevésbé gondolt egyik is, másik is a természetfölötti orvossággal, melyet Isten a Boldognak megjelölt. Sőt, látva mily kevésbé foglalkoznak vele, az ember szinte kétkedik, vajjon tudomásukra jutott-e a második kinyilatkoztatás?

Azonban, ha közelebbről vizsgáljuk a dolgot, szilárd marad a meggyőződés, hogy a Boldog által Saumaise anyára bízott küldetés betölt, s XIV. Lajos pontosan tudta, mit kíván tőle Isten. Valóban, bármily sivár az a versailles-i udvar, Jézus Szívével van tele. A gyötrődő királynékat, az elhagyott hitveseket, a szomorú sejtelmektől kínzott lelkeket ő vigasztalja ott. Sőt azokban a lelkekben, kik XIV. és XV. Lajoshoz legközelebb állanak, mintha azt vennék észre, hogy nem tudom mily gyöngéd erőfeszítéssel igyekeznek pótolni amit azoknak kelene tenni, de nem tesznek. Például, mikor 1698-ban a párisi második kolostor Mansart tervei szerint

Jézus Szive tiszteletére egy remek kápolna építésébe fog, Anglia királynője teszi le az első követ, s a társulati tagok névsorába ő akar elsőnek beiratkozni. Nemsokára a párisi harmadik kolostor, a chaillot-i, elhatározza, hogy minden hónap első péntekén ünnepélyes vecsernyét tart, Jézus Szívének megkérlelésével. A hivek közt gyakran ott lehet látni az orléans-i hercegnőt, a földön térdepelve, a tömegben elvegyülve, magát elrejtteni törekedve, s még inkább törekedve elrejtteni könyeit, szívének kínzó keserveit. Ugyanazon korban, valamennyi udvari egyén ott sűrög a lotharingi hercegnő, Mária-Eleonora nővér, a párisi kolostor alázas és szegény szerzetesnője körül, — ki Mária-Terézia királynétól, XIV. Lajos nejétől kapta a fátyolt, — könnyörögve néki, hogy írja be őket a Szent Szív társulatának tagjai közé.

XV. Lajos udvarában az ájtatosság még gyarapodik. Ama termék mellett, hol a Pompadour-ok és Du Barry-k trónolnak, vannak szerény kápolnák, hova könyvek közt menekül a legderekabb királyi család: a jámbor Leczinska Mária királyné; négy leánya, köztök Madame Louise de France; a Dauphin, a trónörökös, ki XVI. Lajosnak atyja lőn, és az ő ifjú, az ő szent neje. Soha házban egymás mellett annyi gyalázatosság és annyi angyali erény! Ebben az egész királyi családban pedig a Jézus-Szive-ájtatosság oly élénk, olyan jelentős tényekben nyilvánul, hogy lehetetlen hinni, mintha a Boldognak a királyt és Franciaországot illető kinyilatkoztatását az udvarban nem ismerték volna. Maga a ki-

rályné, XV. Lajosnak oly érdemdús hitvese, Lezczinska Mária nógatja és veszi rá Franciaországnak az 1765-i gyűlésre Párisba összejött püspökeit, hogy alapítsák meg a Szent Szív nyilvános tiszteletét, »az ő forró óhajta szerint« Franciaország minden egyházmegyéjében.¹⁾ Ő és leányai a kimondhatatlan egyéni fájdalmak között s a kikerülhetetlen közszerencsétlenség előérzetében nem találnak más vigasztalást, mint Jézus Szívének tiszteletét. A Dauphin tovább megy; a Szent Szív tiszteletére magában a versailles-i palotában kápolnát emeltet, hogy mindnyájok menedéke legyen.²⁾ Szépen, tisztán, innét indult ki egykor, hogy a carmeliták közé zárkozzék, XV. Lajos leánya, Madame Louise de France, kit az egyház már *tiszteletreméltó*-nak nyilvánított s kit az oltárra helyezni készül. Ha egy szeplőtelen galamb áldozata arányban áll vala bűneinkkel, Franciaország meg van mentve; de Istennek örök végzéseiben ki volt mondva, hogy magának a királynak föláldozása sem volna elég, hogy Franciaországot csak a Szent Szív menti meg.

Annak fia, ki a versailles-i palotában Jézus Szívének kápolnát emelt, XVI. Lajos még nem lépett a trónra, s a vihar már kitört. Iszonyúnak ígérkezett. Minden évben egy-egy horgony szakadt. Nemsokára nyilvánvaló lett, hogy emberi kéz nem tarthatja a kormányt. Ekkor történt, hogy a szerencsétlen XVI. Lajos, nagyon is későn, egy tette szánta el magát, mely a maga idején talán elhárí-

1) *Procès-verbaux du clergé*, t. VIII. p. 1440.

2) *Vie du Dauphin, père de Louis XVI.*

totta volna a veszélyt. Trónjáról a börtönbe hullva, s nem saját szerencsétlenségeitől — hisz azok fölé emelkedni elég nagy lelke volt, — hanem Franciaország balsorsától lesujtva látván, hogy nincs segély sehol, eszébe jutott Boldog Mária-Margit, az ósével közölt titok, s elhatározta, hogy teljesíti végre amit atyáitól kívánt Isten s ami nem valósult: Franciaországot Jézus Szívének szenteli.

Azzal a kézzel és azzal a szívvel, melylyel oly kevés idő multán azokat a fönséges, XVI. Lajos végrendeletének nevezett lapokat írta, maga szerkesztette saját személyének és országának följánlását Jézus Szívének.

Im ez a följánlás, melyben föltaláljuk magának Boldogunknak szavait, tüzetesen ama dolgokat, melyeket Isten tőle kívánt — és melyben, mert XVI. Lajos börtönéből, az ő könyveinek árján, az ő sóhajainak szárnyán jut hozzánk, van valami ünnepélyes és tragikus, mint végső kiáltásaiban a hajótöröttnek, ki törekszik még megmenteni szeretteit, de nem képes többé:

»Oh Istenem, te látod mind a szívemet marcangoló sebeket, s a mélységes örvényt, melybe estem. Minden oldalról számtalan baj környez. Magam és családom szörnyű szerencsétlenségeihez járulnak még, hogy lesujtsák lelkemet, azok, melyek az országra nehezedenek. A nyomorgók jajai s az elnyomott egyház sóhajai csengnek füleimben, s egy belső hang azt súgja még, hogy talán igazságossággod méri rám e csapásokat, mert azoknak fő forrásait, a nép szabadosságát és a vallástalan-

ságot, hatalmam napjaiban nem fojtottam el; mert a diadalmaskodó eretnekségnek magam is fegyvereket szolgáltattam, törvényekkel kedvezvén neki, melyek megkétszerezték erejét s bátorrá tették mindent merni.

»Oh Jézus, isteni megváltó minden gonzságunktól, a te imádandó Szivedbe akarom helyezni szorongatott lelkem fohászait. Segélyül hívom Máriának, fenséges Úrnőmnek és anyámnak gyöngéd Szívét, s leedem Sz. Lajosnak, védszentemnek és legdicsőbb ősmnek pártfogását.

»Nyílj meg, imádandó Szív, s hatalmas közbenjáróim tiszta kezeiből fogadd kegyesen az engesztelő fogadalmakat, melyeket nekem a bizalom sugall, s melyeket mint érzelmeim gyermekded kifejezését ajánlok föl neked.

»Ha Isten végtelen jóságából visszanyerem szabadságomat, koronámat és királyi hatalmamot, igérem ünnepélyesen:

»1-ör. Visszavonom lehető leghamarabb mindazon törvényeket, melyeket akár a pápa, akár valamely zsinat, akár országomnak a legtudósabbak és legerényesebbek közül választott négy püspöke, mint a hit tisztaságával és épségével, a római, katolikus, apostoli, szent egyház fegyelmeivel és lelki joghatóságával ellenkezőket fog kijelölni.

»2-szor. Egy évi időközben úgy a pápánál, mint országom püspökeinél megteszek minden szükséges lépést, hogy az egyházi törvények szerint JÉZUS SZENT SZÍVÉNEK TISZTELETÉRE NYILVÁNOS ÜNNEP legyen alapítva, melyet egész Franciaországban

örök időkre AZ ÚRNAP NYOLCADÁT KÖVETŐ ELSŐ PÉNTEKEN tartsanak, és általános körmenet kövessen, azoknak a bántalmaknak és megszenteltelenítéseknek jóvátételére, melyeket a zavargások idején a szakadárok, eretnekek és rossz keresztények szent egyházainkban végbevittek.

»3-szor. Szabadulásom napjától számított három hónap alatt magam személyesen elmegyek Miaszszonyunk párisi templomába, vagy tartózkodásom helyének főegyházába, s egy vásár- vagy ünnepnapon, a főoltár zsámolyán, a mise offertoriuma után, az áldozó pap előtt, FELOLVASOK EGY ÜNNEPÉLYES OKMÁNYT, MELYLYEL MAGAMAT, CSALÁDOMAT ÉS ORSZÁGOMAT JÉZUS SZENT SZIVÉNEK SZENTELEM, megigérve, hogy azt az imádandó Szívet megillető tiszteletben és ájtatosságban minden alattvalómnak példát adok.

»4-szer. Szabadulásom napjától számított egy éven belül az általam evégre választandó egyházban, SAJÁT KÖLTSÉGEMEN ÉPITEK ÉS FÖLSZERELEK EGY KÁPOLNÁT VAGY OLTÁRT, MELY JÉZUS SZENT SZIVÉNEK LESZ SZENTELVE, legyen ez örök emléke hálámnak s e Szent Szív végtelen érdemeibe és kimeríthetetlen kegyelemkincseibe vetett határtalan bizalmamnak.

»5-ször. Végre, tartózkodásom helyén, amely nap a Szent Szív ünnepét ülik, ÉVENKINT MEGUJÍTOM A HARMADIK PONTBAN EMLÍTETT FÖLSZENTELÉS TÉNYÉT, s a misét követő általános körmenetben részt veszek.

»Most csak titkon rebegettem el ezt a fogadást, de ha kell, véremmel is megpecsételtem; s életemnek legszebb napja lesz, mikor a templomban fennhangon kihirdethetem.

»Oh Üdvözítöm imádandó Szive! feledjem el jobb kezemet, feledjem el önmagam, ha valaha elfelejtem jótéteményeidet és ígéreteimet, ha megszűnöm szeretni téged s beléd helyezni bizalmamat és vigasztalásomat!«

Ime Franciaország fölszentelése Jézus Szívének a vértanú- király ajkai vagy inkább szive által. Ki nem érzi, hogy a Boldognak szava XIV. Lajoshoz eljutott s fönmaradt mint titok, mint remény a veszély óráira? Valóban, amit a Boldog kívánt, itt van minden: Franciaország följajánlása Jézus Szívének; e följajánlás örök emlékeül a király által emelt nemzeti templom; végre az ünnep és ünnepi körmenet az Úrnap nyolcadát követő pénteken. Hol vették volna ezeket, ha a Boldognak Isten által adott kinyilatkoztatást nem ismerik? Csak ott vannak meg. Mária-Margit egyik történetében sincs semmi nyomuk, s ami még sajtószzerűbb, az utóbbi évekig maga a Visitatio sem tudott rólok. Már pedig ez ujabban fölfedezett dolgokat 1791-ben ismeri a király; s megigéri, hogy végrehajtja azokat mihelyt a trónra visszajut. Megigéri saját nevében, királyi családja nevében és Franciaország nevében. Előbb vagy utóbb nem fog akadni valaki, hogy egy ilyen kötelezvényt beváltson?

XVI. Lajos sajátkezüleg megirván e följajánlást, átadta azt gyóntatójának, Hébert atyának, az eudisták rendfőnökének, ki félve, hogy e nevezetes okmány el talál veszni, azonnal több másolatot vétetett róla. Egyet mindig magánál hordott. A többi ezer veszély mellett elszéledt a keresztény

családok között. Hála ez óvatosságnak, XVI. Lajos derék gyóntatója, néhány nap mulva a szeptember 2-iki vérfürdőbe keveredvén, hős halált halhatott anélkül, hogy vértanúsága egy ily becses emlék vesztét vonta volna maga után.

A király halála után a királyné, Erzsébet hercegnő, a királykisasszony és a trónörökös, e szerencsétlenség által megtörve, még buzgóbban fordultak Jézus Szívéhez, a szörnyű hajótörésben az egyetlen reményhez. D'Angoulême hercegnő emlékirataiban megható bizonyítékára találunk ennek. 1793. ápril 20-án egy csapat tisztviselő ment a börtönbe este 10 órakor. A foglyok már épen lefeküdtek. »Gyorsan fölkeltek, mond a királykisasszony. Fölvasták előttünk a commune-nek egy rendeletét, hogy minket kobozzanak meg kenyők szerént; meg is tették apróra, még a madrácokat is felforgatták. Szegény fivérem aludt; durván kivonszolták ágyából, hogy átkutassák azt is; anyám egészen átfázva lelte. Elvettek anyámtól egy nála maradt cég-jegyet, nagynénémtől egy rúd pecsétviaszt, *tőlem pedig elvettek egy Jézus szent Szívét és egy imádságot Franciaországért.* Látogatásuk csak hajnali négy órakor ért véget.«

»Az a Jézus Szent Szíve — mondja Sainte Beuve¹⁾ — meg az az imádság Franciaországért szorosabban tartoznak össze, mint vélnők, és talán az egyikbe vetett teljes hitre volt szükség, hogy ilyen pillanatokban imádkozhassék valaki a másikért.«

1) SAINTE BEUVE, *Causeries du lundi*, t. V. Mme la duchesse d'Angoulême, p. 71.

Hasonló képecskék börtönről börtönre jártak. Nemsokára a vendée-iek zászlaikra tűzték a csatamezőn. A Temple-ből kapták azokat a képeket? Ismerték XVI. Lajos följajánlását? Valószínűleg; mert honnét nyerték volna ezt a sugalmazást? Ki mondhatta meg nekik, hogy Isten nemcsak nemzeti templomot, nemzeti följajánlást kíván, hanem azt is, hogy Jézus Szívét Franciaország címereire és zászlaira tűzzék? Annyi bizonyos, hogy Henri de la Rochejaquelein, Lescure, Charette, Cathelineau, mikor csatába indultak, Jézus Szívét viselték mellökön. Ez volt az utolsó dolog, mit Isten a Boldogtól kívánt. A vendée-iek befejezték XVI. Lajos művét.²⁾

Miért nem fogadta el Isten Franciaországnak ez oly tiszta kezek által végzett, oly meghallgatásra méltó szívből eredt följajánlását? Előbb ámulattal tünődünk rajta. De aztán csakhamar megeléjük a nyitját. Azért, mert mikor Franciaországot Jézus Szívének szentelte, XVI. Lajos nem volt többé király; fogoly vala. Mert a vendée-iek óriások

---

2) Sulyt fektetek e tényre, melyet a Boldognak a Franciaországra vonatkozó kinyilatkoztatást tartalmazó levelei napjainkig a Visitatio levéltáraiban rejtegettek; melyet egy történetíró sem ismert, sem Croiset atya, sem Languet püspök; melyet maga a *Contemporaines* sem említi, melyről egyetlen kiadott vagy írott emlék sem szól soha; és mégis, XVI. Lajos épen azokra a dolgokra nézve tesz fogadást börtöne mélyén, melyeket ez a kinyilatkoztatás tartalmaz. Ha csak egy Jézus Szívének szóló általános följajánlásról volna szó, talán érthetővé tenné P. Hébert jelenléte, ki a Szent Szív előtt régóta hódoló társaságnak volt főnöke. De nem; XVI. Lajosnak részletes fogadalma a Boldognak levelein alapszik; ismétli szavait is. Márpedig, mivel e levelek eredetijét csak nemrég fődözték föl a levéltárakban, honnét addig bizonyosan nem jöttek napvilágra soha; XVI. Lajosnak okvetetlenül egy *másolatjokat* kellett bírnia: azt a másolatot, melyet ősenek XIV. Lajosnak Saumaise anyja küldött. Ezt csak így lehet megmagyarázni.

voltak, de nem voltak Franciaország! Mert Franciaország ahelyett, hogy tapsolt volna XVI. Lajos tétének, vérpadra hurcolta a királyt, s ahelyett, hogy a vendée-iekkel egyesült volna, lelövöldöztette őket. Az Isten által kívánt nemzeti hódolat – nem volt sehol.

Igy végződött a XVIII. század. Ha kellő távolba állunk, hogy jobban szemügyre vehessük, mintegy két Franciaországot veszünk észre benne: egyet, amely szenved, s mást amely szenvedést okoz; az áldozatok Franciaországát és a bakók Franciaországát. Az áldozatok fölött, hogy támogassa, vigasztalja őket, Jézus imádandó Szive ragyog. A bakók? azok is imádnak egy szívet! Búvóhelyök ijesztő homályában, vagy baljóslatú napjok fényében ott látjuk őket térdepelni Marat szíve előtt.

Jézus Szíve vagy Marat szíve! A XVIII. század végén a kérdés így mered elénk és így marad előttünk tovább. Előbb-utóbb csak el kell dönteni!

TIZENHETEDIK FEJEZET.

A JÉZUS SZIVE ÁJTATOSSÁG ELSŐ GYÜMÖLCSEI.
A FRANCIA EGYHÁZ FÖLMELEGSZIK A SZENT SZIV SUGA
RAINÁL. — MÁRIA-MARGIT BOLDOGGÁAVATÁSA.

Jam hiems transit; imber abiit et recessit. Flores apparuerunt in terra nostra; vox turturis audita est, vineae florentes dederunt odorem suum. Surge, amica mea, speciosa mea, et veni.

Elmúlt már a tél; a zápor elvonult és eltávozott. Virágok jelentkeznek földünkön; a gerlice megszólalt, a virágzó szőlők illatot árasztanak. Kelj föl, én barátném, én szépem, és jöjj.

(Ének, én. II. 11 – 13.)

Közben a Boldog lassan-lassan kibontakozott az árnyból. Jegyesére támaszkodva (Ének,én. VII. 5.) emelkedni indult a dicsőségben. Míg a Jézus-Szive-ájtatosságot Róma helyben nem hagyta, az igénytelen Mária-Margit homályban maradt; most eljött az ideje, hogy az oltárokra szálljon s a *kinyilatkoztató nőnek* megdicsőítése a *kinyilatkoztatásnak* isteni szépségét teljesen felragyogtassa.

Azonban a XVIII. század letelt anélkül, hogy Mária-Margitot csak *tiszteletreméltó*-nak nyilvánították volna is. Szenttéavatási pöre 1715-ben kezdődött; s bár e pör rövidségén megtetszetek az akkori szomorú idők s nem volt meg benne a XVI. század

dicső pöreit jellemző vallási nagyszerűség, sem a részletek pontossága és bősége, — elég egykorú vallomás szólalt meg, sokkal több csodálatos tény gyűlt össze benne, semhogy az ügy sikeréről kételkedni lehetett volna. Csakhogy ez az 1715-iki per ott hevert az autun-i püspökség levéltárában s csak 1820-ban, tehát százöt év múlva került elő onnét, hogy Rómába jusson. A paray-i kápolnába megindultak a zarándoklatok is és kivált 1745-ben és 1746-ban, a borzasztó ragályok idején szaporodtak fel a zarándokok; de a Boldog neve még nem vegyülhetett a nyilvános imákba, s teste, nővéreinek állandó emlékének kívül, minden más dicsőség nélkül ott nyugodott a kar oszlopa alatt, hová 1690-ben temették. Száz évi időközben, rá nézve még misem változott.

Azonban a forradalom mint dúló, gonosz vihar csapott le Franciaországra. Nemesak a trónokat gyomlálta ki, felforgatta az oltárokat, elsöpörte a kolostorokat is. A paray-it is bezárták mint a többi, s a szerzetesnőket elkergették. Sirva kellett elhagyniok Jézus Szívének kedves szentélyét, azt a kápolnát, mely Üdvözítőnk szent nyomaival volt tele, a kertet, mely őt látta, mindama fönséges helyeket, hol annyszor csókkolták lábainak nyomát. Ha távoztak, legalább magukkal vitték kinesőket, az egyszerű fakoporsót, melyben boldog nővérök maradványai pihentek. Biztonságba helyezték azt s ruhát változtatva, meghúzódtak, némelyek családjaikban, mások a városban bérelt házaeskákban, titkon is hivek maradván Istenhez, kit nyilvánosan imádniok többé nem volt szabad — várták míg

elviharzik a forradalom: mint a vándor, kit meglepven a fergeteg, valami barlangba menekül s biztos, hogy majd csak kiderül az idő.

Mihelyt a vallás visszanyerte szabadságát, kifejtették tevékenységöket, hogy kolostoruk birtokába visszajussanak; de az, mint nemzeti jószág el volt adva, több tulajdonos közt felosztva; ők pedig szegények voltak! Hasztalan kísérletekben több mint húsz év telt el. Végre, 1817 körül, látván, hogy minden erőfeszítésök hiábavaló, hogy egymás után halnak el és nem kezdhetik újra azt a szerzetes életet, melyre ifjúságukban szentelték magukat; miután Charité-sur-Loire-ban egy házat ajánlottak föl nekik, elhatározták, hogy odamennek. És mint a középkorban látjuk, hogy a normandok betörése elől futó barátok szenteik ereklyéit vállaikra vették: épúgy szánták el ők is magukat, hogy Paray-t elhagyva magukkal viszik az egyszerű koporsót, mely Mária-Margit drága hamvait fődé.

De a városban alig terjedt el ez a hír, máris roppant izgalmat keltett. A hatóság közbelépett s az elutazásnak ellenszegült. A polgármester még a város pecsétjét is ráütötte a fakoporsóra, s mint az erős hitű századokban, őrséget állított mellé. A dolog így maradt 1823. jun. 16-ig, mikor a közvélemény nyomása alatt és a szeretet segélyével, a nővérek végre ötvenezer frankért régi házok birtokába juthattak. Két tisztos régi szerzetesnő vezérlete alatt tértek oda vissza, kiknek Isten után ezt az eredményt köszönhatték: az egyik Petit Mária-Teréz nővér, ki a rémuralom alatt a Boldog

ereklyéit megmentette; a másik a szent De Carmoy Mária-Róza anyja, a kolostor helyreállítója, kiben megrögzött a gondolat, hogy oda egykor még visszatér, s ki könyörgéseivel a becses hajlék érdekében kieszközölte a hatóság közbelépését.

A forradalom, mely annyi királyi apátságot, nevezetes monostort lerombolt, ezt megkimélte. Megrongálva, megkopva, de egészben állott. A város apraja-nagyja körmenetben vezette vissza a régi szerzetesnőket, kik a szerény koporsóban karjaikon vitték Mária-Margit csontjait. Soha szó el nem mondja, toll le nem írja a tisztas nővérek meghatottságát, midőn viszontlátták a kápolnát, a rostélyt, Üdvözítőnk megjelenéseinek tanúit; a kis cellát, hol a Boldog meghalt, a seraphok lépcsőházát, az ujoncok imatermét, a mogyoró-bokrot, mely hajtott, virágzott, mintha sohasem volt volna forradalom; a kert mélyén a Szent Szív kápolnáját, melyet távozásukkor bezártak a szerzetesnők, s melybe a forradalom alatt be nem lépett senki; Üdvözítőnk az ő imádandó Szívének szentélyét, úgy látszik, minden szentségtörő érintéstől meg akarta óvni. Minden úgy állt, mint az első napon; áhítatot, tiszteletet ébresztett minden, telve Jézus-Krisztusnak és az ő szolgálójának eltörletlen nyomaival. Hullottak könyeik, csókjaik s kegyeletes elragadtatásukban feledték a száműzetésnek, a gyötrelmeknek harminc esztendejét.

Legtöbbet szenvedett a kápolna; az ívek megrepedeztek; s a falakon a Jézus Szívét ábrázoló festmények számtalan helyen lepattogtak. — Egy

építész azt ajánlotta, hogy bontsák le a rombadőléssel fenyegető ócska épületet s a szerzetesnőknek tervet mutatott be, a réginek helyén egy nagy kápolna építésére. De azok iszonyodtak ettől az eszmétől; s hála nekik, a Jézus Szive közléseinek a verosvres-i templomnál szerencsésebb szentélye a hivek kegyeletének megmaradt.

Alig telepedtek meg újra kolostorukban, a nővéreket csak egy gondolat emésztette: mihamarabb elővétenni ismét boldog nővérök szenttéavatásának ügyét. Isten megáldotta törekvéseiket; mert még azon évben, 1824. martius 30-án XII. Leo aláírta az ügy bemutatására vonatkozó meghagyást és Isten szolgálóját *Tiszteletreméltó*-nak nyilvánította. Hat évre rá, 1830-ban mentek Franciaországba a szent-szék által kiküldött megbizottak, hogy a Boldognak hősi erényeire nézve nyomozást indítsanak. Őt egész hónapot töltöttek Paray-ban, átrándultak Autun-be, megidéztek minden tanút, lelkiismeretesen felkutatták a szentnek minden nyomát s mielőtt Rómába visszatértek, megtartották az eljárást a sír felnyitására és az ereklyék hiteles szemléjére nézve. Sok pap és szerzetes körében a megyés püspök D'Héricourt végezte a szertartást. Négy orvos volt jelen. Az egyház által előírt alakiságok és eskük után, föl-emelik a koporsó födelét s a Boldog szüzi porhüvelyének maradványa mindnyájok szeme elé tárul. Csontok voltak már csak, de a halhatatlanság illata rajtuk. Nem győzték nézegetni azt a fejet, melyet Üdvözítőnk egykor kebléhez szorított; tág gödreit a szemeknek, melyek őt az oltáron ragyogva látták ;

szíve táját, melyet egykor kezével illetett az Úr s ahol e szent érintés által felgyújtotta a szentet fölemésztő tüzet; mindama tiszta romjait e halandó templomnak, melyben az a dicső lélek lakott. A meghatottságot hirtelen tetőfokára emelte egy váratlan dolog. Minden esontot kiszárasztott, minden hús-részt fölemésztett az idő; egyedül az agy volt érintetlen; valóságos csoda! egyedül az állott ellen az enyészetnek. Az az oly puha, oly kényes rész, mely oly hamar feloszlik, mely először romlik, pusztul el, ott volt, száznegyven év után, egész üdeségében. Alig hittek szemeiknek, de a csoda megkapó vala. A négy orvos megállapította és jegyzőkönyvet vett föl róla. Tehát az igénytelen és dicső szerzetesnőről, kit a XVIII. század gúnyjaival borított el, kit a jansenisták bolondnak, szegény hóbortosnak, hígvelejűnek tartottak, tudományosan és egészen orvosi szempontból be volt bizonyítva, hogy az agy volt benne a legjobban megtermett rész, mert az állott legjobban ellen a halál és idő működésének.

Két rendkívüli gyógyulás, melyek egyikét a szent tanács vizsgálata alá vette és csodálatosnak nyilvánította, mennyei örömmel töltött el minden lelket.

Egy szegény beteg nővér, kiről az orvosok lemondtak, Petit Mária-Teréz, ugyanaz, ki a rémuralom alatt a Boldognak ereklyéit megmentette, három év óta kínos ágyához volt szögezve, oly gyöngge, kimerült állapotban, hogy aki ajkaihoz tartotta a fülét, alig értette meg egyik-másik szavát. Értesülvén, hogy fölnyitják a Boldognak sírját, hitének tüzeben fölszítja életerejét, a szent erek-

lyékhez érintett vásznakot rak mellére s szive táján hirtelen nem tudom mily válság keletkezik; mintegy új alakulást érez ott. Azután teljesen meggyógyulva fölkel s boldogan és hálásan megy, leborúl jótevője sírján. Ez eseményt fölemlíti a *Csodák* okmánya is.

Ugyanaznap érkezett a szent sírjához egy szegény beteg munkásnő, valami irgalmas lélek hozta Lyonból. Járnai nem tudott, csak úgy vinni kellett. Valami baleset következtében a szű úgy megtámadta csontjait, hogy az orvosok, miután a szárcsont felét már lefaragták, szükségesnek mondták a levágást. Odaviszik a szent sírjához; egyszerre fölemelkedik, fájdalom nélkül térdre borúl; föntartja magát; s úgy megerősödik, hogy a járásban kedvtelve fárasztja ki azokat, akik mint tehetlent cepelték oda.

Ez események élénk hatása alatt ért véget az apostoli jegyzők látogatása. Miután a fölesküdött orvosok és sebészek jegyzőkönyveket vettek föl, a püspök címerével lepecsételt új koporsóba zárták a szent ereklyéket s tiszteletteljesen elhelyezték a kolostornak egyik szegletoszlopa alá, abban a gondolatban, hogy közeleg az óra, midőn dicsőséggel emelhetik ki onnét s végre a hivek nyilvános tiszteletére az oltárra helyezhetik.

Ez a nap csakugyan közeledett; mert bármily föltünők voltak e csodák és annyi más, melyek Margit szentségét naponkint tanusították, mik voltak ama másik, mindezeknél nagyobb csoda mellett, mely harminc év óta a XIX. század elámúlt szemei előtt végbement! A Boldog szentségének fő bizo-

nyítéka nem a meggyógyult betegek; hanem a francia egyház, melyet a Szent Szív sugarainál újraélesztett, fölmelengetett; betelt jóslatai s az utolsó idők megolvadt fagya; Jézusnak minden akadályon diadalmaskodó, a Sátán és cinkosai ellenére is uralkodó Szive; a hitnek, az áhítatnak, Isten legtisztább szeretetének, az egyház iránt való lelkesült odaadásnak az a csodás újjászületése XV. Lajosnak és Voltaire-nek, Robespierre-nek és Maratnak Franciaországában!

Igen, a katolikus Franciaország a XIX. században újjászületik; a Szent Szív sugarainál fejlődésnek indul. Ami benne jó volt, újraéled, hajt, szebb virágokat hoz, édesebb, zamatosabb gyümölcsöket terem mint valaha. Nézzétek, például, a missionariusokat, az apostolokat, mikor voltak többen, mikor szegényebbek, tisztábbak, termékenyebbek, mint a XIX. században? Mi ma bizony gyorsan járunk; feltaláltuk a gőzhajót, vasutat, távirót; de van aki gyorsabban jár nálunk: az apostol az. S mikor katonáink a világ végére hatolnak, mikor például Pekin-be érnek, van, aki ott várja s *Te Deum* énekléssel fogadja őket. S mikor azokra a tájakra jutunk, hol még az angol, a kereskedő angol is megáll és semmi bátorsága irodáját odább ütni föl, van, aki meg nem áll, ki még előbbre megy, aki folyton halad: a francia hitterjesztő, kit a XIX. században föllelkesített, fölhevített Jézus Szent Szive.

És míg körülöttünk, túl a határokon szétárad az apostolok serege, itt benn az országban nem érzitek-e, hogy újraéled valamennyi szív?

Először is a pap szive! Hasonlítsátok össze a múlt század közepének papságát a mai papsággal, e páratlan francia papsággal, mely a szünetlen és rosszakaratú nyilvánosság fényében, csodálatra kényszerítette még elleneit is.

A szűz Szive! Tudja-e Franciaország, hogy a francia földön van manap több mint százezer fiatal leány, kik az ifjuság, a szépség korában, a legédesebb remények óráiban elhagytak mindent, hogy Jézus Krisztus imádásának és szeretetének szenteljék magukat!? Százezer tiszta szűz, egyedül Isten és az emberek szeretetének áldozott fiatal leány, olyan században mint a mienk! vajjon nem látjátok ebben Jézus Szivének bélyegét az egyháznak szivén?

És az anya szive! Oh! érezhetőleg hevül az is. Soha, egyetlen korban, hacsak a kereszténység első századaiban nem, az anyák nem voltak féltékenyebbek gyermekeik lelkének szépségére; sohasem lelkesültek jobban üdvökért; sohasem alakították át jobban anyaságukat papsággá, szeretetöket apostolsággá. Bizonyára ez a század nagyon gonosz; de az anyák szive sokkal fönségesebben dobog benne, semhogy ne lehetne mindent reményleni. Ne kételkedjünk, az Ágostonok századát majd megváltja és megdicsőíti a Monikáknak százada!

És az ifjú szive! Nem hevül-e az is? Nem a fiatal emberek számára van-e alapítva az a remek Sz. Vince-egylet, mely ma világra szól? S azokat a Regis-i Sz. Ferencről, Xaveri Sz. Ferencről, Sz. Józsefről nevezett társulatokat ki tartja fenn? Ki

táplálja? Nemde a Jézus Krisztus nagyobb szeretetétől föllekesített keresztény ifjuság! Oh! a francia ifjuságot a XIX. században kettős, magasztos dicsfény környezi: odaadta szívét a szegényeknek, vérét a pápának!

Úgy van, éled minden: az apostol szive, a pap szive, a szűz szive, az anya szive, az ifjú szive; minden keresztény szív összhangban dobog; bennök a szent láng, az áldozat, önfeláldozás és szeretet lángja. Mert mivel foglalkoznak mindez ifjak, szüzek, keresztény nők, világi férfiak? látogatják a szegényeket, pártfogolják a gyermekeket, vigasztalják a szomorgókat, hitet, reményt visznek mindenüvé, hol utálatos tanok ingerültséget és kétségbeesést vetnek. Mondjatok egy betegséget s én rámutatok a szent csapatra, mely hivatva van meggyógyítani vagy megenyhíteni azt. És valamint a régi theologusok vélekedése szerint az égen minden csillagot külön angyali kar kormányoz és éltet: épúgy napjainkban minden nyomor mellett ott a szüzek, ifjak vagy keresztény nők kara, mely a nyomort reménynyel ringatja el és szeretettel balsamozza be.

De mennyire nő csodálatunk, ha látjuk, minő áldozatok árán, minő szegénységben, minő törvények és minő rosszakarat ellenére alakultak vagy éledtek újra az apostolkodásnak és szeretetnek mindeme társulatai! Mindent eladtak, mindent elkoboztak, mindent eltöröltek, mindent leromboltak; és visszaváltottak, helyreállítottak mindent! Ha XIV. Lajos föltámadna, vén monarchiájából nem

találna semmit s azt hiszem, elbúsúlva visszadőlne sirjába, nem akarván olyan társadalomban élni, melyet nem ismer többé. Ellenben, ha Margit támadna föl, az egyházban úgyszólván semmit sem látna megváltozva. Ime, mondaná, itt van Jézusnak szent társasága, melyben Colombière, Croiset és Galiffet atyákra találtam, e tiszteletreméltó férfiakra, kik Jézus Szívének első szolgálói, első imádói voltak. Itt vannak a jámbor bencések; az ő hatalmas templomuk árnyazta be Paray-nak kis kolostorát, itt vannak újjászületve Franciaország egész területén, itt-ott átalakítva, megújítva a derék Muard atya által, ki Sz. Benedek rendjét föltámasztván, hogy feltüzelje, Jézus Szent Szívét tüzte keblire. Itt vannak a dominikánusok, szintén újjá-teremtve egy férfi által, ki szent volt már, mielőtt bámulatos szónokká leve; itt a kapucinusok, oratorianusok, mindazok a szerzetesek és apácák, mindazok a társulatok, melyek akkor éltek, kissé bágyadtak voltak, de hirtelen erőre kaptak, lendületet vettek, ifjuságra, tevékenységre keltek, minővel a régi társadalomban nem bírtak; támadt valami bennök, ami apostolabbakká, hódítóbbakká, termékenyebbekké, Istenbe és az egyházba szentebbül szerelmesekké teszi őket.

A XIX. századbeli valamennyi katolikus egyesületnek ez újjászületésében legcsodálatosabb az, hogy: nyomorban élnek mind, és szabadságban élnek mind.

Nyomorban élnek! Elszedték minden vagyónukat s megtiltották, hogy ujat szerezzenek; kol-

dúlnak, alamizsna után nyujtják kezeiket; nem tudják miből élnek holnap; de azért élnek.

Szabadságban élnek! A XVIII. század minden hangváltózatban azt kiabálta, hogy a fogadalmakat a rácsok, törvények, parlamenti határozatok védik. Azt mondta: Zúzzátok össze a rácsokat törüljétek el a törvényeket és meglátjátok: a szerzetes-élet nyomorultan kivész. Nohát! a törvények elenyésztek, a parlamentek ellenséggé váltak, a rácsokon pedig ki mikor akarja átléphet könnyedén. És soha a szerzetes élet szebb, tisztább, vonzóbb nem vala. És míg az egyház ellenségei szét-törték a rácsokat, és megnyitották a kolostorokat anélkül, hogy az apácákat kicsalniok sikerült volna, a még merészebb egyház maga vont a zárdájából a szüzet; s elküldte a városokba, falvakra, kórházakba, iskolákba és gyárakba, még a gályákra is. És ezekkel a szabad, annyira a tömeg közé vegyült szerzetesnőkkel tudjátok minő fogadalmakat tétet az egyház? Rövid tartamú, jobbára egy évre szóló fogadalmakat. Évenként van egy nap, midőn közel százezer apáca szabaddá leszen; fogadalmok véget ért; éjfélnélkor lejár. Képzeljétek ezt a látványt! Százezer apácának évenként szabadságában áll visszatérni a világba s férjhez menni, ha úgy tetszik neki; és másnap reggel, a szent mise alatt, mindnyájan szabadon, nagylelkűen ismét fölveszik a láncokat, melyek maguktól lehullottak, melyeknek még-megoldásával sem kellett fáradniok. Azt kérdem én a szerzetes rendek ócsárlóitól, vajjon eskü is van-e sok, melyet ilyen próba alá lehetne bocsátani?

A tevékeny szeretetnek ily roppant kifejlődése közt, míg az apostolkodásnak és irgalmasságnak művei így szaporodnak, — a szemlélődő élet sem hal ki. Tudják-e az emberek, hogy ma több carmelita-kolostor van, mint XIV. Lajos idején? Tudják-e, hogy a Visitatio époly buzgó, alázatos, szemlélődő ma is, mint mikor Salesi Sz. Ferenc vagy Páli Sz. Vince kormányozta? Tudják-e, hogy Sz. Bernard fiai, a trappisták számosabbak, szigorúbbak mint minőknek őket Rancé kora látta? Tudják-e, hogy az imádság újraéled a családokban, fiatal leányok, hitvesek, anyák, világi hölgyek ajkain? Tudják-e, hogy még az önsanyargatás is visszatér a katolikus szokások közé, s nincs nap, nincs éj, melyen egész sereg keresztény, férfiak, nők, anyák, sőt fiatal leányok szívörömet ne vésnék magukra Jézus szenvedésének vérző sebhelyeit? S a századunk rejtekeibe vonúlt szemlélődésnek és vezeklésnek e titkaira minden nap vet egy-egy új sugarat. A minap is olvastam egy remek könyvet, mely Bossuet óta legnagyobb szónokunkat, Lacordaire atyát tüntette föl, amint a bűnbánat ostora egészen elgyötri s a Notre-Dame szószékéről leszállva, oszlophoz kötteti s ájulásig vesszőzteti magát: és e véres gyakorlatban utóléri, fölülmúlja a legszigorúbb vezeklőket anélkül, hogy az áldozatnak és önfeláldozásnak emésztő szomját kielégítnie sikerülne.¹⁾ Pedig ezzel sem őröla, sem másokról nincs elmondva minden; s mikor a legmélyebb titok is kiderül, majd

1) *Le P. Lacordaire, sa vie intime*, par le R. P. Chocarne; 1. vol. in 8-o.

akkor értjük meg, hogy ez oly nyugtalan, oly bűnös század miért nem hullt az örvény fenekére, s áldani fogjuk az egyházat, mely érte vállalt önfeláldozás és szenvedés árán váltotta meg.

És mindeme csodáknak mi a forrása? Nyilván Jézusnak végre megismert, imádott, szeretett s a világ fölött ragyogó Szive. A régi tartózkodás megszűnt; a jansenismus hideg fuvalma elenyészett. A szeretet tüzénél mindenfelé olvad a fagy. A szent lakoma látogatottabb; Üdvözítőnket naponkint többen és gyöngédebben veszik magukhoz. Itt van ama csodáknak titkos, mély forrása. A XIX. század egyháza innét nyeri szépségét, termékenységét, győzhetetlen erejét! Jézus Szive lövelli rá sugarait. Az életeti, az hevíti, az dicsőíti meg, az teszi egészen széppé.

Ez Mária-Margitnak a főcsodája. Ismerte előre; meg is jövendölte; s örvendezett neki. Alázatoságában kivánta a halált, hogy ne legyen akadály, hogy Jézus Szivének megdicsőítését s a szivek általános fölmelegedését egy percig se késleltesse.

Ez a napról-napra felötlőbb, ellenállhatatlanabb vallásos mozgalom, ez védte Rómában a Boldognak ügyét, ez segítette azt elő ezer akadály ellen. Mikor az apostoli jegyzők 1830-ban Paray-ból elutaztak, a Boldog erényeinek és iratainak vizsgálatára még tizennégy év kellett. Elemeztek, tanulmányoztak, megvitattak mindent azzal a tüzetességgel, azzal az érett megfontolással, mely a római udvar másíthatatlan okmányait jellemzi. A Szerartások tanácsa épen kedvezőleg szavazott szentünk erényeinek hősiessége fölött, mikor XVI.

Gergely meghalt, IX. Piusnak hagyva azok kihirdetésének dicsőségét és örömét.

IX. Pius dicső pápaságának ez volt egyik első ténye. Alig ült Sz. Péter székébe, Jézus Szive felé fordította szemeit; s egy reggel, 1846. júliusában, a Quirinából gyalog ment a római Visitatióba, ott szent misét mondott s a megindulástól remegő nővéreknek tudtára adta, hogy a Szent Szív és az ő szolgálója tiszteletének együttes előmozdítására itt az óra. A következő hónapban, 1846. augusztusában csakugyan megjelent a határozat. Ez a Visitatio szent alapítójának, Sz. Chantalnak nyolcada alatt történt. Gyöngéd gondolat vezette e nap választásában s vitte ismét a pápát Salezi Sz. Ferenc leányai közé, hogy velök ünnepelje boldog nővéreknek jövődjét s immár biztos megdicsőítését.

Azt hitték megvan minden. Hajh! a boldoggáavatásnak végső és ünnepélyes okmányára még tizennyolc évig (1864. ápril 24-ig) kellett várni; de a halasztásnak csak az eredménye volt, hogy felszította a keresztény nép türelmetlenségét s a Boldognak — hozzá méltó diadal-ünnepet készített.

Paray-ban kezdődött az, a sírnak új felnyitásával, hogy végleges szemlét tartsanak a szent hamvak fölött, melyeket oda nem tesznek vissza többé, s kivegyék közülök a fő ereklyét, mely Sz. Péter egyházának oltárán fogadja majd a pápa és az egyház első hódolatát. A sír megnyitásában volt valami fönséges, bár egészen zárt körben történt, mert az örömmel és tisztelettel semmi nyilvános tüntetése nem volt még megengedve. Az ünnepély-

nek csak a kolostor belsejére kellett szorítkoznia. De ott pompás volt. A szerény kolostor, melyben a Boldog nyugodott, a legtündöklőbb díszítés alatt látta eltűnni szegényes falait. Mindenfelé zászlók, címerek, festmények, jelmondatok versben és prózában. Mind bájos, finom, áhítatos és kedves, mint Salesi Sz. Ferenc szelleme; és hozzáteszem, mert engem ez hatott meg legjobban, mindez katolikus és francia a legfőbb fokban. Annak a köröskörül bezárt kis zárdának ölében, hol a világiak képzelete szerint nem tudnak egyebet, mint önző szemeket mereszteni az ég felé, lüktetni éreztük Franciaország dicső szívét; de azét a Franciaországot, mely nem tagadta meg kereszttségét, és mely bánatában, balsorsában megőrizte a reményt. A jelvényekkel és emlékmondatokkal borított folyosók hosszában, az ablakról függő zászlócskákon csak a szeretet fohászai voltak olvashatók, a szereteté az egyház, a szent atya, Franciaország, Paray, a nép, szóval a menyeyei és földi haza iránt, melyek egyesültek itt minden címeren, mint egyesültek minden szívben.

E családias ünnepélyt De Marguerie, autun-i püspök vezette, ki a boldoggáavatás ügyében a legokosabb és legjámborabb tevékenységet fejtette ki. Miután az ereklyék szemléjére bizottság alakult, s mindazok, papok, orvosok, munkások, kiknek a koporsó felnyitásánál szerep jutott, a szent evangéliumra letették az esküt, — odamentek a szerény sírhoz, mely a tiszteltreméltó nővér maradványait őrzé. A kolostor egyik szegletében voltak elhelyezve, egyszerű kő alatt, melyen csak neve állott. Kár-

pótlás fejében, azemlékét környező tisztelet és a közbenjárása által nyert kegyelmek jeléül, körös-körül a falra aggatott arany és ezüst szivek voltak láthatók.

A sírkövet gondosan kiemelvén, elég mély üregben megpillantották a diófa koporsót, mely a Tiszteletreméltónak csontjait tartalmazta. Kinyitatalanul, s miután csak néhány betegnek engedték meg, hogy falait csókolhassák, drága csipkével takarták le, s a nővérek testvéri és gyermeki kezeinek engedvén át a tisztességet, hogy a szent hamvakat emeljék, a zárlatokon át körmenetben vitték abba a terembe, hol a vizsgálatnak kelle történnie. A koporsó előtt a Visitatio nővérei haladtak, kezökben égő gyertyát tartva, s a szüzek zsolozsmáját zengve; a város főbb tisztviselői s előkelőbb polgárai és több mint háromszáz pap csendben követték a szent hamvakat. Az elmélyedt, vagy örömtől ragyogó arcok eléggé jelezték minő érzelmek töltöttek be minden szívet.

Igy kelt ki sírjából a dicső szűz, hogy vissza se térjen többé! Két század múltán, életéhez hasonlólag bensőséges és rejtett diadalmenetben így lépett át ismét a zárlatokon, melyeket alázatosságának illatával árasztott el! A forradalom ellenére is, mely összetörte a birodalmakat s szétszórta a királyok családjait, a Visitationak ugyanazon szerzetesnői találkoztak itt, hogy neki kíséretül szolgáljanak, vállaikon emelvén áldott hamvait s előtte imák közt, könyvek közt, örömekeket zengvén.

A gyűlés-terembe érvén, megállanak s főhajtással üdvözlik a drága fakoporsót, mely szűzi

testét tartalmazta az egyik legtisztább teremtménynek, ki valaha e világon átvergődött. Aztán fölnyitják azt s ismét minden szem elé tárul ami e földön maradt abból, kinek Üdvözítőnk oly gyakran megmutatta magát. Csodálatos! Borzalmat kelt minden hulla, csak a szenteké nem. Azok a földből való csontok, a porrá omló test romjai, az a nem tudom mi, mit a sír fenekén lelünk s aminek egy nyelvben sincs neve, mindez, lakta bár a lángész, dicsőítette bár meg a hírnév, a szépség — mindez félelmet ébreszt. De ha Istennek szeretete, ha a szentségnek hősiessége lüktetett egykor ama romokban, akkor élnek örökre! Illetni, csókolni akarták; s nem kevesebb, mint az egyház fenyegető villáma kellett megakadályozni a tömeget, hogy megrohanja azt a szent testet, rája tapasztszja ajkait s szétkapkodja a maradványokat. A halál le volt győzve, s már megérzett, hogy a kiaszott csontokban diadalmasan kereng az élet.

Az ereklyék vizsgálata és üdvözlete közben volt egy megkapó pillanat. Kínzó aggodalom szállott meg minden szivet. Minő állapotban találják az agyat, mely 1830-ban minden romlástól mentnek mutatkozott? A kiszáradt csontokban megőrizte-e Isten számunkra az életnek ezt a jelét! A püspök fölemelte a koponyát. »Itt a magasztos jel, megvan!« Hiába telt le ujjabb harmincénegy esztendő; hiába nyitották föl a koporsót s tették ki az agyat a levegő hatásának; ime, ugyanolyan sértetlen, csak egy kissé megkeményedett, tömörebb lett. Leborulnak; imádkoznak; hasonló tényeket emlegetnek s

szent lelkesedéstől dobog valamennyi szív. Például, mikor Mária-Magdolna meghalt s az idő kiaszalta csontjait, őbenne is maradt egy test-darabka, mely minden romlásnak ellenállott. Az, melyet Üdvözítőnk érintett, midőn föltámadása után Magdolna hozzá közeledvén, hogy eltávolítsa, ujjával illette homlokát, azt mondva neki: *Noli me tangere; ne érints engem.* Tizenkét század multán, a homloknak azon a pontján a test üde és élő maradt, mintegy bizonyosságul, mivé lesz az emberi test, még a legbemocskosottabb is, ha Istennek megdicsőítő uja illeti, hogy megtisztítsa. Szintúgy, mikor Nepomuki Sz. János vértanú halált szenvedett, mert nem akarta elárulni a gyónás titkát, egész teste a halál martaléka lőn, kivéve nyelvét. Kiszáradt koponyájában háromszáz év után is frissnek, élőnek találták, hogy a gyónás isteni-voltának örök tanúja legyen. Hasonlókép, mikor Sz. Chantal elhúnyt, misem ölhetette meg szívét. Élni látszik ma is. Koronként a bűtől és szeretettől földagad, mintegy intve a világot, hogy ne kételkedjék a buzgóságban, melylyel életében dobogott, hisz ez a páratlan szív, még halála után is, mintha élne és dobogna. Itt az agy állott ellen az enyészetnek, mert az agyban kételkedett a világ; Isten megőrizte azt, hogy tiszteljük a gondolatokat, melyek abból fakadtak s hittel fogadjuk a fönséges kinyilatkoztatásokat, melyeknek szerve volt.

Ah! sok, sok év telhetik bele, míg elfelejtem azt a megindulást, mely elfogott, mikor szerencsés voltam kezeimmel érinteni a Boldognak egész és sértetlen fejét, és csaknem egyedül, mert a tömeget

eltávolították, hogy az orvosok szabadabban végezhessék az ereklyék vizsgálatát, — kedvemre és egyenkint nézegethettem ami testéből megmaradt, s tanulmányozván testét, következtettem arra, minek kellett az ő szent lelkének lenni! A finom csontozat, az arányos vonalak, a szép homlok, a széles halántékok, az ép agy,¹⁾ a gyöngéd arcvonalak, mindeme töredékei a halandó buroknak, melybe az a szép lélek zárva volt, — elképzelnem engedték a Boldogot olyannak, aminő, úgy látszék nekem, kétszáz évvel ezelőtt, földi zarándoklásának napjaiban vala: közép termet; törékeny, gyöngéd alkat, minőt Isten a nagy szenvedésekre szánt lelkeknek ad; kiváló érzékenység, amint ez megfelel azoknak, akiknek nagyon kell szeretniök. Aztán, nagy elme, teljes józan ész, biztos ítélet, amire szükségök van a látnokoknak, hogy képzelgéseket, emberi gondolatokat ne keverjenek aközé, amit Isten nekik ki nyilatkoztatni kegyeskedik. Végre, hogy a kép teljes legyen, szelíd, de törhetetlen akarat; türelmes, de rendíthetetlen, semmi ellenzéstől vissza nem riadó lélek; forró szeretettel, elszánt odaadással, melyet ki nem elégít soha semmi áldozat, és kivált fenkölt, gyöngéd, mélységes szívvel, mely képessé tegye megérteni az isteni Mesterét, ellesni annak fönséges találmányait, azokat odaállítani a hideg, kötekedő világ elé, azokat vele elfogadtatni, újjászületését előkészíteni.

---

1) E csodálatosan megőrzött agy, a koponyából kiemelve s pompás külön ereklyetartóba helyezve, a hivek tiszteletének van kitéve.

Im a dicső Mária-Margit, ilyenek tűnt föl
előttem lelke, míg tiszteletteljes kézzel és megindult
szívvel, egyenkint helyezgettük vissza egy pompás
aranyozott ezüst koporsóba szűzi testének marad-
ványait. A rend szerzetesnői azután örvendve
emelték ismét vállaikra s diadalmenetben vittük át
a kolostor belső karába a számára készített trónra,
mely fölött két angyal szűzi koszorút tartott. A drága
ereklyéknek itt kelle maradniok a boldoggáavatás
ünnepélyes napjáig.

Rómában, 1864. szeptember 4-én történt az. Már
reggel vidám üdvölvésekkel hirdette az angyalvár
ágyúja, hogy Jézus Szívének szerelmesét Boldog-
nak nyilvánították. Ugyanaznap este felé, IX. Pius,
nagy számú kísérettel, melyben kétszáznál több
francia pap volt látható, odament s leborúlt képe
előtt. A Boldog egyházmegyéjének püspöke a hivek
közös atyja elé járult s maga és a francia egyház
nevében némi szerény ajándékot nyújtott át neki; -
a többi közt egy csokor virágot, jelvényeül amaz
erényeknek, melyeket egyházmegyéje a paray-i
Visitatio igénytelen kertjében virítani látott s melyek-
nek illata az egyházat elárasztani indul.

A következő évben, a boldoggáavatás ünnepét
megülte a Visitatióknak minden kolostora. Paray-
ban, rendkívüli fénynyel, három napig tartott. Több
mint százezer ember gyűlt össze. A besançon-i
biboros-érsek tartotta; az érsekek és püspökök közül
jelen voltak az autun-i, bourges-i, dijon-i, nimes-i,
évreux-i, annecy-i, hebron-i; számos apát; négy-
száznál több pap, s valamennyi rendnek egész sereg

szerzetese. A szerény fakoporsóból végre kivett szent ereklyék egy remek aranyozott ezüst szekrénybe voltak zárva, mely drágakövekkel volt behintve s zománCFestményekkel ékítve, középkori stylben. Paray föllobogóztott utcáin három nap diadallal hordozták körül, dalmatikába öltözött huszonnégy pap vállán. Leírhatatlanul szépek voltak e körmenetek, melyek a középkori ünnepélyek fényére emlékeztettek. De még nehezebb volna leírni diadalmi jellegöket, az örömet, mely minden arcon tükrözött, a lelkesedést, mely minden szivet dobogtatott. Mintha egy fönséges dráma utolsó felvonását láttuk volna. Eszünkbe jutott az igénytelen kezdet, a gyötrelmes bonyodalmak, a kemény megpróbáltatások. A remek megoldás kézzelfogható vala. Amit Isten ígért teljesült. A francia egyház ott volt, mindnyájunk szeme előtt, életerősen, buzgón, megújúlva és fölmelegedve a Szent Szív sugarainál. A Boldog az oltárra jutott, Jézus Szive, minden ellensége mellett is, uralkodott. Beragyogta a világot.

A szent öröm-mámor három napja után a Boldognak szűz testét visszavitték a Visitatio kápolnájába. Alázatos Margitunk most ott pihen. Fényes koporsajában odafektették a fehér márvány oltár alá, azon a helyen, hol Üdvözítönk állott, mikor neki megjelent. A sírrá lett oltárra ötvenhárom lámpa árasztja fényét, s ott égnek éjjel-nappal Isten alázatos szolgálójának és isteni Jegyesének tiszteletére. Ha zarándok jön, önkénytelen elfogó-dással áll meg. Az itt földerült édes titkok; egy részről az a szüzesség, az a gyöngédség, az önfel-

áldozásnak szomja, a mennyei lemondás; a másik részről az a leereszkedés, az a könyörület, az a végtelen szeretet, isteni, megható, fönséges, benyomásai a drámának, mely ezen az oltáron végbe ment: mind a léleknek beszél. Néma szemléletben órákig feledi magát az ember. Voltak a földön különösen tiszteletreméltó helyek; ennél kedvesebb, magasztosabb kevés lehet.

TIZENNYOLCADIK FEJEZET.

A JÉZUS-SZIVE-ÁJTATOSSÁG VÁRATLAN ÉS CSODÁS
FÖLLENDÜLÉSE FRANCIAORSZÁG BALSORSÁBAN.
A BOLDOGRA BIZOTT KÜLDETÉS MÁSODIK RÉSZÉ
TELJESEDÉSNEK INDÚL.
(1870—1874.)

ABNER

A frigy szekrénye néma, nem ad több jóslatot.

JOAD

Eh! volt-e még idő csodákban gazdagabb!
Azért lesz hát mindig szemed, hogy mitse láss,
Háládatlan tömeg!?

(RACINE, *Athalie*.)

Ha a Boldogra bízott küldetés első része be-
végződött: nem a második. A pápára és az egyházra
nézve mondott szó meghallgatást nyert és teljesült;
a királyra és Franciaországra vonatkozó szót meg-
vetették. Sem XIV. sem XV. Lajos nem tartották
érdemesnek foglalkozni vele, a fogoly XVI. Lajos
fohászait pedig elnyelték a forradalom káromkodásai.
Miértis, míg a francia egyház Jézus Szívének szelíd,
meleg sugarai alatt a XIX. században felvirágzott,
s untalan és könnyedén a hitnek, felebaráti szere-
tetnek, tisztaságnak, apostolságnak és vértanúságnak
legzamatosabb gyümölcseit termé, a polgári

és politikai társadalom napról-napra bomladozott. A XIX. századbeli Franciaországnak hiába adta Isten a legszebb adományokat; annyi lángészt, ékes-szólást, tudományt, dicsőséget, mint bármely korban; mint a beteg, ki eltaszítja az egyetlen orvosságot, mely meggyógyíthatná, baját szüntelen csak elmér-gesedni látta. Ős nemzeti és keresztény alkotmányá-ból, mely tizenöt százados tapasztalat gyümölcse volt, a rajongó és istentelen forradalom által ki-forgatva, többé nem lelhetett nyugtát. Sorban meg-kisérlette a császárságot, alkotmányos királyságot, köztársaságot; visszatért a császársághoz; meg a köztársaságba esett vissza; vergődik, nyugtalan, sínylik; míg végre minden alkotmányt megúnva, nem tudva melyiket választani, megkísérlette, hogy az ideiglenes kormányzat párnáján alszik; így mutatva fel önmagában a világnak a leg-nagyobb politikai tehetetlenséget, melyet a történet eddig ismert.

Egyúttal másképp félelmes szenvedélyek hábor-gását is érezte keblében. Ami szégyenkezve a bűnös szivek redőiben rejtezett; a gőg, az irígység, a mások java után sovárgás, melyet eddig a keresztény lelkiismeret hatalmas visszafojtott, nyíltan felüti fejét, szövetkezik és hadsereggé válik. A polgár-háború ágyúja, melynek hangját Franciaország IV. Henrik óta nem hallotta, mely a XVII. sőt a XVIII. században sem dördült meg, a XIX-ben morogni kezd: először 1830-ban három napig; 1848-ban két ízben; 1870-ben pedig hat hétig. — Amint előre haladunk, tizenöt évről tizenöt évre,

a testvérgyilkos háború mind nagyobb és utálatosabb arányokat ölt.

Ez idő alatt a gazdag Franciaország tűzhányón táncol s gerjeszti annak lángjait. Nagyírói, Lamartine, Thiers, Michelet, Hugo Viktor, dicsőítik Robespierre-t, ártatlannak nyilvánítják Marat-t, mentetetik XVI. Lajos vérpadát, sőt nagyszerű hazafias tényt üdvözlnek benne. Tudósai tanultságukat, fölfedezéseiket, sőt az állam segélyét is annak bizonyítására fordítják!; hogy nincs Isten, nincs lélek, nincs élő és halhatatlan szellem; hogy minden csak silány anyag, hogy a jónak, rossznak, bűnnek, erénynek, szabadságnak, felelősségnek fogalmai csak elavúlt szavak, teljes megvetésre méltók, mint azok, akik bennünket rátanítottak. Gyárosai, nagybirtokosai, közmunkáinak vezetői el nem hanyagolnak semmi eszközt, hogy a munkásnak, napszámosnak, a szegénynek szivéből kitépjék Istent s a vallásnak minden eszméjét; igazán kitünő eszköz, hogy őt jámborrá, becsületessé, tisztává, mások jogainak és javainak lelkiismeretes tisztelőjévé tegyék! Költői, regény- és drámairói éjjel-nappal azon fáradsznak, hogy a színházat rossz helylyé tegyék. Előkelő hölgyei mintha sajnálnák Montespan, Pompadour és Du Barry asszonyok boldog napjait s ily remek minták nem lévén többé szemek előtt, a legmegvetésreméltóbb személyek viselkedésének, ruházkodásának, modorának, sőt beszédmódjának utánzására vetemednek. Az erkölcsök romlanak, a szellemek csenevésznek, a jellemelek korcsosodnak, az egészség senyved, a testi és erkölesi rút sodor magával mindent. És

azalatt komoly államférfiaink nem találtak más dolgot, mint ellenőrizni Istent és a vallást, hogy valahogy nagy befolyásra szert ne tegyenek.

Hadd jöjjenek hát a barbarok! órájok ütött. A gondviselés füttyentése hadd verje föl őket tudós vadságukban, terelje ki őket terméketlen hazájokból; keljenek föl és mérjenek a bűnös Franciaországra példás büntetést!

A történelem sokáig fog beszélni róla. Nem tudja majd mikép rajzolja a nemzeteknek győzelemhez szokott és mindig legyőzött királynéját; aki legyőzői előtt ismeretlen hősiességgel húszszor pattan talpra s húszszor hull vissza a porba; minden terv dugába dől; a vezéreket tétlenségre kényszerítik, vagy leverik; az elemek is ellenünk fordúlnak, hogy jobban kitűnjék honnét jó a vereség, s hét hónapi harc alatt Franciaország nem látja felesillani sem lángeszének egyetlen villámlását, sem szerencséjének egyetlen sugarát!

És mintha e nemzetben rendkívülinek kellene lenni mindennek, még szerencsétlenségeinek is, abban a pillanatban mikor e szörnyű háború véget ér, mikor le kell tenni a kardot, ime egyszerre Páris testvérgyilkos lángokba borítja magát: műemlékeinket, palotáinkat, könyvtárainkat, muzeumainkat francia kezek rombolják le; s a tűzvész világánál emberi ábrázatú vadállatok csordája rabol, fertőzteti meg a templomokat, lövöldözi agyon a püspököket, papokat, tisztviselőket, katonákat; s a Mont-Valerien, Vanves, Saint-Denis szomszéd magaslatain ott nézik távcsöveikkel a poroszok és tapsol-

nak, midőn égni látják a fővárost, melyet bevenni nem tudtak.

Először is ezt látja majd a történelem és mint Róma bukásában, megsejti benne Isten ujját.

Ám csakhamar, e már oly tragikusan nagy-szerű jelenet után egy még ünnepélyesebb, fönségesebb látvány tárul majd eléje. Azt a legyőzött, elgyötört, húsz harmezőn leterített Franciaországot két Franciaországra látja majd oszlani: az egyik mindig öntelt és csélesap, politikai szédelgésekben, vádaskodásokban és kárhoztatásokban keres bajaira orvóságot, vagy legalább vigaszt, érvet, hogy ő nem volt bűnös; a másik mellét veri, bocsánatot esd, ég felé emeli szemeit, s hogy annál biztosabban lefegyverezze Isten kezének mennyköveit, ahelyett, hogy lábait csókolná, könyeivel azokat öntözné, merészen Szívéig hatol.

Nevezetes dolog! ez a Jézus Szívéhez való folyamodás, mely 1793-ban önkénytelen és mintegy ösztönszerűleg jelentkezett az áldozatoknál, jelentkezett 1870-ben is a legyőzötteknél. E gondolat, mely Franciaország szívében hatvan év óta szunynyadt, fölébredt a vereségek véres fényénél, melyeket egyszerre annyi ponton és oly váratlanul kaptunk, hogy lehetetlen Isten kezét nem érezni bennök. A gyöngéd, jó atya figyelmezteti beteg gyermekét a hathatós orvoságra.

Az első tény, melyet elbeszélni akarunk, maga is elég volna feltüntetni Istennek könyörülő kezét. 1870. utolsó hónapjaiban, mikor minden rendes hadseregünket szétverték, vagy Metz és Páris falai

alatt lekötötték, ezer ponton egyszerre önkéntes csapatok támadtak. Különböző volt a nevök, különböző a zászlajok; sebjaj! a válogatás ideje elmúlt. Minden áldozatkészség jó volt. Először a pápai zuávok jöttek Franciaországnak följánlani kardjokat. A vendée-iek Cathelineau vezérlete alatt sorakoztak. A bretagne-iak portyázó csapatokká szervezkedtek. És azután mindeme különböző csapatok, maguktól, előleges összebeszélés nélkül, Jézus Szívét tüzték a mellökre; ezek, mert ez volt a jelvény, melyet Mentana napján IX. Pius megáldott és nekik adott; azok őseik: Henri de la Rochejaquelein, Lescure, Bonchamps, Charette emlékére; mindnyájan pedig a paray-i vígasztaló és jóslatszerű kinyilatkoztatások hatása alatt. Az eredmény megmutatta, vajjon kevésbbé hősiezen dobog-e a francia katona szive, ha Jézus Szive van rátűzve.

Nehány nappal ezután, egy hideg éjjelen, 1870. december 1-én, két főtiszt tartott Patay felé, hol másnap Franciaország az utolsó játszmára készült. Az egyik Sonis tábornok volt, a 17. hadtest parancsnoka, a másik Charette ezredes, a zuávok vezére; mindkettejüket mélyen áthatotta az óra ünnepélyessége s az a biztos tudat, hogy Isten feltűnő segélye nélkül Franciaországnak vége. A hideg dermesztő volt, lovon maradni lehetetlen; a tábornok és ezredes leszállanak s gyalog folytatják útjokat. Menetközben a tábornok sajnálkozását fejezi ki Charette előtt, hogy zászlaján nem lát valami jellegzetesebb vallásos jelvényt. »Tábornok úr — válaszol az ezredes — amit ön kíván, én

szolgálhatok vele.« És aztán elbeszéli a tábornoknak, hogy aznap, mikor a francia kormánytól megkapta a fölhatalmazást, hogy a zuávokkal részt vehet a harcban, azzal a föltétellel, hogy a Nyugat önkéntesei nevet veszik föl, — a távolból egy zászló érkezett hozzá, melyen Jézus Szive van festve ezzel a felírással: *Nyugat védőinek*. Később megtudta, hogy ezt a zászlót Paray-ban a szerzetesnők himezték s Tours-ba Dupont úrhoz küldték azzal az óhaj-tással, hogy a csatatérre kerüljön. Sonis tábornok ebben mintegy Isten sugallatát látta s a Szent Szív zászlaját azonnal elfogadta a zuávok zászlajának. Hanem, hogy semmi nehézséget ne támaszszanak, elhatározták, hogy csak akkor bontják ki, mikor a tűz-kereszttségben részesülhet, hogy Franciaország csak akkor lássa, mikor már francia vér festi és úgyszólván szenteli meg. Biztosak voltak benne, hogy ez a zászló, győzve vagy győzötten, úgy fogja viselni magát, hogy ha francia sereg előtt elhalad, üdvözölni fogja valamennyi kard.

Másnap, 1870. december 2-án, a hó első péntekén, a Jézus Szívének szentelt napon, már reggel három órakor szent mise volt. Sonis tábornok, Charette ezredes, a tisztek jobbára s a katonák nagy száma szent áldozáshoz járúl, hogy Jézus Szívétől szenvedést és önfeláldozást tanuljanak. Az ütközet azonnal kezdetét veszi s a két sereg aránytalansága mellett is, délután félháromig eldöntetlen marad. De akkor, az ellen segédesapatai szakadatlanul érkezvén, eljöttek látják a percet, midőn, ha hősiek és szerencsés erőfeszítést nem tesznek, a vissza-

vonulásra kell gondolni. Sonis tábornok elszánja magát. Egy támadó oszlopot alakít s megkísérli azt Loigny falu ellen vetni. Két ezred lefekszik a földre s megtagadja az előnyomulást. A tábornok nem habozik többé. Odavágtat a zuávokhoz: »Uraim, itt az óra megmutatni mit tudnak akik franciák és keresztények. Előre!« Szavaira lelkesült kiáltás felel. Henri de Verthamon káplár ötven lépésre a sereg elé fut s kibontja a Szent Szív zászlaját. Rohannak mind, azt kiáltva: »Éljen IX. Pius! Éljen Franciaország!« Elég széles térségen kellett áthaladniok rettentő tüzelés alatt. A zuávok nyugodtan, jó rendben, egyetlen puskalövés nélkül teszik meg az utat. A kis erdő elé érve tüzet adnak, szuronyt szegeznek, az erdőn áthatolnak, a németeket elkergetik, a faluhoz jutnak s a hadállás fölött kitűzik a Szent Szív zászlaját, miközben porfelleg borítja a zászlót, *mint valami tömjén felhő.*

De ott az ellenség észreveszi csekély számukat. Felocsúdik meglepetéséből; elővonja a tartalékot; rendezi sorait. A zuávok előbb megdöbbsentették a poroszokat gyorsaságukkal, most itt az óra, hogy bámulatba ejtsék hősiességökkel. Sonis tábornok, Charette, Troussures elesnek a Szent Szív zászlaja mellett, mely a golyók célpontja lesz. Verthamon, aki tartja, meghal s vérével festi pirosra. De Bouillé gróf azonnal fölragadja a zászlót s halálra sebezve átadja fiának De Bouillé Jakab grófnak, ki, miután tartotta egy darabig, szintén leroskad. — Utána Parment kapja föl, de kezét ellövik s átadja Landeau káplárnak, ki a vérrel borított, több helyen át-

lyukasztott zászlót meg is őrzi. A zuávok javarésze földre rogy, vagy közel áll hozzá. *Jézus Szívében esnek el*, a keresztesháborúk korára emlékeztető tiszta dicsőség sugarát vetve a csatatérre.

Harmadnapra Orléans be volt véve s a zuávok maradéka ment Mans-ba lekaszaboltatni magát, hogy Chanzy visszavonulását fődözze. Öt hónappal később Páris megadta magát, a háborúnak vége lőn, a zuávokat elbocsátották. De mielőtt elszéledtek volna, zászlajoktól búcsút veendő, egy végső tüntetést akartak rendezni mellette s végrehajtani egy tényt, melynek gondolatát a nemrég múlt események ébresztették. Összegyűltek tehát Rennes-nek egyik templomában. Ott a szent mise alatt, az áldozás percében, a Szent Szív zászlaját ünnepélyesen bevitték s az oltár mellett elhelyezték; a tábornokká lett Charette és tisztjei köréje csoportosúlnak; Daniel püspök, a tábori főpap térdén állva olvassa föl a Jézus Szívének szóló följajlás okmányát, melyet a sebének következményei által távoltartott Sonis tábornok szerkesztett és küldött. Azután Charette tábornok remegő hangon a következő szavakat mondja:

»E legkedvesebb áldozataink vérével áztatott zászló árnyában, én, báró Charette tábornok, ki dicsőségemnek tartom, hogy a ti parancsnokotok vagyok, Nyugat önkénteseinek csapatát, a pápai zuávokat Jézus Szent Szívének szentelem; s katonai becsületemre egész lelkemből mondom s kérlek mondjátok ti is mindnyájan velem: *Jézus Szíve, mentsd meg a franciák honát!*

Egyhangú, önkénytelen, harsogó kiáltás felelt neki: *Jézus Szíve, mentsd meg a franciák honát!*

Igy végződött a mi szomorú háborúknak e hősi jelenete. A kereszteshadak lobogói után ekkor jelent meg másodszer vallási jellegű zászló a csatatéren. Az elsőt Jeanne d'Arc hordozta: a másodikat a zuávok.

Míg a harctéren ezek történtek s Üdvözítőnknek a Boldoghoz intézett szava: »Óhajtom, hogy Szívemnek képe Franciaország zászlaira legyen tűzve«, oly csodálatosan s egyúttal oly kevésbé előreláthatólag teljesült: valósult Üdvözítőnknek egy másik szava is még váratlanabban. Párisból száműzött jámbor és kiváló világi férfiak Franciaország szerencsétlenségeiről beszélgettek s tanakodtak minő eszközökkel lehetne azoknak véget vetni. Egyszerre az a sugalmazásszerű ötletök támad, hogy ünneplés fogadalmat tesznek, melynél fogva Páris központjában egy Jézus Szívének szentelendő templomot építenek. Rögtön meg is szerkesztik erről az okmányt, melyben e szavak olvashatók:

»Szemben ama szerencsétlenségekkel, melyek Franciaországot emésztik s ama talán még nagyobb szerencsétlenségekkel, melyek fenyegetik;

»Szemben az egyház és szentszék jogai s Jézus Krisztus helytartójának szent személye ellen Rómában elkövetett szentségtörő merényletekkel;

»Engesztelésül büneinkért, hogy azoknak a mi Urunk Jézus Krisztus Szent Szívének irgalmas közbenjárása által bocsánatát vehessük s ugyanazon közbenjárás révén megnyerhessük a rendkívüli

segedelmeket, melyek egyedül képesek a pápát fogságából kiszabadítani, Franciaország szerencsétlenségeit megszüntetni, vallási és társadalmi megújulását előidézni, megígérjük, hogy egy, az illetékes egyházi hatóság beleegyezésével Párisban Jézus Szent Szívének szentelendő templom emelésén tehetőségünk szerint közreműködünk.«

Ez okmány aláírói gondoltak-e a Boldognak adott kinyilatkoztatásra? Talán époly kevéssé, mint a vendée-iek a csatatéren, vagy Nyugat önkéntesei Patay-ban. De helyettök gondolt rá VALAKI.

A háború elmúltával nem feledték fogadalmokat, s első teendőjük volt a párisi érsekhez fordulni, tervöket bemutatni s végrehajtására áldását kérni. Sz. Dénes székén akkor Guibert érsek ült, ki abban a Commune dicső áldozatát: Darboy-t váltotta föl. Az okos és jámbor főpap átértette a gondolat keresztény nagyszerűségét, s nemcsak a kért fölhatalmazást adta meg, hanem elhatározta, hogy valószínűsítésére szenteli tekintélyét, magas állását, befolyását, egész szívét. — Miértis Franciaország püspöki karához fordult; jöjjön segélyére. A vállalat már magától új arányokat öltött. Amit némelyek kezdeményezése eredetileg csak kápolnának, templomocskának szánt, — az egész Franciaország pénzével, kezével és szívével épített nemzeti egyháznak indult.

Csak helyet kellett keresni néki. Ám, ha Páris környékén széttekintünk, éjszakon egy hegységet veszünk észre, mely nemcsak a méhében rejlő s a Szajna eme tág medencéjében titokzatos vegyületével

a tudomány előtt ma is megfejthetetlen csodát képező földtani kincseiről nevezetes, hanem különösen nevezetes arról, hogy a legrégebb idők óta szent hely volt mindig. Itt találta és törte össze Sz. Dénes a leghíresebb bálványokat, mikor a galloknak az evangéliumot hirdetni jött; itt hullott el a pogányok dühe alatt, ezt a hegyet vérével szentelve és dicsőítve meg; itt, épen az ő kivégeztetése helyén emelkedett föl az a századról-századra épített és újraépített hírneves templom, melyet a XIII. században III. Ince szentelt föl, hova elzarándokolt mind, ami szentségre kiváló férfiak Párisnak valaha volt. Itt vetették meg Sz. Ignác és társai a Jézus-társaságnak alapjait. Itt találkoztak ugyanazon hitben, ugyanazon emlékek közt Berulle bibornok, Olier, Condren atya, Bossuet, Páli Sz. Vince. A Montmartre Párisnak szent helye. A nép, mely a nagyoknál jobban megőrzi a szent dolgok hagyományait, a Montmartre-t szerette, látogatta mindig.

Megfelelőbb helyet tehát nem találhattak; s az ügy haladtával mindjobban nekibátorodván, elhatározták, hogy erre a nagy város fölött uralgó hegyre építenek templomot, mely hatalmas arányaival, gyönyörű idomaival, pompás, gazdag ékítményeivel valóban nemzeti templom legyen, melyet az egész Franciaország szentel Jézus Szívének.

*Dignum pollenti pectore carmen
Condere pro rerum majestate.*

»Fenkölt kebellet alkotnak a fönséges tényekhez méltó művet.«

S világos jelzéseül annak, hogy minő ihlet szülte, elhatározták, hogy homlokzatára e szavakat vésik:

SACRATISSIMO CORDI CHRISTI JESU
GALLIA POENITENS ET DEVOTA.¹⁾

»Jézus Szentséges Szívének a bűnbánó és hódoló Franciaország.«

Ez óriás vállalat megvalósítása végett ki kellett sajátítani egy ház-csoportot, mely e hegytetőt elfoglalá. A kérdés ezen a réven a nemzetgyűlés, vagyis, mert Franciaországban köztársaság volt, az uralkodó hatalom elé került. Isten jósága nyújtott ebben alkalmat Franciaországnak, hogy betöltse amit XIV. Lajos meg nem tett, de XVI. Lajos a balsors által felvilágosítva, börtönében Istennek megígért. Legalább is, ha a nemzetgyűlés el nem szalasztja e gondviselészerű alkalmat, jelentékeny dolgot művel, mely örökre becsületére válik. Megszavazta a kisajátítást közhaszon címén; vagyis közhasznú dolognak nyilvánította, ha a bűnbánó Franciaország a Szent Szívnek templomot emel. E templomot nem kérték plebániának, nem is az istenitisztelet szükségletei követelték, a nemzetgyűlés szavazatának tehát csak ez lehetett az értelme, mint a javaslat ellenzői meg is jegyezték. Francia-

1) A följajnlás első alakja ez volt:

CHRISTO EJUSQUE SACRATISSIMO CORDI
GALLIA POENITENS ET DEVOTA

Róma változtatta meg, nem akarván, hogy Üdvöztőnk imádandó Szíve az ő isteni személyétől elválasztva tűnjék elő.

ország így értette, s a Montmartre ormán épült nemzeti templom eszméje, az első naptól fogva népszerű eszme, melyet IX. Pius azonnal megáldott, új lendületet nyert. Az aláírások valamennyi egyházmegyében megnyíltak, a buzgalom felszítására és ébrentartására bizottságok alakultak s nemsokára elmés, tapintatos, gyöngéd ajánlatok jöttek napfényre. A hadsereg egy kápolnát óhajtott emelni és földfészíteni a saját költségén. Nemsokára a munkások ajánlkoztak, hogy ők is építenek egyet a munkás-Jézus tiszteletére. E mozgalomnak folytatása lesz. A keresztény anyák is majd emelnek egyet Sz. Monikának; meglesz a gyermekeké is, a gyermek-Jézusnak szentelve. A papok följánlanak egyet a pap-Jézusnak; a püspökök a főpap-Jézusnak. A szüzek sem feledkeznek meg isteni Jegyesökről. És a templom, mely Franciaország aranyán-ezüstjén épül, áhítatának és szívének legédesebb sugallataival lesz népes. Ki fogja ünnepélyesen fölszentelni? Nem tudja senki. Csak arra számíthatunk, hogy Isten leszáll majd az állásokra s váratlan jelekkel ismereti meg magát. A Boldognak azt mondta: »Akarom, hogy isteni Szívennek templomot szenteljenek.« Segíteni fog az építésnél; s mint több ősi székesegyházunkról mondják, hogy fölszentelésük napján angyalhangok hallatszottak, melyek a legbűvösebb énekekkel töltötték be a léget, — remélhetjük, hogy aznap a térdreborúlt Franciaország fölött is megzendül az égi szózat, a szeretet és bocsánat szava.

Ebben a templomban fog elhangzani a főhatalom képviselőjének ajkain — bárki lesz is

akkor—Franciaország följajnlása Jézus isteni Szívének. Dicső nap lesz az történetünkben. A régi szövetség megújul, Isten a frankokat ismét keblére öleli.

Azt hihettük volna, hogy a most elmondott tényeket a Szent Szív zászlájának megjelenését a harcmezőn s Párisban egy nemzeti templom építését Jézus Szívének, hogy e két oly rendkívüli tényt fölül nem mulja semmi. Pedig fölülmúlta; s az 1873. év június hava oly eseménynek lőn tanúja, mely, akár az időt tekintsük, melyben történt, akár a módot, melyen végbement, akár az óriás arányokat, melyeket öltött, csodás szinezettel bir.

Már a háború végeztével, mindjárt a Commune borzalmai után, 1871. ősze felé s az egész 1872. alatt lehetett érezni, hogy Franciaországot szokatlan szellő lengi be. A hirneves szentélyeket mindjobban látogatták; a zarándoklatok megkezdődtek; előbb csak mérsékelten, mint az első fuvalom, mely a vihart hirdeti. 1873-ban aztán az imádságnak, bűnbánatnak és szeretetnek ez a viharja ki is tört. Az egész katolikus Franciaország izgalomba jött, hat század óta ismeretlen lelkesedés ragadta magával. Nemzeti zarándoklatok jártak Lourdes-ban, La Salette-ben, Chartres-ben, Fourvières-ben, Pontmain-ben, Puy-ben. Franciaország esdekelve tódult velök. Lourdes egy napon százezer embert látott szentélye előtt leborúlni. Voltak helyi zarándoklatok is. Minden egyházmegyének megvolt a magáé, melyben néhanapján harmincezer zarándok is vett részt. Ha az 1873-iki zarándoklatok pontos számadatait tudnók — elámúlnánk.

Mindezen zarándoklatok közt a paray-i kiváló helyen állott. A többire valamennyire nézve elégnek tartottak egy napot. Paray-nak egy hónapot szántak, sejtették, hogy oda az egész Franciaország ellátogat. Marseille, a Sz. Szív városa nyitotta meg a sort, az jelent meg legelőször. Azután napról napra két, három, négy, öt egyházmegye is érkezett kibontott zászlókkal. Jun. 20-án, *az Úrnap nyolcadát követő pénteken* 25000 ember fordult meg ott. Sőt a naponkint váltakozó búcsújárásnak a hónap sem volt elég. Julius végeig meg kellett hosszabbítani. Majd, mikor Franciaország áramlata apadni kezdett, jöttek az angol, holland, belga zarándokok. Akik pedig még nem indulhattak, az amerikaiak, angolok, lengyelek, írek, maguk helyett elküldték lobogóikat. A láthatatlan s idáig a kolostor homályába rejtőzött szerető kilépett a verőfényre; magához vonzott minden szívet. »A zászlók, szívek, fogadalmi tárgyak, levelek százai érkeztek hozzánk Franciaország minden zugából, — írják a paray-i szerzetesnők. A fővárosnak minden plebániája, rendháza, minden csak kevésbé vallásos színezetű intézete elküldi emlékeit... Roppant gyűjtemény az... Azt hittük, jegyzékbe vehetjük a fogadalmi tárgyakat, de harmadnap mulva beláttuk, hogy lehetetlen. A kar rácsozatán nem fértek el, ott függnek mindenfelé. Ez érzelemnyilvánítások a fogadalmi tárgyra ezerszer felírt ama szóban összegezhető: »*Franciaország Jézus Szent Szívének.*«

Ám e zarándoklatnak nem csupán ideje, tartama, a részvevők sokasága adja meg a csoda jellegét;

nem kevésbbé meglepő a mód is, melyen végbe ment. Ugyanaz mindenütt s a francia szokásoktól oly kirívóan elüt, hogy tünődünk: mikép honosodhatott meg oly önkénytelen, oly általánosan. Valamely templomból indultak s körmenetben kivonultak a pályaudvarra. Ott a zarándokok mellökre tűzték Jézus Szívének képét. Aztán, a mozdony első fütytyentésére megzendültek az énekek. Valamennyi század, hogy gondolatát kifejezze, s az őt magával sodró mozgalomba lelket öntsön, csaknem mindig alkot egy-egy népszerű éneket. Ki a szerzője? Honnét vette magát? Ki adta egy-egy dicső vagy rettenetes napon a tömeg ajkaira? Sem Görögország Tyrtaeus idején, sem őseink, a régi gallok, az ő erdeikben, sem Franciaország az ő nagy vándorlásainak korában, nem tudná megmondani. Nem írta senki; éneklie mindenki; a nép lelkéből fakadt. Ilyen az a hymnus is, mely akkor először hangzott, buzgón és búsan, esdve és lágyan, könnyekkel borogatva a francia egyház minden fájdalmát s valamennyi versszak végén a remény és bocsánat kiáltását zengve. Egészen eltérőleg a forradalomban levő népek vad ordítózásától, az ég gyöngédségéhez folyamodik, nem a föld dühéhez; a lelkekben nem szítja izzóvá a gyűlöletet, hanem a bűnbánatban elringatja.

Az utazás alatt minden kocsiban énekeltünk, áhítatos, méla örömmel engedve át lelkünket, mintha külön kápolnában voltunk volna. De ha a vonat futása csendesedett, minden kocsiból kihangzott az ének. Valami oly szokatlan, új és kedves volt ez, hogy szemünkbe könny szökött.

Megesett néha, hogy ugyanazon állomáson két vonat találkozott. Az ajtókhöz tódultunk s a két vonat karban együtt énekelt. Soha el nem felejttem azt a meghatottságot, mely elfogott egy állomáson, ahol feltartóztatták vonatunkat, hogy a Párisból érkező két külön-vonat elhaladjon. E vonatok egyike, mikor villámgyorsan elrohant, az éneknek eme két sorát búgta felénk:

Irgalmat Istenem! nyög újabb Golgothán
Egyházad ősz feje, sír Róma szirtfokán.

Pillanat alatt talpon voltunk, önkénytelenül, egyhangulag kiáltva: »Éljen IX. Pius! Éljen Franciaország!«

A nagy ünnep reggelén, 1873. jun. 20-án a nap ragyogva kelt. Különben a körmeneteket egész hónap alatt egyszer sem akadályozta meg az eső. Valamikor azt mondták: Austerlitz napja; most azt mondták: a Szent Szív napja.

Paray-hoz közeledve, a pályaudvarok mind szokatlanabb látványt nyújtottak. Órákkal előbb a zarándokok serege tolongott rajtok: papok, szerzetesnők, fiatal lányok csoportjai, fehérbe öltözve, vigan mint a madár, s keblökön Jézus Szive; mindenféle kocsik, pompás hintók, emberekkel megpakott, sőt zsúfolt szekerek érkeztek vágatva, hogy el ne szalaszszák a helyet, melyről tudták, hogy bajosan lehet kapni; mindezek mellett az a nyugodtság, az a vidám derű, férfiak, nők, fiatal leányok ezrei, kik elkészültek a szent áldozáshoz járúlni, s még sietségökben is, ez oly szokatlan jelenettől

megkapatva is, megőrzik azt a magábavonúltságot, mely a keresztényeknél e fönséges tényt mindig megelőzi! Az ilyen jeleneteket Franciaország nem látja elég gyakran; mert mélyen vallásos természete, minden fenkölt és őszinte dologhoz vonzódo szive nem állna neki ellen.

E tekintetben semmi sem fogja messziről sem megközelíteni június 20. napját Paray-ban. Úrnap nyolcada után jövő péntek volt, ugyanaz a nap, melyről Üdvözítőnk mondá igénytelen jegyesének: *Akarom, hogy az Úrnap nyolcadát követő pénteken isteni Szivem tiszteletére ünnepélyes ünnepet szenteljenek.* Éjfél után valamennyi oltáron megkezdődtek a szent misék. Állítottak oltárt mindenfelé; mégsem volt elég. Ez volt a napnak egyetlen bánata. Több kellett volna száz oltárnál. A Visitatio kápolnájában ott pihent a Boldog az oltár közt, melyen Üdvözítőnk neki megjelent és a rács között, mely mögött ő térdepelt. Pompás koporsaja gyertyaerdővel övezett, szivekkel, koszorúkkal, könyörgő levelekkel, mindenféle fogadalmi tárgyakkal borított trónra volt emelve. A trón tetején, mint Jeanne D'Arc zászlaja, mely előbb a csaták viharában nyúlt, azután megdíszül szolgált s a szentély oltárát árnyazta be redőivel, látszott a zuávoknak porosz golyóktól átlyuggatott, vérrel festett zászlaja; ott lengett a koporsó fölött. Athaladtokban a hivek megcsókolták; az anyák kisdedeiket alája tartották; s láttam katonákat, kik kivont kardjokat értették hozzá.

Kilenc órakor megindult a körmenet. Nem az a fényes, diadalmas, de hivatalos és szertartásos

körmenet, melyet 1865-ben a boldoggáavatás ünnepekor láttam. Nem voltak jelen bibornokok, püspökök, apátok. A papság összevegyült a néppel. A szertartásos énekeket kiszorította egy dal, egy francia dal, mely untalan megcsendült az ajkakon:

Sauvez Rome et la France
Au nom du sacré Coeur.

Rómát s a frank hont mentsd meg épen
Jézus Szívének szent nevében.

Szinte azt merném mondani, hogy nem volt az egyházi körmenet; Franciaország körmenete volt, mely megalázva, bűnét bánva, mellét verve, azt kiáltja:

Pitié mon Dieu!
Irgalmat Istenem!

Saját zászlaja alatt haladt mindenik egyházmegye, vagy inkább: minden plebánia, minden intézet, minden társulat, minden rendház; mert volt több mint háromszáz, színre, alakra változó, jelvényes és ékesszóló zászló, amerre haladtak egész sereg jelmondatot, fölírást szórva, melyek az embernek lelkébe nyilalltak. Mikor átvonultak, a nép üdvriadallal köszöntötte őket; s a lelkesedésnek, örömnök és fájdalomnak e kiáltásai összeolvadva a zászlók kíséretének énekével, eltörölhetetlen benyomást tettek a lélekre.

Mindjárt a megindulásnál egy váratlan esemény hozta izgalomba s hatotta meg a tömeget. Nehány zászló már elhaladt, a város fölött uralgó domb felé tartva, hol oltárt emeltek, hogy a szent misét

szabad ég alatt tartásuk, mikor hirtelen az egyik keresztutcából bekanyarodik egy kissé megkésett csapat, s a menetben elfoglalja helyét. Elzásznak egészen fehér, de gyászfátyollal borított zászlaja volt. Szalagjait egyik oldalon egy egyszerű, megcsontított, érdemrendes katona vitte, gyászfátyol a karján; a másik oldalon egy feketébe öltözött úri hölgy, fátyollal borítva, mély gyászban. A zászlón ez állt: »Jézusnak Szent Szive, add vissza hazánkat!« Az ilyen látvány kit ne hatna meg? A körmenet megáll. Az ének elhal. Az elzásziak elkiáltják: »Éljen Franciaország!« Mi visszakiáltjuk: »Éljen Elzász!« Összeölelkezünk, könnyeink összefolynak. Még nyolc nap múlva is mindazokban, kik e jelenetnek tanúi voltak, a meghatottság oly élénk volt, hogy aki róla beszélt, szemében könny fakadt.

Néhány pillanat múltán, iszonyú feljajdulást hallok: Metz zászlaja jött. Egészen fekete volt, hogy tanusítsa a még mélyebb kétségbeesést. Metz, a szűz város, az egészen francia város! Ah! mennyi könny öntözte zászlajának útját! És hihető-e, hogy az ilyen fenkölt, szívhasgató imákat meg ne hallgassa Az, ki gyógyíthatóknak alkotta a nemzeteket!

Metz után legjobban meghatott a Páris zászlaja. Körülötte a francia nemesség csoportosult, mi abból a legrégebb, legdicsőbb maradt. Ez előkelő hölgyek mind ugyanoly öltözéket viseltek: fekete ruhát és fátylat. Magamban nevezgettem őket s történelmünk leghíresebb neveire akadva köztök, azokra, melyek a XVII. és XVIII. századnak dicsőségét és fájdalom! néha veszedelmét képezék, el-

tünődtem: Ime kezdődik az ünnepélyes kiengesztelődés! A vérpadokon való bűnhődés után most, ami többet ér: a bánat és a Szent Szívhez menekülés.

Merengésemből a legférfiasabb hévvel teljes ének térített magamhoz. A pápai zuávok voltak. A patay-i zászlót okosságból a szent koporsó mellett hagyták. Csak mássa volt velök. Sonis tábornok tartotta az egyik szalagját, Charette tábornok a másikat. Követte valamennyi tiszt; énekökben érzett valami abból a lelkesedésből, melylyel Loigny-nál küzdöttek. Kőből kellett volna lenni a szívnek, hogy e látványra föl ne dobogjon. Hangzott is minden lépten ezer kiáltás: »Éljen Charette! éljen Sonis! éljenek a zuávok! éljen Franciaország! éljen IX. Pius!« vagy inkább csak egy kiáltás hangzott, mert tulajdonképen ugyanazt jelentette mind.

Egy véletlen tetőfokra emelte a megindulást. A körmenet este felé átvonult a kolostor kertjén. Mikor épen a kis mogyoró-bokor előtt haladtak el, hol Üdvözítőnk a Boldognak megjelent s megmagyarázta a keresztnek véres titkát, Elzásznak gyász fátyollal borított zászlaja egy ágban megakadt. Csak bontogatják, s abban a pillanatban egy szélroham elkapja a fátyolt. Mindenki megremegett s minden szembe az öröm és remény könye szökkent.

Téged sem feledlek ez ünnepen Orléans-nak nemes zászlaja, melyet mi voltunk szerencsések e zarándoklatra vinni, mint mikor bús barátainknak a vigasz és remény szavát küldjük. Gazdag fehér alapon a kardját szívére szorító Jeanne D'Arc képe tündöklött rajta abban az oly alázatos és egyúttal

oly elszánt nemes helyzetben, melyet egy királyi hercegnő adott neki. Mikor a nép észrevette, ujjal mutogatta: »Jeanne D'Arc! Jeanne D'Arc!« S az üdvkiáltás, tüntetés, elragadtatás egymást váltotta föl. Ezt a lobogót köszöntve, Franciaország föltámadását üdvözltek!

Igy tűnt elő lépten-nyomon e zarándoklatnak igazi jellege. Ott volt szemünk előtt a megcsónkított, vérző Franciaország; magunkért nem tudtunk imádkozni; érte imádkoztunk. Feledtük saját nyomorúságainkat; mindcsak azt kiáltók:

Sauvez, sauvez la France
Par votre sacré Coeur!

Oh mentsd meg, oh mentsd Szent Szíveddel
A frank hazát, gyászát Te vedd el!

Az utolsó szertartás végleg rányomta e napra valódi bélyegét. Mikor a nap lenyugodott s a városra az éjnek első árnya szállt, kigyúltak a szentelt gyertyák s Paray-t három-négyezer emberből álló körmenet járta be, fáklyákat tartva s a *Miserere*-t zengve. Az ünnepély a kápolnában, a Szent Szív oltára tövében, a koporsó előtt, megkérlelő imádsággal ért véget. A lelkeket mély megihatottság fogta el; szóltanul szorongattuk egymás kezeit. Szívünk, az kicsordult.

A napnak nagy bánata, melyet mindenki érzett, az vala, hogy nem volt jelen egyetlen követ, egyetlen képviselője a nemzet-gyűlésnek, a Franciaországban uralkodó hatalomnak. Nyolc nappal azután jöttek, 29-re, Sz. Péter-Pál napjára. Nagyon kevesen voltak:

mindössze százötvenen adták oda nevöket, mint remek zászlajokon volt olvasható:

SACRATISSIMO CORDI JESU
E LEGATIS AD NATIONALEM GALLIAE COETUM
CL VOVERUNT.

Jézus Szentséges Szívének Franciaország nemzetgyűléséből 150 képviselő szenteli.

Tüntetésök nem kevésbé nagyszerű és megható vala. A pályaudvarba érve, mellökre tűzik Jézus Szívét, kigöngyölik zászlajokat s a tömeg üdvívalgása közt jutnak a Visitatio kápolnájába, hol a püspök kezéből magukhoz veszik Istent, ki szereti a frankokat.

E pillanatban mindnyájok nevében megcsendül egy hang, Belcastel, haute-garonne-i képviselő hangja:

»Jézus Szentséges Szive, eljöttünk neked szentelni magunkat, magunkat és társainkat, kik érzelemben egyek velünk.

»Kérünk bocsásd meg nekünk ami rosszat elkövettünk, és bocsáss meg azoknak is, kik tőled elszakadva élnek.

»Amennyiben tehetjük és amennyiben minket illet, lelkünk lelkéből neked szenteljük Franciaországot, a mi édes hazánkat is, minden tartományával, a hitnek és felebaráti szeretetnek minden intézményével. Kérünk, uralkodjál rajta kegyelmednek, szent szerelmednek mindenhatóságával. És mi, Szent Szived zárándokai, oltári nagy Szentségednek imádói és élvezői, s kinek ma ünnepét ülni sze-

rencések vagyunk: Sz. Péter családkozhatatlan székének hű tanítványai, szolgálatodra szenteljük magunkat, mi Urunk, Üdvözítő Jézusunk, alázattal kérve kegyelmedet, hadd lehessünk egészen a tied, e földön is, az örökkévalóságban is. Úgy legyen.»

E vallomás felolvasása alatt mély megilletődés dobogtatott minden szívet. Franciaországnak nem az a felajánlása volt még ez, melyet a Boldog kívánt, melyet csak maga Franciaország tehet meg s melyet Isten vár. De annak már előhangja, mintegy megindítása, alapköve volt.

Igy ment végbe a paray-i zarándoklat. Hogy teljes képet adjunk, el kellene még mondani eredményeit; főlemlíteni a hitnek és áhítatnak azt a gyermeteg és magasztos föllángolását, mely az egyháznak legjobb korszakait juttatja eszünkbe; azt a tömeget, mely kapkodja a Boldognak legkisebb ereklyéit, még a mogyoró-bokor leveleit is, a kert porát és kövecseit is; azt a számtalan szent áldozást, hogy nem volt hozzá elég oltár, hogy a papok karja lehanyatlott a fáradságtól, hogy a paray-i szerzetesnők »már azt sem tudták, mikép szerezzenek elég ostyát a *Jézusra éhező sokaságnak*.«

Igen, itt az Isten ujjá van! Ki tagadhatná? Jézus Szive újjáteremt bennünket. Szörnyű szerencsétlenségeink óta, melyek oly nyilván magukon viselik a büntetés jellegét; a Commune borzalmai óta, melynek üszke baljóslatú fénynyel világította be a Franciaország maradványait elnyeléssel fenyegető örvényt; a kezeseknek Isten által bűnhődésül, engesztelőül elfogadott vére óta, új Francia-

ország van. Az, mely Patay-nál kibontotta a Szent Szív zászlaját; az, mely megszavazta és építi Párisban a Szent Szív templomát; az, mely két hónapon át ott tolongott az oltár körül, hol Jézus azt mondá: *Ime a Szív, mely annyira szerette az embereket!* Csoda ez, vagy épen nincs is csoda. Oly fönséges, amily váratlan vala, és az eme látvány által keltett elragadtatás annál édesebb, mert hinnünk engedi, hogy ez még csak a kezdet!

E különböző események hatása alatt a keresztény népben egy magasztosabb eszme támadt: fölhasználni 1875. június 16-át, mely közeledett s a Szent Szív nagy kinyilatkoztatásának második százados évfordulója volt, s mindannyi közt a legnagyobb hódolatot mutatni be neki, ünnepélyesen Jézus Szívének ajánlván föl az egész katolikus egyházat. Hisz az övé már, igaz; Üdvöztőnk megsebzett Szívéből eredt s az ő szerelme élteti. De mert valami már az Istené, következik-e ebből, hogy e természetes és szükségszerű följajánlás méltóságához ne lehessen hozzáfűzni a szabad és szeretetteljes följajánlás érdemét? A Boldogságos Szűz Mária malaszttal teljes vala, Istennek volt szentelve szeplőtelen fogantatásának magas kiváltsága által, Istennek szentelve másodszor az isteni anyaság dicső rendeltetése által, azért mondja-e valaki, hogy nem volt többé joga a templomban is Istennek szentelni magát? Ezt gondolták a hivek és papok ezrei, több száz püspök, kik a világ minden részéből Sz. Péter trónjához juttatták forró vágyok kifejezését. IX. Pius örömmel fogadta e kérvényeket;

de, akár mert az idők nagyon szomorúak voltak az ilyen följánlás szükséges pompájához; akár, mert ellenkezőleg Isten akarta ezt a mindenható könyörgést a nagyobb csapások idejére föntartani; akár egyéb okokból, melyeknek bírása maga a pápa, midőn ez óhajtást meghallgatta, bölcsességében így szabta meg végrehajtásának módját: A szerzetások szent Tanácsa. 1875. april 22-ről kelt határozatával, a katolikus világ püspökeihez megküldötte a följánlás mintáját s fölhívta a hiveket, papokat, püspököket, hogy azt »mondják el akár közösen, akár külön folyó évi június 16-án, amely nap kétszázados fordulója a kinyilatkoztatásnak, melyet a Boldognak Megváltónk maga adott.« És csakugyan ilyen módon ment végbe édes-bús áhítattal az egész egyház ünnepélyes följánlása Jézus Szívének. A pápa, a vaticán-i kis kápolna mélyén, mely homályában fönségesebb mint maga a Sz. Péter-bazilika; a püspökök, egyházmegyéik központjában az egész katolikus világ színén; a papok az oltár zsámolyán; a szerzetesek, a szüzek kolostoraikban; a családtyúk és anyák gyermekeikkel, mind, egy szívvel, egy szóval, Jézus Szívének szentelik magukat. Ezt látta a nap azon a napon, ez az, mi 1875. június 16-át eltörölhetetlen, szelíd fénynyel jelöli. Egykor talán, ha majd a jövő titkai földerülnek, lesz aki visszafordúl a mult felé és úgy köszönti e napot, mint valami megállót, melyet a hadvezér a nagy csaták előtt parancsol katonáinak és arra használ, hogy megpihentesse, új veszélyekre előkészítse őket és felgyulassza bátorságukat.

Addig is, oh szűz, folytasd művedet! Te hitted el e szép magvakat; érleld meg azokat a Szent Szív sugarainál. Egyik legbizalmasabb beszélgetése közben azt hallottad Üdvözítőnktől: *Isteni Szívem minden kincsének örökösévé teszek mindenkorra.* Élvezd azokat, oh Szűz, örökre, ám ne légy velök nagyon fukar, osszd meg velünk!

És te, oh Jézus! illesd Sziveddel hazánknak szivét! Tudod minő elemekből áll. Hogy jó legyen, szeretnie kell. Ha a lelkesedés elragadja, fönséges. Oh isteni Varázsló, bővöld el szépségeddel. Verd át szerelmednek éles nyilaival, hogy magát megadni kénytelen legyen. Olyan nagy volt e nép, mikor a szeretet átfúrt kezeidhez-lábaidhoz fűzte! mi lesz, ha Szivedig hatol! Akkor véget ér minden bajunk. Újraéled az a vén ország, melyet az egyház annyira szeretett, melyre Európa nemes féltékenységgel tekintett; melynek kardja, lángesze és Szive minden jó ügynek szolgálatába szegődött; s valahára megszabadulva az őt emésztő iszonyú méregtől, ismét elfoglalja helyét a nemzetek élén, javára valamennyinek!

VÉGE.

PÁPAI HATÁROZAT
ISTEN TISZTELETREMÉLTÓ SZOLGÁLÓJA ERÉNYEINEK
HŐSIESSÉGE FÖLÖTT.

AZ AUTUN-I EGYHÁZAT ILLETŐ HATÁROZAT. ISTEN TISZTELETREMÉLTÓ SZOLGÁLÓJÁNAK, ALACOQUE MÁRIA-MARGIT NÖVÉRNEK, A SALESI SZ. FERENC ÁLTAL ALAPÍTOTT SARLÓS-BOLDOGASSZONY-RENDI FOGADALMAS APÁCÁNAK BOLDOGGÁ-ÉS SZENTTÉAVATÁSA ÜGYÉBEN.

KÉRDÉS:

Nyilvánvaló-e, hogy Isten és felebarát iránt a Hit, Remény és Szeretet isteni erényeit, valamint az Okosság, Igazság, Erősség és Mértékletesség sarkalatos erényeit s az ezekkel rokon többi erényeket a szóban forgó ügynek és célnak megfelelőleg hősi fokban gyakorolta?

Jézus, a mi édes megváltónk, kinek gyönyörűsége az emberek fiaival lenni, tiszteletreméltó szolgáját Alacoque Mária-Margitot kora gyermekégtől fogva mennyei áldásokkal halmozta el; ifjúságában szeretettel mellette állt s a világ, test és ördög ellen vívott heves harcaiban erősítette. Margit, életének huszadik éve után zárdába lépván, a Salesi Sz. Ferenc által alapított Sarlós-Boldogasszony-rendben fogadalmat tett. Ártatlan testét folytonos bőjttel, virasztással, vesszőzéssel sanyargatta. Az ifjúkor hiúságait megvetve, a bűnbánatnak és vezek-

lésnek minden nemét felkarolta s magát a legfőbb erényekben gyakorolta. — Különösen a megváltó Jézus iránt a leghőbb szeretetre gyuladván, teljes lelkéből és lángoló szavakkal állandóan arra törekedett, hogy ezt a szeretetet Jézus Szentséges Szívének tiszteletével a hivekben is felgyulassza, míg, epedve a vágytól, hogy feloszolják és isteni Jegyeséhez jusson, 1690-ben, életének negyvenharmadik évében szentül kilehelte lelkét.

A tiszteletreméltó Margit élete, a legmagasztosabb erények gyakorlásával, vezeklésének szigorával, a szenvedő Jézus iránt tanusított égő szerelmével, s ugyanazon tiszteletreméltó szűznek messze terjedt hírneve 1715-ben arra bírta az autun-i püspököt, hogy Isten tiszteletreméltó szolgálójának erkölcsi, tettei és halála fölött vizsgálatot indítson. E vizsgálat eredménye, különböző körülmények s a múlt század végén Franciaországban és Európában kitört zavargások által okozott hosszas késelelem után végre napfényre kerülvén s a szent szerzetások tanácsa elé jutván, ez 1819-ben elfogadta a pört egy másikkal, mely Isten tiszteletreméltó szolgálója erényeinek és csodáinak szakadatlan hírét bizonyítsa. Végre 1824-ben boldog emlékezetű XII. Leo pápa az ügy föl vételére a bizottságot kinevezte.

Ettől kezdve, a pápai rendeletek és ősi szokás szerint folyt az apostoli pör, gondosan előkészítettek mindent, mi az ügyben szükséges vala; ugyanazért több év telt el ismét, míg Isten tiszteletreméltó szolgálójának isteni és sarkalatos erényei fölött a nyomozás megindítható volt. — Így, több mint

százötven évvel a tiszteletreméltó Margitnak halála után, 1840. ápril 28-án indult meg a vizsgálat erényei fölött, előbb főtisztelendő Della Porta bibornoknak, az ügy előadójának palotájában; majd, 1843. ápril 4-én, a vaticani apostoli palotában, a főtisztelendő bibornokoknak, a szertartások tanácsa tagjainak jelenlétében; végre 1845. január 14-én, ugyanazon vaticani apostoli palotában, boldog emlékü XVI. Gergely pápa előtt, hol a szertartások teljes tanácsa összeülvén, főtisztelendő Patrizi Constantin bibornok, előadó, előterjesztette a kérdést: *Nyilvánvalók-e az isteni és sarkalatos és a velök rokon erények hősi fokban és a szóban forgó célnak megfelelőleg?* — És maga az előadó s a többi főtisztelendő bibornokok és tanácsbírák egyenkint szavaztak.

A pápa, mindnyájokat meghallgatván, döntő nyilatkozatát fölfüggesztette, kijelentvén, hogy az ily fontos ügyben buzgó imádsággal kell leesdeni az ég segélyét és fölvilágosítását. De mielőtt nyilatkozott volna, e mulandó életet az örökkévalóval cserélte föl. A pápaságban utódja, Szentséges atyánk IX. Pius pápa megismervén az ügy állapotát, azon évi augusztus 11-ikére a szertartások tanácsát teljes ülésre maga elé rendelte, hogy a tiszteletreméltó Margit erényeinek kérdését ismét megvitassa. A kitűzött napon össze is jöttek a quirinali apostoli palotában szentséges atyánk, IX. Pius pápa előtt a főtisztelendő bibornokok s a többi atyák; és midőn főtisztelendő Patrizi bibornok, előadó, előterjesztette ugyanazon kérdést: *Nyilvánvalók-e a*

tiszteletreméltó Margit isteni és sarkalatos erényei?
 — mindnyájan egyenkint szavaztak, mit a pápa figyelemmel hallgatván, figyelmeztette őket, hogy hő imával esdjenek Isten segélyeért, mielőtt ítéletét kimondaná. Miután tehát buzgón imádkozott s miután mindent megfontolt elhatározta, hogy nyilatkozik ma, pünkösd után XII. vasárnap, két nappal Chantal Sz. Franciskának, a Salesi Sz. Ferenc által szervezett Sarlós-Boldogasszony-rend alapítójának ünnepe után, mely rendnek a tiszteletreméltó Margit fogadalmas tagja volt. Miértis szent misével engesztelvén Istent, Szentséges atyánk, IX. Pius pápa a Visitatio szerzetesnőinek kolostorába ment, odahívatta főtisztelendő Micara Ferenc-Lajos ostia-i és velletri-i bibornok püspököt, a szent collegium dékánját, a szertartások tanácsának elnökét, főtisztelendő Patrizi Constantin bibornokot, római helynökét, az ügy előadóját, továbbá tisztelendő Frattini András-Mária atyát, a szent hit ügyészét és engem alulirott titkárt, és ünnepélyesen kimondotta, hogy: *Isten tiszteletreméltó szolgálójának, Alacoque Mária-Margit nővérnek isteni, sarkalatos és ezekkel rokon erényei annyira nyilvánvalók, hogy a három csoda megvitatásához bizton hozzá lehet fogni.*

E határozat kihirdetését s a szent szertartások tanácsának okmányai közé iktatását pedig megparancsolta 1846. augusztus 23-án.

MICARA F. LAJOS BIBORNOK

A SZERTARTÁSOK TANÁCSÁNAK ELNÖKE.

P†H

FATATI I. G. TITKÁR.

A CSODÁK OKMÁNYA.

AZ AUTUN-I EGYHÁZAT ILLETŐ HATÁROZAT. ISTEN TISZTELETREMÉLTÓ SZOLGÁLÓJÁNAK ALACOQUE MÁRIA-MARGIT NÖVÉRNEK, A SALESI SZ. FERENC ÁLTAL ALAPÍTOTT SÁRLÓS-BOLDOGASSZONY-RENDI FOGADALMAS APÁCÁNAK BOLDOGGÁ-ÉS SZENTÉAVATÁSA ÜGYÉBEN.

KÉRDÉS:

Vannak-e a szóban forgó ügyre és célra nézve megkívánt nyilvánvaló csodák és melyek?

A tiszteletreméltó Alacoque Mária-Margit, egészen áthatva annak az isteni szeretetnek tüztől, melyet fölgyújtani Jézus Krisztus a földre jött, minden követ megmozgatott, hogy, amelyből a szeretetnek ama tüze kilobbant és mindenfelé elterjedt: Jézus szentséges Szívének tiszteletét, szeretetét, a hivek lelkében széles e világon hirdesse, megalapítsa és öregbítse. És ámbár Istennek e szolgálója, míg e földön élt, minden erénnyel tündökölt, mégis valamennyi erényének mintegy foglalatja az a hő szeretet vala, melylyel Jézus Szent Szíve iránt égett s az a fáradhatatlan buzgalom, melylyel minden szívet a Szent Szív szerelmének viszonzására serkentett. Miértis, miután a seraphok hevétől fölemészte, édes nyugalomra Jézus Szívébe tért,

Isten úgy akarta, hogy jelekben és csodákban nyilvánuljon a földön, a dicsőségnek minő magas fokára jutott jegyese az égben. A pörben előforduló csodák fölött tartott vizsgálat után három került a szent szertartások tanácsának ítélete alá, mint amelyeket Isten, szolgálójának Margitnak esedezésére hajtott végre.

Az ügyet előbb, 1859. szeptember 6-án egy előkészítő bizottság vette tárgyalás alá főtisztelendő Patrizi Constantin bibornoknak, Porto és Sz. Rufina püspökének, a szent szertartások tanácsa elnökének, az ügy előadójának elnöklete alatt. Ismét megvitatták 1863. szeptember 15-én a vaticani apostoli palotában tartott előkészítő ülésben. Végre harmadszor is ugyanoly vizsgálatnak vetették alá a folyó évi martius 1-én ugyancsak a vaticani palotában, Szentséges atyánk, IX. Pius pápa előtt tartott teljes ülésben; amely ülésben, midőn főtisztelendő Patrizi Constantin bibornok, az ügy előadója föltette a kérdést: *Vannak-e a szóban forgó ügyre és célra nézve megkívánt nyilvánvaló csodák és melyek?* — a főtisztelendő bibornokok és tanácsbírák egyenkint szavaztak.

Szentséges atyánk meghallgatván őket, nem akarta azonnal kijelenteni szándokát, hanem föl-szólította mindnyájokat, esdjék le számára imákkal és könyörgésekkel az isteni bölcsesség fölvilágosítását, melyre szüksége van, hogy döntő ítéletét kimondja.

Végre kijelölte azt a napot, melyen az egyház évenként Sigmaringeni Sz. Fidél vértanú emlékét

ünnepli. Mikoris szentséges atyánk vaticani házi kápolnájában mély áhítattal szent misét mondván, ama győzhetetlen vértanú fő ereklyéinek tiszteletére a hitterjesztés szent tanácsának házába ment; aztán ugyanazon palota felső termébe hivatta főtisztelendő Patrizi Constantin bibornokot, Porto és Sz. Rufina püspökét, a szent szertartások elnökét és az ügy előadóját, továbbá Frattini András-Máriát a szent hit ügyészét és engem alulirott titkárt s jelenlétünkben ünnepélyesen kijelentette, hogy: *Nyilvánvaló a tiszteletreméltó Alacoque Mária-Margit közbenjárására Isten által művelt három harmadrendű csoda; és pedig először: a Sarlós-Boldogasszony-rendjebeli fogadalmas apácának, Petit Mária-Teréznek rögtönös és teljes gyógyulása idült szívtágulásából; másodsor: az ugyanazon rendbeli fogadalmas apácának, De Sales Charault-Mária nővérnek rögtönös és teljes gyógyulása belső gyomor-rákjából; harmadszor: az ugyanazon rendbeli Bollani Mária-Aloysia nővér rögtönös és teljes gyógyulása előhaladt, gyógyíthatatlan s a legsúlyosabb tüneteket mutató tüdőgümőkórjából.*

E határozat közétételét s a szent szertartások tanácsának iratai közé helyezését pedig megparancsolta 1864. ápril 24-én.

PATRIZI CONSTANTIN BIBORNOK
 PORTO ÉS SZ. RUFINA PÜSPÖKE
 A SZENT SZERTARTÁSOK TANÁCSÁNAK ELNÖKE.
 BARTOLINI D. TITKÁR,

A BOLDOGGÁAVATÁS OKMÁNYA.

IX. PIUS PÁPA

ÖRÖK EMLÉKEZETRE.

Hitünk szerzője és bevezetője Jézus Krisztus, ki túlaradó szeretettől indítatva halandó természetünk gyöngeségét magára vállalta s magát a kereszt oltárán Istennek szeplőtelen áldozatul bemutatva, hogy minket a bűn utálatos rabságától megszabadítson, mitsem óhajtott annyira, mint azt, hogy a Szent Szívében égő szeretet lángját az emberek lelkében minden uton-módon felszítsa, amint ezt az evangelium szerint tanítványainak meg is mondotta: *Tűzet jöttem bocsátani a földre s mit akarok egyebet, mint hogy felgyuladjon?*

Hogy pedig a szeretetnek ezt a tűzét mindinkább lánggra lobbantsa, azt akarta, hogy Szent-séges Szívének tisztelete és ájtatossága az egyházban meghonosúljon és terjedjen.

És ugyan kinek lehetne oly kemény, érzéketlen szive, hogy viszonszeretetre ne gerjedne ez édes Szív iránt, melyet azért fűrt át, azért sebzett meg a lánDSA, hogy lelkünk benne mintegy rejtekhelyet, menedéket találjon, hová az ellenség támadásai és cselei elől meneküljön, ott ótalmat leljen?

És ugyan ki ne törekednék a legmélyebb hódolatot tanusítani ama szentséges Szív iránt, melynek sebéből éltünk és üdvünk forrása: vér és víz fakadt?

Ez oly üdvös, oly köteles áhítat megalapítására és az emberek közt széles e világon elterjesztésére Üdvöztőnk kiválasztani kegyeskedett az ő tiszteletreméltó szolgálóját, Alacoque Mária-Margit, Sarlós-Boldogasszony-rendi szerzetesnőt, ki életének ártatlan tisztaságával, valamennyi erénynek folytonos gyakorlatával e nagy feladatra, e magasztos küldetésre, Isten malasztjának segélyével méltónak mutatkozott. Ő ugyanis Franciaországban, az autuni egyházmegye Lhautecourt nevű falujában tisztességtől származván, kora gyermekségétől kezdve oly tanulékony szellemet, oly korát meghaladó erényességet tanusított, hogy szülei biztosra vehették mi lesz belőle egykor. Már mint kis gyermek is visszariadt azoktól a mulatságoktól, melyek azt a zsenge kort rendesen megejtik s fölkereste a háznak valamely rejtettebb zugát, hogy ott lelkébe mélyedve tisztelhesse, imádhassa Istent. Fölserdülvén, került a emberekkel való gyakori találkozást s legnagyobb gyönyörűsége volt huzamosan a templomban időzni s több óra hosszát imádságban tölteni. Már piciny korában szüzességi fogadalommal szentelte magát Istennek, testét pedig bójttal, ostorozással és mindenféle vezekléssel sanyargatta, hogy szüzességének virágát azokkal, mint megannyi tövisekkel elkerítve, sértetlenül megőrizze. Szelíd-ségének és alázatosságának is kiváló bizonyosságát

adta. Mert mikor atyja meghalt, anyját pedig részint a kor, részint a súlyos betegség megtörte: azok, kik a ház kormányát vezették, oly durván és ember-telenül bántak vele, hogy sokszor a szükséges ételt és ruházatot is nélkülözte. Ő pedig ezt a zsarnoki és igazságtalan bánásmódot, a szenvedő Jézus példáját szeme előtt tartva, több éven át nyugodt megadással tűrte. Kilenc éves korában járult először a szent áldozáshoz és e mennyei táplálékból oly égő szeretetet merített, hogy az isteni tűz ajkain és szemeiben csakúgy ragyogott. Hasonló szeretet hevítette felebarátai iránt. Sajgó fájdalommal látta, hogy számtalan szegény gyermek, szüleitől csaknem teljesen elhagyatva, az üdvösségre szükséges dolgokat nem ismerve, vétekben nő föl, s azért türelemmel oktatta őket a hit titkaira, nevelte az erényre, sőt napi élelmének jelentékeny részét önmagától megvonva, az ő táplálásukra fordítgatta. A meny-nyei Jegyesnek jegyezvén el magát, az anyja részé-ről tett gazdag és előkelő házassági ajánlatokat állhatatosan visszautasította, s a mennyei jegyesének lekötött ígérését annál biztosabban megtartandó, elhatározta, hogy az Istennek szentelt szüzek közé, zárdába lép. Miután ezt a dolgot hosszasan és komolyan fontolgatta, miután Isten szent akarátját buzgó imádságban kutatta, huszonhárom éves korá-
ban, az autun-i egyházmegye Paray le Monial nevű városában, Sarlós-Boldogasszony-rendjének szer-zetes nővérei közé lépett. Az ujoncidő alatt olyan-nak bizonyítván magát, aminőnek az erények iránt tanúsított hajlamával s ártatlanságban telt előéle-

tével reményét kelté, az ünnepélyes fogadalmak letételére bocsátották. Fogadalmi után látták, mint halad gyors léptekkel a szerzetesi tökéletesség felé annyira, hogy Istennek szentelt társai előtt valamennyi erénynek tündöklő mintaképe lett. Csodálatos fényben ragyogott alázatossága, rendkívüli készséges engedelmessége, minden kellemetlenségnek, bajnak elviselésében türelmessége, a legesekélyebb rendeletek megtartásában is szorgos pontossága, testének sanyargatásában folytonos szigora, az imádságban lankadatlan buzgalma, mert hiszen éjjel-nappal imádkozott, miközben az érzékek köréből gyakran kiszálló lelkét az isteni kegyelemnek bő adományai árasztották el. Mikor pedig az Úr Jézus szenvedése fölött elmélkedett, oly éles fájdalom fogta el, a szeretetnek oly hő lángjára lobbant, hogy elbágyadásában akárhányszor élette-
lennek látszott.

Mínthogy magasztos erényeivel valamennyi rendtársának csodálatát magára vonta, azt a hivatalt bízták rá, hogy az ujoncidőt töltő leányokat a szerzeteséletre képezze, oktassa; e hivatalra nem is találhattak volna alkalmasabbat a tiszteletreméltó Mária-Margitnál, mint ki a gondjaira és nevelésére bízott leányokat saját példájával buzdította, hogy a tökéletesség útjára lépjenek s erősítette, hogy azt meg is fussák.

Midőn pedig egykor a legméltóságosabb oltáriszentség előtt buzgóbban imádkozott, Krisztus urunk kijelentette neki, hogy misem volna előtte kedvesebb, mint ha az emberek iránt a szeretet

tüzétől lángoló szentséges Szivének tisztelete a világon meghonosodnék s hogy ezt a küldetést rá akarja bízni. Istennek tiszteletreméltó szolgálója, amely alázatos volt, magát e fönséges földatra méltatlannak tartva, megdöbbsent; de hogy a mennyei akaratnak engedelmeskedjék, meg hogy eleget tegyen saját szive vágyának, melylyel az isteni szeretetet az emberek lelkében fölszítani óhajtotta, mindent elkövetett úgy szerzetes-nővéreinél a kolostorban, mint másoknál akikre hathatott, hogy azt a Szentséges Szivet, az isteni szeretetnek székhelyét tőlök telhetőleg tiszteljék és imádják. Isten tiszteletreméltó szolgálójának emiatt sok és nagy kellemetlenséget kellett elviselnie, sok nehézséggel megküzdnie; mégsem csüggedett soha, hanem bizton bízva az égi segélyben oly tevékenyen és állhatatosan munkálkodott ez ájtatosság megalapításán, hogy az, Isten kedvező kegyelmével, a lelkek nagy hasznára, az egyházban mindjobban gyarapodott és terjedett.

Végre feloszlani kívánkozván, hogy a mennyei Bárány hön ohajtott mennyegzőjére szálljon, nem annyira a betegségtől, mint a szeretet lángjától fölemészte, 1690. october 17-én meghalt.

A tiszteletreméltó Mária-Margit szentségének már életében kiszivárgott hire, holta után csak jobban és jobban terjedt, főleg ama dicső csodák révén, melyeket Isten tiszteletreméltó szolgálója közbenjárásának tulajdonítottak. Miértis életéről és erényeiről az autun-i püspök 1715-ben a megfelelő adatokat szokott módon összegyűjtette. De a XVIII.

század végén csaknem az egész Európát felforgató forradalmak miatt az ügy a szentszék ítélete alá nem kerülhetett. Azonban lecsendesedvén az idők viharos háborgása, szorgalmazták az apostoli szentszék ítéletét s a szent szertartások tanácsa megindította a pört amaz erények fölött, melyekkel a tiszteletreméltó Margit tündökölt; végre mi, az egész ügyet hosszasan és behatóan fontolóra véve, 1846. augusztus 23-án kihirdetett határozatunkkal kimondottuk, hogy azok elérték a hősiesség fokát. Erre a bibornokoknak ugyanazon tanácsa megvitatta a csodákat, melyek a tiszteletreméltó Margit szentsége mellett állítólag isteni bizonyosságot tettek, s a bibornokok és tanácsbírák azokat szigorú vizsgálat után valódi csodáknak elismerték, mi, segélyül híván előbb a Szentlelket, azoknak a csodáknak valódiságáról 1864. április 24-én megerősítő határozatunkat közzétettük. Nem maradt egyéb hátra, mint az említett bibornokokat megkérdezni, vajjon bizton meg lehet-e indítani az eljárást aziránt, hogy Margit a mennyei boldogokat illető tiszteletben részesüljön, kik is ugyanazon évi június 4-én jelenlétünkben összegyűlvén, egyhangú szavazattal azt felelték, hogy az eljárást bizton meg lehet indítani.

Mi azután, e fontos ügyben Isten segélyét leesdve, ugyanazon évi június 24-én kimondottuk, hogy amint mi jónak láttuk, Isten tiszteletreméltó szolgálójának bátran meg lehet adni a Boldogokat megillető tiszteletet s az ezzel járó kiváltságokban is részesülhet, míg ünnepélyes szenttéavatása bekövetkezik.

Mi tehát, Franciaország csaknem valamennyi püspökének, továbbá a Sarlós-Boldogasszony-rend szerzetesnőinek kérelmére, tisztelendő testvéreinknek a római szentegyház bibornokainak, a szent szertartások tanácsa tagjainak javaslatára és helyeslésével, apostoli hatalmunknál fogva megengedjük, hogy Isten tiszteletreméltó szolgálója Alacoque Mária-Margit ezentúl a »boldog« nevezésben részessüljön, teste és ereklyéi pedig — az ünnepélyes körmenetek kivételével — a hivek nyilvános tiszteletének kitehetők legyenek. Továbbá ugyanazon hatalmunknál megengedjük, hogy emlékére a szüzekről szóló közös zsolozsma és szent mise az általunk jóváhagyott saját imádságokkal együtt, a római mise- és zsolozsma-könyvben előirt szabályok szerént végezhető legyen. E szent misének és zsolozsmának végzését azonban csak az autun-i egyházmegyében és a Sarlós-Boldogasszony-rend bárhol levő kolostorainak templomaiban engedélyezzük mindazon hiveknek, kik a papi zsolozsma végzésére kötelesek; a misét pedig mindazon papoknak, kik olyan templomokba mennek, hol ez ünnepet megülik.

Végre megengedjük, hogy jelen levelünk keltétől számított egy éven belül, Isten tiszteletreméltó szolgálója: Alacoque Mária-Margit boldoggáavatásának ünnepélyét a nevezett egyházmegyében és templomokban nagyobb kettős szertartású misével és zsolozsmával megülhessék, rendeljük azonban, hogy ez az illetékes püspök által kitűzendő napon történjék, és csak azután, mikor már a vaticáni bazilikában megtartották. Ez engedélylyel szemben

a netalán ellenkező apostoli végzéseknek, rendeleteknek vagy bárminő intézkedéseknek hatálya nincs. Akarjuk még, hogy jelen levelünk másod-, még nyomtatott-példányainak is, haugyan a szent szertartások tanácsának titkára által aláírva s az elnök pecsétjével ellátva vannak, ugyanazon hitele legyen, aminőt akaratunk kijelentésének jelen eredeti levelünk felmutatása mellett tulajdonítanak.

Kelt Castel-Gandolfóban a halász-pecsét alatt,
1864. augustus 19-én, pápaságunk 19-ik évében.

PARRACCIANI CLARELLI N. BIBORNOK.

A SZENT SZERTARTÁSOK TANÁCSA ÁLTAL
1875. APRIL 22-ÉN HELYBENHAGYOTT FELAJÁNLÁS
JÉZUS SZENTSÉGES SZIVÉNEK.

Oh Jézus! én Megváltóm és Istenem! végte-
lenül szeretted bár az embereket, kiknek váltságára
drága szent véredet egy cseppig kiontottad, ők
mégis kevésbé szeretnek téged; sőt durván sértenek
és bántalmaznak, főleg a káromkodással és az
ünnepek megtörésével. — Oh! bár némi elégtételt
adhatnék isteni Szivednek, bár jóvátehetném azt
a nagy hálátlanságot, azt a megvetést, melyet
írántad az emberek legnagyobb része tanusít!
Szeretném ha mind a világ előtt kimutathatnám,
mennyre óhajtozom visszonszeretni és tisztelni
imádandó édes Szivedet s mindjobban és jobban
növelni dicsőségedet!

Szeretném kiesdeni tőle a bűnösök megtérését,
szeretném felrázni annyi mások közönyét, akik nem
viselik szivökön dicsőségednek és egyházadnak, a
te jegyesednek érdekeit! Szeretném kiesdeni tőle
azt is, hogy ama katolikusok, kik a szeretetnek
sok külső munkájával katolikusoknak mutatkoznak
ugyan, de saját véleményökben megátalkodva,
magukat a szentszék határozatainak alávetni voná-
kodnak, vagy tanításától eltérő érzelmeket ápolnak,

— magukhoz térjenek és győződjenek meg, hogy aki nem hallgatja mindenben az egyházat, nem hallgatja az azt vezérlő Istent.

Hogy elérjem e szent eredményeket, továbbá, hogy kinyerjem szeplőtelen jegyessed diadalát és állandó békéjét, földi helytartód jóllétét és boldogságát; hogy betelni lássa szent szándékait és hogy az egész papság mindinkább megszentelődjék és előtted kedves legyen; annyi más célért is én Jézusom, melyeket isteni akaratoddal egyezőknek ismersz, és amelyek a bűnösök megtérését és az igazak megszentelődését elősegíthetik; hogy lelkünk örök üdvét egykor mindnyájan elérjük; végre, mert tudom, oh Jézusom, hogy ezzel a te édes Szivednek kedves dolgot teszek: lábaidhoz borúlva, a Boldogságos Szűznek és a mennyei karoknak színe előtt, ünnepélyesen elismerem, hogy, mint az igazság és hála követeli, egészen és egyedül a tied vagyok én megváltó Jézusom, egyetlen forrása minden lelki és testi jónak, s helytartód szándékának megfelelőleg, imádandó Szivednek szentelem magamat és mindenemet; azt akarom szeretni, egyedül annak akarok szolgálni egész lelkemből, egész szivemből és minden erőmből, akaratomat a tiedhez szabván s minden vágyamat a tieddel egyesítvén.

Vége e följajlásom nyilvános jeléül, ünnepélyesen megígérem neked magadnak édes Istenem, hogy ezentul, ugyanazon szentséges Szív tiszteletére, a parancsolt ünnepeket az egyház törvényei szerint megtartom s gondoskodni fogok, hogy megtartsák azok is, kik befolyásom és hatalmam alatt állanak.

Mindeme szent vágyakat és föltételeket, melyeket nekem malasztod sugall, a te édes Szivedbe helyezvén, remélem, adhatok némi kárpótlást azért a tömérdek sérelemért, melyekkel az emberek hálátlan fiai bántanak, s magam és felebarátaim lelke javára föllelem a boldogságot, itt a földön és a mennyben. Amen.

IGÉRETEK

melyeket az Úr Jézus Alacoque Mária-Margitnak tett azok javára, kik Szentséges Szívét tisztelik:

1. Megadom nekik az állapotukhoz szükséges malsztokat.
2. Családjokban meghonosítom a békét.
3. Megvigasztalom őket minden szenvedésökben.
4. Életökben s főleg haláluk óráján biztos menedékek leszek.
5. Bő áldást árasztok minden vállalatjokra.
6. A bűnösök Szivemben az irgalom forrását és végtelen tengerét lelik.
7. A lanyha lelkeket buzgókká teszem.
8. A buzgókat hamarosan nagy tökélyre segítem.
9. Megáldom még a házakat is, ahol Szívemnek képét nyíltan tiszteletben tartják.
10. A papokat képesítem, hogy a rögzött sziveket is megindítsák.
11. Szivembe írom, soha ki sem törölöm azoknak a nevét, kik ezt az ájtatosságot terjesztik.
12. Szívem kincseinek osztogatásában sem mértéket sem határt nem szabok azoknak, kik e kincseket benne keresik.

Mikor ezt a könyvet, B. Alacoque Margit életét, néhány kizárólag francia érdekű jegyzet elhagyásával, úgy adom át a magyar közönségnek, amint a francia eredetiben találtam: eljárásom igazolását meg kell kísérlenem. Meg annál inkább, mert egyik jelesünk, kinek szót nem fogadnom szinte fáj, mikor helyeslőleg tudomásul vette, hogy e munkát fordítani akarom, azt tanácsolta: hagyjak ki belőle »minden francia vonatkozást.«

Én ezt nem tettem; azt gondolom nem volt szabad tennem.

Szabad-e, helyes-e letörülni a pillangó szárnyának hímporát? Csak por az?

Szabad-e a szerzőnek rossz néven venni, hogy ő francia, hogy így érez s hogy erre büszke?

Nem dicsősége-e az Franciaországnak, hogy a Szent Szív magasztos kinyilatkoztatása ott történt? Megrovást érdemel-e szerző, hogy ezt kiemeli, sőt kiszínezi?

Nem volna-e hiányos a munka, ha szerző a paray-i fönséges eseménynek történeti háttérét elhagyja a képről s teljesen mellőzi a körülményeket, viszonyokat, melyek közt az az esemény történt?

Vajjon elhagyhattam-e magának a kinyilatkoztatásnak kizárólag francia vonatkozású részét,

csak azért mert a franciákat illeti? Vajjon az Úr Jézusnak egy nemzetet külön, önmagában szeretni nem szabad? És ha szeretetét kimutatja, arról más nemzet ne is beszéljen?

Vajjon, ha szerző mégoly kizárólag is csak Franciaországot, csak a franciákat tartja szem előtt, munkájából élvezetet, okulást, tanulságot a magyarok nem meríthetnek?

Vajjon, ha szerző mint francia érez és ír, ha a dicsőségben lelkesült örömmel, a balsorsban résztvevő fájdalommal csügg nemzetén, ha azt magasztalja, azt pirongatja, ha magasabb eszmék körében is gondol hazájára: ez chauvinismus, hazafiaskodás? És ha az: vajjon a józan hazafiaskodás nem erény? nem éltetője és egyúttal gyümölcse-e a hazafiságnak? — Azt gondolom, hogy akikben nincs józan hazafiaskodás, azokban, ha talán van is, meddő a hazafiság.

E gondolatok birtak rá, hogy meghagytam e munkát a maga eredetiségében. Azt hiszem így még jobban megfelel céljának. Jobban előmozdítja a magyarok közt Jézus szentséges Szívének tiszteletét.

Fordító.

TARTALOM.

	Lap.
PÁPAI JÓVÁHAGYÁS	5
BEVEZETÉS	7

ELSŐ FEJEZET

<i>Az egyház állapota Franciaországban Boldogunk születésekor (1647.) . . . . .</i>	17
---	----

MÁSODIK FEJEZET

<i>Boldog Mária-Margit születése, gyermekkorának és ifjuságának első évei (1647—1662.)</i>	39
--	----

HARMADIK FEJEZET

<i>Margit hivatása. A paray-i Visitatióba lép (1662—1671.) . . . . .</i>	60
--	----

NEGYEDIK FEJEZET

<i>A paray-i kolostor (1671.) . . . . .</i>	85
---	----

ÖTÖDIK FEJEZET

	Lap.
<i>Az ujonc-idő alatt mint készíti elő Isten a boldogot a rábízandó nagy küldetésre. Fogadalmat tesz (1671—1672.)</i>	108

HATODIK FEJEZET

<i>Végső készületek kívül, végső esetvonások belül. (1672—1673.)</i>	128
--	-----

HETEDIK FEJEZET

<i>A Szent-Szív-ájtatosság hajnala</i>	146
--	-----

NYOLCADIK FEJEZET

<i>Mikép lőn a Visitatio a Szent Szív szentélyévé alkotva</i>	168
---	-----

KILENCEDIK FEJEZET

<i>A Szent Szív kinyilatkoztatása</i>	189
---	-----

TIZEDIK FEJEZET

<i>Mikép készíti elő Isten a paray-i kolostort, hogy a Szent Szív szentélye legyen. (1675—1678.)</i>	212
--	-----

TIZENEGYEDIK FEJEZET

- Greyfié anyja a Boldog rendkívüli viselkedését új vizsgálat alá veti. Szigora és merészsége. Colombière atya visszatér Paray-ba, szentül meg is hal ott. (1678—1684.) . . .* Lap.
228

TIZENKETTEDIK FEJEZET

- A Boldog az ujoncok között. A nagy kinyilatkoztatások titka kiderül. A Szent Szívnek első nyilvános imádása. (1684—1685.) . . .* 258

TIZENHARMADIK FEJEZET

- A Szent Szív érdekében megindul az apostolkodás. Mily szerényen és buzgón fog a Boldog a Szent Szív tiszteletének terjesztéséhez. (1686—1689.) . . . . .* 285

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

- A királyra és Franciaországra vonatkozó utolsó nagy kinyilatkoztatás. (1689.) . . . . .* 305

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

- Az isteni szeretet lángjai fölemésztik a Boldogot. Szent halála. (1690.) . . . . .* 319

TIZENHATODIK FEJEZET

	Lap.
<i>A Jézus-Szive-ájtatosság kezd a világba kiszivárgani. Némelyek bosszankodnak, mások lelkesülnek . . . . .</i>	337

TIZENHETEDIK FEJEZET

<i>A Jézus-Szive-ájtatosság első gyümölcsei. A francia egyház fölmelegszik a Szent Szív sugarainál. Mária-Margit boldoggáavatása</i>	367
--	-----

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

<i>A Jézus-Szive-ájtatosság váratlan és csodás föllendülése Franciaország balsorsában. A Boldogra bízott küldetés második része teljesedésnek indul. (1870—1874.) . . . . .</i>	390
---	-----

PÁPAI HATÁROZAT A BOLDOG ERÉNYEINEK HŐSIESSÉGE	
FÖLÖTT	419
A CSODÁK OKMÁNYA	423
A BOLDOGGÁAVATÁS OKMÁNYA	426
FELAJÁNLTÁS-MINTA	434
A SZENT SZÍV IGÉRETEI	437
IGAZOLÁS	439

